

પુસ્તક મળવાનાં ઠેકાણાં:-

નવનીતલાલ ત્રીભનલાલ ગાંધી
પી. ગૌતમ એન્ડ કંપની.
૧૯૪૨, ગાંધીરોડ, ચાર રસ્તા,
અમદાવાદ-૧. ટે. નં. ૨૦૯૨૮

પૂનમચંદ નાગરદાસ દોશી
હેડમાસ્ટર.
તાલુકાશાળા ડીસા. (જનાસ કાંકા)

શા. વાડીલાલ શામળદાસ
સારંગપુર, તળિયાની પોળ,
અમદાવાદ.

પ્રથમાવૃત્તિ ૧૦૦૦]

કિંમત : રૂ-૫૦

[સંવત ૨૦૧૮,

પ્રકાશક :

શા. વાડીલાલ શામળદાસ
સારંગપુર, તળિયાની પોળ,
અમદાવાદ-૧.

મુદ્રક :

ચંપકલાલ પી. શાહ
અલકા પ્રિન્ટરી
પાંચકુવા, અમદાવાદ-૧.

હૈં દ્રો શ્રી રા'જેશ્વર પાર્થનાથાય નમઃ

卐 મંગલ વચન 卐

અનાદિ કાલથી ચાર ગણિત સંસ્કારમાં પરિભ્રમણ કરતાં આત્માને કોઈ પણ જન્મમાં કોઈ પણ ગતિમાં શ્રી વીનરાગ માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ને થઈ હોય તો તે ફળી નથી. સંસ્કારમાં જન્મજી કરતા આત્માને બધું મળ્યું છે. આત્માએ બધું ભોગવ્યું છે. ફળ આત્માને શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ નથી આજ કારણે આત્મા ચારે પ્રકારની ગતિમાં ભ્રમતો જ રહેલો. પૂર્વની અર્નત પુન્યાદિ કારણે તેને માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ. જ્યાં થીજિનેશ્વર દેવનો ધર્મ તેને આજ પૂર્વે પ્રાપ્ત ન થયો. એટલે જ માનવ દેહની સાર્થકતા આત્મા ન કરી શકે. પરિણામે જન્મી, મરે તે રીતે આયુષ્ય વ્યતીત કરી, મરીને ફરી જન્મ મરણના ચક્રવામાં ચડે

આટલે કરી એને મદામુલ્ય માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ છે. ભલે રાજ પંચમ હોય. દુઃખ અવસર્પિણી હોય, જ્યાં જે આત્માને શ્રી જિનેશ્વર દેવનું શાસન મળ્યું છે. તેના પ્રત્યેની શ્રદ્ધા પ્રતી છે. સમ્યગ્માન તથા સમ્યગ્ ચારિત્રી સાધના મળી છે તેવા આત્મા માટે આ કાળ પણ સાધનાનો સુવર્ણ કાળ છે.

પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં આજ ઉદ્દેશને આપ સારે રાખી ને થયેલા મનનીય પ્રવચનોનું સ્વાસ્થ્ય અવતરણ પ્રસિદ્ધ થયું છે. જુદા જુદા સ્થળે અમદાવાદ શહેરમાં થયેલાં પ્રવચનો વિવિધ વિષય રૂપી, વિચારભૂષિ તથા પ્રેરક અને ઉદ્દેશક છે.

પ્રથમ પ્રવચન “સાધનાનો સુવર્ણયુગ” પ્રબુભક્તિનું મહત્વ ગાંધી રહ્યું છે. સમ્યગ્દર્શનની નિર્મલતા પ્રથુ ભક્તિ પર નિર્ભર છે. જ્ઞાનયોગ, આનંદયોગ, ક્રિયાયોગ, અને ભક્તિયોગ એ ચાર યોગમાં જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરાવનાર તથા ક્રિયાની પાત્રતા આત્મામાં પ્રગટાવનાર

તેમજ ધ્યાનમાં આત્માને સ્થિર કરનાર જે શાઈ હોયતો ખરેખર તે ભક્તિ છે...ભક્તિ મુક્તિની દૂતી છે. આ ભક્તિના મહિમાને તેની ભવ્યતાને આ પ્રથમ પ્રવચનમાં મુનિરાજ શ્રી રૂપદ્રતાથી દૃષ્ટાન્તો દ્વારા જૈન ઇતિહાસમાં મુવર્ણાક્ષરે અંકિત થયેલા પ્રસંગ ચિત્રો દ્વારા રોચક તથા હૃદયંગમ શૈલીએ સમજાવે છે.

બીજું પ્રવચન “અરિહંત દેવની ઓળખ” માં અનન્ત ઉપકારી શ્રી અરિહંતદેવની મહાનિર્વામક, મહામાહાત્મા, મહાસત્યવાદ અને મહાગોપ તરીકે ઓળખાણ આપીને પ્રવચન કર્તા મુનિશ્રી અનન્ત ઉપકારી. અશરણ શરણ શ્રી અરિહંત પરમાત્માની મહત્તા ને પોતાની સ્વચ્છ શૈલી દ્વારા વ્યક્ત કરી રહ્યા છે.

ત્રીજું પ્રવચન “આત્મ ઉજ્જવલતાનાં અનન્ય પ્રતિકા” માં વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રી શ્રીજિનેશ્વરદેવના ધર્મની આરાધના માટેના પગથીચારૂપ અભય, અદ્વેષ, તથા અપેક્ષે અંગે ખૂબ ખૂબ સ્વચ્છ તથા સરલ શૈલીએ ઉપદેશે છે. આ પ્રવચનમાં શ્રીશત્રુંજયમહા-તીર્થનો ઉદ્ધાર કરનાર શ્રી વાગ્ભટ્ટ મંત્રીશ્વર તથા ભીમાકુંડલીયાનો પ્રસંગ રજુ કરી ભક્તિ, ભાવના તથા શ્રદ્ધાપૂર્વકના સહભાવનો મહિમા ગાય છે. શ્રી જિનમંદિર, જિનમૂર્તિ તથા જિનાગમ એજ કલિકાલમાં પણ આત્મ ઉજ્જવલતાનાં, આત્મ નિર્મલતાનાં પ્રયત્ન આલંબનો છે. તેની ભક્તિ કરવાથી આત્માની ઉન્નતિ થાય છે. આ હકિકત પ્રવચનમાં વ્યક્ત થઈ છે...

ચોથું પ્રવચન “જીવન જીવવાની કળા” માં મુનિશ્રી ધર્મની ઉપયોગિતા સમજાવી, સર્વ કલાઓમાં ધર્મકળા શ્રેષ્ઠ છે. એ ઉપદેશે છે. જયતાક પદ્મીપતિના દૃષ્ટાન્ત દ્વારા કર્મોધીન સંસારમાં કર્મનેવશ આત્મા કર્મના યોગે કેવી રીતે પટકાય છે ? ને જાગૃત થતાં તેનો ઉદ્ધાર કઈ રીતે થાય છે તે વિસ્તૃત રીતે સમજાવે છે.

પાંચમું વ્યાખ્યાન “બંધન અને મુક્તિ” માં આશા કે તૃષ્ણાના મુક્તામ બંધનમાં બદલ છે. આશાને ત્યજનાર મુક્ત છે. મુક્તિની શુદ્ધ દર્યાને સ્પર્શનારા છે. આ કથનીય વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રી જાણાવે છે. આ વ્યાખ્યાનમાં સુશુદ્ધિ મંત્રીનું તથા કપિત્ર દેવલીનું દષ્ટાન્ત આપીને વિષયને સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ છે.

છઠ્ઠું વ્યાખ્યાન “શ્રી સપ્ત ભક્તિ” માં વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રી સંધનો મદિમા, સંધનુ સ્વરૂપ. તથા સપ્ત ભક્તિ વિષે વિચારણીય મુદ્દાઓને ધ્યેય છે. પરમાર્દતથી વસ્તુપાત્ર તેજપાત્ર જેન શાસન પ્રભાવક મુદ્ધાવક બેત્રીનાં પ્રસંગ ચિત્ર દ્વારા પોતાના વિષયને ખૂબજ મુદ્દરરીતે તેઓ અદી ચર્ચે છે.

સાતમું વ્યાખ્યાન “સાધર્મી સેવાનો મુક્ત સંદેશ” માં આને બદલ ચર્ચાવેલ “સાધર્મિક ભક્તિ” ના પ્રમ્ણને વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રીશ્રી ખૂબ શાસ્ત્રનિષ્ઠાપૂર્વક સચ્ચેદ તથા સ્વાત્ત્વિક રીતે ચર્ચે છે. અને વર્તમાનકાલના યાનાવસ્થામાં મુદ્દર માર્ગદર્શન આપે છે. પરમાર્દત કુમારપાત્ર મહારાજાએ જે રીતે સાધર્મિક ભક્તિ કરી, અને શ્રી પેષડા મંત્રીના પુત્ર કાંત્રણે જે રીતે સાધર્મી ભાઈઓનું બદુમાન જાગરવા, મહામનાપૂર્વક મુજરાનના રાજા સારંગદેવને પ્રત્યુત્તર આપ્યે. એ બધા દાનિદાસના પાને ગૌરવપૂર્વક આલેખાયેલ જ્ઞાન્ત અદિ મુનિશ્રી મુદ્દર રીતે વર્ણવે છે, જે સર્વ શાક્રિને સાધર્મીભક્તિ વિષે મહામૂલ્ય બોધપાઠ આપી જાય છે.

આઠમું વ્યાખ્યાન “સાચા મુખનું રહસ્ય” માં સંસારના કાલ્પનિક મુખે પાછળ પાત્ર થઈને દોડતા સંસારી જ્ઞાનેને મુનિ-રાજશ્રી જાણના રહેજોને મંત્રેલ સદેશ મુજાવે છે. સ્વપ્ન જેવા આ સંસારની કશ્ચુના દર્શાવવા તેઓ તાપસનુ દષ્ટાન્ત ઓનાવર્તને સમજાવે છે.

નવમું વ્યાખ્યાન “ સાચા સુખનો સરળ માર્ગ ” માં સંસારનાં સુખોની અસારતા સમજાવી મુમુક્ષુવર્ગને સાચા સુખની આવી વ્યાખ્યાનકાર મુનિવરશ્રી અદિં આપે છે. તેઓ કહે છે કે—“ સાચા સુખનો સરળ માર્ગ એક જ છે કે, આશ્રવનો ત્યાગ કરી સંવર-ભાવને સ્વીકારો ” (પૃ. ૧૨૬) જૈન શાસનનો મર્મ આટલા દૃઢતા વાક્યમાં પણ સુંદર આવી જાય છે આ વ્યાખ્યાનમાં તેઓ કાક્યનિક સુખ પાછળ પાગલ જનતા યુવકનું જીવનચિત્ર રજૂ કરે છે.

દશમું વ્યાખ્યાન “ શ્રદ્ધા સંજીવની ” માં તેઓ શ્રદ્ધાના જળ વિષે બહુ દુઝંકમાં પણ સચ્ચોટ રીતે જણાવે છે કે, સંસારના સમસ્ત જલોમાં શ્રદ્ધાનું જલ અતુલ છે. જીવનમાં કશું જ નહિ કરી શકનાર ઘણા આત્માઓ એક જ શ્રદ્ધાના જળે જીવન ઉજ્જવલ બનાવી ગયા. (પૃ. ૧૩૭) શ્રદ્ધા સમ્યગ્ શ્રદ્ધા પર આ વ્યાખ્યાનમાં ઘણું સુંદર રીતે કહેવાયું છે. આજે જે રીતે જડવાદ પ્રત્યે, વિજ્ઞાન પ્રત્યે માનવને આધિના શ્રદ્ધા વધતી જાય છે. ને શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ ગુરુ તથા શુદ્ધ ધર્મ પ્રત્યેની સમ્યગ્ શ્રદ્ધા જે રીતે દિનપ્રતિદિન ઘટતી જાય છે તેને અંગે અહિં ઘણી ઘણી સ્પષ્ટ વાતો યુક્તિપૂર્વક કહેવાઈ છે. મૃગાવતી જેવાં સ્ત્રીરત્ન તથા શ્રાવિકા શ્રેષ્ઠનાં જીવનમાં શ્રદ્ધાએ કેટ-કેટલો મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો છે. તદુપરાંત શ્રદ્ધા, પરમશ્રદ્ધાના જળે મૃગાવતીજી ચંડપ્રદ્યોત જેવા રાજાના સકંજમાંથી છૂટી પોતાનું શીલ નિર્મલ રાખીને આત્મશ્રેય સાધવા જે રીતે ઉજમાળ જન્યા તેનું સુંદર આલેખન આ વ્યાખ્યાનમાં થયું છે અંતે તેઓ જ કહે છે કે, “ આત્મવિશ્વાસ સાથે અડગ શ્રદ્ધા જગતમાં આદર્શ સ્વરૂપ બને છે ” સમ્યગ્ શ્રદ્ધા કેટ-કેટલું આત્માને જળ આપે છે. સત્વ આપે છે શક્તિ તથા સામર્થ્ય આપે છે. જેનું વર્ણન વચનાતીત છે. છતાં આ પ્રવચનમાં દુઝંકમાં સુંદર તથા સચ્ચોટ જણાવ્યું છે.

અગીયારમું વ્યાખ્યાન “ સાધર્મીસેવાનું સુંદર સ્વરૂપ ” માં સાધર્મીક લક્ષિત માટે શાસ્ત્રીય મર્યાદાપૂર્વક સુંદર રીતે કહેવાયું છે.

તેઓ જણાવે છે કે, ગ્વાર્ડનો અર્થપો લઈ કરનાર પોતાના જ મોજશીખને પૂરા કરવા પાછળ જીવન વેડકી નાંખનાર માનવને સાધર્મી ભક્તિ ક્યાંથી મળે ? આ ક્ષેત્ર કેટ-કેટલું વેપક છે તથા સત્યઅર્થિત છે, આજે સંસારમાં રાચનારાને માચનારા જડવાદને જ ઉન્નતિનું ધ્યેય માની બેરેલાઓને સાધર્મીકોની સાચી ભક્તિ સૂઝે નહિ. એ દેખાઈ રહ્યું છે, તેઓ સાધર્મી ભક્તિની વિરુદ્ધના સિરાચ અન્ય કશું કરી શકે તેમ નથી. જેમના દેશમાં ધર્મ પ્રત્યે દૃઢ અનુરાગ છે જૈનશાસન જેમને મન સર્વસ્વ છે. તેવા ધર્મશીલ ઉદાર હૃદયી આત્માઓ સાધર્મિક ભક્તિના રદસ્પને, પામી શકે છે, ગરીબમાં ગરીબ પણ સાધર્મિકને જોખને જેનું ધર્મશીલ હૃદય આનંદની ઉર્મીઓથી નાચી ઉઠે છે, તેજ ખરેખર ! સાધર્મિકોની સાચી ભક્તિ કરી શકે છે, સાધર્મિક ભક્તિનો આદર્શ દર્શન દ્વારા અદિ ૨૫૪ રીતે રજુ કર્યો છે. ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના સમયનો આ પ્રસંગ છે. સુશ્રાવક શાંતનું તેની ધર્મપત્ની કુંછદેવી, સુશ્રાવક જિનશાસક શેઠ ઇત્યાદિ પાત્રો દ્વારા આ દર્શન સાધર્મી ભક્તિ મળેનો કેટ-કેટલો ઉત્તમવક્ત્ર પ્રેરક તથા ઉદ્બોધક આદર્શ પૂરો પાડે છે. વર્તમાનના વાતાવરણમાં સાધર્મિક ભક્તિનો પ્રગ્ન જડ અર્થાર્થ રહ્યો છે. પણ સાધર્મિક સેવાની જગદેરમાં વાતો કરનાર વર્ગને આજે ભોગ ક્યાં આપવો છે ? તેમને તો દેવદત્ત તથા જ્ઞાનદત્તદ્વારા જે સાધર્મિક ભક્તિ કે સેવા થી હોય તો કરવી છે. આની સામે વ્યાખ્યાનકાર મુનિવરશ્રી ૨૫૪ પાકાર કરે છે કે “ દિનપ્રતિદિન સાધર્મી સેવાની ખૂબજ વાતો ચાલે છે. પણ એ વાતો સત્ય રસપે કર્તવ્યમાં ઉતરવી જોઈએ ” (પૃ. ૧૫૦)

બારમું વ્યાખ્યાન “ દાન ધર્મની મહત્તા ” માં દાન ખરેખર સર્વ ધર્મચારોનું મૂલ્ય છે. શીશની પાત્રના આત્મામાં પ્રગટાવનાર વાવન સર્વ ધર્મચારની પાત્રના પ્રગટાવનાર દાન ધર્મ છે. તેના અંતે અંતે મનનીય વાનો વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રી કરે છે. જે પ્રેરક તથા જીવન

ઉત્પત્તિની દિશાની ઉદ્દેશ્યક છે. શ્રી શાસ્ત્રિભદ્રના હવે પૂર્વલવમાં તપસ્વી મુનિરાજને આપેલ દાનનો પ્રભાવ અને તેનું મૂલ્ય કેટલેટું અહ્મુત તથા લોદ્ધાતર નીવડ્યું તે કથા પ્રસંગ અનેક પ્રશ્નોની જણાવવા પૂર્વક અહિં મુનિવરશ્રી રજૂ કરે છે. દાન એટો માનવતાનો મહા ગુણ છે. દાન એ ઔચિત્ય છે. અનેક ગુણોનું આકર્ષણ છે દાન મહત્તાનાં ગાન આ પ્રવચનમાં હૃદયંગમ શૈલીએ થયાં છે

તેરમું પ્રવચન “ રસનાની રામાયણ ” પાંચ ઈંદ્રિયોમાં વધારે અસંયમી બનીને જીવનને દુર્ગતિમાં ધોલવામાં સહાયક રસના માટે મુંદરશબ્દોમાં ઉપદેશ આપે છે રસના સંસારમાં ક્લેશ કરાવે છે. ક્યાયને વધારે છે. તેમ જ રસના ચટકા પણ રસના કરાવે છે પેટ બગાડી શરીરને બગાડવા દ્વારા આત્માને અધઃપતન લણી દેરી જનાર જેમ રસના છે. તેમ સંસારમાં વેર વિરોધ તથા વૈમનસ્ય જગાડનાર તથા પરંપરાએ પરલોકમાં પણ આત્માને અનર્થ આપનાર રસનાનો અસંયમ છે આના-યોગે વ્યાખ્યાતા મુનિવરશ્રીએ મંગુ આચાર્ય મહારાજનું દૃષ્ટાન્ત સમજાવ્યું છે. તેમજ જીલના ઘોલવાના અસંયમ પર માતા-પુત્રનું દૃષ્ટાન્ત વિસ્તાર પૂર્વક જણાવ્યું છે. એકંદરે પાંચે ઈન્દ્રિયોમાં રસના ઈંદ્રિયનો સંયમ ધણો જ ઉપકારક છે. એ જ આખા પ્રવચનનો મુખ્ય ધ્વનિ છે.

ચૌદમું પ્રવચન “ પ્રગતિના પંચે પૂનિત પ્રયાણ ” માં વ્યાખ્યાનકાર માનવજીવનની મહત્તા તથા તેની સફળતા માટે દૃષ્ટાન્તો પૂર્વક મનની તથા સચોટ ઉદ્દેશ્યક કરે છે ઊર પેજના આ વ્યાખ્યાનમાં ચિન્તામણિ રત્નને વગર સમજે ગુમાવનાર રજારી ને સમજીને કેવલ એક આ આના ખાતર ગુમાવનાર વાણીયો, બનેલા દૃષ્ટાન્તથી સમજણ તર અણસમજણ વચ્ચેનું અંતર વ્યાખ્યાનકાર મુનિશ્રી સ્પષ્ટ કરે છે. અ સમજથી કદાચ માનવ જન્મ ભૂતકાળમાં એળે ગયો પણ વર્તમાનક સમજણ આવ્યા પછી માનવ જન્મ જેવો મહામોંઘો જન્મ નિષ્ણ ન જેવો નાઈ એ તે વિષે આ પ્રવચનમાં તેઓ પ્રેરણા આપી ર

૬૦ અર્દ્ધમ્
જુદિગાનિવર્ધક પ્રથમાળા મળુકો ૫ મો

૩૪૮

શાધતા તાં શોપાતા

રાજનગરની મૈત્ર્યપરિ પાટીમાં થયેલાં
પ્રબાવક પંદર પ્રવચનોના સંપ્રદ

વ્યાખ્યાનકાર

પૂજ્ય પંચાસ પ્રગ્વ મી સુદામચિંતયણુ ગણિવરના ઇશ્વરના
મુનિરાજ શ્રી ગાજેશ્વરપિલ્લયણુ મહારાજ

પ્રભાવના મેખક :

૫. પૂ પરમવિદ્વાન્ પન્થાસ પ્રારથી
કનકવિજયણુ ગણિવર.

પ્રસાસક :

શા. વાડીલાલ રામજીદાસ
સારંગપુર, તમિલનાડી પોળ,
અમદાવાદ.

છે. જાન્યા ત્યાંથી સત્તાર માનીને જીવનને ઉજ્જવલ બનાવવાનો પ્રેરક સંદેશ આ વ્યાખ્યાનમાંથી મળી રહે છે વાંકચૂરનું દ્વિતીય વિસ્તાર પૂર્વક સંચોટ સેવીએ વ્યાખ્યાનકાર આ પ્રવચનમાં ઉપદેશ છે.

પંદરમું પ્રવચન “માનવતાનું મૂલ્યાંકન” જે આ પ્રકાશનનું અંતિમ વ્યાખ્યાન છે. ૪૨ પેજમાં આ વ્યાખ્યાન અહિં પ્રસિદ્ધ થયું છે. “માનુષ્યપરદરે” શ્લોક પર મનનીય મીમાંસા અહિં રજૂ થાય છે. વર્તમાનના ધોર ઢિંસક તથા અસંબંધી વાતાવરણની વચ્ચે આ વ્યાખ્યાન સંયમ, સદાચાર, તપ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય તથા અહિંસક બાવનાનો મંત્ર સંદેશ આપી જાય છે. પ્રાસંગિક અનેક શબ્દ પ્રશ્નો હેડીને આ વ્યાખ્યાનમાં મુનિરાજશ્રીએ અનેક ઉપયોગી તથા ઉપકારક ઉપદેશ નિર્માય પહે આપ્યો છે. મહાન આદ્યાર્થ સીકંદરના હૃદમાંનો લેખી શેઠ તથા સંતનો ઉપદેશ. અને જ્યોર્જ બર્નાડિયોની માંસાકાર વિષેની વેધક વિચારણા ક્રિત્વાદિ પ્રસંગો આ વ્યાખ્યાનમાં વિસ્તાર પૂર્વક મુનિરાજશ્રીએ જણાવ્યા છે.

૨૪૬ પેજનું આ પુસ્તક પંદર મનનીય વ્યાખ્યાનો નો સંગ્રહ છે. ચિંતન મન તથા પ્રેરણાથી સમર છે. તેના વિષયોનું અકંદર સંવર્ધાવી વિદ્યાવલોકન અહિં રજૂ થયું છે.

લગભગ ૨૪૫ પાનાની બરચુવાનવધે મુક્તિમાર્ગ રહી સંયમની સાધના સાથે સ્વાધ્યાય વિનય વૈભાવવ્યાદિ મુદ્દાની આરાધના કરતાં પૂર્વકાલીન ક્ષયોપશમથી જે શક્તિ તેમને પ્રાપ્ત થઈ છે. તે દ્વારા જનકાસનનાં પરમસત્યોની પ્રભાવના કરી રહ્યા છે.

લોક વાહવાહ કે લોક હેરીને ત્યજીને મોહની નિદમાં મૂતા સંસારી જનોને કરુણા હૃદયે મુનિ-રાજશ્રી રાજેન્દ્રવિજયજી જાગતા રેવોળી

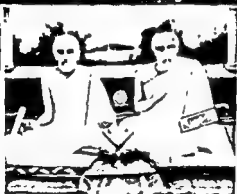
भंगल

यस्य ज्ञानमनन्तवस्तुविषयं यः पूज्यते दैवतै-
र्नित्यं यस्यो वस्यो न दुर्नयकृतेः कोलाहलैर्लुप्यते
रागद्वेषभुषाद्विषांश्च परिपद् क्षिप्ताक्षणाद्वयेनसा
सश्रीवीरविष्णुर्विधूतकलुषां शुद्धिविधत्तां भभ

શ્રી બુદ્ધિતિલક ગુરુભયો નમઃ

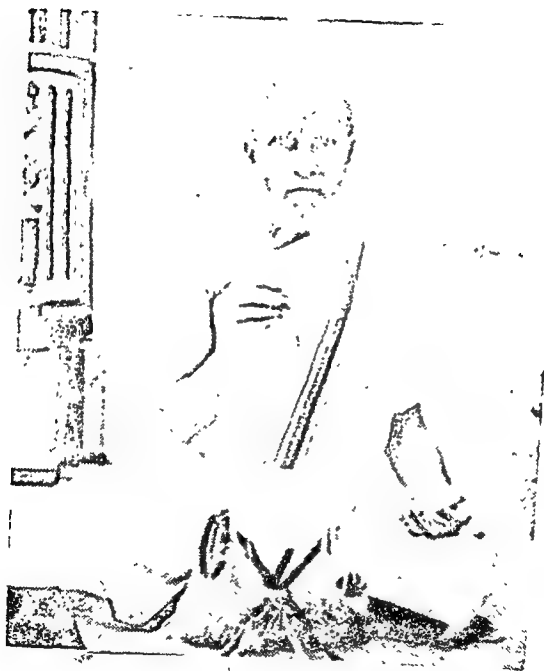
પ્રજ્ઞાન મહામય સ્વરૂપ શ્રી ગુરુજીવન મુનિ ભગવાનના પુણ્યગીત
શ્રી ૧૫ શ્લોક વિજય ગદીવર્ય શ્રી ગુરુજીવન બુદ્ધિતિલક મહામયના

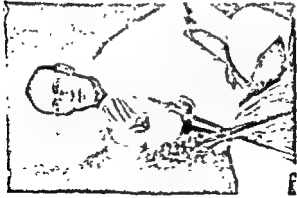
શ્રી ગુરુજીવન મુનિ ભગવાનના પુણ્યગીત
શ્રી ૧૫ શ્લોક વિજય ગદીવર્ય શ્રી ગુરુજીવન બુદ્ધિતિલક મહામયના

પરમપૂજ્ય સ્વ. બુદ્ધિવિજયજી મ. સા. ના પદમ પદ્મભાવક
પ. પૂ. આ. વિ. શાન્તિચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ

જન્મ : સંવત ૧૯૫૨ના જ્યેષ્ઠ સુદી ૨ નાંડલ.
 શિક્ષા : સંવત ૧૯૮૨ના ફાગણ વદી ૭ ટાકરવાડા (જ. પાલનપુર)
 પત્યાસ : સંવત ૧૯૯૬ના પોષ વદી ૭ ગામ ઉંઝા
 આચાર્ય પદ : સંવત ૨૦૦૯ના માગસર શુદ્ધી ૧ ગામ પૂરલુ (રાજસ્થાન)

પ્રધાનમંત્રી શ્રી સુભાષચંદ્રબોસ

મુખ્યમંત્રી શ્રી રાજેન્દ્રપ્રસાદ મહાતામા

અર્ચ્યાં જ દિ

ગાથવચયી જેઝોશ્રીએ મને સુસંદર્શનો વારસો આપી મ
જીવનને પવિત્ર ગનાવ્યું છે.

જેમની પવિત્ર વાણીનો સ્તોત આજે પણ અવિરત વહી રહ્યો
જેઝોશ્રીની અથાગ મહેનત અને સંપૂર્ણ
લાગણીના પ્રતાપે સાધનાના સોપાને
ઘઠી સંયમ માર્ગની કંઈકે અંશે
સાર્થકતા કરવા તું ભાગ્ય-
શાળી ગયો છું.

તે મારા પરમોપકારી પરમતારક પરમારાધ્ય
પૂજ્ય ગુરુદેવ પન્યાસપ્રવરશ્રી

સુજ્ઞાનવિજયજી ગણિવરના કરકમલમાં
આ પુસ્તક સમર્પણ કરી આનંદ
અનુભવી રહ્યો છું.

પૂજ્યગુરુદેવની કૃપા મારા જીવનમાં સતત વહ્યા કરે
એવી અંતઃકરણથી શાસનદેવ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરું છું.

સિદ્ધાર્થ સોસાયટી,
પાલડી-અમદાવાદ.
સંવત ૨૦૧૮
મહા શુ. ૧ સોમ.

લી.
ચરણુરેણુ કૃપાપાત્ર
રાજેન્દ્રની શતક્રોટિ
સાદર વંદનાવલી.

ૐ આર્ષમ
મી શર્ણગ્યર પાર્થનાથાય નમઃ

સારંગપુર તળિયાની પોળ અમદાવાદમાં

સંવત ૨૦૧૭ના આતુર્માંસમાં થયેલ અદ્ભુત

શાસન પ્રભાવના

કમળામક દેવોદ્ધારક દાદાશ્રી નિત્યવિજયજી મદારાજ સાહેબના સંનુદાયના પરમ પૂજ્ય જુદિવિજયજી મદારાજ સાહેબ તથા પૂજ્ય પન્થાસ પ્રવર શ્રી તિલકવિજયજી મદારાજ સાહેબના આતુર્માંસ તળિયાની પોળમાં થયા હતા. પરમ પૂજ્ય રવ. જુદિવિજયજી ન. સ્વ. ના પદ પ્રભાવક આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્વિજય સાતિયંદ્ર સૂરીજી મદારાજ સાહેબની હિમ તપસ્ય તથા ચાન્ત સ્વભાવનું આકર્ષણ થઈ જ હતું...પણ વખતથી તેઓશ્રીએ પોળમાં આતુર્માંસ કરાવવાની શ્રી સંધની ભાવના હતી. આતુર્ વર્ષ શ્રી સંધના અમલગીએ ભાભર પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ ને આતુર્માંસની વિનિતિ કરવા મળ્યા હતા... પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશની પણ અનગ્રાવાદ આતુર્માંસની ભાવના હતી...

પણ...પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ...અવસ્થાના અંગે શરીર અસ્વચ્છ દેવાથી આતુર્માંસ અંગે ન પધારી શક્યા. તેઓશ્રીની આગાથી તેઓશ્રીના વિદ્વાન સિપરેલ પૂજ્ય પન્થાસજી સુજાનવિજયજી મ. આતુર્માંસ અર્થે પોળમાં જોઈ શકે. ૧૨ ના રોજ પધાર્યા ..

કમળા પ્રાંતના અંગે આતુર્માંસ થતું હતું. તેમા પણ પૂજ્ય પન્થાસજી મ.ની વાર્તાનું આકર્ષણ અજળ હતું...આખ્યાનમાં શ્રાદ્ધપ્રતિ-કમળા અને નીમતેન અદિતીની સહઅંતર યજ્ઞ વ્યાખ્યાન થવજુમાં જતા જામલ્યા માંડી દિવસે દિવસે ભાવનાની અભિરુદ્ધિ થતી હતી. સૌમ્યસીની આરાધના સુંદર રીતે પચ્ચર થઈ...

સ્વર્ગારોહણ તિથી...અસાદ વ. ૬ ના રોજ પૂજ્ય કચ્છ વાગડ દેશોદારક દાદાશ્રી જિત વિજયજી મ. ની સ્વર્ગારોહણ તિથી હતી. પૂ. દાદાશ્રી જિત વિજયજી મ. સા. ના નામથી કોણ અગ્નિ છે ? એમનું ઉજ્જવલ આરિય, તપ, ત્યાગની મૂર્તિ કચ્છ વાગડમાં ધર્મધ્વજ સ્ફેરાવનાર દાદાશ્રીજીની તિથી ઉજવાણી લગ્ય રીતે થઇ હતી.

સવારમાં વ્યાખ્યાન થયું. પૂજ્ય પંચાસજી મહારાજ શ્રીની નીત્રામાં મુનિ શ્રી રાજેન્દ્ર વિજયજીએ દાદાશ્રીજીના જીવનનું મુંદર વર્ણન સાંભળાવ્યું. બપોરે પૂજ્ય પ્રભાવના વિગેરે જિત લક્ષિતા કાર્યક્રમો ગોઠવવામાં આવ્યા હતા.

મુનિશ્રીનું વ્યાખ્યાન સાંભળ્યા પછી રવિવારનાં બહાર પ્રવચનો રાખવાની યુવક વર્ગની ઇચ્છા થઇ. પૂજ્ય પંચાસજી મહારાજશ્રી ની આજ્ઞાથી દર રવિવારે બહાર વ્યાખ્યાનો થવા લાગ્યાં. જુદા જુદા વિષયો પર જુદી રીતે રીતે સમજાવવામાં આવતું.

બહાર પ્રવચન :—

તા. ૬-૮-૬૧ રવિવારના રોજ “માનવતાનો મંગળ સંદેશ”

,, ૧૩-૮-૬૧ રવિવારે આધ્યાત્મવાદની ઉત્તમતા યાને ભૌતિકવાદની ભયંકરતા.

૧૫ મી ઓગસ્ટ મંગળવાર. “આખાદીના અવળા રસ્તા”

૨૦-૮-૬૧ ભવની ભવાઈ યાને સ્વાર્થની સગાઈ

૨૭-૮-૬૧ ચેતનના ચમકારા યાને જીવનના ઝળકારા

દર રવિવારે ઉપાશ્રયનો વિશાળ વ્યાખ્યાન હોલમાં પણ ઘણા સાંકડા લાગતો. છેક દાદરમાં પણ લોકોને એસવું પડતું. થોડા મોડા આવનારને ઉભા રહેવાની પણ જગ્યા મળતી નહિ.

તા. ૨-૬-૬૧ ના રોજ સામુદાયિક નવકાર મંત્રની આરાધના સાખયામાં આવી હતી જેમાં ઘણાં લાવુદા નેત્રણાં હતાં. પૂજ્ય પન્થાસર મદારાજ સાહેબે શ્રીનવકારનું મહાત્મ્ય સમગ્રની જનતાને રસ તરબોળ બનાવી હતી... ઘણા લાવુદા તે નવકારનું ચર્ચન સાબળી આશ્ચર્ય મુગ્ધ બન્યા હતા. ભગવાનની મૂર્તિ આગળ સામુદાયિક સાખ નવકાર મણુવામાં આવ્યા હતા. તે દિવસે શ્રી. કાશીરાજ સામગદાસ તરફથી ખીરના એકસત્રના ફરાવવામાં આવ્યા હતા.

બપોરે ૨ થી ૩૩ પૂજ્ય પન્થાસર મદારાજની નીચામાં, મુનિધી રામેન્દ્રવિજયજી મ. 'મંત્રાધિરાજનું મહાત્મ્ય' એ વિષય પર જાહેર પ્રવચન આપ્યું હતું. દરેક વ્યાખ્યાનોમાં દિવસ દિવસે જનતાની બીડ વધે જતી હતી ઉપાસકમાં કદિ નહિ આવનારા પણ વ્યાખ્યાન ના સમય પહેલેથી દાગર થઈ જતા હતા. રવિવારના દિવસ એક ઉત્સવ જેવો જ થઈ પડ્યો.

પોળના જ નહીં... આણુ ગામના લોકો જોતે-રોતે પણ વ્યાખ્યાન શ્રવણ માટે ઉપસ્થિત થતા હતા. આધુનિક પ્રયોગે સામે રાખી તેની તાત્વિક સમાલોચના વ્યાખ્યાનોમાં થઈ હતી. ઘણા મંત્રવિધો પણ વ્યાખ્યાનથી આકર્ષાયા હતા.

ફળમે સમયે પૂજ્ય પન્થાસર મદારાજ સાહેબ યોગ્ય નુસતો કરી ધર્મવિમુખ આત્માઓને ધર્મ સન્મુખ થવાની પ્રેરણા આપતા તા. ૩-૬-૬૧ રવી, આજે બપોરે ૨ થી ૩૩

“દેહની દેવડી પર આત્માનું આદમજી” એ વિષય પર જાહેર પ્રવચન હતું. પર્યાવરણ પર્વ નજીક આવતાં દોષ... હાના અને તપસ્થાના માટે આજે અગત્ય ચર્ચન કરવામાં આવ્યું હતું... કોષથી થતાં નુકસાનો, મીનનો પ્રભાવ... “હાનારીરસ્ય ખૂલજી” વિષે વિધોની વિમુદ્ધ ચર્ચા આજે ચાલી હતી... પર્યાવરણ પર્વની ઉત્સવની માટે દરિદ્ર થતા મુનિરાજનીએ પ્રેરણા આપી હતી.

આવડતું વ્યાખ્યાન સાંભળનારા કહેતા કે—“હવનમાં આવું સાંભળવાનો અમારો પહેલો જ અવસર છે” ઘણા લોકોએ “ક્રમા” રાખી પર્યુપણ પર્વની આરાધના કરવાનો નિશ્ચય કર્યો હતો.

મહાપર્વની આરાધના :—પર્યુપણ પર્વ નહકે આવી રહ્યાં હતાં....પૂજ્ય પન્થાસહ મ. ના સિંચનથી આ વખતે ઉત્સાહ જુદો બનતો દેખાતો હતો....પર્યુપણપર્વના પહેલા દિવસથી જ વ્યાખ્યાન-પ્રતિક્રમણમાં ખૂબ જ ભરતી થતી હતી... એક ધાનં તણ તણ ક્રાક વ્યાખ્યાન આવતું તો પણ કોઈ ઉકવાતું નામ જ લેતું નહિ... અઢાઈ વિગેરે તપસ્યા પણ સારા પ્રમાણમાં થવા પામી હતી... પ્રતિક્રમણની ક્રિયામાં પૂજ્ય પન્થાસહ મહારાજ સાહેબ, સૂત્રોના ગંભીર અર્થને વર્ણવતા ત્યારે તો સભા મંત્રમુગ્ધ જ બની જતી....ક્રિયાનો સાચો આનંદ મેળવતી...કંડપસૂત્ર વાંચન.... મહાવીર જન્મ વાંચનના દિવસે દેવદ્રવ્યની ઉપજ પણ સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી....ગણધરવાદનું વિશદ વર્ણન ચાર ક્રાકે ચાલ્યું હતું. મુનિશ્રી રાજેન્દ્રવિજયજી મહારાજે....આત્મા-કર્મ....વિગેરે સિદ્ધાંતનું ખૂબ જ સચ્ચોટ પ્રતિપાદન કર્યું હતું.... ભૌતિકવાદના સિદ્ધાંતોનું નિરસન પુણ્ય-પાપ-પરલોક વિગેરે વિષયોની જણાવટ પણ સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી.... સંવત્સરી મહાપર્વની આરાધના કોઈ જુદા પ્રકારની જ હતી. બારસા સૂત્રનું વાંચન....ચૈત્ય પરિપાટી વિગેરે સુંદર રીતે થયું હતું.

સાંજનું સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ તો એક યાદગાર બની ગયું હતું.. અપૂર્વ શાન્તિ સાથે પૂજ્ય પન્થાસહ મહારાજની નીઆમાં પ્રતિક્રમણ શરૂ થતાં લોકો હર્ષિત બની ગયા.

એકંદર આરાધનાની સુવાસથી મધ્યમધતુ આનંદમય વાતા-વરણ સહુને આકર્ષી રહ્યું હતું,...આરાધના નહિ કરનાર ઘણો વર્ગ આ વખતે આરાધના સન્મુખ થયો હતો....

ૐ અર્હમ્
શ્રદ્ધિશાન્તિવર્ધક મધ્યમાણ મણ્ડકે ૫ મે

૪૪૦
૧૧૦૮

શાધતા તાં ચોપાતા

રાજનગરની ચૈત્યપરિ પાટીમાં ધરેલાં
પ્રભાવક પંદર પ્રવચનોના સંગ્રહ

વ્યાખ્યાનકાર

૬૯૨ પંચાત પ્રવર મી સુદામવિજયણ ગણિવરણ શિષ્યરણ
સુમિચલ શ્રી ગણેશ્વરવિજયણ મહાચલ

પ્રસ્તાવના સેખક :

૫. પૂ પરમવિદ્વાન્ પન્થાસ પ્રવરશ્રી
કનકવિજયણ ગણિવર.

પ્રકાશક :

શા. વાડીલાલ શામળદાસ
સારંગપુર, તળિયાની પોળ,
અમદાવાદ.

મદાપર્વની આરાધના અદ્ભુત રીતે થઈ ગઈ...તેનું નિયમની
અચાગકય પ્રગતિ દિનાનુદિન વધતી ચાલી....

ત્રૈત્ય પરિપાટીનો નિર્ણય : સત્સંગી પ્રતિદેશન પત્રી
ઉત્સાહી હાર્દકે પૂજ્ય પન્થાસદ મદારાજ પામે આપ્યા...પૂજ્ય
પન્થાસદ મદારાજને વિનંતિ કરતા જતાં જુએ કે-“ અમારી ભાવના
પોતા નરકથી ત્રૈત્ય પરિપાટી નીકળે તો સારું એવી છે. બધા
જિનમદિનેનાં દર્શન થાય આથે આથે પ્રત્યેક પોતાના વ્યાખ્યાનોની
અસર પણ જનના પર સારી પડશે.

જવાબ વાળના પન્થાસદ મદારાજ સાહેબે જવાબી કે-
અમારી ભાવના ઉત્તમ પ્રકારની છે અનદાવાદમાં આમે પણ વર્ષ
આપ્યા છીએ તો અમને પણ મીઠિલાગિઓના ફર્શનો અપૂર્વ લાભ
મળશે...સાથે સાથે જિનાસાસાર ગર્ભિન પ્રવચનોની અસર આજની
જનના ઉપર થાય તે ઈચ્છનીય છે

પૂજ્ય પન્થાસદ મદારાજના શ્રદ્ધાની અમર વાંજળા વેળે
થઈ ગઈ એ ત્રણ દિવસમાં જ વિદ્યાર્થી સદ્ગૃહસ્થોએ પોતાનો કાશ
જોધાવી આપ્યો.

બસ ! પડી પૂછું જ શું હતું ?

પ્રચાર કાર્ય પ્રારંભાર્થ મયું. આમ ત્રણ પત્રિકા પણ બહાર
પડી ગઈ, “સંદેશ”, “જનસત્તા”, “નૃજરાન સમાચાર” વિનેર
દૈનિક પેપરોનાં પણ ત્રૈત્ય પરિપાટીની જનદેશન હાર્દક ગઈ.

ઉત્સાહી યુવક વર્ગ કામગીરી પૂર્વક હામે સાગી મરો.

ભાવનાની ઉર્મિએ આથે ભા. મુ. ૧૯૮૧ના મુજબ મુદતથી
ત્રૈત્ય પરિપાટી શરૂ થઈ...પ્રારંભથી ૫૦૦ માણોના વાચકોમાં એકપ્રકાર
હતા... દિવસે દિવસે બરતી વધતી હતી...પોતામાં ત્યાં જ્યાં
પૂજ્ય પન્થાસદ મદારાજ આદિ મુનિવરો પધારતા ત્યાં ત્યાં ગદુડીઓ
થતી હતી... પ્રજાવના પણ સારા પ્રમાણમાં થતી હતી...

જ્યાં જ્યાં વ્યાખ્યાનો યોજવામાં આવતાં ત્યાં ખાસ વ્યાખ્યાન મંડપ ઉપા કરવામાં આવતો. વ્યાખ્યાન વખતે કાયદો ૮૦૦ થી ૧૦૦૦ માણસ રહેતું.

રવિવારના દિવસે તો વધી ને ૧૫૦૦ આસપાસની સંખ્યા થઈ જતી....કેટલીક વખત ખાર વાગી જતા ખતાંય વ્યાખ્યાન સાંભળ્યા સિવાય જવાનું કાનું જે મન થતું નહિં.

વ્યાખ્યાનનાં કાર્યક્રમો વગેરે દૈનિક પેપરમાં આવતા હતા.. સારંગપુર તળિયાની પોળના દિનિહાસમાં આવી રીતનો કાર્યક્રમ પહેલ વારેસો જ હતો....

આગળ છયાળે-૩....પાછળ મુનિવરો....આવક સમુદાય-સાધ્વીજી મહારાજ.... તથા આધિક્ષ વર્ગ સાથે નિયત સમય પ્રમાણે યાત્રા શરૂ થતી હતી....સામુદાયિક ચેત્યવંદન થયા પછીથી વ્યાખ્યાન મંડપમાં જંગી મેદની વચ્ચે પ્રવચનો શરૂ થતા.....

શહેર યાત્રાનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે હતો. અહિં દહેરાસરની સંખ્યા (મૂળ નાયક ભગવાનના નામ સાથે) આપવામાં આવ્યાં છે.

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ :

પહેલો દિવસ

૨૩-૬-૬૧ ભા. શુ. ૧૪ શનિવાર. આજે શહેર યાત્રાનો પહેલો દિવસ હતો. સવારના ૭ા વાગતાં જ છયા બેંડના શરૂ. ગગનને ગજવી રહ્યા હતા. આઠ વાગે યાત્રાનો કાર્યક્રમ શરૂ થયો હતો. પહેલાં સારંગપુર તળિયાની પોળ.

૧. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ-ભોયરામાં મહાવીરસ્વામી ઉપર આદીશ્વર ભગવાનનાં સમૂહ સાથે દર્શન કરી. ૨. પોરવાડના ખાંચા-સામે. પદ્મ પ્રભુ ભ. નાં દર્શન કરી ૩. સતીયાના દહેરાસરમાં (ધર દેરાસર) માં ધાતુની પ્રતિમાજી પદ્મ પ્રભુ સ્વામીજીનાં દર્શન કરી. ૪. ભંડેરી પોળ, સુમતિનાથ ભગવાન. ૫. કંસારાતું ડહેલું, અભિ-

નંદનરવામીજી ૬. સરસપુર. વાસજી ચેરીમાં સુમતિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચૈત્યવંદન અર્ધી થયું હતું. પત્રીથી શ્રી સધની વિનંતિથી ઉપાશ્રયમાં પૂજ્ય પન્થાસજી મદારાજને મંગલાચરણ સંભળાવ્યું. તથા પન્થાસની પ્રભાવના લઈ સદુ વિખરાયા હતાં. .

બીજો દિવસ

૨૪-૬-૬૧ રવિવાર બા. ગુ. ૧૫ પ્રભાતના ૮ વાગે તળીયાની મોળમાંથી ચતુર્વિધ અંધે સાથે રવાના થઈ શ્રીસંઘ ૭ મણિનગર વાસુ પૂજ્ય રવામીના દર્શન કરી પત્રી ૮ રખાયાજી શ્રી સધ સાથે પધાર્યા હતા. રખાયાજીમા રહેતા મારવાડી બાવુકા દેશી વાદ્ય સાથે સામે આવ્યા હતા. જન્યત ભક્તિ ભાવથી શ્રી સંઘનું સ્વાગત કર્યું હતું. રખાયાજીમા નવન ધર જિનાલય યોદ્ધા જ રાષ્ટ્રમ પહેલાં તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. જેમા મૂલનાથક ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથની ધાતુની પ્રતિમાજીના દર્શન કરી, પૂજ્ય પન્થાસજી મદારાજ સાથે શ્રી સંઘ રાજપુર પધાર્યાં.

૯. રાજપુરમા ઉપર સંભવનાથ ભ. મૂલનાથક છે. બોયરામાં શ્રી ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથની અમાકારિક પ્રતિમા છે. શ્રી સંઘ અર્ધી સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કરી. પૂજ્ય પન્થાસજી મદારાજ આદિ ઉપાશ્રયમાં પધાર્યાં.

આજે અદિ “રાક્ષી રાક્ષી માયા અને ત્યાક્ષી તેજ ખયા” એ વિંત્ય પર ૧ દલાક લગભગ મુનિત્રી રાજેન્દ્રવિજયજીએ પ્રવચન આપ્યું હતું. રવિવાર દોષ સંકેરની જનના પત્રુ વિપુલ પ્રભાજીમાં દાગર હતી. વ્યાખ્યાન પત્રી પ્રભાવના લઈ સદુ વિખરાયા હતા.

ત્રીજો દિવસ

૨૫-૬-૬૧ સોમવાર ભાદરવા વ. ૧. રાજના નિયત કાર્યક્રમ પ્રમાણે ૮ વાગે ગેન્ડના મંદુર અવાજોથી તળીયાની પોળમાંથી યાત્રા ક્રમ શરૂ થયો હતો.

૧૦. ખેતરપાળની પોળ સંભવનાથ ભગવાન. ૧૧. ઘર દેરાસર શાન્તિનાથ. ૧૨. વીરના ઉપાશ્રયમાં અજિતનાથ ભગવાન.

૧૩ અદાશાની ખડકી (પતાશાની પોળમાં) ધ. દે. શીતલનાથ ભ.

૧૪. હિરાભાઈની પોળ „ મૂળનાથક મુમતિનાથ ભ.

૧૫. „ ધ. દે. „ મુમતિનાથ ભગવાન

૧૬. લાલાનો ખાંચો „ ધ. દે. વાસુ પૂજ્ય સ્વામી.

૧૭. „ „ „ ચિંતામણિપાર્શ્વનાથ

૧૮. બ્રહ્મપુરી ઘર દેરાસર આદીશ્વર ભગવાન.

૧૯. નવી પોળ „ „ „ „

૨૦. ઢાળમાં „ „ પદ્મ પ્રભુ સ્વામી.

૨૧. સ્ટેન્ડ પાસે ઘર દેરાસર ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ.

૨૨. ચોકઠામાં પતાસાની પોળ-મૂં ના શ્રેયાંસનાથ ભ.

૨૩. „ „ વાસુપૂજ્ય સ્વામી.

મેડા ઉપર ધર્મનાથ સ્વામીનાં દર્શન કરી પતાસાની પોળના ચોકઠામાં પૂજ્ય પન્થાસજી મ. ની નીત્રામાં મુનિશ્રી રાજેન્દ્રવિ. મ.

“ સાધનાનો સુંવણું યુગ ” એ વિષય પર પ્રવચન આપ્યું હતું.

વ્યાખ્યાન પૂર્ણ થયા પછી ચતુર્વિધ સંઘ સાથે ગાંધીરોડ ઉપર આવેલા

૨૪. મોટા મહાવીર સ્વામીના દહેરાસરમાં સામુદાયિક જૈત્યવંદન કરી સહુ વિખરાયા હતા.

ચોથો દિવસ

- ૨૬-૬-૬૧ બાદરવા વ. ૨ મંગલવાર
બેન્ડ સાથે મરાઠે - ૮ વાગે નગિયાની પોગમાયી રવાના થઈ
- ૨૫ મુદરન પોગ, મગ નાવક જિનગનાથ ભગવાન.
૨૬ નામક બુદરની પોગમા (૧) અમરનાથ (૨) માનિનાથ
(૩) બોંપરામા આગિપર બ (૪) મેડા ઉપર અગિનાથ-
૨૭ નામક બુદરની પોગ-માડીની પોગ, ધ. ૬૦ પથમુ
૨૮. " ધ ૬૦ પર્મનાથ
૨૯ મંડોડીની પોગ વિમગનાથ ભગવાન
૩૦. સાસામાખી પોગ ૧ કુંચુનાથ ૨ ઉપર એપાંસનાથ
૩૧. મુરદાસ રોડની પોગ ૩ ઉપર એપાંસનાથ
૩૨. ચકાપકાની ખડી (માંડોડીની પોગમા) ધ ૬૦ આદિનાથ ભ.
૩૩. સાકા જગીયાની પોગ " નુવિધિનાથ ભ.
૪ " " ધ ૬૦ વિમગનાથ ભ
૫ કોડની પોગ " આનિનાથ ભગવાન
સમેનચિખરની પોગ " ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ આદિ આમુદાયિક
મૈત્રવંદન કરી, પૂજ્ય પન્થાસક મહારાજે શ્રીમધની વિનનિથી
બા કસાક પ્રવચન આપ્યું હતું પત્ની પ્રભાવના હર્ષ શ્રદ્ધ
વિખરાયા હતા.

પાંચમો દિવસ

- ૨૭-૬-૬૧ બા. વ. ૩ બુધવાર
સવારે ૮ વાગે વાત્રા પ્રારંભ થતા બ મેધરાજની પવરામણી
સર્ક હતી. જેથી હા વાગે શીર્સે વાત્રા ગયે પ્રવાળ પ્રારંભ્યું હતું.
૩૭. જમાલપુર આજુદંડ કચાખુજા બ્લોકમાં મૂળનાથક આદિનાથ
બ ના ભાવથી રસોન કરી

૩૮. જમાલપુર ટોડરશાની પોળમાં ૧ ગોડી પાર્શ્વનાથ. ૨ ભોંયરામાં આદિનાથ ૩ મેડા ઉપર નેમિનાથ લ. નાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચેત્યવંદન કરી સદુ આનંદથી છૂટા પડ્યા હતા.

છઠ્ઠો દિવસ

૨૮-૬-૬૧ લા. વ. ૪ ગુરુવાર

આજે સવારથી આકાશ ધન ધોર હતું. ઝરમર ઝરમર વરસાદ ચાલુ જ હતો. ૧૦ વાગ્યા સુધી રાહ જોઈ વરસાદ ચાલુ હોવાથી આજનો કાર્યક્રમ બંધ રહ્યો હતો જેથી ૧૦ થી ૧૧ સારંગપુર તળિયાની પોળ જન ઉપાશ્રયમાં વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરી સદુ વિખરાયા હતા. આજનો કાર્યક્રમ ૨૯-૬-૬૧ માં લઘુ લેવામાં આવ્યો હતો.

સાતમો દિવસ

૨૯-૬-૬૧ લા. વ. ૬ ગુરુવાર

૩૯. ખાડીયા ગોલવાડ મહાવીરસ્વામી. ૪૦ ખાડીયા ચાર રસ્તા શ્રી સંલવનાથ લ. ૪૧ પાડા પોળ ૧ નેમિનાથ ૨ ભોયરામાં વિમલ નાથ ૩ શાન્તિનાથ ૪૨ લક્ષ્મી નારાયણની પોળ. કુંથુનાથ ૪૩ રાજ મહેતાની પોળમાં આદિનાથ લ. ૪૪ ધ. દે. શાન્તિનાથ લ. ૪૫ જહાંપનાની પોળ ૧ આદિનાથ લ. ૨ મહાવીરસ્વામી. ૪૬ કાળુશીની પોળ અજિતનાથ લ. ૪૭. ૧. સંલવનાથ. ૨. ઉપરશાન્તિ નાથ ૩. ભોયરામાં શામળીયા ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ- ૪૮. ચિન્તામણી પાર્શ્વનાથ. ૪૯. ૧. પાદશાહની પોળ આદિનાથ લ. ૨. ધર્મનાથ. ૩. અજિત નાથ. ૪. વાસુપૂજ્યસ્વામી. ૫૦. ધર દહેરાસર અજિતનાથ. ૫૧. ધ. દે. વાસુપૂજ્યસ્વામી. ૫૨. પીપરડીની પોળ. ૧. સુમતિનાથ ૨. ભોયરામાં શાન્તિનાથ ૩. ઉપર આદિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરી.

૧૩. આરા કૃપાની પોગ સમવનાથ મૂલનાથના દર્શન કરી. થી સ
સાથે અહીં સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કરી. ચોક્કામા
“આરિહંત દેવની ઓળખ”
૨ે વિષય પર શ્રી સુધની વિનિમિથી પ્રવચન રાખવામા આવ્યું હતું

આઠમે દિવસ

૩૦-૬-૬૧ આ. વ ૭ મનીવાર

૫૪. ધનાસુધારની પોગમા આવગીની પોગ વાસુપુત્ર્ય મ્વામી
૫૫. “ આખાવડીયાની પોગ મદારીર મ્વામી.
૫૬. “ દેવરાપોગ ૧. આન્નિનાથ ૨. બાવરામા આદિનાથ ના
૫૭. દાંડા પોગ ૧- આન્નિનાથ ૨. બાવરામા આદિનાથ ના
દર્શન કરી સાંભેશરની પોગ નરક પ્રવાણ પ્રારંભ્ય પોગવાળા પાત્ર
દિવસ અમાઉ વ્યાખ્યાન માટે પૂજ્ય પન્થામંડ મદારાજને વિનિ
કરી મ્વા દના. જેથી ખૂબજ નયમાર નેયાગીઓ કરી હતી. ખામ
વ્યાખ્યાન મંડપ ઉભા કરવામા આવ્યો હતો. શ્રી મનુવિંધ મધ
સાથે પૂજ્ય પન્થામંડ મદારાજ પોગના પદ્ધતિ તં વખતે લાક્ષ્મસર
સંપ્રયાગે મદુલીઓ થઈ હતી બાવ બક્તિ ખૂબ અગ્ન્ય હતી.
૮. સાંભેશરની પોગમા થી સથે સાથે ૧ ચિનામજિ પાર્શ્વનાથ
સદભક્તો પાર્શ્વનાથ ૩. સામળીયા પાર્શ્વનાથ ૪. પદ્મ પ્રજુ
નાદિ શિવભિજાના દર્શન કરી. ત્યાં સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કર્યા પછી

“ આત્મ ઉજ્જવલતાનાં અનન્ય પ્રતિકેડા ”

એ વિષય પર ૧૫૫ દ્વાર પ્રવચન થયું હતું. પુરક વખતે
ઉન્નાદ નથા સામળી દેવમ પ્રકારનાં દના. આજુબાજુની જગ્યા ખુ.
સારા પ્રમાણનાં દાગર હતી વ્યાખ્યાન પછી લોકની પ્રભાવના લઈ
સદુ વિખરાયા દના.

નવમો દિવસ

૧-૧૦-૬૧ ભા. ૧. ગ્રીષ્મ સાતમ રવિવાર

નવમો દિવસનું નવમ પ્રસાન જગતપર પ્રકાશ પાડી રહ્યું હતું. રવિવાર એટલે રજતો દિવસ... આજે તો સાગરમતીના લાંગા પ્રવાસે જવાનું હતું... વિદ્યાર્થીઓ તો આજે હિમંગથી નાચી રહ્યા હતા. સવારના આઠ વાગે પ્રયાણ શરૂ થયું...

નાનાં નાનાં બાલક બાલિકાઓ ઉત્સાહથી આગળ આગળ ચાલી રહ્યા હતા. આજે તો પદયાત્રા કરનારાઓની સંખ્યા ખૂબ વધી પડી હતી. પદ. જમના ભાઈ ભગુભાઈના બંગલે ઘર દાંડરાસરમાં શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કર્યા. ત્યાં પતાસાંની પ્રભાવના થઈ હતી. ૬૦. ત્યાંથી ગિરધરનગરના જિનાલયમાં શ્રી સુપલદેવ ભગવાન આદિ જિનગિઓનાં દર્શન કર્યા ગિરધરનગરનું દેરાસર, નાનકડું પણ ખૂબ આદરણીય છે. વ્યવસ્થા પણ ખૂબ જ સુંદર છે. ત્યાં પ્રભાવના થઈ હતી.

ગિરધરનગરના સંઘની વિનતિથી પૂજ્ય પન્થાસજી મહારાજે મંગલા ચરણ સંભળાવ્યું. ૬૧. ગિરધરનગરથી રવાના થઈ રેલ્વે કોસીંગ ઉલંગી દેશવનગર કોઠારી કુંજમાં ગયાં... ત્યાં અદ્વૈત દાદાની મોટી પ્રતિમા છે... અંધાતુનાં શ્રી શાન્તિનાથજી ભગવાનનાં દર્શન કર્યા. અહીં પણ પ્રભાવના થઈ હતી...

ત્યાંથી નીકળી શ્રી સંઘ સાગરમતી તરફ રવાના થયો. લાં રહ્યો હતો. સૂર્યનો તાપ પણ વધુ પ્રમાણમાં હતો. નીચે અને ઉપરથી ભરતક તપી રહ્યાં હતાં. છતાંય ટ્રાઈના મુખ સહેજ પંજુ ઝંઝાનિ ન હતી. બાર વાગતાં બધાં જ સાગરમતી પહોંચી રહ્યાં. ત્યાં ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથનાં દર્શન કરી મેડા ઉપર શ્રી આશ પાર્શ્વનાથનાં દર્શન કર્યાં. સામુદાયિક ચૈત્યવંદન થયા પછી. બધા આશ શાળાના વિશાળ હોલમાં આવ્યા. અગાઉથી જાહેર કર્યા પ્રમાણે

૬૬. રામજી મંદિરની પોળમાં ૧. શ્રી મહાવીર સ્વામી. ૨. આજુમાં પાર્શ્વનાથ લ. ૩. મેડા ઉપર શાન્તિનાથ ભગવાન.
 ૬૭. ધ. દે. શ્રી શાન્તિનાથ લ. નાં દર્શન કર્યા. ત્યાંથી શ્રી સકલ સંઘ શાન્તિનાથની પોળમાં આવ્યો. પોળમાં ત્રણ દહેરાસર છે.
 ૬૮. ૧. શ્રી ચંદ્રપ્રભુ. ૨. ભોયરામાં સીમંધરસ્વામી.
 ૬૯. ધ. દે. આદિનાથ લ.
 ૭૦. ૧. શાન્તિનાથ લ. ભોયરામાં ૨. પાર્શ્વનાથ ૩. પદ્મ પ્રભુ ૪. નીચે બીજા ભોયરામાં આદિનાથ ભગવાન કરી. સકલ સંઘ સાથે સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કર્યું. ત્યાંથી ચોકઠામાં વ્યાખ્યાન મંડળમાં જંગી મેદની વચ્ચે પૂજ્ય પત્યાસજી મહારાજશ્રીની નીચામાં “બંધન અને મુક્તિ” એ વિષય પર ૧૧ કલાક પ્રવચન થયું હતું. સ્વયંસેવકોની વ્યવસ્થા ખૂબજ સારી હતી. વ્યાખ્યાનમાં અપૂર્વ શાન્તિ હતી. વ્યાખ્યાન પછી પ્રભાવના લઈ સહુ વિખરાયા હતા.

અગિયારમે દિવસ

- ભા. વ. દ. ૩-૧૦-૬૧ મંગળવાર હયાએડ સાથે સવારે ૮ વાગે રવાના થઈ ૭૧. ડોશીવાડાની પોળમાં શ્રી આદિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરી. શ્રી નંદીશ્વરદ્વિપનાં દર્શન કર્યા.
 ૭૨. વિદ્યાશાળા ગોડી પાર્શ્વનાથ.
 ૭૩. દુસુંબાવાડમાં ૧. આદિનાથ લ. ઉપર શ્રી શાન્તિનાથ લ.
 ૭૪. ધ. દે. પદ્મપ્રભુ.
 ૭૫. ધ. દે. સંભવનાથ
 ૭૬. તંબોળીના ખાંચામાં ઘર દહેરાસર પાર્શ્વનાથ લ.
 ૭૭. ઇન્દ્રકોટમાં ધ. દે. ચંદ્રપ્રભુનાં ભાવથી દર્શન કર્યા. ત્યાંથી સીમંધર સ્વામીના ચોકઠામાં આવી.
 ૭૮. ધ. દે. શાન્તિનાથ લ.

ૠં હ્રી ઓ શંખેશ્વર પાર્થનાથાય નમઃ

ॐ મંગલ વચન ॐ

અનાદિ કાલથી ચાર ગતિરૂપ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરના આત્માને કાઈ પણ જન્મમાં કાઈ પણ ગતિમાં શ્રી વીનરાગ માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ને થઈ હોય તો તે કળા નથી. સંસારમાં જન્મજન્મ કરેના આત્માને બધું મળ્યું છે. આત્માએ બધું જોગ્યું છે. કળા આત્માને શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ નથી. આજ કારણે આત્મા ચારે પ્રકારની ગતિમાં ભ્રમતો જ રહેલો. પૂર્વની અનંત પુણ્યાદિના કારણે તેને માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ. જ્યાં શ્રીજિનેશ્વર દેવનો ધર્મ તેને આજ પૂર્વે પ્રાપ્ત ન થયો. એટલે જ માનવ દેહની સાધકતા આત્મા ન હોય શક્યો પરિણામે જન્મી, અને તે રીતે આયુષ્ય વ્યતીત કરી, મરીને ફરી જન્મ મરણના ચક્રવામાં ચડ્યો

આજે ફરી એને મદામુલ્ય માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ છે. બસે કાળ પચેમ હોય. દુઃખ અવસર્જિતી હોય, જ્યાં જે આત્માને શ્રી જિનેશ્વર દેવનું સાક્ષ્ય મળ્યું છે. તેના પ્રત્યેની શ્રદ્ધા પ્રદી છે. સમ્યગ્જ્ઞાન તથા સમ્યગ્ ચારિત્રની સાધના મળી છે તેવા આત્મા માટે આ કાળ પણ સાધનાનો સુવર્ણ કાળ છે.

પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં આજ ઉદ્દેશને આપ સારે રાખી ને ધ્યેયા મનનીય પ્રવચનોનું સ્વારૂપ અવતરણ પ્રસિદ્ધ થયું છે. જુદા જુદા સ્થળે અમદાવાદ સદેશમાં ધ્યેયા પ્રવચનો વિવિધ વિષય રૂપમાં, વિચારરૂપિ તથા પ્રેરક અને ઉદ્બોધક છે.

પ્રથમ પ્રવચન “સાધનાનો સુવર્ણયુગ” પ્રજ્ઞાતકિનું મહત્વ ગ્રાહ્ય રહેલું છે. સમ્યગ્દર્શનની નિર્મલતા પ્રમુલકિ પર નિર્ભર છે. જ્ઞાનયોગ, ધ્યાનયોગ, ક્રિયાયોગ, અને ભક્તિયોગ એ ચાર યોગમાં

જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરાવનાર તથા ક્રિયાની પાતળા આત્મામાં પ્રગટાવનાર

૭૬. શ્રી સીમધર સ્વામીની ભવ્ય પ્રતિમાનાં દર્શન કર્યાં. અદિ-
તીમધર સ્વામીની આંગેલી ખૂબજ આકર્ષક હતી ત્યાંથી ઉપર શ્રી
આદિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં.

૮૦. બાબા પાર્શ્વનાથનાં દર્શન કરી. જાલુમા શ્રી મુનિસુવન
સ્વામી ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં. સમુદાયિક ગૌતમચંદન શ્રી સપ સાથે
કરી. બધા આખ્યાન મંડપમાં આજ્યા. પૂજ્ય પત્યાસન મદારાજની
નીશામાં “શ્રી સંઘ ભક્તિ” એ વિષય પર મુનિરાજ શ્રી રાજેન્દ્ર-
વિગ્નપદ મદારાજે અસરકારક પ્રવચન આપ્યું હતું પ્રવચન પછી
પ્રભાવના ઘડી સદુ વિખરાયા હતા.

બારમો દિવસ

ભા. વ. ૧૦-૪-૬૧ સુવચાર.

૮૧. આજે ત્રવેરીયાડ બહેરીયા પોજ મદારીર સ્વામીના દર્શન કરી
શ્રી સંઘ

૮૨. રીડીરોડ પર શ્રીસાંતિનાથ ભગવાનના દર્શનાર્થે ગયે હતા. ત્યાંથી

૮૩. મેઘનરતી પોજમાં ૧. શ્રી સાંતિનાથ ૨. શ્રી મદારીર સ્વામીના
દર્શન કર્યાં.

૮૪. ખરનરતી ખડકી ય. દે. ગેડી પાર્શ્વનાથ

૮૫. ત્રવેરી પોજમાં ય. દે. શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શન કર્યાં.

૮૬. મદારીર સ્વામી ભગવાનનાં દર્શન કરી નીચા પોજમાં આજ્યા

૮૭. ત્યાં થર દહેસસરમાં શ્રી આદિનાથ ભ.

૮૮. ગેડીપદ પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દહેસસરમાં આન્ધ્રાદક ગિરિભિજોતી
ખાવયા સ્તવના કરી.

૮૯. વાગુપૂજ્ય સ્વામીનાં દર્શન કર્યાં.

૯૦. જોંપરામાં જગદગ્વલ પાર્શ્વનાથનાં દર્શન કર્યાં. જાલુમા જોંપરા
માં શ્રી આદિનાથ ભગવાનની ભવ્ય પ્રતિમાનાં દર્શન કર્યાં અદિ-
શ્રી આદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમા પાડીતાજાજની યાદ આપી ભવ

તેવી છે. બોયરામાં લબ્ય પ્રતિમાઓનાં દર્શન કરતાં કરતાં આનંદ આનંદ થઈ જાય. અદ્વૈત તૃતીયા વરસીતપનાં પારણાં કરવા પાલીતાણાજી જે ન જઈ શક્યા હોય તેઓ પ્રતિમાઓનાં દર્શન કરી પછીજ પારણું કરે છે. બંને બોયરાનાં દર્શન કર્યા પછીથી ચતુર્વિધ સંધે ઉપર ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ તથા સદૈશ્વરણા પાર્શ્વનાથનાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કર્યું.

ચૈત્યવંદન થયા પછીથી તરતજ ખરતરની ખડકી સામે ચોકઠામાં ખાસ ઉભા કરેલા વ્યાખ્યાન મંડપમાં બધાજ આવીયા. પૂજ્ય પન્થાસજી મહારાજની નીશ્ચામાં મંગલા ચરણ પછી “સાધર્મી” સેવાનો શુભ સંદેશ” એ વિષય પર ખૂબજ અસરકારક પ્રવચન થયું હતું. સાધર્મીના વિષય પર આજે મહારાજ શ્રીએ ખૂબજ છણાવટ કરી હતી. શહેરની જનતા આજે વ્યાખ્યાન માટે ઘણીજ ઉભરી. વ્યાખ્યાન પછી સહુ વિખરાયા હતા.

દિવસે દિવસે જનસંખ્યાની વૃદ્ધિ થતી હતી. તેમાં ય મહારાશ્રીનાં વ્યાખ્યાનોએ તો અજબ આકર્ષક જમાવ્યું હતું....ઘણા વ્યાખ્યાનો સાંભળવા-જનદર્શન કરવા સમયસર હાજર થઈ જતા....વ્યાખ્યાનો માટે પણ ઘણી જગ્યાએથી પહેલેથી ત્યાંના આગેવાનો વિનંતિ કરવા આવતા હતા....જગ્યાએ જગ્યાએ ગુહુલિઓ થતી હતી. પ્રભાવના પણ સારો પ્રમાણમાં થતી શાસન પ્રભાવનાનું સત્કાર્ય આગળ વધી રહ્યું હતું....

તેરમો દિવસ

ભા- વ. ૧૧ તા. ૫-૧૦-૬૧

નિયત સમય પ્રમાણે બેન્ડ સાથે તળિયાની પોળમાંથી રવાના થઈ. ૬૧. રતનપોળ નગીનાપોળ, શ્રી આદીશ્વર ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં ત્યાંથી.

૬૨. મહાવીર સ્વામી જા. ના દહેરાસરમાં જિનમિલ્લેને ભાવથી બુદ્ધાયાં
૬૩. વાલમુપોગમાં ૧ ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ. ૨ સંભવનાથ, ૩
શાન્તિનાથ. ૪ ચૌમુખજી શ્રી સુમતિનાથ જા. ના દર્શન કર્યાં.

૬૪. વાલમુપોગ-સેતનપોગમાં શ્રી સુવિમિનાથ, બોંપરામાં આદિનાથ જા.
૬૫. અગ્નિતનાથ જા. ના જિનાવ્રતના દર્શન કરી બધા ઝવેરીવાડના
નારે. ૬૬ ધ. દેવ આદિનાથ જા. ની ભાવથી સ્તવના કરી.
૬૭. સંભવનાથની ખડકીમાં ૧ સંભવનાથ, ૨ મહાવીરસ્વામી ૩
સુવાર્ધનાથ, ૪ બોંપરામાં સંભવનાથ. ૫ શાન્તિનાથ જા. આદિના
દર્શન કરી ચૌમુખજીની ખડકીમાં.

૬૮ ૧ શાન્તિનાથ, ૨ પાર્શ્વનાથ. ૩ અગ્નિતનાથ જા.

૬૯. શ્રી અગ્નિતનાથ જા. ના દર્શન કરી સદુ વિખરાયા હતા.

શ્રીદમ્ભે દિવસ

જા. ૫ ૧૨ તા. ૬-૧૦-૬૧ મુકસર

આજે તો ખસે દૂર જવાનું હતું એથી સવારમાં જ તપાસાર
તૈયારીઓ થતી હતી. તળિયાની પોળના ઉપાસવ આમજ વહેલી
સવારથી જનના હાથરે થવા માડી હતી. સનથ ચર્તા જ પ્રવાસ
પ્રારંભાયું....ઉત્સાહથી વેગથી બધા જ આહો રવાા હતા. પૂલ પરથી
પસાર થઈ શ્રીસપ શ્રીનાથી સાંભાવરી નવરમપુરા પહોંચ્યો. ત્યાં
૧૦૦-૫૨ દહેરાસરનાં ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથના ચમત્કારિક ધાતુ-
ચિંજાં દર્શન કરી, ૧૦૧-સ્વચ્છ સાંભાવરી ચંદ્રાલયમાં શ્રીચંદ્ર
પ્રભુજીની ભાવથી સ્તવના કરી ૧૦૨. વાડીવાલ નાગરાઉન્નતરાણના
જંમલાનાં મવા, ત્યાં બોંપરામાં ખીરાજમાન કરેલ સુમતિનાથજા.નાં
દર્શન કર્યાં... ત્યાંથી શાન્તિનગર તરફ જવા માટે પ્રયાજ પ્રારંભાયું.
આજે મરનીનું પ્રયાજ વધુ હતું રસ્તે ખજુ ધડેલજ લાગ્યા હતા
જનાં ૫ વાગ્યે ઉત્સાહ જરા ખજુ એમએ ન હતો. શ્રીચતુર્વિધ
સપ આનાંથી જિનેપરેલનું રમરજુ કરતો ચાલી રહ્યો હતો.

૧૦૩. શાન્તિનગરમાં શ્રી સુમતિનાથ ભ. નાં દર્શન કર્યાં. અહિં સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કરી, વિદ્યાનગર ગયા.

૧૦૪. વિદ્યાનગર નં. ૧ ના ઘર દહેરાસરમાં શ્રી કુંડુનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરી, શ્રીફળની પ્રભાવના લઈ વિદ્યાનગર નં. ૨ માં આવ્યા... ખાસ ઉભા કરેલા વિશાળ વ્યાખ્યાન મંડપમાં વ્યાખ્યાન સાંભળવા જનતાની ભીડ જનમી હતી... સગલગ ૧ વાગ્યાનો સમય થતો હોવાથી થોડો ટાઇમ વ્યાખ્યાન આપ્યું. ત્યાર પછી “શ્રીસંઘ ભક્તિ” નો સ્વીકાર કરી સંઘ સ્વસ્થાને પધાર્યો હતો...

પંદરમો દિવસ

ભા. વ. ૧૩ ૭-૧૦-૬૧ શનીવાર

શુક્રવારનો થાક તો જાણે આજે અદશ્ય થયો હતો. નવી તાજગી નવો ઉત્સાહ મેળવી માનવ સમુદાય ઉભરાઈ રહ્યો હતો નિયમિત સમય પ્રમાણે વાજાંતના સ્વરો સાથે યાત્રા શરૂ થઈ.

૧૦૫. લુણસાવાડા મોટી પોળમાં ૧ શ્રી સંભવનાથ ભ. ઉપર ૨ અરનાથ ભગવાન ૧૦૬ કીકાભટ્ટની પોળ ૧ પાર્શ્વનાથ. ઉપર ૨ વિમળનાથ. ૧૦૭ પંચભાઈની પોળમાં શ્રી શાંતિનાથ ભ. ૧૦૮ ૧ આદિનાથ ભગવાન ૨ બાજુમાં મુનિસુવ્રત સ્વામીનાં દર્શન કર્યાં. ૧૦૯ ઘર દેરાસરમાં શ્રી શિતલનાથ ભગવાનની સ્તુતિ કરી ૧૧૦ જુનો મહાજનવાડા-શ્રી સુમતિનાથ ભગવાનની સ્તવના કરી દેવશાના-પાડે આવ્યા. દેવશાના પાડામાં પાંચ જિનાલય છે.

૧૧૧. ઘ. દે. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ. ૧૧૨ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ. ૧૧૩ ધર્મનાથ ભ. મેડા ઉપર, અજિત નાથ ૧૧૪ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભ. ભોયરામાં શ્રી આદિનાથ ભગવાન ૧૧૫ શ્રી શાંતિનાથ ભ. ભોયરામાં શ્રી શાંતિનાથ ભ. નાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કર્યું... ત્યાર પછી બધા જ વ્યાખ્યાન મંડપમાં આવ્યા.

વિશાળ વ્યાખ્યાન મંડપ ચોકડામાં બાંધવામાં આવ્યો હતો જ્યાં જંગી જનમેદની વચ્ચે વ્યાખ્યાન શરૂ થયું.

‘સાચા મુખનો મરલ માર્ગ’

એ વિષય પર એક ક્ષણક પ્રવચન થયું હતું...પ્રવચન થયા પછી પ્રભાવના થઈ હતી.

સોળમો દિવસ

“બહુમાર્ગ મળિમાર્ગના જંગલોથી દર્શન કરી મેઈન
રોડ પરથી પસારે ધતાં બી સંઘનું દરય ”

જા. ૧ ૧૮ તા. ૮-૧૦-૬૧ રોજિયારે

ચતુર્દશમો દિવસ એટલે ત્રણ પચ્ચક્રખાણુચાળ્યાં પાળા બેસક-
મારિયા દોષ, સાથે સાથે સાબી દેવો દતો, એટલે પહેલી સ્થાને
પ્રવાણ થઈ થયું હતું.

૧૧૬. આસાપુરી સોસાયટીમાં ધ. દે. માં શ્રી આદિનાથ ભ. નાં દર્શન કરી ૧૧૭ રૈન મરચન્ડ સોસાયટીમાં ધ. દે. શાન્તિનાથ ભ. ૧૧૮ શાન્તિનાથ ભ. નાં દર્શન કરી કમલ સાથે અરજી સોસાયટીમાં આગ્યા. ૧૧૯ શ્રી વાસુપૂત્ર ગ્યાની આદિ જિનગિંબને બુલારી. ૧૨૦ ગીનાયાગ સોસાયટીમાં શ્રી શાન્તિનાથ ભ. નાં દર્શન કરી ૧૨૧ દશા પોરવાડ સોસાયટીમાં જિનાજયના શિવજનાથ પ્રભુનાં દર્શન કર્યાં. ત્યાં સામુદાયિક એલ્યવંદન થયું હતું, ત્યાંથી ગધાજી વ્યાખ્યાન મંડપમાં આગ્યા. સોસાયટીમાં એમાનું રહેલ પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી ધર્મગુપ્તવિજયજી મ. નથા પૂ. ભદ્રગુપ્તવિજયજી મ. આદિ ઠા. ૪ પણ પધાર્યા હતાં.

પન્યાસજી મહારાજ સાહેબે મંગલાચરણ કર્યા બાદ મુનિરાજશ્રી. રાજેન્દ્ર વિજયજી મ. “શ્રદ્ધા સંજીવની” એ વિષય પર ૦૧ કલાક પ્રવચન આપ્યું હતું. આજે પૂજ્ય સંઘ સ્થવિર દાદશ્રીસિદ્ધિ-સૂરીશ્વરજી મ. સાહેબની સ્વર્ગારોહણ તિથી હોઈ પૂ. ધર્મગુપ્ત. વિજયજી મહારાજે દાદશ્રીજીના હવનનું અપ્રમત્ત ભાવનું સુંદર વર્ણન કર્યું હતું. દાદશ્રીજીના પંથે ચાલી આત્મ કલ્યાણ સાધવાની પ્રેરણા આપી હતી. વ્યાખ્યાન પછી પ્રભાવના લઈ સહુએ હર્ષથી વિદાય સ્વીકારી હતી...

સરારમો દિવસ

ભા. વ. ૦)) ૯-૧૦-૬૧ સોમવાર

નિયત સમયે પોળમાંથી પ્રયાણ કરી.

૧૨૨. ખાનપુર ધ. દે. શાન્તિનાથ ભ. નાં દર્શન કરી.
૧૨૩ પટેલ સોસાયટી પાસે ધ. દે. શ્રી સંલવનાથ ભ.
૧૨૪. શાહપુર કુવાવાળી પોળમાં સંલવનાથ.

૧૨૫. દરવાજાના ખાંચામાં પાર્શ્વનાથ ભ.
 ૧૨૬. કુચુંનાથ ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં.
 ૧૨૭. સુનારાના ખાંચામાં વિમળનાથ ખ. ૨. પાર્શ્વનાથ ભ. નોડી પોળમાં
 ૧૨૮. ય. દે. સિનગનાથ ભ. મગધ પાદેખના ખાંચામાં.
 ૧૨૯. શાંતિનાથ ભ. નોડીછ પાર્શ્વનાથ ચિનામણિ પાર્શ્વનાથનાં
 દર્શન કરી સામુદાયિકે ચંચવંદન કર્યું.

આદિ ઉપાસવના વિશાળ આખ્યાન દોષના આખ્યાન ગોકવાયુ
 દર્જ. અત્રે ખીચાઈમાન પૂજ્ય મુનિરાજશ્રી પણ પદ્મચાં દના વા
 કલાકે આખ્યાન થવા પડી પ્રભાવના ગ્રહ સદ્ વિખગયા દના

“ શાંતેર યાત્રામાં પદારેણાં આપ્તી મહારાજ
 તથા શ્રાવિષ્ઠ સંબુદાયનું દરય ”

આદારમો દિવસ

આસા શુ. ૧. ૧૦-૧૦-૬૧ મંગળવાર

રતનપોળ શેઠની પોળ.

૧૩૦. ધ. દે. ગોડીજી પાર્શ્વનાથ કનોદભાઈની હવેલીમાં.
 ૧૩૧. ધ. દે. શાંતિનાથ, ૧૩૨. રતનપોળ ગાંધવાડ મુનિશુભનસ્વામી ભ.
 ૧૩૩. લાલભાઈ દસપનભાઈના વડે ધ. દે. શાંતિનાથ ભ.
 ૧૩૪. ધીકાંડા મગનભાઈ શેઠની વાડીમાં શાંતિનાથ પાર્શ્વનાથ ભ.
 ની અમરકારિક પ્રતિમાનાં દર્શન કરી ચૈત્યવંદન કર્યું. પંડી
 ૧૩૫. જેસીંગલાઈ શેઠનીવાડીમાં આદિનાથ ભગવાન.
 ૧૩૬. નગરશેઠના વડે શ્રી પાર્શ્વનાથ ભ. નાં દર્શન કરી સામુદાયિક
 ચૈત્યવંદન કર્યું.

જ્યાં જ્યાં પૂજ્ય પન્થાસજી મહારાજ પધારતા ત્યાં ત્યાં પ્રાયઃ
 બધેજ ગાંડુલીઓ થતી હતી. શ્રી સંઘ ભક્તિ ખૂબજ સારા પ્રમાણમાં
 થતી. પ્રભાવનાઓ પણ થતી હતી.

પહેલેથી જો જો જિનાલયનાં દર્શન કરવા જવાનું હોય ત્યાં
 આંગીતો બધોજ સામાન પોળ તરફથી એ ત્રણ દિવસ અગાઉ
 મોકલવામાં આવતો હતો જેથી દરેક જગ્યાએ ભવ્ય અંગ રચનાઓ
 પણ થતી હતી.

ઓગણીશમો દિવસ

આ. શુ. ૨ ૧૧-૧૦-૬૧ બુધવાર.

- આજે લક્ષ્મીરાયજી જૈન યોડિંગમાં. ૧૩૭. શ્રી આદિનાથ ભ.
 ૧૩૮. કડયાણ સોસાયટીમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ.
 ૧૩૯. આંબાવાડીમાં ધ. દે. શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી.
 ૧૪૦. સી. એન. વિદ્યાલયમાં મહાવીર સ્વામી ભ. નાં દર્શન કર્યાં હતાં.
 અનિવાર્ય સંજોગોને લઈને એ દિવસ વ્યાખ્યાન અધરાખવામાં આવ્યું હતું.

વીરમો દિવસ

આનો મુ. ૩ ૧૨-૧૦-૬૧ શુક્રવાર

સવારે ૮ વાગે બેન્ડ સાથે શ્રી સંઘ નળિયાની પોળનાંથી રવાના થઈ.

૧૪૧. બાપીપણની પોળમાં શ્રી વામુપૂજ્યસ્વામી.

૧૪૨. મુસા પારખની પોળમાં શ્રી ધર્મનાથ બ. ૧૪૩ ધ. દે. સાનિનાથ બ.

૧૪૪. ધ. દે. અગ્નિનાથ બ. નાં દર્શન કર્યાં.

૧૪૫. લગરની પોળમાં. અગ્નિનાથ.

૧૪૬. રૂપાસુરચંદની પોળમાં વામુપૂજ્યસ્વામી. ૧૪૭. ધ. દે. આદિનાથ

૧૪૮. ધ. દે. વામુપૂજ્યસ્વામી.

૧૪૯. ધ. દે. ચંદ્રમુખીના ભાવથી દર્શન કર્યાં ત્યાંથી નીકળી

૧૫૦. ઇંદીની ખડકમાં ધ. દે. માં શ્રી આદિનાથ બ.

૧૫૧. વિમળનાથ બ. નાં દર્શન કર્યાં.

ત્યાંથી નીકળી ધાંચીની પોળમાં શ્રી સંઘ પ્રવેશ કર્યો. ધાંચીની પોળનો આવક સમુદાય સ્વામી મોટે હાજર હતો .. મહુસિઓ વિ. થી શુભેચ્છાઓ વધ્યા.

ધાંચીની પોળમાં પુરાન ભાઈઓ તથા કાર્યકરો એ આને ખુબજ સુંદર વ્યવસ્થા રાખી હતી. ઘર દરેકસરે પહોં હોવા છતાં કોઈનીય જગા પશુ મુસોલી ન પડે તથા સાંતિથી શ્રી સંઘ દર્શન કરી શકે એ બાબતની તમામ વ્યવસ્થા જાહેરવામાં આવી હતી. પ્રથેક દેશસરે સ્વયંસેવકો હાજર રહેતા હતા. આજની વ્યવસ્થા કોઈ અનોખાજ હતી.

૧૫૨. ધ. દે. શ્રી આદિનાથ બ. ૧૫૩. ધ. દે. શ્રી પાર્શ્વનાથ બ.

૧૫૪. ધ. દે. ચંદ્ર પ્રભુ, ૧૫૫. ધ. દે. શ્રી આદિનાથ બ.

૧૫૬. ધ. દે. શ્રી પાર્શ્વનાથ બજવાનના ખુબજ સાંતિથી દર્શન કરી શ્રી મનુર્વિંધ સંઘ મુખ્ય મિનાવણમાં આંગે.

૧૫૭. શ્રી વિમળનાથ બ. નેશ હાજર સાંતિનાથ બ. નાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચેતવણ કરવામાં આંગું. ચેતવણ થવા પછી બધાજ

મહાત્મા ગાંધીજી આખ્યાન ગંડામાં આપ્યાં. પૂજ્ય પંચાસથ
મહારાજ સાહેબે ગંગાચરણ સંલગ્નાવ્યા પછીથી મુનિરાજ શ્રીજી
“સાધર્મી સેવાનું મુંઢર સ્વરૂપ” એ વિષય પર એક કલાક પ્રવચન
આપ્યું હતું... પ્રવચન થયા પછી પ્રભાવના કાંઈ સહુ વિખરાયા હતા.

ઝાંઘીશમે દિવસ

આસો શુ. ૪ ૧૩-૧૦-૬૧ શુક્રવાર
આજે સવારે ૮ વાગે રવાના થઈ હરિપુરા આવ્યા.
૧૫૮. હરિપુરા શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ભોયરામાં... શ્રી સુમતિનાથ
ભ. આદિ જિનગિજોનાં દર્શન કરી સામુદાયિક ચૈત્યવંદન કર્યું.
ચૈત્યવંદન થયા પછી ઉપાશ્રયના હોલમાં ગધાજી આવ્યા. ત્યાં પૂજ્ય
પંચાસથ મહારાજ સાહેબે “આત્મ ધર્મ” પર ૧૧ કલાક ખૂબજ
અસરકારક પ્રવચન કર્યું હતું... પ્રવચન પછી પ્રભાવના કાંઈ સહુ
વિખરાયા હતા.

ખાવીશમે દિવસ

આસો શુ. ૫ ૧૪-૧૦-૬૧ સતીવાર
પ્રભાતના પ્રથમ પ્રહરે પ્રયાણ પ્રારંભી શ્રી સંઘ એલીસબ્રીજ
પહોંચ્યા ત્યાં.
૧૫૯. ધ. દે. શ્રી આદિનાથ.
૧૬૦. ધ. દે. શ્રી ધર્મનાથ ભ. નાં દર્શન કર્યાં.
૧૬૧. લલ્લુ વિહાદમાં શ્રી આદિનાથ ભ.
૧૬૨. ધ. દે. શ્રી સુમતિનાથ ભ.
૧૬૩. શાન્તીકુંજમાં ધ. દે. અજિતનાથ ભ.
૧૬૪. મહાવીર જૈન વિદ્યાલયમાં ધ. દે. અજિતનાથ ભ.
૧૬૫. જૈન સોસાયટી ધ. દે. મહાવીર સ્વામી. તથા
૧૬૬. શ્રી પાર્શ્વનાથ ભ. નાં દર્શન કરી... સામુદાયિક ચૈત્યવંદન
કર્યું, પછીથી સહુ સ્વસ્થાને ગયા હતા.

ૐ હ્રીં શ્રી શંખેશ્વર પાર્થનાથાય નમઃ

卐 મંગલ વચન 卐

અનાદિ કાલથી ચાર ચતુર્થ સંસ્કારમાં પરિવ્રજા કરતાં આત્માને ઝાઝ પણ જન્મમાં ઝાઝ પણ મરિમાં શ્રી વીતરાગ માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ નથી તે થઈ હોય તો તે રજા નથી. સંસ્કારમાં જાગળ કરતાં આત્માને બધું મળ્યું છે. આત્માએ બધું જોયું છે. ફક્ત આત્માને શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ નથી. આજ કારણે આત્મા ચારે પ્રકારની મરિમાં જામતો જ રહેશે. પૂર્વની અનંત પુણ્યકૃત્ય કારણે તેને માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ. જ્યાં શ્રીજિનેશ્વર દેવનો ધર્મ તેને આજ પૂર્વે પ્રાપ્ત ન થયો. એટલે જ માનવ દેહની સાર્થકતા આત્મા ન કરી શકે. પરિણામે જન્મી, મરે તે રીતે આયુષ્ય વ્યતીત કરી, મરીને ફરી જન્મ મરણના ચક્રવાતમાં ચડશે.

આજે ફરી એને મહામુશ્કેલ માનવ દેહની પ્રાપ્તિ થઈ છે. જાણે કાળ પંચમ હોય. દુઃશ અવસર્પિષ્ટી હોય, જ્યાં જે આત્માને શ્રી જિનેશ્વર દેવનું યાસન મળ્યું છે. તેના પ્રત્યેની ચક્રા પ્રણી છે. સમ્યક્જ્ઞાન તથા સમ્યક્ ચારિત્રી સાધના મળી છે તેવા આત્મા માટે આ કાળ પણ સાધનાનો સુવર્ણ કાળ છે.

પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં આજ ઉદ્દેશને આંખ સારે રાખી ને થયેલા મનનીય પ્રવચનોનું ચારત્રીય અવતરણ પ્રસિદ્ધ થયું છે. જુદા જુદા સ્થળે અમદાવાદ સદરમાં થયેલાં પ્રવચનો વિવિધ વિષય રૂપમાં, વિચારમૂલ્ય તથા પ્રેરક અને ઉદ્દેશક છે.

પ્રથમ પ્રવચન “સાધનાનો સુવર્ણયુગ” પ્રજ્ઞાશક્તિનું મહત્વ નાક રહેયું છે. સમ્યક્દર્શનની નિર્મલતા પ્રજ્ઞા ભક્તિ પર નિર્ભર છે. જ્ઞાનયોગ, ધ્યાનયોગ, ક્રિયાયોગ, અને ભક્તિયોગ એ ચાર યોગમાં જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરાવનાર તથા ક્રિયાની પાતળા આત્મામાં પ્રગટાવનાર

હિસાદથી આગળ નધના શ્રી સંઘ... રેલા પામે દેખ્ય પોણ્યો.
નાપતો સખન ચંચો હતો. ગરમીથી ઘસાના કંઠે પગુ શોપાઈ ગયા
હતા. જનાં કાનના વદન પર વિપાદની દેખા પગુ ન હતી. અપૂર્વ
હિસાદથી સફયાના કરી રહ્યા હતા.

૧૭૦. દેખ્ય સદરમાં શ્રી મુનિનાથ લ. નાં દર્શન કરી આમૃતધિક
ઐત્યવંદન કર્યું... ઐત્યવંદન થયા પછી જ્યાં આખ્યાન મંડુપમાં.
આવ્યા. પૂજ્ય પન્થાસહ મહારાજ સાહેબે મંગલાચરણ સંલગાવ્યા
પછી મુનિરાજશ્રીએ "દાનધર્મની મહત્તા" ના કલાક પ્રવચન
આપ્યું હતું.

આખ્યાન પછીથી દેખના શ્રી સંઘે આવેલા સાધર્મિ અંધુઓની
લક્ષિત કરી હતી. દેખમાં ૫-૭ ઘર હોવા જનાં પગુ ખૂબજ ભાવુક
ઘર છે. આજની વ્યવસ્થા પગુ ખૂબજ સુંદર હતી... લક્ષિતો રચીકાર.
કરી શ્રી સંઘ સ્વસ્થાને પાછો ફર્યો હતો.

ચોવીસમો દિવસ

આસો શુ. ૭ ૧૬-૧૦-૬૧ સોમવાર.

આજે ૧૭૧. રાયપુર કામેશ્વરની પોળમાં શ્રી સંલવનાથ લ. નાં.
દર્શન કરી.

૧૭૨. વાઘેશ્વરની પોળમાં આદિનાથ લ. નાં દર્શન કરી.

૧૭૩. હાલની પોળમાં ધ. દે. શાંતિનાથ. તથા

૧૭૪. શ્રી મુનિસુવત સ્વામીના દર્શન કરી શામળાની પોળમાં આવ્યા.

૧૭૫. શામળાની પોળમાં શામળા પાર્શ્વનાથ ધ. દે. વાસુ પૂજ્ય સ્વામી

૧૭૬. શ્રી મહાવીર સ્વામી ઉપર ચંદ્રપ્રભુ. ૧૭૭. શ્રી શ્રેયાંસનાથ.
લગવાન. ૧૭૮. શામળા પાર્શ્વનાથ લ. ની ચમત્કારિક પ્રતિભાજનાં.
દર્શન કરી. ઉપર શ્રી પાર્શ્વનાથ લ... નાં દર્શન કર્યા. અહિં સામુ-
દાયિક ઐત્યવંદન કર્યું.

કેન્દ્રવંદન પછી શ્રી પાર્શ્વચંદ્ર મંડીય ઉપાશ્રયમાં વ્યાખ્યાન
 દેવાથી શ્રી સંઘ સદિન પૂજ્ય પન્થાસગ્ર મદારાજ આદિ ઉપાશ્રયમાં
 પદાર્થો "રસનાના રામાયણ" એ વિષય પર બા કલાક પ્રભાવક
 પ્રવચન થયું પછી પ્રભાવના કાર્ત્ત મંદુ વિખરાયા હતા

પચીસમો દિસવ

આમો ગુ. ૮ ૧૭-૧૦-૧૧ મંગળવાર.

આજે તો અનિમ દિવસ હતો. શહેર ચાલતો કાર્યક્રમ આજે
 પૂર્ણ થયતો હતો. શ્રી સંઘ સદિન પોગમર્થી પ્રથમ હતી.
 ૧૭૬. શેષમે પાંચ ગીરીદેવઃ અગ્નિનાથ. ૧૮૦ શાંતિનાથ ૧૮૧.
 સિત્તનાથ બ. ૧૮૨. વામુપૂજ્ય ગ્રામી ૧૮૩ થ દે. શાંતિનાથ
 બ. નાં દર્શન કર્યાં ૧૮૪. મજેવા પાર્શ્વનાથ ૧૮૫ શ્રી ધર્મનાથ
 બ. નાં ભાવથી દર્શન કર્યાં ૧૮૬. મદ્ય સાદેખી પોગમાં શ્રી શાંતિ-
 નાથ આદિનાથ બ. ૧૮૭. પાંચરો પોગનાં સામ્વના ભગવાન શ્રી
 વર્ધમાન ગ્રામી ૧૮૮. વામુપૂજ્ય ગ્રામીઠ ભાવરામાં શ્રી મુખનિ-
 નાથ ભગવાન ૧૮૯. શ્રી શાંતિનાથ બ. ભાવરામાં આદિનાથ બ ના
 દર્શન કર્યાં ૧૯૦. શ્રી સિત્તનાથ બ ની મુનિ કરી સામુદાયિક સૌન્દ-
 વંદન કર્યું ત્યાંથી પાંચરો પોગના ઉપાશ્રયમાં ગયા. અહીં ઉત્તમાજી,
 મિદ્યકે પુજન પિંતરે મહોત્સવ આજના દત્તા શ્રી પ્રતિપાદના દર્શન
 કરી પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ પાને ગયા

પાંચરો પોગના કાર્યવાહકો અગ્રાદિથી વ્યાખ્યાન નોંટે વિનિતિ કરી
 ગયા હતા, રાત્રી પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્વિદ્ય સ્થાપનમુગીશરથ
 મ. ધની નીચામાં ઉપાશ્રયના વ્યાખ્યાન હોસમા વ્યાખ્યાન રાખરામાં
 આજ્યું હતું...જનતાનો ધમાને ખુબજ વધી પડેલા હતા...વિશાળ
 વ્યાખ્યાન હોસ પણ સંકેતો થઈ ગયા હતા.

પ્રારંભમાં પૂજ્ય આચાર્ય દેવે શહેર ચાલતું વર્ણન સમાવતું
 હતું પડાથી મુનિરાજશ્રીએ પ્રવચન શરૂ કર્યું હતું.

“પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રીમહાવિજય અમૃતસૂરીશ્વરજી
મ. ની નીશ્રામાં પાંજરાપોળના વિશાળ વ્યાખ્યાન
હોલમાં મુનિશ્રી રાજેન્દ્રવિજયજી મ. “પ્રગતિના પંથે
પૂનિત પ્રયાણ” એ વિષય પર પ્રવચન આપી રહ્યા છે”
પ્રવચન પૂર્ણ થયા પછી ઘણા લાવિક આત્માઓએ શહેર
યાત્રાની યાદગીરી નિમિત્તે શક્તિ મુજબ નિયમો અડધા કર્યા હતા...
પછીથી પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજે મંગલિક સંલળાવ્યું... પ્રભાવના
લઘ સહુ બહાર આવ્યા. આજે અંતિમ દિવસ હોય સહુને
તળિયાની પોળમાં સાથેજ જવાનું હતું એન્ડ સાથે શ્રીસંઘ રવાના
થયો... પોળમાં પ્રવેશતાં જ સંખ્યાબંધ ગઠુંલીઓ થઈ હતી... એ એ
ત્રણ ત્રણ-ચાર ચાર...ની સંખ્યાથી લગભગ ૧૦૦ ઉપરાંત ગઠુંલી
થઈ હતી. પોળના દરવાજાથી ઉપાશ્રય આવતાં લગભગ ૧ કલાક
થયો હતો. માણસોની ગીરદી તો એટલી હતી કે ચાલનારને માર્ગ

મગસે પત્નિ મુશ્કેલ થઈ જતો હતો. આ દરમિયાન એનાર કહેતા કે-
પોગના દાનિદારમાં આજનો દિવસ નથી જ લાગત પાટી વાપ છે
ધણા ઉતારો થયા દશે. પત્નિ આ જાનના મહોત્સવ જાનવાનો
ઉત્સાહ કદિ એવામાં આવ્યો જ નથી ઉત્સાહ અને આનંદનું

“ પોગમાં પ્રવેશ કરતી વખતે લાઈનસર સખ્યાબધ
ધર્મસી ગર્દભીઆનું એક દમ્ય ”

મોલુ દરમિયાન ઉછગી રહ્યું હતું.. ઉપાસના આગળ પડીથી પુત્ય
પત્યાસક મહારાજ આરંભે નંગણા-ચરણ સબળાઓ.. ચીત્ત પરિ-
પાટીમાં નન-મન-ધનથી ભાગ એનાર મનુને કરી કરીને શામન
માખાના સંકાર્પમાં સહયોગ આપવા મુચન કરી હતી. પત્યાસક
મહારાજની મધુરવાણીને શ્રોતાઓ ભક્તિ સખરદરે સંબળી રહ્યા...
ગિનેશ્વર દેવના જ્યોતિષથી સદ્ આનંદથી છૂટા પડ્યા હતા... પોગ
તરથી પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

આ રીતે રાજનગરની શહેર યાત્રા શાસન શોભામાં અભિગ્રહિ કરનાર બની હતી...

ઝોળીના ગાટીના દિવસોમાં વ્યાખ્યાન આપુ હતું, આ. સુ. ૧૪ ના. ૨૨-૧૦-૬૧ના રોજ ‘અતીતસવનાં પુદ્ગલો યોસીરાવવાની’ ક્રિયાથતાં ૩૫૦ સ્ત્રી-પુરુષો જોડાયાં હતાં... મુખ્ય પન્યાસછ મહારાજ સાહેબ ખૂબજ વિવેચન પુર્વક સાક્ષણિક દશમાં ક્રિયા કરાવી હતી. ક્રિયામાં લગભગ ૩૫ કલાક થયા બનાં પણ લોંબાને જરા પણ કંટાળો ન હતો. જપોરે મહાદેવના ખાંચે શહેર યાત્રાની મુગ્ધાહ્તિ પ્રસંગે

“માનવતાનું મૂલ્યાંકન”

એ વિષય પર ૨ થી ૩૫ પ્રવચન થયું હતું. જૈન જૈનેત્તર સંખ્યા ખૂબજ સારા પ્રમાણમાં ઉપસ્થિત હતી. પછીથી શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની આરાધના તથા રવિવારનાં પ્રવચનો પણ આપુ જ હતાં.

આતુર્ભાસ પરિવર્તન શા. છોટાસાલ શામળદાસને ત્યાં થયું હતું. બંધાં વ્યાખ્યાન થયા પછી ગુરુપૂજન કર્યું હતું. પ્રભાવના પણ થઈ હતી. ૨૦૧૮. કારતક વ. પના પૂજ્ય પન્યાસછ મહારાજ આદિ વિહાર કરવાના હોઈ શ્રી સંઘ સાથે નરોડા પધાર્યા હતા. લગભગ ૫૦૦ માણસો સાથે હતાં...બંધારે પન્યાસછ મહારાજે વિહાર કર્યો. ત્યારે શ્રીસંઘ ગદ્ ગદ્ થઈ ગયો હતો...આ રીતનું અપૂર્વ ધર્મમય આતુર્ભાસ વ્યતીત કરી ગુરુવર્યો. પંધારે તો દુઃખ તો જરૂર થાય! સાધુ મહારાજએ તો અપ્રતિબદ્ધ વિહારી, એટલે તેઓ શ્રી એક સ્થાને થોડાજ રહી શકવાના હતા?

પૂજ્ય મહારાજશ્રી સાથે ચાલતા બંધા જ નરોડા ગયા. ત્યાં પ્રતિમાબળાં દર્શન કરી. અહુ એ નવકારશી કરી. જપોરે પોળ તરફથી “શ્રી સંઘ ભક્તિ” કરવામાં આવી હતી...તથા પંચકલ્યાણકની પૂજન લાણવાઈ હતી. અને સુંદર અંગ રચના થઈ હતી.

ચહેરે યાત્રામાં નગેશ રહી ગયું હતું જેની યાત્રા પણ આજે અનુવિધ સંધ સાથે અપુર્વ ઉજ્જાસથી થઈ ગઈ હતી.

આ રીતે પૂજ્ય પન્થાસક મદારાજશ્રીના આગમનથી ધર્મ પ્રભાવના ખૂબ જ મુંદર થઈ હતી. નગીયાની પોગના દાનિદાસમાં આ યાત્રામાં સાદગાર બની ગયું હતું.

શાસનદેવ પ્રત્યે નમ્ર પ્રાર્થના છે કે-પુનઃ પુનઃ આજે શાસન પ્રભાવનાં સંકષો ઠરવા પ્રેરણા આપે.

આવા પુજ્ય શુદ્ધવૃદ્ધો-અને શાસન નીપજો

શાસનની જલ્લવંત જ્યોતને વધુ તેજસ્વ બનાવો,

શાસનના શસ્ત્રગાર પૂજ્ય અમુગાર-સાધુ મદારાજશ્રી

શાસનની પવિત્રતાની પટ્ટી જળનમા પાડે તેમ આપજો

હૃદયી શું-એજ...

લી.

૨૦૧૮ માગસર શુ. ૭

તા. ૧૪-૧૨-૬૧ ગુરુવાર

સારંગપુર, નગીયાની પોગ

અમદાવાદ.

સંઘ સેવકો,

જયનિલાસ મણિલાસ શાહ

મુરેન્દ્રકુમાર મંગલદાસ મહીયા

પૂજ્ય ગુરુચર્યાના વિહાર સમયે ગવાયેલી

ગહુંલી

(રાગ-જન્ય તુમરી ચલે પરદેશ)

ગુરુ છોડી આપ્યા ધર્મ પ્રેમ. હૃદય કંથ રહેમ.

ગુરુ પ્યારા...સંસારમેં કોન હમારા...

આર માસની પ્રીતિ તોડીને, વિહારે મનને જોડીને...

શ્રી સંઘને મૂકી નિરાધાર...એકીલાં કાધાં...સંસારમેં કોન હમારા ૧

ચોમાસું તમે અહીં પૂરું કીધું...શ્રી સંઘને તમે ધર્મ દાન દીધું

નોંધારા મૂકીને આલી ગયા તમે રોહું...સંસારમેં કોન હમારા...૨

દેવ. ગુરુ સાથે છે પ્રીતલડી, પ્રીતે આપજો ધર્મ સુખલડી

રળવળાતા મૂકી આલી ગયા એકલડા...સંસારમેં કોન હમારા...૩

સંસારની માયા સમજાવી...ધર્મ ક્રિયામાં ચિત્તને જોડાવી...

નિરાધાર બનાવી જાઓ ગુરુ શીદને ! સંસારમેં કોન હમારા...૪

શહેર યાત્રાની રસલહાણુ લૂંટી અમે, વીરવાણીનું પાન કરાવ્યું તમે.

હવે ક્યાં સાંભળશું ઉપદેશ સારા...સંસારમેં કોન હમારા...૫

શ્રી સંઘની વિનતિ સ્વીકારી, અમ અંતરની આશા ઉરમાં ધારી,

વહેલાં દર્શન દેઈ કરજો ઉદ્ધારા...સંસારમેં કોન હમારા...૬

પ્રકાશકીય નિવેદન.

જાહેવાણી જાહેર દિવસે દિવસે વધુ મજબૂત બની જાય છે... જનપ્રેમ અનપ્રેમ ફક્ત આજનો જનસમાજ વિષયના વહેતા વહેજોમાં ખેંચાતો જાય છે... ગૃહનિકા આ યુગમાં આમગ વધતો માનવ નવું જાણવા, જાણવા વિદ્યાનુદિન તકની રસો છે... નવી ભાષા... નવું સાહિત્ય નવું જ સૌષ્ઠ્ય સર્જને ગમે છે

પરિણામે સાહિત્યસર્જન થયું વધુ ફક્ત... આજનું વિદ્યુત સાહિત્ય બાલમાનસમાં ધજો સંગ્રહ પેસાડી દે છે. સાહિત્યની આભે-દવા માનવ મનને વિદ્યુત બનાવી દે છે, ઘણા બાલક આશ્ચર્ય બાવા સાહિત્યના પરિણામે જિંદગી વેકરી નાંખે છે.

સમાજ પર દ્રષ્ટિપાત કરવા જતા આંતર સમજાઈ જાય તેમ છે કે! ધર્મને બાળ્યે મૂકી આજનો માનવી અધર્માચરણમાં આમગ વધતો જાય છે... સાચા... અને નીતિ પરથી પ્રીતિ થતી જાય છે.

આવા વિષય સમયે આ સુદર પ્રગટન વાંચકોના કરકમલમાં મૂકનાં અમને અત્યંત આનંદ થાય છે.

પૂજ્ય પન્થાસહ મહારાજ સાહેબ શ્રી મુસ્તાનવિજયપણ ગણિવર નથા મુનિરાજ શ્રી મુસ્તે-દવિજયપણ મહારાજ આગુમાં જ પાયાં ત્યારથી જ પાગમાં ધર્મબાવના વધરા સાચી હતી... આખ્યાન જવલમાં જનસખ્યા આરા પ્રમાણમાં રમ ભેળી હતી

તેમાં ફક્ત રવીવારના જાહેર પ્રવચનોનું આકર્ષણ પાણે વધી ગયું... પાગના આવક બંધુઓ તરફથી મહેર માયા નીકળી, જેમાં કપેલાં પ્રમાણક પ્રવચનો ઉપવવાની જગ્યા જાણેલી નીચ ખામણી હતી.

પૂજ્ય પન્થાસહ મહારાજ સાહેબે પુસ્તક ઉપાવવા વિનંતિ કરી... પન્થાસહ મહારાજ સાહેબની આજ્ઞાનુસાર અમે પુસ્તક ઉપ-વવાનું શરૂ કર્યું.

જ્યાં જ્યાં આખ્યાનો ચનાં દનાં ન્યાં ત્યાં ધયા ભાદ—જેનો
આખ્યાનોની નોંધ કરના દના. જેના આધારે કરીને મુનિરાયત્રીએ
આખ્યાનો શુદ્ધિ શુદ્ધિ પૂર્વક તૈયાર કરી આખ્યા...જે આજે વાંચકના
કરકમળમાં મૂકનાં અમે આનંદ અનુભવીએ છીએ....

પુસ્તકના પાને પાને આપને નવું નવું જોવા, જાણવા, વાંચવા
મળશે, એક વખત પુસ્તક લાંબામાં લીધા પછી આપને પૂરું કર્યા
સિવાય એન જ નહિ પડે.

વાંચકમાં વાંચકી નેકે અમે પુસ્તક તૈયાર કરી સમાજમાં વહેંચું
મંદેરા માગતા હતા જતાં અનિવાર્ય સંજોગોને કારણે સમય લગાઈ
ગયો છે....

પુસ્તક પ્રકાશન પાછળ... પી. ગોતમ એન્ડ કં.વાળા
નવનીતલાઈ ગાંધીએ ખૂબજ જહેમત ઉઠાવી છે. પ્રકાશકોના વિગેરે
દરેક કાર્યમાં અગત્યની મદદ કરી છે. પુસ્તક પ્રકાશનનો ખર્ચે યશ
તો એમને ફાળે જ જાય છે. ટાઈટલની દ્વિરંગી ડીઝાઈન નવનીતલાઈ
એન્ડ-કંપની અમદાવાદવાળાએ જનાવી આપી છે, તે જદલ એમનો
પણ આભાર માનીએ છીએ.

અમારી વિનંતિનો સ્વીકાર કરી પ્રસ્તાવના...લખી આપવા જદલ
પુણ્યપાદ પરમવિદ્વાન સમર્થ લેખક પૂજ્ય પન્થાસજી મહારાજ શ્રી
કનકવિજયજી ગણિવરના અમે ખૂબજ તસલી છીએ...આમુખ
લખી આપવા જદલ પૂનમચંદ નાગરદાસ દોશીનો અંતરથી આભાર
માનીએ છીએ.

પ્રકાશનની ઉપયોગિતાને પીછાની જે જે મહાનુભાવોએ દ્રવ્ય
સહાય આપી છે તે જધાને પણ આ સમયે યાદ કર્યા વિના કેમ ચાલે ?

પ્રાન્તે જે જે મહાનુભાવોએ તન, મન, ધનથી આ પ્રકાશનમાં
સહયોગ આપ્યો છે તે જધાને કૃતજ્ઞતા લાવે યાદ કરીએ છીએ.

શાહેર યાત્રાનું વર્ણન લખી આપવા જદણ, તેમજ દેસસરની
નોંધ, મળ નાવકના નામની યાત્રી લખી આપવા જદણ વ્યવસ્થા
મળિયાત શાદ તથા મુરેન્દ્રમાર એમ. શાદનો આભાર માનીએ છીએ.

પૂન્યપાદ પન્થાસણ મદારાજ શાહેજના પરિશ્રમના પરિપાક
એ પૂન્ય મુનિશ્રી રાજેન્દ્રવિદ્યવણ મ. જે મેગવા ચક્રવા છે. તે
જવાજ પ્રનાપ પૂન્ય પન્થાસણ મદારાજશ્રીનો છે.

આપણા પૂન્ય ગુરુવરો પશ્ચિમ ઉડારી આવા કિન્નરવર ગ્નો
શામનને સમર્પિત કરતા રહે તેમ આપણે ઇચ્છીએ.

પુન્યકની કિમન રાખવા ગિરદુલ વિચાર ન લેતા, પગ સખન
મોંધવારીનો કારણે તેમજ વીત કમાના પુન્યકનો ખર્ચ જોડાક દ્વિરગા
કપરનો જોડાક વિગેરે ખર્ચને પદોલી વગર તેટલું બદાગ અમારી
પાન ન દોવાથી જોડાક કિમનથી પુન્યક આપવાનું નહીં હયું છે.

પુન્યક મુદ્દમુખા પ્રેસ દોરથી વા પુલનીટી મનાં કઈ પમ અમુદિ
મરી જવા પામી દોષ તે વામિની લના વાગીએ ડાંચ અને મુધારી
તેવા બહામનુ કરીએ ડાંચે હજાર દોરથી ગિનાતા વિરદ કઈ
પમ હવાયુ દોષ તે અતઃકરુથી લના પ્રાથાએ ડાંચે.

અજાનના અધેશરમાં અટવાયેલા બવાટીમાં અથડાના
આત્માઓ આ પુન્યકના નતન, વાચન અને નિદિધ્યાસનથી સાધનાના
મોખાને મરી શાશન મુખના બોલ્યા બને એજ મરેન્દ્ર.

૧-૧-૬૨

લી.

નરંગપુર, તથિયાનીપોજ

વાવડીય,

અમદાવાદ

વાડીસાલ શામજીરાસ'શાદ.

આ મુ ખ.

આજે સમસ્ત વિશ્વ કંસાટીના પદ્ધિ પ્રચાલુ કરી રહેલ છે. આવતી કાલ કેવી ઉગશે એ કદી શકાય એમ નથી. માનવમાત્રની સામે કાળ રાક્ષસી પોતાના વિકરાળ દાંત કચકચાવતી લાંબી જિંદગાથી બળે જીવમાત્રનો કાળીઓ કરી જવા તકલી ન રહી હોય. તેમ દેરદેર અધર્મ, અનીતિ, અપ્રમાણિકતા અને અકર્મોના અનેક રાશિ ખડેકા બેવાય છે. એ બેઠને સત્વગુણી મહાત્માઓનાં હૃદય ગ્લાનિ. અનુભવે છે. આવા પ્રસંગે મહાન પુરુષોની વાણી સંતપ્ત હૃદયોને શાંતિરાહ આપી સાધના માટેની પગથી તરફ વાળે છે, એ સ્વાભાવિક છે.

આ “સાધનાનાં સોપાન” માં પણ પ્રાણીઓને ઉત્તમ રાહદર્શક ભોમિયાની ગરજ સારે એવી સુંદર વાનગીઓ રજુ થઈ છે.

પોતાની ધર્મ સાધનાના પ્રભાવે જે જે સુંદર માર્ગો તેમને લાખ્યા તેને માનવપ્રાણીને ઉપયોગી થાય એ દષ્ટિએ પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી રાજેન્દ્રવિજયજી મહારાજ સાહેબે પોતાનાં વ્યાખ્યાનો દ્વારા રજુ કર્યાં છે.

સંવત ૨૦૧૭ ના અમદાવાદના આતુર્માસ દરમિયાન પૂજ્ય પન્થાસજી શ્રી મુજ્જાનવિજયજી ગણિવરની પ્રેરણા અને આજ્ઞાનુસાર તેમના વિદ્વાન મુશિષ્યે આ વ્યાખ્યાનો ચૈત્યપરિપાટી સમયે શહેરના જુદા જુદા લક્ષ્મીઓમાં આપેલાં છે. અને તેના શ્રવણનો લાભ તે તે પોતાના હૃદયે સ્ત્રી પુરુષોએ આનંદ ભેર લીધો છે.

લઘુવયમાં પણ મહારાજશ્રીની વક્તૃત્વકળા અને ધર્મ લાવનામય વિચારોની શ્રેણી તેમના ધર્મજ્ઞાન-પ્રેમની પ્રતીતિ કરાવે છે.

આ વ્યાખ્યાનો જે શ્રોતાઓએ સાંભળ્યાં હશે તેમનો આત્મા કૃતાર્થ થયો છે. પરંતુ અન્ય માનવોને પણ ઉપયોગી થાય તેવી

દેવતા તે શ્રોતાશ્રતોને ઉદ્ધારી અને પરિણામે રાજ્યનગર સારંગપુર નાગિયાની પોળના સચ્ચન આવકોની કલ્પ સદાયથી આ પુરના ઉપાધી જૈન સમાજમાં વહેતું મૂકાયું છે.

આ નવન ઝગમગના દિવ્ય જગતમાં જૈન સમાજ નદારો અને પોતાના હવન પંથને કલ્યાણપથે સદા જોતો તે જ વ્યાખ્યાના અને પ્રસિદ્ધ સ્નાત્રોના પરિશ્રમને સકળતા આપશે.

દશે આ “સાધનાનાં સ્થાપન” માં શુ શુ રોગો? એ પર સામાન્ય રૂપા દોરવામાં આવે છે.

“સાધનાનો મુવર્તુયુગ” નામનું પહેલું વ્યાખ્યાન તા. ૨૫-૮-૬૧ ના નેજા પત્રાસાની પાંચમાં અપા. પુ. ૧૦ માં નીચે-ચાલતી જરૂર પર ખાસ ભાર મૂકવામાં આવ્યો. અદ-મમને માર્ગને પ્રભુ દર્શનમાં શ્રદ્ધા રાખનાર તેનું મુશ્કેલી પ્રાપ્ત કરે છે. ધર્મ સાધવા મટે આજના સમયને કલિકાલ સર્વજ્ઞ દેવમયદ્રાચાર્યે નુવાર્તુયુગ કહ્યો છે. આ યુગને આપણે વર્ષ નૂમાંથી રહેણા છીએ. હંમેશાં સ્વપાતનુ આકર્ષક દૃષ્ટાંત માનવમાત્રને પ્રભુ પૂજન નરક વજવાની દદ પ્રતિના લેવા નિવાર કરે છે.

ખારાકુવાની પાંચે તા. ૨૮-૮-૬૧ ના નેજા ખીજી “વ્યાખ્યાન” અરિદંત દેવની આગળ” ઉપર મુનિરાજધીએ આપેલું છે. “નિગ્રાહ્ય નારવાળું” જેવા વિગિહ પ્રકારના વિગેહજને ધરનાર નારક દેવના અનિશ્ચયો, વર્તુવનાં સ્વપુત્રો ભવ દરે કરી સમયની કિમ્મત સમજવતી છે. પાંચાળ હૃદય માનવોના માનવપદ્મ મળે ત્યારે તેવી શક્તિ ધરાવનાર અરિદંત દેવને મદદઆદલ, નદાનેદપ, મહાનિર્વાચક અને મદાસાર્થવાદના નિષેધે ખીરદાષી ને તેમની સાચી આગળ આપવાનો સાચો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

“આત્મ ઉજ્જવળતાનાં અનન્ય પ્રતીકો” સમાં જિન મંદિરો ને જિનગિણો પર ના. ૩૦-૮-૬૧ ના રોજ લાખેંધરની પોળે પ્રકાશ પાડ્યો છે. જેમાં જિનદર્શન માટે ચિત્તની વિશુદ્ધિ અને તે માટેની યોગ્ય બુધિશક્તિ જરૂર; તીર્થ ભક્તિ માટે ઉદ્યમ મંત્રીની ઉદાર ભાવના, પિતાને પગલે શત્રુજયનો ઉદાર કરનાર ગાહક મંત્રીની કાર્યદક્ષતા, ‘લક્ષ્મી એટલે શરીરનો મેલ’ માનતાં શ્રી સંઘનું ગાહુમાન-સન્માન અને ‘શુદ્ધ ભાવથી આપેલું દાન કોડોના દાનથી પણ વધી જાય છે’ એ વાતની પ્રતીતિ દર્શાવતું બીમા કુંડળિયાનું દર્શન શ્રોતાજનોને રસ ગરકાવ કરી નાખે તેવું છે.

તા. ૧-૧૦-૬૧ ના દિવસે સાબરમતી ના ધ્યેયે પરિપાટી જતાં ત્યાંની માનવ મેદનીને સંજોધીને ‘જીવન જીવવાની કલા’ આપેલ પ્રવચન. માનવને ધર્મ ક્ષેત્રમાં બનાવે છે. દુર્લભ મનુષ્ય ભવમાં ધર્મને ન જાણનારા એકડા વિનાના મીંડા જેવા ગણાય છે. ધર્મ કળાને જીવનમાં ઉતારનાર પદ્મીપતિ જયતાકના પૂર્વ જીવનમાં વેરના વિપાકમાં બળતા ધનદત્ત સ્વાર્થવાહતા હાથે સ્ત્રી હત્યા. જયતાકનો માનસ પડો, ઓઢર શ્રેષ્ઠિનો નોકર, પાંચકોડીના કુલડે પ્રભુ પૂજન કરવાનું ચિત્તમ ફળ, બીજા ભવમાં કુમારપાલ મહારાજ, કક્ષા સાધવાનું ફળ, ભક્તિ ભાવથી જીવન જીવતાં શાશ્વત સુખનો ભોક્તા. એક પછી એક આવતાં શબ્દ ચિત્રો માનવ ને મુગ્ધ કરી દે તેવાં છે.

‘બંધન અને મુક્તિ’ નામે પાંચમું વ્યાખ્યાન શાન્તિનાથની પોળે તા. ૨-૧૦-૬૧ ની સવારમાં અપાયું. તેમાં આ પરિવર્તન શીલ જગતનાં ઇષ્ટ અને અનિષ્ટના અજ્ઞાને માનવ પોતોની બેકામ ઇન્દ્રિયોમાં આવતી લોલુપતાથી પરાધીન બની જાય છે તે પર સમ્યગ્ દષ્ટિ સુષુદ્ધિ મંત્રીનું દર્શન આપી સમજાવ્યું છે. સત્યજ્ઞાન મેળવવા માટે મમતાને મારવાની શિખામણ આપી છે. વળી ‘આશાઓના દાસ છે તે સમગ્ર જગતના દાસ છે, પણ જેણે આશાને દાસી બનાવી છે તેનું જગત દાસ બને છે. એ સત્ય નિરૂપણ

કપીલ આઘાતના દર્શનથી અચ્ચટ સમજાવી “શ્રુતિઓના મુક્તિ આપેલા અનેકા બધાજ પરત્વે છે” એ સનાનન સત્ય રજુ કરેલ છે. અને તે પરથી અંચલ દિગ્ધિએ પર લગામ રાખવાની દિગ્ધિ આવી બતાવી છે.

૭૬૫ વ્યાખ્યાનમાં દોશીવાડાની પાંચે તા. ૩-૧-૬૧ ના રોજ શ્રી ‘સંઘભક્તિ’ નો મદિમા મુનિરાજશ્રીએ વર્ણવી બતાવ્યો છે. “સંઘ શક્તિઃ કલ્પયુગે” એ ભાવનાએ આજના જગતમાં જુદા જુદા પંથાદારીઓ પશુ-એકાગ્રીએકન-મથો ગ્યાપી પોતાના દિનને સ્પર્શતી જાગતો દલ કરે છે પ્રભુ મદાવીરે ગ્યાપેલા અનુવિધ સંધ એ મદાન નીર્ધ મ્વરૂપ છે વળી અગ્નિ નો પશુ “નમોતિન્ધમસ” કરી જેનું બદુમાન કરે છે એવા મદાન શ્રી મધની ભક્તિ કરવી અને શાસનની પ્રભાવનોનો ઉક્તાસ વગર એ પશુ મદાન પ્રુપોદ્યનુ કારનું છે, શાસન પ્રભાવક વસ્તુપાત્રની મધ ભક્તિનું ઉદાદરણ આપી “અજ્ઞાત સંધ ભક્તિ આનંદ કલ્યાણ સાધવાની જડીનુદી છે” એમ રજુ કરેલ છે.

તા. ૪-૧૦-૬૧ ના રોજ ખરતરગચ્છની ખડકી સાધ્મિ ઝવેરી-વાડમાં ‘સાધર્મી’ સેવાનો મુખ સંદેશ’ એ વિષય પર પ્રવચન કરતાં આવકે કોને કહેવાય ? તે વાત સ્પષ્ટ સમજાવેલ છે, સાધર્મિક એવામાં મરીત-નયમરના બેભાવ ન લેવાય, ‘ત્યાં મુખી જેન ધમને પામનાર મારે સાધર્મિક ભાર્ષ ખરાબ ગિધનિમાં દરે. અર્ધ બૂખ્યો કે અર્ધવસ્ત્રે દરે ત્યાં મુખી નતે મુખર્થા અમ નહિ બાવે” એવી આકરી પ્રતિજ્ઞાને જીવનમાં પામનાર બનવું જોઈએ તે મટે માંડવચદના મહામંત્રી પેઠણા, ગુજ્જેશ્વર કુમારપાજ, જાંજણ-શાનાં દર્શતો હરિષમાં સચ્ચિટ લગાવી લેલ છે. પૂર્ણીયા આવકની બાર દોહાની પૂંછ પર પશુ સાધર્મી જુભાઈની ભક્તિ કરવાનો અનેકા પ્રેમ મુખ મરકારનું પાલન કરાવે છે. સાધર્મિક પ્રમે સાચી સેવા મટે અનમાં કરે છે—

સ્વામીના સગપણ સમો, અવર ન સગપણ દ્રાવ
ભક્તિ કરે સ્વામી તખી, સમક્તિ નિર્મળ હોય.

કેટલી ઉદાત્ત ભાવના !

“ સાચા સુખનું રહસ્ય ” દર્શાવતું આઠમું વ્યાખ્યાન તા. ૬-૧૦-૬૧ ના રોજ વિદ્યાનગરમાં અપાયું છે. સંસારી સુખનાં સાધનો મૃગજળસમાન છે. એવું પ્રતિપાદન કરતાં સ્વપ્ન સમા સંસારમાં ભવિષ્ય ની ચિંતા ન કરનાર માનવી મોહની મદિરામાં ચક્રવૂર બની ભાન ખૂણે છે ભોળા તાપસની અજ્ઞાનતાના પરિણામે થયેલી દશા જેવી આપણી દશા થતાં વિવાહની વરસી જેવો ખેલ બની જાય છે. ત્યારે સંસાર નાટકના તખ્તા પ્રત્યે નિરસકાર છૂટે છે. એ સત્ય વાત સમજીવી સાચા સુખની પ્રાપ્તિ માટે આ બંધનો ફગાવી દેવાની હિતશીક્ષા મહારાજશ્રી આપે છે.

તા. ૭-૧૦-૬૧ ના રોજ દેવશાળા પાડામાં પ્રવચનકાર મહાત્માશ્રી “ સાચા સુખનો સરળમાર્ગ ” દર્શાવે છે ત્યારે અરિહંત પરમાત્માની પૂજનની કિંમત સમજાવે છે. બાહ્યશુદ્ધિ કરતાં આંતરિક શુદ્ધિ પર વધુ ભાર મૂકવાનું કહી કહી તુંબડીનું દષ્ટાંત સરળ ભાષામાં સમજાવે છે. દુન્યવી સુખોની ભ્રમણા પાછળ દુઃખનોદરીએ ખળભળતો જ હોય છે. અશાંતિની ભલકતિ આગમાં શાંતિના સામ્રાજ્યની સ્થાપના કેવી રીતે થઈ શકે ? સુખની શોધમાં નીકળેલા યુવકના ઉદાહરણથી સાચા સુખનો સરળ માર્ગ “ ત્યાગ માર્ગ ” ની પુષ્ટિમાં દર્શાવ્યો છે. સંસારમાં રહ્યા છતાં તે પ્રત્યે ઉદાસીનતા સેવવી અને આશક્તિ ભાવને ધટાડવો તેમાંજ સાચું સુખ સમાયેલું છે. એ વાતનું તાત્વિક નિરૂપણ આ પ્રવચનમાં બતાવ્યું છે.

તા. ૮-૧૦-૬૧ ના રોજ દશા પોરવાડ સોસાયટીએ દશમું વ્યાખ્યાન “ શ્રદ્ધા સંજીવની ” ઉપર આપવામાં આવ્યું. સમસ્ત સંસારમાં શ્રદ્ધા-બળ અતુલ છે. આજના વિજ્ઞાનની અકલ્પ્ય સિદ્ધિમાં

અદા ગ્રામી સકાચ છે પણ ભગવાન અરિદંત દેવનાં કર્મનાં અને તેના પાત્રનાં અથદા સેવાય છે એ શું બતાવે છે? ડાકડર ગમે તેવી દયા વિશ્વાસપૂર્વક વાપરવા કહે ન્યાયે તે વાપરવી પડે છે ન્યાયે 'કરમા'નાં મુચ્ચેત્ર આત્મદેહ્યાલુ માટેની દવા તેના સદોચ અનુભવાય છે; પુન્ધોનું પુન્ધાતન એ અઢાના સાદારે પ્રદિમ બને છે અને શ્રીઆનું શ્રીત્વ અધ્યાત્મગથી જ જળાદળી હોય છે. એ દર્શાવવા મદારામી મુચ્ચવની એ આત્મવિશ્વાસથી ચંદ્રધોન રાગની સાન દેહાને લાવી દની એ વાન સમાનવી પ્રદા બળને પુષ્ટિ આપી છે

ધાંચીની પાળ તા. ૧૨-૧૦-૬૧ ના મેજ " સાધર્મી સેવાનું મુંદર સ્વરૂપ " એ વિષય પર અન્વારમુ પ્રવચન 'યાગનયું' જૈન શાસનને પ્રામ કરેલ પુન્ધાત્માઓને મદારામી કહ્યું છે કે— જેમણે દાન-ગરીબોનો ઉપચાર નથી કર્યો સાધર્મિક વાત્સલ્ય નથી કર્યું તેમણે પોતાનો જન્મ એવું મુખાચ્છા છે વરમના એકવાર શક્તિ દેવા તે પ્રમાણે સાધર્મિક ને પોતાના ઘેર આજ્ઞાવી ને દાપ જોડીને આપો. નષ્ટ ભાવપૂર્વકની ભક્તિ આસાંક પરવાંકના આત્મ નુષ્ઠના માટે છે. શાનનુષ્ઠાવક અને કુહરેવીના રમમય પંદાન દ્વારા સાચી સાધર્મિકની મેવા, સાચી સાધર્મિક ભક્તિ, અને સાચા સાધર્મિક પ્રેમ, એ જગતી પ્રવચ સમજ આનાજનોના કહેણ નવ પર કીડી અત્રર ઉપજા દની જન્ય છે

'દાન ધર્મની મદત્તા' ઉપર કેએપ મદરમાં તા. ૧૫-૧૦-૬૧ ના મેજ પ્લારમું વ્યાખ્યાન આપેલ છે જેમા દાનના પાય બેર પેટા આત્મશુદ્ધિ માટે મુષાત્રગન સાન્નમા મદાન મુજેલ છે. તે મદાનવી દાનનો પ્રમાવ વર્ણવના થી સાલિમદજ્જના પૂર્વે બવનો વાનાં પ્રવાદ આજુ થાય છે. દાનનાં જૂલાલુ અને દુફજની સમજ આપી છે. સુદન દરખીના રજા વચ્ચે મદારામીને પ્રામ કરેનાર એ સાલિમદજ્જના ભવે

અખૂટ રિદ્ધિ સિદ્ધિ મેળવે છે અને તેથીજ ઓપણ પૂર્ણ કરનાર જૈન ભાર્ગ દિવાળીના દિવસે માગણી કરે છે કે “શ્રી શાલિભદ્રની રિદ્ધિ સિદ્ધિ હોજો” દાન ધર્મની મહત્તાને ઉદ્ધાર અનર્થી સમજીને પોતાનો આત્મા મન, વચન, ક્રિયાના શુભ યોગોમાં જોડી દે તો માનવ આત્માનું કલ્યાણ થઈ જાય.

શામળાની પોણે તા. ૧૬-૧૦-૬૧ ના રોજ તેરમું પ્રવચન “રસનાની રામાયણ” ના નામે આપેલું છે. પાંચ ઇન્દ્રિયોની શુદ્ધામીમાં આત્માનું અધઃપતન થાય છે. તેમાં પણ સ્વાદની સાથે વચન ઉચ્ચારનું કર્તવ્ય મૂકેલું છે. એટલે માનવ તેને કળજે ન કરે તો દેવા અનર્થો ઉત્પન્ન થાય છે. અને આત્મા કેટલો નીચો ઉતરે છે. તે વાત મંત્રુ આચાર્યના દૃષ્ટાંતથી મહારાજશ્રીએ દર્શાવી છે. આજના જમાનામાં લક્ષ્ય-અલક્ષ્ય, પેય-અપેય પદાર્થો જોતાં જ જિહ્વામાં ઉત્પન્ન થતી લોચુપતાથી જ પરતંત્રતા આવી છે. વળી વાણી સ્વાતંત્ર્યના આજના યુગમાં એ સુલીઆઈને ગર્વશીલ બનાવી દીધી છે. પરિણામે ક્રોધ દાવાનળ નગ્ન સ્વરૂપે પોતાની જાળમાં માનવમાત્રને ભરખી રહેલ છે એ જોઈ ખરેખર દુઃખ થાય છે. આવા પ્રસંગે “મૌનમ્ સ્વાર્થ સાધનમ્” સ્વીકારવાની સાચી સલાહ પ્રવચનકારશ્રી આપે છે. અને તે દ્વારા આત્મકલ્યાણ સાધવાના સોપાનની પ્રાપ્તિ કરાવેલ છે.

અંતિમ પ્રવચન પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્ વિજય અમૃત-સૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના સાનિધ્યે પાંજરા પોળના વિશાલ પ્રવચન હોલમાં તા. ૧૭-૧૦-૬૧ ના રોજ ‘પ્રગતિના પંથે પૂનિત પ્રયાણ’ એ વિષય પર યોજાયું. પ્રારંભમાં આચાર્ય દેવશ્રીના મંગલાચરણમાં તીર્થયાત્રાનું રહસ્ય સમજાવ્યા બાદ આ પ્રવચન ચાલુ થયું હતું.

પ્રવચનકાર મહારાજ શ્રીએ પોતાની બાળવ-
યમાં જે મુંદર જ્ઞાનનો અખૂટ ઝરો એકઠો કર્યો
છે તેના સ્ત્રોતના વહેણમાં રાજનગરની જનતાને
મર્દિત કરાવી આ છેલ્લા પ્રવચન દ્વારા ખૂબ ખૂબ
સમજ આપી છે.

પરમ દયામળી બાવળા માટે વિનાશના ઉદ્દેશ કરીને આ
માનવબંધુને ધર્મારાધનની મોક્ષમ લખાવી છે, અને તે એજે પીનાવ-
નાર મૂર્ખને શું કહેવું કે નિમિરન અને રમણના દ'ટાનથી આ
માનવ ભવરૂપી ચિંતામળી ગ્લની અધિક કિમત કરી બતાવી છે.
માથા પર માંદીના વાગ ચમકા ગંગે અને ધીમે ધીમે આયુષ્ય
કાંઈ થવું જણાયે. ત્યારે સમજાવે કે “હાથ હો મો આજ હો
આજ હો મો આજ” પણ મનુષ્ય ભવ એજે ગુમાવી દેનાર પાત્ર તે
સમયે અમુકનો સંચાલ મેળવી છે તે ઉત્તમ આગધનના કળ અરૂપે
તે સદ્ગુણિનો બોલના થાય એમ રાજકુમાર વ કચૂવ જે સાન બનના
મેળનાર દત્તો તેના ઉદાદરુથી અભિન કંજ છે

શહેરવાસીની પૂર્ણાદુનિ પ્રસન્નતા, ૨૨-૧૦-૬૧ ના
રોજ સારંગપુર તળીયાનાં પાળ. મહારેવના ખાંચામાં
‘માનવનાદુ’ મૃદયાંકન’ એ વિષય પર મહારાજશ્રીની પ્રેરક
વાણી ગાઈ રહી. જેન જેનેનર વિપુલ સખ્યાએ જેનો અવનુયાય
પ્રાપ્ત કર્યો. ત્યારે માનવનાનાં ઉત્તમ લાગેદ મર્માત્મા છે આગના
વિષમાં સાકની ‘હિલરી ગંગા’ ‘કંચનના ભાવે કર્યાર’ વડે અવાની
નીતિ, અપ્રમાનિતનાનાં સર્વો પાછળ અર્થલગ્નની લાલસા અને તેથી
માનવરૂપ પર કુસંગ્રહનેની પડની છપ માનવને અધ્યાત્મિકમાં લઈ
બંધ છે, તે વેનદ ધનું રાગળુ નદિ દુઃખાય ?

“માતૃત્વપરદાંગુ” ની ભાવના લક્ષ્મણજીનું દષ્ટાંત, સાચી માન-વતા સમજતવે છે. વિશ્વ વિજેતા મહાન સિદ્ધંતર મુસલમાન બાદશાહ હોવા છતાં પોતાનું જીવન જોગે ગુમાવ્યાનો એકરાર; મરણ સમયનાં ચાર ફરમાનો દ્વારા જગતને આપી જાય છે. દુપણ શેકડે મહંતના શબ્દે શબ્દ સાચા માનવ બનાવવા પ્રેરણા કરે છે અને તેથી પોતાને મળેલી લક્ષ્મી સન્માર્ગે વાપરી નિશ્ચિંત બને છે.

કૂમ-ચામડાનાં બૂટ ચંપક વાપરવાનો આશ્રય એવના સમ્ય સમાજ ને તેની ઉત્પત્તિનો દર્શણના ભર્યો હવાક દિસાનું ચોર ઉદ્ઘારણ પુરું પાડે છે અને ‘દયા ધર્મ કા મૂલ્ય છે’ એ તુલસીદાસ ની ચોપાઈનું ચરણ જીવનમાં ઉતારનારને આત્મવત્ માનવતાનું દર્શન થશે. એમ દર્શાવી આપેલ છે.

આ પ્રવચનો માનવ સમાજના હૃદયમાં ઉતરે અને ચીંધેલા સોપાને ચઢીને માનવ ઉર્ધ્વગામી બનવાની તૈયારી કરે એવી ઉચ્ચ અભિલાષાઓ સેવવામાં આવે છે. આ રસવાદિકનો સંપૂર્ણ રસ પીવા માટે સાધનાના પદે પદે ફરીવળવા વાંચક ટંકને લજામણ કરવામાં આવે છે.

ડીસા

તા. ૧-૧-૬૨
(પોસ્ટ દશમી)
માગશર વદ ૧૦

લી. સમાજ કિંકર,
પૂનમચંદ નાગરલાલ દાશી
તાલુકાશાળા, હુડમાસ્ત
ડીસા (બનાસકાંઠા)

દ્રવ્ય સહાયકોની શુભ નામાવલી

૩૧.

૧૦૧	શા. વાટીલાલ શામળદાસ	નગિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૧૦૧	ગુજબાલે એકે સદ્ગૃહસ્થ નરકથી	.	"
૧૦૧	શા. નમીનદાસ વાટીલાલ	નગિયાનીપોળ	"
૧૦૧	શા. ન્યાસચંદ અમરચંદ	વાનમવાળા	
૫૧	શા. ચંદુલાલ પ્રથાભાઈ	નગિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૫૧	શા. મમિલાલ વીરચંદ	"	"
૫૧	શા. પ્રેમચંદ મોદનલાલ	.	"
૫૧	શા. દરેશ્વરદાસ અમીચંદ	"	"
૫૧	શા. નમીનદાસ પ્રેમચંદ	"	"
૫૧	ચંદુલાલ ટી શાહની ફા	પાનશરનાસ	"
૩૧	શ્રી ખીમચંદ અનોપચંદ	પાવડવાળા	
૩૧	શા. નારાયંદ ખેનનીઆઈ	નગિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૨૫	શા. હાન્નિલાલ હોટાલાલ	સમિચરનીપોળ	
૨૫	શા. બીઆઆઈ' હાન્નિલાલ	ચરાડવાળા	
૨૫	શ્રી બાદરમલ અનોપચંદ	પાવડવાળા	
૨૫	શા. પ્રથાભાઈ મદાનુખરાન	નગિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૨૫	શા. કૃષ્ણચંદ હમનલાલ	નગિયાનીપોળ	"
૨૫	શા. હાન્નિલાલ ગીખવચંદ	"	"
૨૫	શ્રી સમયાચંદ અનોપચંદ	"	"
૨૫	શ્રી પોપટલાલ અનોપચંદ	"	"
૨૫	શ્ર. સ્વીનુઆઈ' શાન્નિલાલ	નગિયાનીપોળ	"
૨૫	શા. કમ્પીચંદ મમનલાલ	"	"
૨૫	શા. દર્શકઆઈ' કેશવલાલ	"	"
૨૫	શા. મંગલદાસ પ્રેમચંદ	"	"

	તળિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૨૫ શા. મોહનલાલ ઉમેદરામ		
૨૫ શા. પોપટલાલ મગનલાલ	"	"
૨૫ શા. જીવણલાલ ગુલાબચંદ	"	"
૨૫ શા. ચીનુભાઈ ત્રીભોવનદાસ	"	"
૨૫ શા. અંગાલાલ લક્ષ્મુભાઈ	"	"
૨૫ ગાંધી રમણલાલ મોહનલાલ	સિધ્ધાર્થસોસાયટી, પાલડી	"
૨૧ શા. ચંદુલાલ ડાહ્યાભાઈ	તળિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૧૫ શા. ખેમચંદ જ્યેષ્ઠભાઈ	થરાદવાળા	
૧૧ શા. મણિલાલ નથુભાઈ	લામીવાળા	
૧૧ શા. કકલચંદ ત્રીકમચંદ	ભોરાલવાળા	
૧૧ શા. પુનમચંદ સોમચંદ	તળિયાનીપોળ	અમદાવાદ
૧૧ શા. વીરજીભાઈ ધનજીભાઈ	"	"
૧૧ શા. ત્રીભોવનદાસ કંપુરચંદ	"	"
૧૧ શા. ઉગરચંદ મગનલાલ	"	"
૧૧ શા. મકતલાલ અંગાલાલ	"	"
૩૧ શા. ચીમનલાલ રીખવચંદ	"	"
૧૧ શા. શકરચંદ જગનલાલ	"	"
૧૧ શા. ચીમનલાલ જનાભાઈ	"	"
૧૧ શા. અંગાલાલ વાડીભાઈ	"	"
૧૧ શા. જાણુલાલ મોહનલાલ	સિધ્ધાર્થસોસાયટી, પાલડી	"
૧૧ ગાંધી નવનીતલાલ ચીમનલાલ	"	"

શ્રુતિશાંતિવર્ધક મંથમાળાનો

મકાશનો

૧. સુખનો સિધુ—સે પૂ. ૫ થી મુજાનવિજયક મળિવર
જેમાં આવકના કનંબોનું અપૂર્ણ જ્ઞાન નથા ૭ આવકયોગની
સંપૂર્ણ વિમલ આપને જાણુરા મળશે. કિ. ૩૧. ૧
૨. સમક્ષિત સોપાન—સમક્ષિતના ૬૭ બેઠનું રસપ્રદ નિરૂપણ.
સમક્ષિત કોને કહેવાય ? સમક્ષિતી કેવો હોય ? વિનંતે નુદર
વર્ણન જેમાં આપણામાં આશુ છે કિ. ૫૦ નથા પૈસા
૩. સૌન્દર્યવતો સ્વમહાર—સે થી રાજેસ થી નવકાર મત્રના
મહાવને વર્ણવતી અમરકુમારની ત્રિઅંકી તારિકા
કિ. ૨૫ નથા પૈસા
૪. દીક્ષાની દીવાદાંડી—સમારની મોદ જાણથી ૬૦ કરવાનો
અગ્નિ રંગો બતાવનાર આ પુસ્તિકા દીક્ષાર્થિને પૂર્ણ માર્ગ
દર્શન આપે છે..... બેટ મળશે.
૫. સાધનાનાં સોપાન—આપના હાથમાં જ છે—પોર્ટલ
અગ્રગ—ઉપરાંત ૧. ઉપધાનવિધિ ૨ શત્રિભોજનનાં બધ કર
દેવો ૩. મોદનિયમનાં હાર વિનંતે પોષ્ટ રોમ્પ મોક્ષવાધી
બેટ મળી શકશે.

આજેજર હવે

કે શાંતિલાલ આદરમલ પુનમચંદ નાગરદાસ રાણી
આયોજ્ય સ્પીનીજ મીસ સામે, તાલુકા શાળા, હેડમાસ્ટર
વડવાડીઆલ અમરવા, ડીસા
અમદાવાદ ૧૧. (બનાસકાંઠા)

અ નુ ડ મ ણિ કા.

વ્યાખ્યાન	પૃષ્ઠ
૧ સાધનાનો સુવર્ણયુગ ...	૧
૨ અરિહંત દેવની ઓળખ ...	૧૪
૩ આત્મ ઉજ્જવલતાનાં અનન્ય પ્રતિક્ષા ...	૨૫
૪ છવન છવવાની કલા ...	૪૭
૫ બંધન અને મુક્તિ ...	૬૩
૬ શ્રી સંઘ ભક્તિ ...	૮૦
૭ સાધર્મી સેવાનો શુભ સંદેશ ...	૯૦
૮ સાચા સુખનું રહસ્ય ...	૧૦૪
૯ સાચા સુખનો સરલ માર્ગ ...	૧૧૨
૧૦ શ્રદ્ધા સંછવની ...	૧૨૭
૧૧ સાધર્મી સેવાનું મુંદર સ્વરૂપ ...	૧૩૭
૧૨ જ્ઞાન ધર્મની મહત્તા ...	૧૫૧
૧૩ રસનાની રામાયણ ...	૧૬૨
૧૪ પ્રગતિના પંથે પૂનિત પ્રયાણ ...	૧૭૩
૧૫ માનવતાનું મૂલ્યાંકન ...	૨૦૫

ૐ અર્હમ

સાધનાનો સુવાર્ણ યુગ

ભા. વ. ૧ સોમવાર ૨૫-૬-૬૨ પનાસાની પાઠ

વ્યાખ્યાન પહેલું

શ્રી તીર્થપાન્થરજસા વિરજીલવન્તિ;
તીર્થેષુ બ્રમ્મભક્તોનાં ભવે બ્રમન્તિ ।
દ્રવ્યવ્યથાદિહનરાઃ સ્થિરસમ્પદ સ્યુ-
પૂજ્યાઃ ભવન્તિ જગદીપ્તસમયાચર્યન્તાઃ ॥

અનન્ત યાત્રી મહાપુરુષો ભવજીવેના પરમ ઉપકારના અર્થે
ઉપરોક્ત આપના હરમાથે છે કે આજ મુખી વાસનાને આધીન બની
જીવે અનન્ત જન્મ એજે શુભાભ્યા, જીવનના પરમ ધ્યેયને બૂધી જઈ
દીરાને બદલે પથ્થરને પકડવાની ધેત્રજમા એને સાચવવા પાછળ
સમય બરમાદ કર્યો, પણ...ધૂમાગ્રના જ્વાલણ બરતારતું પેદ થોડું જ
ભયવાનું હતું ?

માટે જ યાત્રીઓ એ ગિત દર્શન-સ્તવન-પૂજનની ખૂબ જ
મહત્તા જાણી છે, ત્યારે ભાવનાની એકાકર પ્રતિતિ સાથે એ પરિવ્ર-
ત્તપુરુષોથી ખાવન થયેલાં તીર્થ યાત્રામાં ચાલુ નિનિતે ગમન થાય છે,
ત્યારે સાચે જ! ખોવાયેલ આત્મધન પાછું મેળવનાં આસપદને વાર
લાગતી નથી.

તીર્થ યાત્રાનું કૃત્ત—તીર્થના પરિવ્ર માર્ગની રજથી યાત્રિક
કેમભલથી રહિત બને છે. તીર્થયાત્રામાં પરિબ્રમણ કરનાર ભવ-

(સંસાર)માં ભટકતો નથી. તીર્થયાત્રામાં દ્રવ્ય વ્યય કરવાથી આત્મિક સંપત્તિ રિથર બને છે. જગત નાયક જગદ્ગુરુ છતેશ્વરની પૂજન કરનાં પૂજક પણ અંતે પૂજ્ય બને છે!

એજ પવિત્ર તીર્થયાત્રા માટે અનુવિધ સંઘની સાથે આપણું પ્રયાણ પ્રારંભાઈ ગયું છે. એ પવિત્ર પરમાત્માના દર્શનથી હૃદયમાં દર્શન શુદ્ધિના દીપકો પ્રગટ થવા ન્તેષ્ટએ; તીર્થયાત્રાની કિંમત ત્યારે જ સાચી લેખાશે જ્યારે અંતરના એક ખૂણામાં એ પૂજ્યો પ્રત્યે રાગ પ્રગલ્બો હશે!

ભાવનાની ભરતી—પણ એટલું જરૂર યાદ રાખજો કે—આ તીર્થયાત્રામાં મહેશ્વિલ માણવા ખાતર યા તો શહેરને જોવા ખાતર નથી આવવાનું. અહિં તો જોને સંસાર પર નકરત છૂટી હોય. વિવેચક કપાયતી નીખીડ અંધિયરી જે કંટાળી ગયો હોય. જોને વાસનાની નાગચૂડથી મુક્તિ મેળવવી હોય. એ જ આવા પવિત્ર પરમાત્માના દર્શનને હૃદયથી પામી શકે છે. આટલી ભાવ વિનાનાં દ્રવ્ય દર્શનની ખાસ કિંમત નથી; એવાં દ્રવ્ય દર્શન અનંતીવાર કરવા છતાં કદિ કાંઈનુંય કલ્યાણ થયું નથી. માટે જ પૂજ્ય આનંદધનજી મહારાજ કરમાવે છે કે

હરિશન હરિશન રટતો જો શ્રીનં; તો રણુરોઝ સમાન ।

જેહુને પીપાસાહો અમૃતપાનની કીમ ભાંજે વિષપાન ॥

અરેભાઈ! તમે કદિ સાંભળ્યું છે કે! અમૃત પાનની ઇચ્છાવાળો વિષ વેલડીને અટકીને ઉભો રહ્યો હોય? જોને અમૃત પાનની ઇચ્છા જતગી એ તો અમૃતને શોધી જ લેવાતો! આટલી તો ભાવનાની ભરતી જ્યાં ન હોય ત્યાં દર્શન દર્શન શબ્દ રડી રડીને રાજી થનાર તો રણુના રોઝ જેવો જ ગણાય.

દ્રવ્ય અને ભાવ—આ કથનથી તમે એમ ન માનશો કે દ્રવ્યની કિંમત કંઈજ નથી? દ્રવ્યની જરૂર કિંમત છે. દ્રવ્ય ક્રિયા વિના

આવ આવવાના જ નથી. ઉત્તમ પદાર્થનું બોજન કર્યા પછી જ શારીરિક શક્તિ, માનસિક શક્તિ વાચિક શક્તિનો વિકાસ થાય છે. જનુ ઉત્તમ પદાર્થો આધાર પછી જો એનું અર્જન થઈ જાય તો ! હાકરને ઘેર મોડનું જ પોતે ? તેવી જ રીતે દ્રવ્ય જનુ જો જીવને ઉત્તેજન આપનાર હોય. તો જરૂર એ દ્રવ્યની કિંમત વધી જાય જનુ જે દ્રવ્ય દ્રવ્યક્રિયામાં સિમીન રહેનું હોય તે દટ ક્રિયાનુ કળ સત્કાર. કળ જરૂર મળે જનુ એ કળ આપવાનું જનુ તોડી નાખે. આપવાના મંત્રને જાનીન હોય કરી નાખે.

શું તમને આવી ક્રિયા યાદવે ખરી ? કે જે હવનના ઉત્તેજનને આપવી શકે નહિ આત્મનત્વની ઝોગખ ન કરવી શકે :

દર્શનનો પ્રભાવ—મીઠિનેશ્વર દેવના, પવિત્ર કૃષ્ણા એ નીતરના નવનો આપાનને ઉપશ્રમ બાવની ઉત્તમ પ્રેમજ્ઞા આપે છે એટલું કૌશિક જેવા મદાપાપી દૂર નવે પડે જનુ એ નવનોનાં જનુ જનુ અમર કરી મળે; એ મદાપ્રમુના અમીરસ દપકના વચનોએ એના આત્મામાં આપેલા ઝેરને નટ કર્યું. જનુએ આપાનને એ પરમાત્માનુત્તમનત્વન એને પૂજન શું ન કરી શકે ? પાપનો જનુ ઉદ્ધાર કરવાનું જનુ દર્શનમાં અનુષ્ઠા અમર્ય છે. એવા જનુને જનુએ દેવના દર્શન પામીને જનુ દર્શન જની જનું જનુએ. આત્માને દેવમય નર્મીશ્વરે મદારાજ મદુ જનુ દર્શન ગળા છે :-

તવ પ્રેમ્યોડસ્તિમ દાસોડસ્તિમ; એવકોડસ્તિમ કિંકર ।

ઓમિનિ પ્રતિપદસ્તિ; નાથ ! નાથ ! પર જુએ ॥

દે ભગવત્ : નાં જનુ છે, દાસ જનુ; કિંકર જનુ; જનુ તુ મારા મીકરની દા' જનુ, એનાથી વધુ દે કીંગ નહિ

દેનું ભક્તિનુ આદર્શ હોય ત્યાં આ જનુ નીકળે ?

આપણી પરિસ્થિતિ—આજે દેવાસવનાં દર્શન કરવા જનાં જનુ સંસ્કરને અર્થ જનુ જનુ છે. સમજાવો ને સમજાવો મારે જનુ

જાણ્યે અગત્યે પ્રવૃત્તિ હાથ ધરાય છે. આવી સ્થિતિમાં એ તારકનું દર્શન આપણને ક્યાંથી તારી શકે ? જો કે એ તો વીતરાગ છે. એમના રાગ-દ્વેષ જડમૂળમાંથી નષ્ટ થઈ ગયા છે. આરાધક આરાધના કરે या विराधक विराधना કરે તો પણ એ તારકની ખંતે પર સમદષ્ટિ જ હોય છે. અભવ્યસંગમદેવે ઘેર ઉપસર્ગ કર્યા. પરંતુ ભગવાન મહાવીર ને તેના પર પણ ક્રુણાભાવ જ હતો. એ ખીચારો મારા નિમિત્તે પાપ બાંધી જાય છે એનું દુઃખ હતું.

આપણી પરિસ્થિતિનો જો પૂરો વિચાર થાય તો આપણને લાગ્યા વિના નહિ રહે કે તારકનાં દર્શન થવા છતાં-કરવા છતાં આપણું હૃદય કેમ ઉજ્જવળ નથી બન્યું ? જવાબ સીધો છે કે; હૃદયનો ભાવ અરિહંત દેવો પ્રત્યે વળ્યો નથી. માટે જ સંસારની મ્હોંકાણુ મંડાયેલી છે.

દર્શન કેનાં કરો છો ? :—ભગવાનનાં દર્શન કરવા જનાર શાનાં દર્શન કરે છે ? આ પ્રશ્ન જો પૂછવામાં આવે તો સેંકડે પંચાણું ટકા જવાબ સીધો નહિ મળી શકે ? કોઈક કહેશે કે પાપાણુની પ્રતિમાનાં; કોઈ કહેશે. આદિનાથ ભગવાન કે મહાવીર સ્વામીનાં; પણ સાચો જવાબ શું છે એ સમજવું છે ?

ત્યાં (દહેરાસરમાં) દર્શન આપણા આત્મત્વનાં જ કરવા જવાનું છે. કોઈ નિમિત્ત વિના મનની સ્થિરતા ટકી શક્તી નથી. ખીજાં આલંબનો કરતાં આત્મત્વનાં સાચાં દર્શન કરવા માટે અરિહંત દેવની પ્રતિમાનું આલંબન અતિઉત્તમ ગણાય છે.

પરમાત્મા પાસે ઉભેલો આરાધક વિચારે કે એક સમયે અરિહંતો પણ આજ સંસારમાં હતા. પરંતુ એમણે સાચું આત્મધન મેળવી લીધું, આશાના દાસ નહિ બનતાં એ તારકાએ આશાને દાસી બનાવી. અને હું આજ સુધી કાળજી ઘેરી કોટડીમાં મનગમતી મોહમસ્તી માણી રહ્યો છું. પણ હવે તો એક સચ્ચોટ આલંબનના

સદાચરે હું જરૂર ભવ સમુદ્રથી પાર પહોંચીશ એવો નિશ્ચય કરે એનું નામ આપું દર્શન; પણ ત્યાં આત્મતત્ત્વ ઉગ્રભૂમાં ઉતરના જ ઉધની રૂપ ઉતરી પડતી હોય ત્યાં બધું જ “અથા આત્મજ આરગી જેવું”; રવે સમગ્રયું દશે કે ત્યાં આપણા આત્મતત્ત્વનાં જ દર્શન કરવા જવાનું છે.

પ્રભુ દર્શનનું ચમત્કારિક રૂણ

યાસ્યામ્યાતન ગિનસ્ય લબને ધ્યાયદ્વતુર્થ દ્વલમ્ ।
 ચલ્લં ચોન્નિતમુષનોઽપ્પમમથો ગન્તુ પ્રવૃત્તોઽધ્વનિ ॥
 અદ્વાલુદંશમ બલિગિનગૃહાત પ્રાપ્તસ્તનો હાલમ્ ।
 મધ્યેપાશિકમીક્ષિતે ગિનપતૌ માસોપવાસ દ્વલમ્ ॥

‘હું ગિનેશ્વરના મંદિરે દર્શન કરવા જઈશ’ આ પ્રમાણની વિચારણા આવડી આશયમક્તનુ કળ મળે છે (આશયમક્ત એટલે પદેયું અને પડી આત્મજ પાછળ એકાસર્ણ અને વચ્ચે ઉપવાસ હો તે) દર્શન કરવા ઉભો થાય ત્યાં જઈને લાભ મળે, માર્ગના આગવા પ્રાગ્ ચયો ત્યાં અકુનનો લાભ, ગિનગૃહની નજીક આવે ત્યાં જ ઉપવાસનો લાભ, મંદિરના દાનપ થતા જરૂર ઉપવાસનો લાભ ગિનમંદિરની નજીક આવતાં પદર દિવસના ઉપવાસનો લાભ ગિનેશ્વર દેવતા ત્યાં જ દર્શન કર્યા ત્યાં એક માસ ખમણનો લાભ આત્મા મેળવે છે.

તમે ખાસ જાણ દર્શન કરવા તો જતા જ દર્શા ? આ માત્ર ખમણનો લાભ પણ મેળવતા જ દર્શા ? કેમ આ ? ને ! પણ એ લાભ મનના તીવ્ર વિગ્રહ અધ્યવસાય ઉપર આધાર રાખે છે. ત્યાં મનજ દેહજે ન હોય ત્યાં મને તેટલા દર્શન હશે તો એનાથી આત્મ શુદ્ધિ થવાની છે ખરી ? આ કળ શાસ્ત્રકાશ્યે જન વ્યુ છે, એમાં આવનાની તો પડેલી જ જરૂર રહેશે.

આવું નિર્મલ દર્શન આપણને મળી ગયું છે, અને આટલો લાલ ખતાવ્યો છે, એમાં તંદ્રારી રાખવાની ખૂબજ જરૂર છે.

અહુ અને મમને પહેલાં મારો:—આ તંદ્રારી અગત્યની છે. “હું અને મારું” એ જ્યાં સુધી બેઠું છે ત્યાં સુધી સંસારના સમસ્ત છવો સાચી વસ્તુ પામી શકતા નથી, આજે તો દિવસે દિવસે “અહમ્ અને મમ” ની મમતા વધતી જાય છે. પરિણામે એને પોપચા મારે અનેક પાપાચરણો સંવવાં પડે છે. જ્યાં સુધી આ વિચારણા નહિ આવે ત્યાં સુધી એ તારકની અવજ્ઞા: તારકના શાસનની અવજ્ઞા કરતાં જરા એ પાછું વાળી નહિ જોઈ શકાય. દિવસે દિવસે પોતાના મનઘડંત પ્રશ્નોને સામે લાવી પવિત્ર સ્થાનોની સામે પણ કાદવ ઉડાડનાર નગીરાઓની સંખ્યા વધતી જાય છે. જ્યાં એમનું અહમ્ ધવાયું ત્યાં એ ઉછળી પડવાના ! પછી ભલે એમની સામે અરિહંત દેવ હોય કે મુસાધુઓ હોય ! એમને તો પોતાનો માની લીધેલો મતાગ્રહ જ કાયમ રાખવો હોય છે. આવી પરિસ્થિતિમાં પરમાત્માનું પૂનિત દર્શન પણ એ પામર આત્માઓનો ઉદ્ધાર ક્યાંથી કરી શકે ?

આ વાહિયાત વાતો નથી:—અહમ્ અને મમની લાગણી જ્યારે ભૂલાય ત્યારે જિનદર્શન જરૂર કસ્યાણુ સંધાવી શકે. અજ્ઞાનીને પણ એ તારકનું દર્શન જ્ઞાન ચક્ષુની ઉજ્જવળ બેટ આપે છે, સંસારના શેગથી રીંચાતાને રામગાણુ દવા સમાન એ દર્શન છે. ઉદ્ધારની આશા પણ જેના મારે ન રાખી શકાય એવા આત્માને પણ એ દર્શન ઉગારી શકે છે. આટલી છે એ દર્શનની તાકાત.

માની લેશો નહિ કે આ બધી વાહિયાત વાતો છે. પણ એટલું જરૂર કે મિથ્યાત્વના કાળા ચક્ષુમાંથી સમક્રિતનું ઉજ્જવળ દર્શન કદિજ ન થઈ શકે. તેમ સંસારની વાસનામાં ઉડે ખૂંચેલા આત્માને આ વાતો વાહિયાત લાગે તો નવાઈ નહિ. જાણી શાસ્ત્ર તો તમારી

સામે નક્કર અથ દક્ષિણ પૂરી પાડવા દરદમેગ નૈવાર છે પણ એ શાસ્ત્રને માંભગવા જ્ઞાન જોઈએ, એ મળેને ધારણ કરવા દેધું જોઈએ.

મુદ્ધલ્લિયુગ—આજે આજે આજની જ્ઞાનને મદા બાબતશાળી માનવી જોઈએ કરેણ કે આજને એ પરમાત્માનુ આચું દર્શન મળ્યું છે. નીચંઅર્થના મળી છે કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હંમચંદ્રાચાર્ય મ. તો દરમાવે છે કે—

મુગાન્તદેધુ બ્રાન્નારુચિમઃ ત્વદર્શન વિનાશુનઃ ।

નમોઽસ્તુ કલયેયત્ર. ત્વદર્શનમજાયત ॥

બ્રીજન યુગમાં પણ હે ભગવાન' નારા દર્શન વિના આજ મુખી મારી ભગવાની જ્ઞાનના આગુ જ રરી પણ આ કલિયુગને દુ નમસ્કાર કરે છું કે જે કુમમાં નારા દર્શનને દુ પામી શકેયા કલિયુગમાં પણ સાધક જે આધવા માને તો નુવર્ણયુગ પ્રકટાવી શકે છે—આ કલિયુગમાં આશિષવા કો નદિ એવું બોલેલા નદિ

“ માટે નો મુખમાથી દુષમા સ્વચ્છ મુપ્પય નિધાનજી ”

કલિયુગમાં પણ જે શ્રી બાવ સખર આધવા થાય તો જરૂર તરી જવાય—આરોધ પ્રત્યેક પો જીવનમાં શક્ય જગતિ રાખવી જ જોઈએ

આરી સાચી બાવના જ્ઞાની જ્ઞાન તો પડી કમારી થાય જ્યાં એ આરોધક પીડે દહ નથી કરતો. આત્માનંદનો અખૂટ ખગતનો એને મળી જ્ઞાન છે.

દેવપાળની દેવપૂજા—અચ્ચપૂરના જનદાસ સીંહે ત્યાં દેવપાળ નામનો એક નોકર દતો. દેવપાળ રોજ સીંહે ભગવાનની પૂજા કરતાં જુએ છે અને હાથમાં આનંદિન બને છે ભગવાન પ્રત્યે એને વિશ્વાસ—અખૂટ પ્રેમ ધોઈધીરે ઉત્પન્ન થતો જ્ઞાન છે. જે કુસના જે મંદાર દોષ છે તે સમ્પાર પોનાના જ્ઞાનક જ્ઞાનિકા પર તો જરૂર અસર

કરે જ. સાથે સાથે નોકર ચાકર પણ એ ધરના સંસ્કાર જોઈ જીવન ધડતો જાય, આજે તમારા કુલના સંસ્કાર કયા? તમારા ત્યાં જન્મ લેનાર જે કુસંસ્કારથી વાસિત થતો હોય તો એના જવાબદાર તમે છો એ ભૂલશો નહિ. કદાચ ભવિત્યતાના યોગે તમારાં પુત્ર પુત્રીઓ ન પામે એ વાત જાણી છે. પણ તમે કયા સંસ્કાર આપો છો? એની નોંધ તમારી પાસે છે ખરી?

શ્રદ્ધા ફળી અને મૂર્તિ મળી—પેલો દેવપાળ હૃદયની શ્રદ્ધા ને અડગ બનાવતો જાય છે. એક દિવસ વર્ષા ઋતુમાં નદીના કાંઠે ગાયો ભેંસો ને ચરાવતો ઉભો હતો. એના હાથમાં કડીવાળી મજબુત ડાંગ હતી. મજબુત ગાંધો અલમસ્ત શરીર, દેવપાળ પોતાની ડાંગથી જમીનને ખોદી રહ્યો છે. થોડીવારે એની ડાંગ સાથે કાંઈ મજબુત વસ્તુ ટકરાઈ. એણે નીચે જોયું. કુતુહલવૃત્તિથી રેતી દૂર કરતાં તેને જણાયું કે અહા! આ તો મારા શેઠ જે દેવની પૂજા કરે છે એજ દેવ! મારાં અહોભાગ્ય જગતાં કે મને આવા દેવ મળ્યા; એની શ્રદ્ધા આજે ફળી હતી. યસ એ તો ભગવાનને જોઈ ગાંડો ગાંડો બની ગયો. “મને મળીયો મારો નાથ! પૂર્વના પુણ્ય પ્રતાપે કે” એ તો ભગવાન આગળ નાચી રહ્યો. ફદી રહ્યો.

હૃદયના શુદ્ધ ભાવોનો આવિર્ભાવ શું કામ કરે છે? વિચારજો કે નોકર છે. આજ સુધી એને કાંઈએ આ સંસ્કાર સીંચ્યા નથી. વિધિ શું અવિધિ શું એનું એને જ્ઞાન નથી. પૂજા કઈ રીતે થાય એ જાણતો નથી પણ અહિં કેવળ એના હૃદયના શુભ ભાવો આપણે જોવાના છે, હૃદયના ભાવોનું વલણ જ્યારે અરિહંતોની ઉપાસના તરફ વળ્યું ત્યારે સમજી લેજો કે જરૂર! એ જ ઉત્તમ ભાવના સેવાના મીઠા મેવા અપાવી શકે છે.

દેવપાળે તો નાની પર્ણકુટિર (ઝુંપડી) બનાવી તેમાં ભગવાનને પધરાવ્યા—નદીના શુદ્ધ પાણીથી સ્નાન કરાવી. પ્રતિમાજીને સુગંધી

પુણે મદ્યમાં. તે જ વખતે તેણે નિયમ મદ્ય કર્યો કે તે ભગવાન ! આજથી તારી પૂજા કર્યા સિવાય હું કદિ બોજન નહિ કરું ! આ નિયમ શું મુસવે છે ? કાણ એને ગુરુ મત્યા ? ક્યા ખમને એ પામ્યો દતો ?

પાટેલું પેપર પછી પ્રભુ:—અને આજનુ નમારુ જીવન દેવું ? જરા જીવન પર વિદંજાવસોકન કરવ્ને ! મેકેટની સાથે નમે પજુ નમારુ ઉજ્યન આજુ કરી દીધું છે પ્રમુના દર્શન મારે હૃદયમાં તમન્ના નથી. હજી નથી. અને પછી કાઈ વધુ કહેવા જાય તો નમારી થાસે પોપટ રામ રામ જેવા ગોખી દારેજો પેસો ઉત્તર નંધાર છે. 'નેા દાધમ' જ્યારે અવારમા ઉઠના દાનજની સાથે સાથે પેપરનું પરાવર્તન આણતું હોય. એમાં કલાક વડી જાય, આજના યુગનુ એ તો એ પરમ કર્તવ્ય જની ગયું છે. પછી ભલે આદ્ય કર્મજય થના હોય એની આજની દુનિયાને ક્યા પડી છે ?

અને હજાર બુલેચૂકે કાઈ પ્રજા દર્શન કરવા જતા દગે તો કઈ ગીતે ? પટેનું પેપર પછી આ પાણી અને બધાજ કામથી પરવારી દુકાને જતાં માટનાં દોડનાં દેવદર્શન કરી આવે ! આવું રોડધામનું દેવદર્શન આજના અદુભાવ વિનાનું જિનદર્શન તમનું કઈ ગીતે આત્મશાંતિ અપાવી શકે ?

સંભારની પાછળ રજ કલાક રમપુર્વક જાનીત કરનાર જન થોડો સમય પજુ ખૂન શાનિથી પરમાત્માનું દર્શન કરના શીખી જાય તો જરૂર ત્રીવચન જામનની માગી આરાધના એ પીઠે પીઠે પામી શકે છે

કોણ દિવસ ? દેવપાસ છે નથે ? દેવપાસનો નિયમ તમને કંઈ બેધપાલ આપે છે ખરો ? હૃદયમાં લાગે છે કે અમે જન જન્મા જન કુલને પામ્યા. જિનેશ્વરને દેવ નર્ગિક મેજવ્યા—જ્યારે દેવપાસ આમાનું કશું જ નથી મેજવ્યું. જ્યાંય દિવસ કોણ ? દેવપાસ નિયમ

લીધા પણ એય તમારા જેવો નહિ. કદાચ મનથી—યા તો સહગુણના મુખથી નિયમ લો, અને જ્યારે કસોટી પડે ત્યારે શું કરે ? એ તો તમે જાણતા જ લશો ને ?

“આધા મારી મા. શીરા ઉપરથી ઉતરી શાક ઉપર જ” નિયમને પલટાવતાં વાર લાગે ખરી ? જ્યાં દંઠ મનોખળ નહિ ત્યાં પણ પણ શાંતિ નહિ’ એ સિદ્ધાન્તને હૃદયમાં લખી રાખજો.

દેવપાળની શ્રદ્ધા અડગ હતી. પ્રતિજ્ઞા અચૂલ હતી. સાથે એનું મન મજબુત હતું.

કપરી કસોટી : નિયમને રસપૂર્વક પાળતો દેવપાળ દિવસો વીતાવી રહ્યો છે. એક વખત વર્ષાઋતુના સમયે સાત સાત દિવસ મુશળધાર વરસાદ વરસ્યો. જમીન જગળાવાકાર ગતી ગઈ. નદીમાં પૂર આવ્યું. સામે કિનારે જઈ શકાય એવી સ્થિતિ નથી. દેવપાળ પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કર્યા વિના પારણું પણ કરતો નથી. જેણે જાંઘળીમાં ઉપવાસ નથી કર્યો એના માટે સાત સાત દિવસ ભૂખના કડાકા શેઠ એને સમજાવે છે. જ્યારે એ પોતાની પ્રતિજ્ઞા શેઠને જણાવે છે શેઠ એને નવરાવી પોતાના ગૃહમંદિરમાં પૂજન કરાવે છે. ભાવથી દેવપાળ પૂજ કરે છે પણ.....પારણું નથી કરતો.

આવું આત્મખળ એને કાણે આપ્યું ? અને સાથે સાથે એ પણ વિચારજો કે આવી સ્થિતિમાં કદાચ આપણે હોઈએ તો શું સ્થિતિ થાય ? પ્રતિજ્ઞાને ખીજી રીતે પૂરી લઈએ અથવા તો આ તો કલિયુગ. એમાં આવી શ્રદ્ધા રાખવા જતાં—“ધર્મના નામે ધાડ ઉઠે” એવું આવીશ વચન બોલતાં પણ જરાએ શરમ આવે ? નહિ જ.

આઠમે દિવસે નદીનું પૂર ઉતર્યું. દેવપાળ ગાયો ભેંસોની સાથે પોતાના મુખ દુઃખની સહચરી પેટી ડાંગને સાથે લઈ ઉપડ્યો નદીના પેલા કિનારે—સાત દિવસ એ દેવાધિદેવનાં દર્શન નથી થયાં તેનું ભાગેભાર દુઃખ તેને થાય છે.

દર્શન વિનાનો દિવસ ખરો કે ખરો ? દર્શન વિનાનો એક દિવસ ફક્ત ખાલી જનમ તો એ તમને ખરો કે ખરો ? આજે એ દેવધિવેનાં દર્શન ન પામી શકે એટલે હું પાછી.. એવું શાય ખરું ? પણ એના ખરો એ જરૂર ખરું કરી. આજે ગીતેમાં મુદમાં જે દરજી ન પુરાવી શકે ! એનાની કડક ચાલો ચાલો ન મુદમાં શકે ! એવું દુઃખ થવાને થતું હતું આ જુદા જ વિચારના જનાં સહેજે જાણ્યા વિના નહિ રહે કે હજુ એ પરમાત્માના શાસનને હૃદયથી સ્પર્શ ફક્ત કરી શક્યા નથી. જે એ સામન સમાનવું હોત તો પ્રમાણમાં જ્યાં મુખી દેવધિવેનાં દર્શન ન થયાં હોય ત્યાં મુખી તમને એનું પદ નહિ દેવપાત્ર ફક્ત ફરીમાં દેવધિવેનાં દર્શન કરવા આમળ થવી રહ્યો છે. ત્યાંજ તેજે વિકરાળ સિદ્ધને જોયો. ફક્ત એના હૃદયમાં જરાય બધું નથી દર નથી. એને તો દેવધિવેનાં દર્શન કરવાં છે. પૂજન કરવું છે સિદ્ધને પણ જુદાયાં વિના આવથી પૂજન કરી મદગદ કરે જોશું.

હે અમિત ! અમર ! નારો દર્શન વિના મારા સાત દિવસ અરબ જુમિમાં ઉમેલા જોડેના જગની જેન અકૃતાઈ નકામા ગયા !

હૃદયમાં કેટલું દુઃખ છે ? કેટલો વમવંડો છે ? આવી જેત વિચારના આવી જનમ તો આજ મુખીનો કરાતો બંધા પરિમળ સકળ મારુપ.

એની બકિયથી દેવ પ્રસન્ન થયા—આની આવી બકિય આવી અપૂર્વ ઉત્સાહ અરિદાન પ્રાપ્તો અપૂર્વ અનુરામ જેમ આવી દાયક દેવ પ્રસન્ન થાય છે. તમને થતું હતું કે એ નોકરને દેવ પ્રસન્ન થયા, આજે આજ મુખી અમને દેવ પ્રસન્ન ન થયાં કેમ, આવી આવના જાન છે ખરી ? સમજ લેવું કે જ્યાં મુખી હૃદયમાં આવી આવના જાનની દરજી જગની કમળ બેલી હશે ત્યાં મુખી તમને તે દર્શન તેના કપે રસદ જની શકવાનું નથી.

કર્મણ્યેવાધિકારસ્તે; મા ક્લેષુકદાચન ।

આપણો અધીકાર દેવળ ક્રિયા કરવામાં જ છે. કળ ઉપર અધીકાર કદિ હોઈ શકે નહિ અને જ્યાં કળ પર દૃષ્ટિપાત પણ થયો ત્યાં પરિણામ પ્રાયઃ શૂન્ય આવવાનું !

દેવપાળની દેવ પ્રસન્ન થાય તેવી ભાવના ન હતી તેને તો પોતાના મુક્તર્થ પ્રત્યે અચ્ચન્ન અનુરાગ હતો.

રાજ્યપ્રાપ્તિ—પ્રસન્ન થયેલા દેવે કંઈક વરદાન માગવા કહ્યું. દેવપાળે થોડી ક્ષણ વિચાર કરી જવાગ વાળ્યો. દેવ! જો આપ પ્રસન્ન થયા હો તો મને આ નગરનું રાજ્ય આપો. દેવ “તથાસ્તુ” કહી અંતર્ધાન થયા.

સાત દિવસમાં એ નગરનો અપુત્રીયો રાજા મરણ પામ્યો. પ્રધાનોએ નવા રાજાને શોધવા પંચદિવ્ય પ્રકટાવ્યાં; હાથણીએ અરણ્યમાં ફરતાં ફરતાં જ્યાં દેવપાળ છે ત્યાં આવી એના પર કળશ ઢાલ્યો. આમર વીંઝાવા લાગ્યાં. હયો (ઘોડાઓ) હુપારવ કરવા લાગ્યાં. પ્રધાનો નવા રાજાને હાથણી પર બેસાડી વાજતે ગાજતે નગરમાં લાવી રાજ્યાભિષેક કરી રાજગાદી પર બેસાડ્યો. પણ તેની આજ્ઞા કોઈ માનતું નથી. પ્રધાનો વિગેરે લાચાર થઈ ગયા. દેવપાળને તો કશી ચિન્તા નથી. જેણે આપ્યું છે એજ રક્ષણ કરશે. એવો એને આત્મવિશ્વાસ છે.

અરિહંતનું ધ્યાન ધરતો દેવપાળ બેઠો છે. ત્યાં જ રાજ્ય આપનાર દેવ હાજર થયો. દેવપાળ તું ચિન્તા કરીશ નહિ. આ રાજ્ય તારું જ છે, રાજ્યનો સાચો સ્વામી તું જ છે. તને નોકર માની તારી અવજ્ઞા કરનાર આવતી કાલેજ તારા શરણે આવી જશે.

કુંભારને આજ્ઞા આપી માટીનો મોટો હાથી બનાવી સોનાની અંબાડી એના ઉપર મૂકી શત્રુઓ સામે તું જજે, બસ તારો વિજય જ છે, માટે ચિન્તા કરીશ નહિ. દેવે વિજયનો માર્ગ બતાવતાં જણાવ્યું.

ખીજે જ દિવસે માટીના દાથી પર સોનાની ચંચાડી લદાઈ મર્ક. સોડા તેના આ વર્તનથી દબી રહ્યા છે. મરકરી કરી રહ્યા છે. પણ એને તો કોઈનું કશું જ સાંમગતું નથી.

વિશ્વાસનું અપૂર્વ સ્થાન જ્યાં જ્યાં ગયું ત્યાં પડી પુણ્યનાં પોતાનાં પગલાં પડવા મોકે છે. દુનિયા બધે દમે પણ દેવપાલ પોતાની મનિદાથી નહિ ખમે. એ તો માટીના દાથી પર ચડી ગયો. દાથી દેવી પ્રભાવથી ચાલવા માંડ્યો.

કુતૂહલ શક્તિ શાન્ત ચર્ક મર્ક ગંભીર નવને જવાજ સમન્ધારિક પુરુષને જોઈ રહ્યા. જેનામાં માટીના દાથીને સલાવવાની શક્તિ છે. એનામાં ખીજી કંઈ શક્તિ નહિ હોય ? બવલીન બનેલા રાગબો દેવપાળના શરણે ગયા. વિશ્વથી બનેલો દેવપાલ નગરમાં આવ્યો.

ભવ્ય ગિરનારે જધાવી એમાં એણે આદિનાથ ભગવાનની મર્મિ સ્થાપન કરી. દરેકજ નિયમ પ્રમાણે પૂજન કરવા લાગ્યો.

મહારાજ દેવપાળે પૂજન પ્રભાવના કરી તીર્થ કર નામ કર્મ ઉપાજનં કયું, પ્રાન્તે પ્રવત્ત્યા પ્રદક્ષ્ય કરી દેવપાળ દેવભોજે ગયો.

રંકમાંથી રાગ બન્યો રાગ બનીને તીર્થ કર નામ કર્મ પણ બાંધ્યું. આવી છે. અરિહંત દેવોની ઉપાસના.

એજ અરિહંતોની ઉપાસના આજે તમને મળી છે. દરે તો માત્ર તે અરિહંત પરમાત્માના શરણે જઈ સાચી આત્મ શુદ્ધિ થાય એજ હિંમતું યોગ્ય છે.

કલિયુગ દોવા છતાં જે સાધક પારે તો એજ કલિયુગને સાધના મુવર્જ કુશમાં ફેરવી શકે તેમ છે. પણ જ્યાં આત્મ-વિશ્વાસ જ ન હોય અનુષ્ઠ અદા ન હોય ત્યાં તો જાવ નિર્ધારને પામને પણ આત્મા હારી જાય :—

“અન્યથા શરણં નાસ્તિ” આવી એકામ જાવનાથી જનના સમગ્ર જીવે અરિહંતોની ઉપાસના કરી કમ્પાણ સાધે. રમણનાં બધેન છોડી સુખના તરફ જ્યારે પમરવ થયે ત્યારે જ આવી આત્મહિતર વસ્તુ મળી શકે.

અરિહંત દેવની ઓળખ

ભા. ૫. ૬ શુક્રવાર તા. ૨૮-૮-૬૧ ખારકુવાની યોગ

વ્યાખ્યાન બીજું

રાગદ્વેષ વિજેતારં જ્ઞાતારં વિશ્વવસ્તુન : ।

શકેપૂજ્યં ગિરામીશં તીર્થેશં સ્તુતિમાનયે ॥

પરમોપકારી અરિહંત દેવોના ઉપકારનું અનન્ય ઝરાણું આપણા પર વહી રહ્યું છે. એ અનન્ત ઉપકારના અમીઝરણામાં સ્નાન કરી અનેક આત્માઓ ભવરોગથી મુક્ત બની આઘ્યાત્માધ સુખને પામી રહ્યા છે. આવા અરિહંત દેવોની સાચી ઓળખ જે થઈ બન્યે તેો જરૂર આપણું કલ્યાણ થઈ બન્યે.

અઠાર દુષણોથી રહિત આઠ પ્રતિહાર્યથી યુક્ત. ઝાત્રીશ અતિશયથી શોભતા શ્રી અરિહંત દેવો ભવાર્ણવમાં દૂબી રહેલા પામર પ્રાણીઓના માટે અપ્રતિમ આકર્ષન સ્વરૂપ છે.

તારક તો જરૂર તારે:—હૃદયના તારેતાર અરિહંતમય બની બન્યે. વાણીથી એમનું રટણ ચાલુ હોય. કાયા એ અરિહંતોની ઉપાસના માટે તલસી રહી હોય તો એ તારકા “તિન્નાણું તારયાણું”ના વિશિષ્ટ વિશેષણને ધારણ કરવાવાળા છે, માટે જરૂર તારે.

આત્મનો ગુભ ભાવજો અરિહંતની ઉપાસના તરફ વળે તો રાગ-દ્વેષની જડીલ ગ્રંથીનો જરૂર છેદ થઈ બન્યે.

પણ...એ તારક મળે. તારકનું પવિત્ર શાસન મળે છતાંય મન ભવની ભ્રમણામાં ભટકતું હોય. શરીરના શણગાર પાછળ અમૂલ્ય

સવાસો યોજન સુધી પ્રાયઃ રોગ મરણી, વૈર, અવૃષ્ટિ અતિવૃષ્ટિ વિગેરે થાય નહિ. આવા તિર્થંકર દેવોની સ્તુતિ ખરેખર ! આત્મામાં અનંત અનંત ઉત્તમવલ્લ પ્રકાશને ન પાથરે એ બને જ કેમ ?

પૂજ્યની પૂજ્યએ પૂજક આત્મા પૂજ્ય બની શકે છે એ વાત સુનિશ્ચિત છે.

મહા માહુણ:—અરિહંત દેવો “મહા માહુણ” કહેવાય છે. પોતે સર્વ કર્મથી મુક્ત થયા છે. કર્મના બંધનોથી સર્વથા રહિત થયા છે. અને જગતના સમગ્ર જીવોને પણ સાધનાનો સહબોધ આપી ગયા છે.

“મહા માહુણ” એ વિશેષણ જગતના જીવોને જણાવે છે કે “કર્મથી તમે હણાશો નહિ. હણાશો નહિ. આજ સુધી રાગદ્વેષની રીંખામણીમાં સંસારના કીરમજી રંગે રંગાઈ અનેક પાપાચરણો કર્યાં. દુઃખ અને દુર્ગતિના બાહુ પાશમાં પકડાઈ જઈ જીવન ખરબાદ કર્યું. પણ બે બે હવે ધ્યાન રાખજો. હવે કર્મથી હણાતા નહિ.”

પણ આ સમજે કેણુ ? ભવાલિનંદી જીવની સામે અરિહંતનું આ વિશેષણ શું કામ કરી શકે ? વાસનાની ભટ્ટીમાં સળગતા આત્માનું ખમીર ઉછળતું નથી. જેને કર્મશત્રુ તરફથી જરાપણ ભય ન હોય—આત્મતત્ત્વ તરફ લક્ષ્ય ન હોય એવા આત્માને પરમાત્માનું “મહા માહુણ” વિશેષણ કર્મશત્રુથી નહિ હણાવાની પ્રેરણા ક્યાંથી આપી શકે ?

મહારાજ ભરતઃ છ ખંડના અધિપતિ હતા. ચૌદ રત્ન તથા નવનિધિના સ્વામી હતા. છતાંય એમાં એમને લાગતું હતું કે આ બધી આજી પંપાળ મને જકડી લેશે. ભવ સમુદ્રમાં ગળડાવી મૂકશે. મારા આત્માનું અધઃપતન કરાવશે. માટે એમણે સાધર્મી બંધુઓનો સમુદાય રાખ્યો હતો—એક તો સાધર્મી ભક્તિ થાય એ ઉદ્દેશ હતો.

અને બીજી તરફ જમ્યા પડી જમ્યા જમ્યા સાથે મળી ભરત
મદારાગને સંબોધી અમુક સમયે બોલ્યા હતા. શું બોલ્યા હતા
તે જાણો છો ?

જિતો ભવાન, વહેતો ભીં; તસ્માન મા લેન માલેન કે
કર્મ સુધી આપ જાણ્યા છે. અર્થાત્ કર્મ સુધીએ આપને
જાણી દીધા છે. દિવમે દિવમે ભવ વધતો જાય છે. મારે કર્મ સુધી
દજારો નહિ. દજારો નહિ.

અને એ બાદશાહી આવી કયાય પણ દિસા કાય ત્યાં જઈ 'દજારો
નહિ દજારો નહિ.' આ પ્રમાણે સમયે ઉચ્ચાર્યા.

છ મંડા અધિપતિ ભગવાન સ્વભરતના પુત્ર મદારાગ ભરતને
અપારે ભવ વધે છે તો પડી આપને કેટલું જાણ્યું રહેવાની જરૂર
છે ? એ સમાજય તેવું છે.

ધર્મ કરવા છતાંય મન ઘેંટનું નથી ?—આને કેટલોક
જૂમ પાડના દોષ છે કે અમારું મન ધર્મના ઘેંટનું નથી. ધર્મ
આરાધના છતાંય દલખર્મા ધર્મ ઉતરતો નથી. એની પાછળનું કારણ
કદિ તપાસ્યું છે ખરું ? અસ્તવના કર્મ સુધી મદારાગને નહિ
જાણી શકનાર અસ્માનું ધર્મના કદિ મન ઘેંટ નહિ. ધર્મ આરાધન
કરનાં એનું મન તો વિશ્વેશ્વરી મહેશ્વરના આજ્ઞાનું દોષ પડી
સ્થિરના આવે કયાથી ?

મૃત્યુનો મદારાગ :—એક વખત એક સંપાત્રી પાસે કોઈ
શૂદ્રસ્થ બાપ્પો. કેટલીક ચર્ચા પડી એણે મદારાગને પૂછ્યું. મદારાગે
આપની કહેલી બધી વાત સાંભળી. પણ મારું મન ધર્મના વિચાર
ઘેંટનું નથી. એનો કોઈ આપ ઉપાય ન જાણો ?

મહાત્માજી આજુ ઉડ્યા પછી તુરંતજ ગંભીર વિચારણામાં ગરકાવ ખેંચી ગયાં. પ્રેક્ષા ભક્ત અમની સામે ટીકી રહ્યો.

મહાત્માજીનું મુખ જ્ઞાન થયેલું જોઈ તે એકદમ ગંભીર થયો. થોડી ક્ષણોના મૌન પછી મહાત્માજી ઉડ્યાયું. ‘ભાઈ! તારા પ્રશ્નોના જવાબ તો તને પછી મળશે. પણ તે પહેલાં તને હું એક ખાસ વાત કહેવાની તો ભૂલી જ ગયાં. જો સાંભળ!’

આજ રાત્રે મને સ્વપ્ન આવ્યું હતું. જેમાં મેં જોયું કે તારું આયુષ્ય ફક્ત સાત દિવસનું છે.

ભક્ત તો યોગીનાં આ વાક્યો સાંભળતાં જ હેંચતાઈ ગયો. સાત દિવસનું આયુષ્ય? વિકાર અને વિલાસમાં છુંદગી ખરબાદ કરનાર મારી શી દશા થશે? સાર્થકતાના સોંપાને પગ મૂકવાની મારી યોગ્યતાનું આજ સુધી મેં મારી જતું જ લીલામ કયું. પણ... હજી વધી નથી. કારણ સાંધો મારવાનો સાત દિવસનો સમય છે.

ભોળો ભક્ત ઘેર ગયો. મીનીટ કલાક, દિવસો ઓછા થતા જાય છે. તેમ તેમ તે ધર્મમાં વધુ દૃઢ બનતો જાય છે.

અમને આયુષ્યની ખબર પડે તો?—તમે પણ બોલતાં જ હશે કે અમને કોઈ જ્ઞાની અમારું આયુષ્ય જણાવે તો અમે પણ આરાધનામાં ઉદ્ધમશીલ બની જઈએ. પણ એ બધું બોલવામાં જ કર્તવ્ય પાલનની જગ્યાએ કંઈ પણ વાત આવશે ત્યારે બધાંને સારી રીતે કમડાં ખખેરતાં આવડે છે. શાસ્ત્રકરો તો કહે છે કે—

अनित्यानि शरिराणि; वैलवो नैव शाश्वतः ।

નિત્ય / સન્નિહિતો મૃત્યુઃ; કર્તવ્યો ધર્મ સચ્ચયઃ ॥

શરીર અનિત્ય છે. વૈલવ શાશ્વત નથી. મૃત્યુ મુખ દાડી માનવ માત્ર સામે જોઈ રહ્યું છે. માટે જ ધર્મસચ્ચય કરવો જરૂરી છે. આ

પાપાણુ હૃદયીને પ્રભુ પણ શું કરે ?

સદ્ધર્મખીજવપનાનધ કોશલસ્ય;

ચલોકે બાન્ધવ । તવાપિ ગિલાન્યભૂવન્ ।

તન્નાદ્ભુતં ખગદુલેખિહ તામસેષુ;

સૂર્યાંશવો મધુકરિચરણાવદાતા: ॥

હું લોકે બંધુ! ઉત્તમ ધર્મ રુપી ખીજને વાવવામાં શ્રેષ્ઠ કુશળતાવાળા આપ પણ ઉપર ભૂમિમાં થોડા જ ખીજ વાવી શકવાના છો? એમાં દોષ આપનો નથી. તે ભૂમિનો જ છે— સૂર્યના તેજસ્વી કિરણો પણ ધૂવડ સમાજને અંધત્વમાંથી મુક્ત કરી શકતાં નથી. તેમાં દોષ કિરણોનો તો ન જ ગણાય માટે જ કહેવું પડશે કે જેનું હૃદય પાપાણુ સમુ છે તેને સાક્ષાત્ પ્રભુ મળે તો પણ કશું ન વળે! પાપાણુ પર પંકજ કદિ ન ઉગે.

પરમાત્મદશા તરફ લક્ષ્ય જાય. લવ્યાત્માઓને પોતાનું લવા-ભિનંદીપણું ખટકે. તો જ અરિહંત દેવોની સાચી ઓળખ થાય. અને ઓળખ થયા પછી એમના ઉપદેશ તરફ ઉપેક્ષા અને અરચિ ટળતી જાય. હૃદયમાં ઉલ્લાસ જાગે તો જ કર્મશત્રુઓ દૂર ભાગે.

મહાનુભાવો ! મહામાહણુ વિશેષણુ કેટકેટલું સૂચવી જાય છે ? સંસારના લાવારસમાં ભડકે બળતું જીવન વીતાવતા આપણને સાચું ઉદ્દ્યોધન આપી જાય છે. જાગૃતિનો અમર સંદેશ આપતું જાય છે. ને વિવેકચક્ત્ર કામે લાગી જાય તો અરિહંતોની ઉપાસના આપણામાં અરિહંત પણું જરૂર પ્રગટાવે.

મહાગોપ—અરિહંત દેવોનું ખીજું વિશેષણું છે મહાગોપઃ ગોવાળ જેમ ગાયોનું રક્ષણુ કરે છે. વનચર પ્રશુ ભક્ષણુ કરી ન જાય. તેની કાળજી રાખે છે. એ ગાયોને પાણીના સરોવર સમીપ લઈ

જન્ય છે. મુંઝવે દરિયાગાં જમીન તરફ ચડાવવા સર્વજન્ય છે. મોવાળને પોતા કરનાં એ ગાયો તરફ વિશેષ લગ્ન હોય છે તેવી જ રીતે અરિહંત દેવો આપણા માટે મદાગ્રેષ સમાન છે નિધ્યાત્વ અવિરતિ આદિને આધીન બનેલા આપણને પરમે- પદારી તીર્થંકર દેવો કર્મરૂપ મનુષી રક્ષણ કરે છે. સમ્બંધનના મુંઝવે સરોવર સમીપ લઈ જાય છે. મદાચરણનું પાસ તીરે છે

સમાગમી આધીનતામાં જન્મ ગુમાવ્યો પણ આજમુખી સામુ આત્મજ્ઞાન પશુ જોને ન થયું એવ તેની સામે જ્ઞાનની લાખંડ પડે છે. એટલે જોવાળ માધ હોય તે એ બીનીર્થંકર દેવો જ છે. જે અનન્યજ્ઞાન અને અનન્યજ્ઞાનથી જગતના ન્યાપને જામણ અને દેખના દોવાથી પરમપદને "મોળ મોડ" જમાવી દે છે

મહા નિર્ધોમક—મારે સમુદ્રમાં જોવા આવી નાવડીન જન્મ આલાક નાવિક પોતાની કુલસનાથી પેલેવાર પદોઆરી દે છે તેવી જ ગીતે ભવ સમુદ્રની મધ્યમાં નિધ્યાત્વના મોઝા સાથે અવધાની હવન નૈયાને ભવ સમુદ્રથી પાર ઉતારી મુક્તિમંદિરે આપકને પદોઆડ છે મારે જ મદાનિર્ધોમક વિદ્યારૂપ પરમાત્માની આપણને આવી જોવાળ છે કસારે છે. સાધનાના નોધાને અડના આપકને જ્ઞાન વિજય અને કપાયોગ તાલિવ લ્યાડેએનાદાવને દયમયારી મકનું દોય, આધનાથી સાધક વિચલિત બનતો હોય, ત્યાડે મદાનિર્ધોમક તીર્થ હોં આપકની હવન નૈયાને અદારૂપ પવનના મદાડે સમ્બંધજ્ઞાન અને સમ્બંધજ્ઞાન અને સમ્બંધારિતના અદ્યોગ રૂપ અપૂર્વ આવાળથી ભવમુદ્રમાથી મોળ નવરમાં મૂળ દે છે.

મદાસાધકવિદ્ય—પદોનાના જમાનામાં પનથી ભમક એવા આપારીમાં આપારની કુલસનાને વધરવા ખાતર દૂર દેખમાં આપાર કરવા જતા. તે વચ્ચે અનેક પનડીન વળિક પૂજને પોતાની તથે સર્વજન તેને સંપત્તિ આપ્યા. જન્મજન્મ વિકટ માર્ગમાં તેઓનું

રક્ષણ કરતા ચારના મહાલયથી જ્યાંને જ્યાંની મથેન્ન સ્થાને લઈ
જતા.

કેટલાક બીચારા વિદેશ ગમનની તીવ્ર ઇચ્છાવાળા આધારહીન
માણસોને આશ્રય આપી, સંપત્તિ આપી તેમની મનની મુશ્કેલીને પૂરી
પાડતા.

તેથી મહા ધનવાન વ્યક્તિઓને “સાર્થવાહ”નું માનપ્રદ
શિરદ મળતું હતું.

તેવી જ રીતે જીવન યાત્રામાં અત્યંત જરૂરી એવી સંપત્તિ
શ્રદ્ધા વિગેરે સંપત્તિનું દાન કરી. રાગ-દ્વેષ આદિ લુટારા. તથા
જન્મ મરણ રૂપ દિસક પશુઓથી જ્યાંની સંસાર રૂપ જંગલથી
લવ્ય જીવોને પાર ઉતારવાવાળા અરિહંત દેવો વિશ્વના પ્રાણી માંત્રના
સંરક્ષક હોવાથી એમની શક્તિનો પરિચય આપવા માટે શાસ્ત્રમાં
મહાસાર્થવાહ નામનું ચોથું વિશેષણ આપેલું છે.

આવા અપ્રતિમ ઉપકારી ત્રીતીર્થકર દેવોનું પવિત્ર ધ્યાન
આત્મામાં સદૃશાનનાં અમી છાંટણાં કરી આત્માને પવિત્ર બનાવે છે.

ભાવનાની લવ્ય અંજલી ભગવાનના ચરણારવિંદમાં ધરતાર
ભાવુક ભવ્યાત્મા જરૂર સિદ્ધિ ગતિનો સાધક બને છે.

પરંતુ— “ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણું” હે ભગવન! ભવે ભવે
તારા ચરણની સેવા મળો. એવો દૃઢભાવ હોવો જોઈએ.

અંતિમ ધ્યેય:— ઈમાટેશન—બનાવટી સુખોની આશાએ
આરાધન કરનારને કદાચ તે સુખો મળી જાય પણ તે સાંસારિક
સુખો તેને આત્મવિકાસમાં વિઘ્ન કરનારાં નીવડે છે. માટે જ કુમાર-
પાલ મહારાજ ભગવાન આગળ પ્રાર્થના કરતા બોલે છે કે—

જૈનધર્મવિનિમુક્તો; મા ભુવં ચક્રવર્ત્યપિ,
સ્થાં ચેદ્રોડપિ દરિદ્રોડપિ જૈનધર્માધિવાસિતઃ ।

જ્યાં મને જિનેશરનો ઉપદેશ ધર્મ ન મળે એવું ચક્રવર્તી પદ
 ખુ મારે ન જોઈએ. ભલે હું દરિદ્રી જન થા દાસ જનું ખુ એ
 પરમાત્માના પુનિત ઉપદેશથી વાસિન પામીશ તો જ મને આનંદ
 રહેશે.

આ કથા જાણના કામિઓ જોવાયે છે કે
 મસારની સુધગી તમનાઓનો ત્યાગી જ આવું જોલી થો.
 જેને ત્યાગ માર ખૂચનો દોષ, વામનાનો વાવટોળ જેને કંખતો
 દોષ. જાઓ જેને બધુંદર બામના દોષ તેજ આખા અરિદતથી
 ઉપાસના કરી આખ કથાખ સાધી મરે છે.

અપૂર્વ બહિષ્કાર

પરજીવાલ મતી સાગ સાખ જનુઆ મહિન ચિરનાર પર વાચ
 કરવા મયા દના ન્યાડે તેમની ત્વી સલિનાદેવીએ ખતીય સાખ મોના
 મદોગેનાં દિનની આબરજોથી થીનિનિનાય બમવાની પૂગ કરી
 દની x x x આ જંઘ તેજપાલ મતીએ દર્શિત થમ કર
 સાખ સેના મદોગેથી પાતે ખુ પૂગ કરી.

મીઠાજંઘ ઉપર અનુપનાદેવીએ નાબોવબની કર સાખના
 આબરજોથી પૂગ કરી દની આ જંઘ સલિનાદેવીએ ખુ કર
 સાખના આબરજોથી પૂગ કરી દની x x શાબના નામની
 દામીએ એક સાખ જાના મદોગેના આબરજોથી પૂગ કરી દની.
 આવી અપૂર્વ બહિષ્કાર આખજુને મળી જાય તો શુભામને
 મોનેડી સરજ જરર ઉમી જાય.

આત્મ ઉજ્જવલતાના અનન્ય પ્રતિકે

લાંબેશ્વરની પોળ ભા. વ. ૭ શનીવાર તા. ૩૦-૯-૬૧

વ્યાખ્યાન ત્રીજું

દેહની દિવાલ—અનંત ઉપદ્રવી પરમર્ષિઓ ભવ્યજીવોના કલ્યાણના કાળે કરમાવે છે કે જીવાત્માઓ દેહની દિવાલ સાથે ટકરાઈ રહ્યા છે જરા પણ પ્રગતિ કરવાની તૈયારી થાય છે ત્યાં જ દેહની દિવાલ સાથે ટકરાઈ પાછા પડે છે. દેહની દિવાલ સાચા આત્મત્વના જ્ઞાનની આડે આવે છે. વચ્ચે આવતી દેહની દિવાલને જ્યાં સુધી તોડવા મહેનત નહિ થાય ત્યાં સુધી સાચું આત્મત્વ પ્રકટી શકશે નહિ.

“આ દેહ સંસારનું મૂળ છે” દેહ છે માટે જ જન્મ અને મરણનાં ગાંઠ બંધનો છે,

જ્યાં સુધી દેહ ને આત્મા લિપ્ત છે એવું જ્ઞાન થાય નહિ ત્યાં સુધી આત્માની ઉજ્જવળતાને માટે પ્રયત્ન પણ સેવાય નહિ; આજ સુધી ખેડેલા દેહ પર ના મમત્વને પહેલાં દૂર કરવાની વિચારણા જાગશે પછી જ આત્માની ઉજ્જવળતા આવશે.

અભય અદ્વેષ અખેદ—દેહ અને આત્માને લિપ્ત માન્યા પછીથી પણ મનની ચચલતાને મીટાવવા. પ્રાપ્ત થયેલ ધર્મ સામગ્રીનો સંતુષ્ટપર્યાગ સન્નિગ કરવા રહેવું પડશે. સાચી સાધનાને સંપ્રાપ્ત કરી સાધક પોતાના સાધ્યને મેળવી શકે છે; સુદેવ, સુગુરુ, સુધર્મ મળવા છતાં પણ જો મનની કાયરતા ન મટી તો પટકાઈ જતાં વાર લાગે નહિ;

માટે પટેલાં ઇવનમાં “અગ્રથ” ફેગરતું પડી એટલા ખા
આપણે પટેલાં અગ્રથ. અર્થ અને અખેદનો વિચાર કરીએ.

૧ અસાધ્ય:—ધર્મ માર્ગમાં દંડ થતા માટે વધતી જતી મનન
અસંગતતાને દૂર કરવી.

૨ અદ્વેષ:—શુભ અનુકૂળોનું આચરણ કરનાં કદિ તેના પ્રત્યે
અન્યથા ન થતી નોંધએ.

૩ અખેદ:—વારવાર એ અનુકૂળોનું આચરણ કરવા છતાં
કદિ કંટાળો ન આવવો નોંધએ.

અહો તથા રાગો પોત પોતાના વિશિષ્ટ અર્થના છે. આત્મ
ઉજ્જવળતાના અન્ય પ્રતિક સમાન સુદેવ સુમુકે મુધર્મની આરાધના.
નીર્ધભક્તિ; સાધર્મિક ભક્તિ વિગેરે આમ થતા છતાં પણ એ મન
ની અસંગતતા ન મરી તો સમજા સેન કે એ આરાધનાના આધનો
પરમશાંતિ નહિ જ આપી શકે.

ધર્મ સાધના—મન સાધક સાસારિક સુખોની ખાનગર ધર્મ
મિષ્ટ કરતો દોષ છતાં પણ તેને એ મન પ્રત્યે વિશ્વાસ. અહા અને
અનુદ પ્રેમ રાખવો પડે છે. સાધનામાં આવનાં વિગીને દૂર કરવા
પ્રત્યેક પદે જાગૃત રહેવું પડે છે. તેથી જ ગીતે ધર્મ સાધનામાં
ઉદય થયેલા માનવે પણ જાગૃત રહેવું જોઈ. મનુષ્ય. તે જાગૃતિ
ત્યારે જ આવે ત્યારે મનની અસંગતતા પરિનૂતિ દૂર થાય ત્યારે પુણી
મનની અસંગતતા માટે નહિ ધર્મ સાધનામાં અસંગત પદુ આવે નહિ
નાં સુધી આત્મ ઉજ્જવળતા પણ કામુ છતી જતી જાય.

ચિત્તના ચિત્રકાર અને—ચિત્રકાર પટેલા જુનિકા તૈયાર
માન્યા પડીથી જ ચિત્રને આવેએ છે એ ખરેખર જુનિકાં સોન
નો મુદર રંગ દેવા દે તો તેને તમે મૂર્ખ જ કહેશો ને? દિગ્ગતી
ચમુનો કોણે દુ:ખને ક્યાં છે માટે જ ને? તેમ ચિત્તના ચિત્રકાર

ન્યાં મુઢી નહિ બને ત્યાં મુઢી સાચી ઉજવળતા હસ્તંગત નહિ જ
કરી શકે.

એક રાત્રએ પોતાની ચિત્ર શાળાને રંગ ભૂમિ સમી દેદિપ્યમાન
બનાવવા એ ચિત્રકારને બોલાવ્યા. બંનેને બુદ્ધી બુદ્ધી ભીંતનું કામ
સોંપી, દીધું; વચ્ચે કનાતનો પડેલો રાખ્યો છે. ચિત્રકારને જે જે
સાધન સામગ્રી જોઈએ તે પૂરી કરવાનો પૂરો બંદોબસ્ત પણ કર્યો છે.

એક ચિત્રકારે ભીંત તૈયાર કરી તેના પર ચિત્રો પણ આલેખી
દીધાં. ન્યારે બીજા ચિત્રકારે તો ભીંતને તૈયાર કરવા પાછા જ
ખૂબ જ જહેમત ઉઠાવી. રાજ નવી નવી યુક્તિઓથી ભીંત ઘસી
ઘસીને આરીસા જેવી બનાવી દીધી. જ મહિના ચીતી ગયા. મહારાજ
ચિત્રશાળા જોવાને આવ્યા. વચ્ચેથી પડેલો દૂર કરાવ્યો તો હાથ
બંનેનાં ચિત્રો સમાન જ આલેખાયેલાં હતાં.

રાજના ગૃહ ભેદને ન પારખી શક્યા. બીજા ચિત્રકારે ફરીથી
પડેલો કરાવી દીધો. જોયું તો એક તરફ એક પણ ચિત્ર નહિ.

ચિત્રકારે ઠડે કલેજે જવાબ આપતાં જણાવ્યું. મહારાજ હજી
તો મેં પીછી પણ હાથમાં પકડી નથી. કલર ચઢાવ્યા નથી. મા
ભૂમિકા જ તૈયાર કરી છે. રાજ એના વચનથી ખૂશખૂશ થઈ ગયો.

મનનું તાંડવ

મન એવ મનુષ્યાણું; કારણું બન્ધમોક્ષયોઃ ।
ક્ષણેન સપ્તમીં યાતિ ક્ષણેન યાતિ વિક્રિયામ

મન એ મનુષ્યોને બંધનું જેમ કારણ છે; તેમ મોક્ષ
કારણ બને છે; એક જ ક્ષણમાં મનના સામર્થ્યથી મુક્તિ મે
છે અને એ મનના કારણે એક જ ક્ષણમાં સાતમી નરક પણ
માટે ચિત્તની ભૂમિકા પહેલાં “અભય” દ્વારા બાંધી દે
અંતરગતને રોકી લે. અન્યથા સુધર્મની આરાધના કરવા

સુધર્મ આવી આત્મશાન્તિ નહિ આપી શકે પણ એ તો આપણી
મૂલ દષ્ટિ એ ધર્મને જ દેવાનાને ? ધર્મના કળ પ્રત્યે પડીથી આ
મંચે મન યોગ્યોની કેળિ જ ઉગી કરી દે.

વિશ્વાસને રચાન આપણાં રીતિયા: - કેટલીક વખત મનના
જ નાંદના કાગળે મુધર્મ પ્રત્યે જન બાળા એવો સહ કરતા થઈ
:નય છે. ધર્મસાધના કરતા પહેલાં કર્મના ઉગ્મોની ઉડી જડ
ભૂમી ભય છે. આ બધુ જી મુચ્ચ છે. દલુ મુધી થતી, જેના
મંચેગતા દરે થઈ નથી. દરે કરવાની નહેન જન મુધી થતી, જેના
પ્રત્યે વધુ વિશ્વાસ દોષ છે તેની આગા પ્રતિ આત્મિક વિશ્વાસ
જરૂર જાવી ભય છે. પ્રકરે કોઈ જા બનાવી દોષ ત્યાં જી મને
એ દાનું સાબ નુકશાન વળે છે. જા માની બંને છે ને વળે
છે. જાપ દોષ કે ત્યા અનુદ વિશ્વાસ દોષ છે દીપ્રોપર ડોકર
છે મરે માનનીય માનો છે ને અને સાથે સાથે એ જન બચોદ
વિશ્વાસ રાખતો જ પડે છે. આ દરુ દુ સાબ તો મને જરૂર
સાબ થશે જ, અનન્ય ઉપકારી અવિદન કેવો છે ખર્ડ જ નમારા મતે
મંચુંડે, મન તેમની આગા પ્રત્યે નુકશાન વળે છે ખર્ડ જ નમારા મતે
પ્રકરે વર્ડ કે અવોભવના ડામન નકાર નિગાન કરવાર અવિદન કેવો
પણ દોષ કે અમને દલુ સસાર મમે છે સસારનો રામ મમે
છે, સસારની સામર્મી કારોબાર મમે છે પડીથી અવિદન કેવો
આગા ઉપર અમિ દોષ અમા નવાઈ જ શી :

પુણ્યસ્ય ફલમિચ્છન્તિ પુણ્ય નેચ્છન્તિ માનવા: ।
પાપસ્ય ફલ નેચ્છન્તિ પાપ કુર્વન્તિ સાદરા: ॥

પુણ્યનું જી દરેક પ્રાણી ફલ છે પુણ્ય કરવા માટે પ્રાપ્ત તૈવાર
દોનું નથી. પાપનું કડુ ફળ કોઈમિય મનનું નથી. પાપ કરવામાં
એ પ્રાણીઓ પૂન જ આદરવાળા દોષ છે.

આનું કારણ શું ?

પુણ્યકર્મ કરવા જતાં ક્રૂટ પડે છે. પરિણામે તે હિતકર છે. ત્યારે પાપકર્મ પરિણામે દુઃખદ હોઈ પ્રથમ દષ્ટિએ તે સુખદ લેવું લાગે છે.

માટે જ પ્રાણીઓની પાપમય પ્રવૃત્તિ જની ગઈ છે. સંસારનાં સુખોના દારણ વિચારો ખ્યાલમાં નથી માટે જ સંસારનો રસ વધતો જાય છે. ઇન્દ્રિયોના તાગડધિન્ના ચાલુ છે. ખરેખર ! જીવનવ્યવહારે મલીન બની ગયા છે. આચાર ને વિચાર દગધડા વિનાના બની ગયા છે. આવા સંયોગોમાં તારક પરમાત્માનાં કહેલાં ઉજવણતાનાં અપ્રતિમ પ્રતિરો આપણને આનંદ ક્યાંથી આપી શકે ?

પણ જો સુશુદ્ધિ આવી જાય. સદ્ભાવ જગતાં હોય તો સંસારનો રસ ઓછો થાય અને ધર્મ પર રાગ જાગે. સુકર્તવ્યોપ્રતિ બહુમાન જગતાં કર્તવ્ય પાલનની ક્રાંતિમાં આવી જવાય.

કર્તવ્યની ભૂમિકા:—આપણી વાત એ ચાલે છે કે—આરાધ કરતાં પહેલાં આરાધકે મનની ચંચલતા રોકવી જોઈએ. મનની ચંચલતા જ્યાં સુધી હશે ત્યાં સુધી ભાવ અરિહંતો પણ કદાચ મળી જાય. આરાધનાની પૂર્ણ સામગ્રી મળી જાય છતાંય સાધક સિદ્ધિના સોપાને નહીં ચઢી શકે. આજે ચતુર્વિધ શ્રી સંઘની સાથે અરિહંતદેવોન અનન્ય ઉપાસના માટે બધા તૈયાર થયા હો. જે જ નવી નવી પ્રતિભા જોઈને કેટલો આનંદ થવો જોઈએ ? દર્શન શુદ્ધિ કેટલી થવી જોઈએ ? આત્મ જગૃતિને અપનાવી જોઈએ તેને બદલે હજી જાન પણ નથી આવ્યું કે “દર્શન શા માટે ?”

ભૂમિકા ચોગ્ય બનાવો:—એક જાતે એક જાતે જોડવા જાય ત્યારે પહેલાં શું કરે છે ? તે જાણે છે ને ? ભૂમિને તૈયાર કરે

પો છે. મહા નીલાન કરે છે. દગથી એટી જમીનને કોમળ જમાવે છે પડીથી જ બીજા એમાં પડે છે. વરસાદનો યોગ મળી જાય એ બીજા અત-રંગ રૂપે બહાર આવે છે. તેથી જ રીતે બધાં સુધી મનથી જુમિયા આવી કોમળ; વાસનાની બદલો વિનાની, મિથ્યાત્વના પથરથી રહિત નદિ જનારાય ત્યાં મુધી પડેડુ બીજા પલ્લુ બગાડે બાપ થઈ જશે અથવા અનુપંગથી બની જશે

અરે! પથર પર પુષ્પ ઉમે એતું કદિ સાંભળ્યું છે? નદિજ; તો પથર દહ્ય પર ધર્મ પુષ્પ ખીંચશે એ ધેવજી મુખનામા મળે ને! માટે જ મન ને એતું મનાવી શ્યો. અમલ્ય એવી રીતે કેળવી શ્યો કે જેથી તમને ધર્મારાધનમા પુણ્ય આનંદ આવે

દેવને દુર દેવનાવજો:—અમલ્ય આવ્યા પડી અદેવ પડી આવશે જ નેતરે એ મુખર્મની આરાધના ઉપર જે અ-ચિ દોષ તો સાધક તેને આરાધી શકેતો નથી. ખીરની સ્થળથી મળી મર્ધ ખીર બન્યાથી પશુ લીંડી. છતાં જે ખીર ખાવા પર અ-ચિ જ દોષ તો પરિણામ શું આવે? માતા કદાચ પુત્રની અનિમિત્ત છતાંય ખીર પાઈ દેતા કા તો બાલક તેનું વચન કરી દે અથવા તેને જે શબ્દ થશે તેઈએ તે કાચ નદિ આ જગ મેલિદ પાત છે તેથીજ રીતે મુદ્ર સાધનાની સામગ્રી મળી જશે છતાં ય જે તેના પર અમાય દોષ તો તેનાથી સાધક મુસાધના કરી શકેતો નથી ઉંડું એજ સાધન એને મુજારપદ બાને છે અનાદરણીય લાને છે માટે અમાય આવ્યા પડી દેવને દુર કરવા પ્રપ્તન ભેરવો અત્યંત આવશ્યક મનુષ્ય.

સાધનાના આપાને અદ્ય સાધક ત્રીજા નંબરે “અખેદ” ને જીવનમાં ઉપરવો નેતરે.

મરુતિમાં કંટાળે ન આવશે નેતરે. રોજ રોજ શાંતિએ આવી શકે અને આત્માઓએ આરાધી, અનંતકલ્યાણને અપદવાળા

આરાધનામાં કદિ ખેદ ન થવો જોઈએ. જમાનો પાલકાતો નય છે. મણુ શાશ્વત ધર્મ તો એના એજ સ્વરૂપે સદા રહ્યો છે અને રહેવાનો જ.

એ ક્રિયાઓ પ્રતિ કંટાળો આવે એટલે સમજ લેવાનું કે ભાગ્ય દશા હવે પરવારી ગઈ.

અભય, અદ્વેષ, અને અખેદ આવી નય તો જે આ મહાન પુણ્યોદયે સામગ્રી મળી છે તે સામગ્રીનો સદુપયોગ થઈ શકે. મનુષ્ય ભવ મળ્યો. પરમપૂનિત પ્રભુનું શાસન મળ્યું. છતાંય કલ્યાણ ન સાધી શકાય તો એ દોષ સાધકનો જ છે; સાધનાનો નથી.

આ તો પૂર્વ ભૂમિકાની વાત થઈ. આ ભૂમિકા સુધી પહોંચ્યા પછી હવે આત્મ ઉજ્જવલતાનાં અનન્ય પ્રતિક તરફ આપણે દષ્ટિપાત કરીએ.

તીર્થ લક્ષિત:—આત્માને ઉજ્જવલતામાં લાવવો હાય તો તેની સામે કંઈક ચોક્કસ સાધન જોઈએ જ. સાધન વિના સાધ્ય સિદ્ધ થઈ શકતું નથી સાધકે ધ્યાન રાખવું ઘટે કે એના જીવંતનું નવ પ્રભાવ અરિહંતોની અનન્ય ઉપાસના સિવાય ઉગવાનું નથી. મુક્તિના મંત્રીલે પહોંચવા મહાપ્રયાણ આરંભ્યું, પણ જો જિનલક્ષિતને હૃદયમાં ધારણ ન કરી તો કયા સમયે એ મહાપ્રયાણ અટકી જશે? એનો જવાબ કોણ આપે ?

અરિહંત લક્ષિત જ્યારે પ્રકટે ત્યારે તીર્થ લક્ષિત પણ પ્રકટ થયા વિના રહે નહિ.

સાચી તીર્થ લક્ષિત પ્રકટયા વિના તીર્થસ્થાનો પ્રત્યે ઉપેક્ષા ભાવ વધતો જશે ! આજે તીર્થોની કંઈ દ્રશ્ય થઈ રહી છે ? દિવસે દિવસે આવક સમાજ પોતાના ધરો, સાચવવાની વ્યવસ્થામાં મશગુલ પડી જઈ જીર્ણ તીર્થસ્થાનો પર દષ્ટિપાત કરવાની તકલીફ પણ

ઉઠાવતો નથી કેટલાયે એવાં તીર્થંધાને આવી ઉપેક્ષાના પરિણામે
આજ્ઞા દાધમાંથી મળ્યાં.

રાજનગર એટલે તો નીર્થ નગરી જ મળ્યાય ને ! કેટલી ભવ્ય
પ્રતિમાઓ ! કેટલા ભવ્ય મંદિરો ! એમ્ એમ્ની અમારૂં હૃદય દર્પથી
પ્રફુલ્લ ખમ્ ખમ છે. આત્મ ઉન્નતવસનાના આવા અનન્ય પ્રતિષ્ઠા
સામે પણ એ ઉપેક્ષા આવ નેવાનો દોષ તો અમળતે કે-જનવસના
ની પાન તો દર ઝડી અધનાનુ રથુ અધુ પરિણામ મળુ દાધથી
ખખીના કેલા મારક વડી જામે આજનો વધતો જનો ઉપેક્ષા આવ
જોઈને હૃદય પણ દર્પે. જન્ય તેમ છે જાનનનો અવિદ્ય રમ
હૃદયનાં જન્યો નહિ ત્યા મુડી નીર્થભક્તિ મળિ દોવા પ્રતા પુનિર્થી
આચરણનાં પૂજારી નહિ.

ઉદયનની ઉદાત્તભાવના—પાટખૂંતો મદાનગરી નારકના
સમરરાજની સામે હાથક કરવા નીકળ્યા છે પણ રત્નપ્રાપ્ત એ જુઓ.
વકને વિચાર જાઓ કે સાવને મિત્રમિત્રરાજને એટીને જ નહિ !
સિદ્ધાચક્ર ધાત્રા કરવા મળ્યા દર્શન કરી રવા છે આવોગ્રાનથી
નીર્થભવના કરી રવા છે ત્યાં જ એક ખ્યાલ ખની મળે.

એક ઉદરભાઈ દોવાની સમગ્રની દીવંદ પામે રવાના થયો.
ઉદયનનું હૃદય કમકમી મળુ !

અરે ! આ સાકશનાં મંદિર ! અને આ રીતે કદાચ કોઈ
અમિતો સંયોગ ખની જન્ય તો ! આજનોદારનું આલંબન આજની
સામેથી અત્ન જ થઈ જન્યને મારે પુદ પડીથી જરૂર આ નહિ.
રનો હાથોદાર કરાવીત ત્યારે જ જ પીણ. એવો ખન સાથે નિશ્ચય
કયો નારક અવિદ્યન રવો પર અનુરાગ દોષ તો જ આવી આવના

જામે !

દેવામાં શું બહુ ? —કર્મ કરવાની કેટલીનાં કદિ
કરુરી કરાવ નહિ; તેમાં કરુરી કરવાની કદાચ કોઈ અલીકતા

કરે તો દુનિયા એને ડાંભે ન્યાં સુધી સંસારના રાગની આગ હંદ્ય
મંદિરમાં સળગતી હોય ત્યાં સુધી ખૂદ લગવાન મળી નય તે
પણ કહ્યાણ ન થાય એટલા માટે જ એક કવિએ કહ્યું છે કે—

મયા પ્રાપ્તો ન ત્વં કવચિદ્વપિ લવે પ્રાચીર્નિયતં,
લવબ્રાન્તિર્નો ચેત કથમિયતા વિરહિતા. ।

હું લગવન ! ખરેખર આજ સુધી મેં તને મેળવ્યો નથી. જો તને
મેળવ્યો હોત તો તારે અને મારે વિરહકાલ રહ્યો ન હોત. આજ
સુધીનું મારા લગનું બ્રમણ પણ ભાંગી ગયું હોત !

પણ લવનિર્વેદ જોતે આવ્યો હોય તેના માટે આ વાત છે ?
બાકી જોતે સંસાર ખૂબ ગમતો હોય. સંસારને જ સમગ્ર સુખોની
ખાણ માનતો હોય. એનો હૈયામાં કદિ વીતરાગના શાસન પર,
વીતરાગ પરમાત્મા પર પણ પ્રેમ નળે નહિ.

સુશ્રાવકોની ફરજ—દહેરાસર દર્શન કરવા જનાર પહેલી
નિસીહિ બોલવા દ્વારા ઘર વ્યાપારનો ત્યાગ કરે છે. પણ દહેરાસરની
સંપૂર્ણ સંભાળ વ્યવસ્થાનું ધ્યાન બીજી નિસીહિ બોલાયા પહેલાં
તેને રાખવાનું હોય છે.

જો સુશ્રાવકો પોતાની ફરજ સમજતા થઈ નય તો આજે
જે જિનમંદિરોમાં આશાતના થાય છે. અવ્યવસ્થાનું અને અશાંતિનું
જે વાતાવરણ ઉપસી રહ્યું છે તે કદિ ન દેખાત.

ઉદયનમંત્રી ધર્માત્મા છે. ધર્મને હૃદયમાં ધારણ કર્યો છે માટે
જ તીર્થની ચિન્તા એમના અંતરના હાણુમાં ઉતરી ગઈ.

એક નિશ્ચયી ઉદયને સમરરાજ સામે યુદ્ધ માંડ્યું. યુદ્ધ પ
વીરને જાણે તેવું હતું. વિજય મેળવ્યો. કુમારપાલની, આ
અર્જુની દીધી.

જ્યુ કુસ્તિના ઠારનામામાં મદામત્રીનું આ અંતિમ પુ
દ્વું: મદામત્રીની જીવન દીપ હંતો રીમરીમાટ કરી રમો હતો. આ
કુદર્માં એમના પાશિંવ સરીરને ખૂબ લખ્યો સાચાં દત્ત.

સામન્તો ખડે પને એવા દગી રચા છે. મૂને મુખે મંત્રીશરનાં
નખો નીરખી રચા છે. મંત્રીશર ખૂબ જ બેચેન રેવા લખ્યાવા.

સામન્ત વર્ગ ખજુ ધર્મને મમજેતો છે તેમાં કંઈ નવામ જેવું નથી
દોષ તેના સેવકો પણ ધર્મવાસિન અને તેમાં કંઈ નવામ જેવું નથી.

મંત્રીશરની અનિમ બેચેન પરિગિયનિ નેક મેવકો કહે છે
મદામત્રી! રેદની દિવાલ જગર થઈ છે. દરે આપે અવિદાંતનું
ખાન કરતું આવચક મગૂપ છતાં ધર્મવાસિન આપના આત્મામાં
કયું દુઃખ ડંખી રતું છે તે સમજાવું તરી,

મારા વ્હાલા સામન્તો! મારી અંકેય પ્રતિજ્ઞા પૂરી કરી
સકશે નથી તેનું મને ખૂબ દુઃખ થઈ રહ્યું છે.

મરજુ તો થાપ તેની ચિન્તા કાપરને દોષ પારને નદિ; પારને
ઉપાસક મુનુને દસતા મુખે જ બેટે. કારણ તેને પોતાના કુકર્તાવ્યોની
અનુમોદના આનંદને જ અપાવતી દોષ

તમને શું ખટકે?— કદાચ આ રીત મરજુ નટક આનુ
દોષ ત્યારે તમને શું ખટકે? હાકરાને પરખાવ્યો નથી પાવ પચીય
દગરની ખૂદી એકી નથી કરી વિનંદને? આ સુધી ધર્મ સમ-
ગ્ર નદિ. મુમતિને સાધવાની અને કુમતિને કાપવાની તમન્ના જામે
નદિ ત્યાં સુધી આત્મામાં જારી પડેલી જાણ્યાઓ જ જાદાર
આવે!

મંત્રીશરને પોતાના પુત્રોની ચિન્તા નથી થતી રાજપાદત્રી
જા એમને નથી આવતી માત્ર જાદ આરે છે પોતાની પ્રતિજ્ઞા.

દુઃખ થાય છે પોતાની પ્રતિજ્ઞા પૂરી નથી થઈ તેનું !
પાસે ઉભેલા સામન્તો હાથ નેડીને વિનવણી કરતા જણાવે
છે. મંત્રીશ્વર ! આપની પ્રતિજ્ઞા જણાવો. અમારાથી પૂરી થશે તે અમે
પૂરી કરીશું. અને નહિ થાય તે આપના પુત્રો પાસે જરૂર પૂરી
કરાવીશું. આપ વિશ્વાસ રાખજો કે, આપના પુત્ર આહડ અને આહડ
આપના પગલે જ ચાલી આપની પ્રતિજ્ઞા પૂરી કરશે.

શત્રુજનના જીર્ણ મંદિરનો ઉદ્ધાર કરવાની મેં પ્રતિજ્ઞા લીધી
છે. મેં તો અંતિમ પ્રયાણ પ્રારંભી દીધું છે—મારાથી તે પ્રતિજ્ઞા પૂરી
ન થઈ શકી. પણ હવે આહડ પાસે એ પ્રતિજ્ઞા જરૂર પૂરી કરાવજો
આટલું બોલતાં જ મંત્રીશ્વરે અંતિમ શ્વાસ લીધો. એમનો જીવન
દીપ કાળ વાયુના ઝંઝાવાતથી સદાને માટે જુઝાઈ ગયો.

પિતાની પ્રતિજ્ઞા પુત્રે પાર પાડી—ન્યારે આહડ મંત્રીને
પિતાની પ્રતિજ્ઞાની જાણ થઈ ત્યારે તુરત જ એ કામ એમણે માથે
લઈ લીધું.

કેટલો પિતા પ્રત્યેનો પ્રેમ ? માતપિતા પર જેને સાચી લક્ષિત
જાગી નથી. તેમની સદાશાનું જેને અહુમાન નથી. તેવો આત્મા
ધર્મારાધન પ્રતિ પણ દુર્લભ્ય સેવે તો નવાઈ જેવું ન ગણાય !

આહડ મંત્રીએ ખીજે જ દિવસે સારા શિશ્વીઓ બોલાવી પ્લાન
તૈયાર કરાવી—જીર્ણોદ્ધારનું કામ શરૂ કરી દીધું.

નવાં જિન મંદિરો બંધાવા કરતાં પણ જીનાં જીર્ણ મંદિરો
ઉદ્ધાર કરવામાં અનંત ગુણો લાભ છે, મંત્રીશ્વરનો ઉત્સાહ. એમની
કાર્ય દક્ષતાના પરિણામે થોડા જ સમયમાં ગગન ચૂંખી જનાલયોથી
દિશાઓ ઝળહળી ઉઠી. જનાલયોનું કાર્ય લગભગ પૂરું થતાં
આનંદ છે !

મંત્રીશ્વર પ્રતિજ્ઞા કરવાની તૈયારીમાં પડ્યો છે. તે વખતે એક
જીદો જ બનાવ બની ગયો.

પાટખામાં બાદ મંત્રી દાખલ કરવાની નૈયાગી કરી રહ્યા છે તે વખતે એક અનુચિત આવી મમાયાર આપ્યા કે મંત્રીશર છોડોદારનું કાર્ય પૂર્ણ થયું છે.

મંત્રીશરે તેને માનની છબ અને રત્નનું એકદમ આપ્યું જ્યાં વાન પૂરી થાય ત્યાં બીજા અનુચિતે મારને થોડ ત્યાં આવી સમાચાર આપ્યા કે મંત્રીશર 'નવુ બનાવેનું દેવાલય કાગી થયું' આવાન કે આનંદ-- આવા અનુચિતે આવા મમાયાર સાંભળી આધાન લાન કે આનંદ થાય' એમ પૂજારીનય કે આટથી લડમી ખર્ચી આટથી મહેનત કરી એ બધા પર પાછી કરી વાન કેમ ખડું ને? કપરા કામમા દામ બીડી દામ ખચ્ચા દામ તેનું પાનું દુઃખ થાયજ ને? પાનું મંત્રીશરને તો આધાન થવાન બસ આનંદ થાય છે અને આપના દષ્ટિ એ દુઃખ મમાયાર માનીએ કીએ એ દુઃખ સમાચાર સાંભળના આનંદ થવો એ પાનું એમ આશ્ચર્ય મગ્નથને? પાનું કહે છે એમને સાચા નવો રામગનથ દના દેવાલય તરી મયાના મમાયાર આપનારને મંત્રીશરે પરીમ સોનાની છબ અને બત્રીશ રત્નનાં એકદમ આપ્યા

લડમી—શરીરનાં મિલ.

આનંદ થાય છે કે નને નીધં-અગિનાં કરીન પાનું લાભ મળી મય. આશ છવનાં આ બનાવ બન્યો છે એ બેન પડી બન્યું હવ તો મોખુ બને મહિરાની શી દશા થાન' લડનાં લડુપથોચ કરવાને સમય મળે તો મને આનંદ ન થાય? લડની એ તો મેં છે. મેં તો શરીર પરથી ગેટમે કર રહે તોટમે જ સારો

કદાચ શરીર પર વધુ મેલ બનતી જાય તો મરમ પડી બને સાબુથી તેને દૂર કરવો જ પડે તેમ લડમી મળે પુનઃ ઉદયથી દી પુપ્પથી. બોમરાય પુપ્પથી પાનું. બોમરાનાં કપ...એ કપ

જેને ખરડે તે જ તેનો શાસ્ત્રાનુસારે સદુપયોગ કરી શકે. બાકી તે લક્ષ્મીના મમત્વમાં ધણાય મરીને સાતમી નરકે પણ પહોંચી ગયા.

મમ્મણુ શેઠને ઓછી મૂડી મળી હતી. ૯૯ કરોડ સોનૈયાની પુંછ પણ શું કામમાં આવી ?

ક્રીટિકોપાજિતં ધાન્યં; મક્ષિકાસંચિતં મધુ ।

કૃપણોપાજિતં દ્રવ્યં; પરિરેવોપભુજ્યતે ॥

ક્રીડીએ એકઠું કરેલું અનાજ. માખીએ મેળવેલું મધ. અને કૃપણ પુરૂષે ઉપાર્જન કરેલું દ્રવ્ય. ખીનઓ જ ખાય છે. કૃપણ ધનને વાપરી પણ નથી શકતા તેમ છોડી પણ શકતા નથી. નપુંસકને મળેલ સુંદર સ્ત્રીની માફક કૃપણનું ધન નિરર્થક જ હોય છે—લક્ષ્મીના મોહ ઓછો થાય તો જ તેનો સદુપયોગ કરવાની ભાવના જાગે.

મંત્રીશ્વર તુરત જ પાલીતાણા પહોંચ્યા. શિલ્પીઓને બોલાવી દેવાલયની વિગત પૂછી.

શીલ્પીઓએ જવાબ આપતાં જણાવ્યું. મંત્રીશ્વર ! ભમતીવાણું દેરાસર બનાવ્યું હતું. પણ ઉંચી ભૂમિ છે. પવન ખૂબ ભમતીમાં ભરાઈ ગયો જેથી પવનના જેરે મંદિર ફાટી ગયું.

તો ભમતી વિનાનું દેરાસર બાંધો ! મંત્રી બોલ્યા.

મંત્રીશ્વર ! ભમતી વિનાના જીનાલયથી સંતતિ વધતી નથી એ શીલ્પનો કાયદો છે—શિલ્પીઓ નમ્રભાવે બોલ્યા.

શાસનને સમજેલા :— સંતતિની ખાતર જીનાલયને જોખમમાં મૂકવું એ ક્યાંનો ન્યાય ? તમે જાણો છો કે પુત્ર કુલાંગર પણ પાકે. આવા પુત્રાર્થી કદિ કોઈનું કલ્યાણ સધાયું નથી. જૈન શાસનને સમજેલાના હૃદયમાં—તો સંસાર રાગને સ્થાન હોય જ નહિ.

આજસુધી માત-પિતા, પુત્ર-પુત્રી, ભાઈ-બહેનના અનંત સંબંધોમાં જીવન વીતાવ્યું. પણ સાચા તારકનું શરણુ નેપાં સુધી.

નથી મનુષ્ય ત્યાં સુધી સચ્ચું જાણ પણ કાપે થઈ સચ્ચું નથી
જોને સમગ્રપુર દોષ એ જ આવડે જાહેર ઉચ્ચાગી રહે.

લીલ જ કામે મંત્રીપરના નિમુષ મૂળન અમની વિન
જ્યાંથી જન્મવાનો નિશ્ચય થયો. ગીર્ધીઓ કરીને પણ પોત પોત
કમની નકારવાર નૈવારોજો કરવા લાગ્યા.

જોરેનના બધને બનાવે આ વાતની જાણ થઈ તે જ દાહમે
મિરિસાજની તમેરીમા સંઘના આગળજ આવડે કોટી આપ્યા
મંત્રીપર ! આ જોરેનના બધ આપને કંઈક વિનનિ કરવા
આપ્યો છે આપે સંઘની વિનનિને મંત્રીપરવા પડશે.

જોરેનના સંઘના આ મુજબે સામગી મંત્રીપર નકાર ૬ /

“મહાનુભાવો ! ખાસ ખાસ સાધર્મી બહુઓ : હું
શ્રી સંઘનો કેવલ હું મંત્રીપરોડે તો પાટલના મજબુનો.
મીસંઘનો નહિ, મીસંઘ અને આપણા કરમાવી બાકે. અને
જો શ્રી સંઘની આપણા દિશાવધાને હું કરપણે નૈવાર હું.
“વિનનિ” જેવા મુજબે બાકી અને શરમાવડો નહિ” જે
નકાર ? જે સમ મંત્રીપરવાળા.

સંઘના નામ શરૂ પગાડેલા નહિ જેન માસનના
શીશમન અપારજન બહુજ મજબુત છે એ મીસંઘની આપણા કરમાવડો.
નાર મહાપાપી મજબુત, પણ મધકેવો ! પોતની મનપડત કપવાનું.
પ્રમાણે અન્યને દોરનાર નહિ, સાચા પિંડ આચરણ મારે કોરેનર નહિ.

આને જે સંઘના નામે મંત્રીપર વચ. દોરનું રોગ વધી મનુ
છે, વખત આવ્યે સાધુઓએ “માલ” વાપરું જ નહિ. અને ક. સં
કોરેનાર નીકળી કે અને સંઘ કરીએ હાથે કે સાધુઓએ વિન
કાંઈ થઈ-પ્રચાર મારે કોરેન થતુ બહુ પડશે, મીસંઘના નામે

આવુ ધર્મ વિરૂદ્ધ વક્ષણ સ્વીકારનાર એમાં સહયોગ આપનાર મનથી પણ એ આચરણને સાદું માનનારનાં સંઘ કહેવાય નહિ. ભલે તે પંછી સાધુ હોય તો સાધુ નહિ શ્રાવક હોય તો શ્રાવક નહિ ધર્માચાર્ય હોય તો ધર્માચાર્ય પણ નહિ કારણ કે અરિહંતની આજ્ઞા પર તેમને આદરભાવ નથી. પ્રેમ નથી. શ્રદ્ધા નથી. માટે જ શાસ્ત્રકારે કહે છે કે—

એગો સાસુ સાહુણી; સાવઓ સઠ્ઠી વા
આણાણુત્તો સંઘો; સેઓ પુણુ અઠ્ઠિસંઘાઓ ॥

એક સાધુ એક સાધ્વી એક શ્રાવક એક શ્રાવિકા ભલે રહ્યાં પણ જે શ્રીછનેશ્વરની આજ્ઞાયુક્ત હોય તેને જ સંઘ કહેવાય. આક્રી તો છનની આજ્ઞાને યાણુએ મૂકી મનસ્વી વર્તન કરનાર ભલે ધણુ જણુ હોય તે જીવ વિનાતા હાડકાના સમુદાય જેવા છે.

કેટલાં કડક વચનો ! સાંભળતા પણ તમને અરેરાટી છૂટતી હશે ! ત્યારે વિચાર કરજો કે સંઘના નામે પોતાની જ તત્તૂડી ફૂંકનારી કાંઈ વેદ્યુ વિશ્વમાં છે ખરી ? આવી આશાતના મન-વચન-અને કાચાથી કદી ન થાય તેનું ખૂબ ધ્યાન રાખજો.

આજ્ઞાપ્રધાન ધર્મ—ભલે, કદાચ તમે અનુષ્ઠાનનું ઓછું આચરણ કરી શકતા હો. એની સાથે વાંધો નથી. પણ ન્યાં અરિહંતોની આજ્ઞા પ્રત્યે અબહુમાન જગ્યું. ત્યાં જ પટકાષ્ટ ગયા સમજજો; છનેશ્વરની આજ્ઞા મુજબ ચાલનાર શ્રીસંઘનું જ અહુમાન થવું જોઈએ—શ્રાવક હોય કે સાધુ હોય પણ જે જિનાશા વિરૂદ્ધ પ્રત્યાપ પણ કરતો હોય તો તેનું કદિ અહુમાન થાય નહિ તેને કદિ સન્માન અપાય નહિ.

ન માનશો કે આ અધી પૂર્વગ્રહની વાતો છે. ન્યાં સુધી શાસ્ત્રને સાંભળ્યાં નથી. શાસ્ત્રીય તત્ત્વો સમજ્યાં નથી ત્યાં સુધી

આ બધી વાતો નમને દમ્ભઃ લાગશે. કારણ કે આત્માર્થિક નથી
સમજાયો નથી શાસ્ત્ર પર અવિદઃ પ્રેમ જાન્યો નથી.

જમાના પ્રમાણે સચે કરવું જોઈએ. નવપુરવાને હિન્દુઓ
ઉપજાવવા ખાતર ધર્મનવોને જુદી રીતે રજુ કરવાં પડ્યાં. આ
બધા બધવાંદો શું મુશ્કેલી છે? આજમાના ધર્મોના કાગળું ધૂમ્ધૂમ્મી
હો આત્મા કદગા હો દર્શમાથી હોડા નિઃસ નીકળે કે એ
મિથ્યાના આત્માનીઓની શી દગા થશે? દિવમે દિવમે આત્માની
પ્રજાનના અસ્ત થતી જાય છે.

મટિ શીસધના બદમાનનું અવજો રંગે ઉદાસરાજ સહ
વામવથી રહિત પોતાની કંપનાઓ પોતવા જાળ્યો અજાળ્યે પણ
મુશ્કેલીએ પ્રવળ મેવવો નહિ.

શી સંધના કથનનો સ્વીકાર — સારકના મંપ જાળ્યાન્ય
કે મંત્રીશર! મદાનુ દેવાસયો અધારી આપે મદાનુ પુષ્પોપાજન
કુપું છે. પિતાના પથે ચાલી આપે પુત્રપદ શીઆન્યું છે. દર્શ
અમને પણ અમારી અચળ ભરમીનો સદુપયોગ કરવા દો. મારકને
સહ હિન્દુ છે કે અમે પણ આ મદા પુષ્પ કાર્યમાં અમારો કંઈક
દિમ્મો આપના જઈએ.

શીસયે મને જ લાજ લેવા દીધા હોત તો વધુ સાકું કનુ
જનાં જ શીસધના આરાને કું કદિ ઉધાપી નહિ શકે આ ગિનાસયો
શીસધના છે અને કું પણ શીસધના જ શુ બાદક મંત્રી
બોલ્યા.

અધિકાર હોવા છતાં આટલી નમના આવવી સહેજ વાન
નથી; જેની પાસે અધિકાર હોય એ જો નમ જો તો જ નેક
આદના મેળવી શકે, અવશ્યાપી આમેવાનો પણ જો નમના આવને
મેવતા. અર્ધ જન્ય તો સદાનુભૂતિ વધતી જાય. દિવમે દિવમે ધર્મથી
વિમુખ થતો સમાજ આજસ ધર્મ સન્મુખ આવતો કદી જાય—

અધિકારનું જેને અગિમાન નથી, સત્તાની શેઠથી ગીન્નને જે દયા વવા નથી માગતા. એવા મંત્રીની આગેવાની નીચે સોરકનો મોટે આવક સમુદાય એકત્રિત થયો.

આમંત્રણથી નથી આવ્યા:— ખ્યાન રાખતે કે અહિં આવનાર આગેવાનો, યા તો ગીન્ન આવકોને દ્રાઈ આમંત્રણ આપવા ગયું નથી. યા તો પોત પોતાની મેળે ઉપસ્થિત થઈ ગયા છે, આમંત્રણની જરૂર પણ આવા સમયે ન હોય! જેને આ કામ સારું લાગે કરવા યોગ્ય લાગે એ તો આવા સંયોગોમાં આવીને ઉભા જ રહે. પણ જેને લક્ષ્મીનો મોદ ઉતરતો ન હોય. હાં હાં લક્ષ્મી લાલસાની આગ લાલકતી હોય તેમને જ આમંત્રણ આપવા જવું પડે. અને કદાચ એવા આમંત્રણથી આવે તો એમનો લોભ એમને સત્કાર્યમાં પ્રવૃત્ત પણ ન થવા દે.

ટીપ આણુ થઈ. સદ્ ગૃહસ્થો પોતપોતાની મેળે શક્તિ મુજબ તીર્થ ભક્તિમાં ધનનું સમર્પણ કરી રહ્યા છે.

બે હજાર.....

પાંચ હજાર.....

પચીસ હજાર.....

રોકડોક વિના ટીપ ચાલી રહી છે. વિના સંક્રાંતિ કામ આગળ ધપી રહ્યું છે. સહુના હૃદયમાં અમાપ ઉત્સાહ છે આ અમૂલ્ય સમય અપનાવ્યાનો! વદન પરમ શાંતિ પથરાઈ છે. પુણ્ય કાર્યની; થોડી જ ક્ષણોમાં સારી રકમ એકઠી થઈ ગઈ.

તન મેલું પણ મન ઉજળું:— મોટા આસને એડેલા મંત્રીની નજર દૂર દૂરની ક્ષિતિજમાં પથરાઈ રહી છે. સહુના મુખના ભાવ તે માપી રહ્યા છે, મંત્રીશ્વરની નજર દૂર જતાં એક કંગાલ હાલતના વાણીયાને તેમણે જોયો. દરવાનો જેને ધુતકારી રહ્યા હતા, જ્યારે પેલો દેખાતો દરિદ્રનારાયણ જેવો લળીલળીને સંધને નમી રહ્યો હતો.

મંત્રીશરે તેના મનોભાવ ધારણા. બંને એવું તન એવું હતું મનની
 ધણી ઉત્તરવચ દત્તી—મનોભાવના જાણીશર મંત્રીશરે દર ઉભેલા
 દરિને થાડે બેસાડ્યો.

એકો આપનાં ઘરઘર દેખી રહ્યો છે, નેજે જીવનમાં કદિ
 પોતાની દરિયાવચ્ચા નિવાર્ધ બીજી કોઈ રીતના દર્શન નથી કર્યા
 એને આવી અવરણમાં કદેને દેખાઈ શકે નવ—
 મંત્રીશરે આસ્વામન આપના એને પામે બેસાડે છે પોતાની
 પામે બેસાડે છે સાન્નિધી પુરે છે ભાઈ! તું કોણ છે? શા માટે
 આદિ આપ્યો છે?

નર્મ તે સદુને ગર્મ—પાદખંતો મદામાત્ર એ કમાલને કર્મ
 રીતે બેસાડે છે? આ નજર જ તેની પ્રભુતાની અચક છે આખે
 રીતે આપે ત્યારે આખો નીચો નથી નવ છે. પશિરોને આદરવાન
 આપના અચક છે કે મારા મીઠા આજ્ઞાનો આરવા લેના નવ્યા
 અને એકો લીંગા. નેપો તો દરેક જ! આપને એને કશા આપે
 ત્યારે નજર જાનવાને આજે વજ્ર જ આજે જાનતો નવ્યા
 કુનિયામાં સગુ દહેવાય છે ને કે! નમે તે જ સદુને ગર્મ સજાવતેનું
 સન્માન લોકો ભવથી કરે, પણ નજર જાનવનું સન્માન સદુ દલના
 મુખે આનંદથી કરે.

એક કમાલને દેવે દરેક વગા, બાકે! આપો મદામત્રી મને
 આ રીતે મળેલ છે પોતાની કથની નિર્લોકાયતે તે કહેવા લાગે.
 કંઈકીયાની દહાણી—મંત્રીશર! તું આદિથી થીડે દરને.
 વતની મું અને ભોલો બીજા કંઈકીયાના નામે આગળે છે થી પેચા
 જીવન અશુભ મું. પાંચ કમન થી સદા પેચકા નીકળે કતે. જે
 કમ કમાલો જાન કમની મારી સર્વત્ર મુડી લાખે તું આદિ આપ્યો.
 મિરિશાવના દરેકની કંઈ જ નગી આદિન થતા દર્શન કરી તું
 પવિત્ર થયો. દરેકીમાં મંત્રીશરે દર્શન કર્યું. દર્શન દરવાજા જાવની

અધિકારનું જેને અભિમાન નથી. સત્તાની શેઠથી ખીજને જે દર-
વવા નથી માગતા. એવા મંત્રીની આગેવાની નીચે સોરઠનો મોં
આવક સમુદાય એકત્રિત થયો.

આમંત્રણથી નથી આવ્યા:— ધ્યાન રાખજો કે આ
આવનાર આગેવાનો, યા તો ખીજ આવકને દ્રાઈ આમંત્રણ આ-
ગયું નથી. જ્યાં પોત પોતાની મેળે ઉપસ્થિત થઈ ગયા છે, આ-
મંત્રણની જરૂર પણ આવા સમયે ન હોય! જેને આ કામ
લાગે કરવા યોગ્ય લાગે એ તો આવા સંયોગોમાં આવીને ઉભા
રહે. પણ જેને લક્ષ્મીનો મોહ ઉતરતો ન હોય. ઉડે ઉડે
લાલસાની આગ લાલકતી હોય તેમને જ આમંત્રણ આપવા
પડે. અને કદાચ એવા આમંત્રણથી આવે તો એમનો લોભ
સત્કાર્યમાં પ્રવૃત્ત પણ ન થવા દે.

ટીપ ચાલુ થઈ. સદ્ ગૃહસ્થો પોતપોતાની મેળે શક્તિ
તીર્થ લક્ષિતમાં ધનનું સમર્પણ કરી રહ્યા છે.

બે હજાર.....

પાંચ હજાર.....

પચીસ હજાર.....

રોકડોક વિના ટીપ ચાલી રહી છે. વિના સંકોચે કામ
ધપી રહ્યું છે. સહુના હૃદયમાં અમાપ ઉત્સાહ છે આ અમ-
અપનાવ્યાનો! વદન પરમ શાંતિ પથરાઈ છે. પુણ્ય-કાર્યની;
ક્ષણોમાં સારી રકમ એકઠી થઈ ગઈ.

તન મેલું પણ મન ઉજળું:— મોટા આસ-
મંત્રીની નજર દૂર દૂરની ક્ષિતિજમાં પથરાઈ રહી છે. સહુ
ભાવ તે માપી રહ્યા છે, મંત્રીશ્રવની નજર દૂર જતાં ન
હાલતના વાણીયાને તેમણે જોયો. દરવાનો જેને ધુત્કારી રહ્યા
પેલો દેખાતો દરિદ્રનારાયણ જેવો લળીલળીને સંધને નમી

રજો છે. જાસે પૈસા છે નાદિ ત્રી ઉમ સ્વભાવની છે. ફેર પ
જ કલેશ થઈ તેમ તે માની રજો છે. ભારે પગે પર નહીં
પણ, હલ્લ હવે ચિન્તા ભારથી વિદ્વત્ત બન્યું હતું. પણ
જાણુ પરિસ્થિતિ જુદી થઈ હતી.

ઉમ પૃથ્વીની પત્ની રાંધ બની મઈ હતી પતિને જોનાં
આનંદથી એની સામે મઈ. બીમાન માટે આ પ્રસંગ પહેલો હતો.
સાચી ભક્તિનો પ્રકટ પ્રભાવ—આદ્યા લાગા લમ જીવનમાં
એમણે કરી આનંદથી વાત નથી કરી આજે આદ્ય રાંધા વાત—
વરણ ભેઈ બાંધે બીમ આધર્ય મુગ બની મણે.
પેટ ભરીને પતિ-પત્નીએ વાતો કરી, બીમાએ સર્વજ્ઞ દાનની
પ્રા કરી. પત્નીએ ભાવથી પતિના સર્વજ્ઞ દાનની ભાવથી અનુ-
ભવના કરી.

પતિદેવ ! દેવાધિદેવના દર્શન કરના મને યાદ તો કરી હતી ને !
તને ભરે ! તને તો હું કદિએ બુધ્ધો નથી સમયે સમયે તારો
ભવ મને સમ્યવતો હતો. પશુ ગીર્વ ભકિત મારી વધારે આવી છે.
મને એ ભક્તિ કળા માટે ભવ મુખ્યો. માફ જીવન મુખ્યું અને
તારો સ્વભાવ મમ મુખ્યો ! બીમો જોલનાં જોલનાં દસી પડ્યો.
સાચી ભક્તિ હતી કળની આશસા વિનાની આસખના હતી.
પે જ આત્મ આનંદ એ અનુભવી રાજ્યો
એજ દિવસે ગાયને પુરો જાદનાં નીચેથી સૌનૈયાનો ભરેલો
નીકર્યો.

બીમાને આનંદા ભેઈ સોદ ન બગ્યો. એતો ઉપડ્યો ચક્ર
હતી સિદ્ધાચક્ર પર, મંત્રીશ્વરને સોંપી દેવા તૈયારી બનાવી.
તે વખતે કપડોશ પ્રત્યક્ષ થઈ જોલ્યો કે બીમા ! તારા
ભાગ્યથી પ્રત્યક્ષ થઈ મેં આ ચક્ર તને આપ્યો છે. તારી

અપાયો છે? એનો આપ શાંતિથી વિચાર કરજો. જ્યારે આ ભાઈએ પોતાનું સર્વસ્વ તીર્થ લક્ષિતમાં આપી દીધું છે. નથી જીવન નિર્વાહને માટે કંઈ સાધન રાખ્યું. કાલે શું કરીશ? એની ચિંતા વિના ભાવોદ્ભાસથી કરેલું સર્વસ્વ દાન અત્યુત્તમ ગણાય ! આવી સુંદર ભાવનાની સરવાણીઓના સલિલથી આજ સુધી જૈનશાસનની જડ સીંચાઈ રહી છે. શાસન વ્રજ જો નવ પલ્લવિત બન્યું હોત તો આવી ભાવનાના નીરથી જ બન્યું છે. ધનવાનોને ધડો લેવા જોવું જ બીમાભાઈએ કરી બતાવ્યું છે.

ખેડેલા બધા શ્રાવકો સમજી ગયા. બીમાની લખ્ય ભાવનાને વંદી રહ્યા. કાર્ય પૂરું પતાવ્યા પછી મંત્રીશ્વર વિગેરે બીમાને રત્ન વિગેરેની ભેટ ધરે છે. પણ બીમો સ્પષ્ટ ના જ લાગે છે.

મન ભીખારી ન હતું:— એની સ્થિતિ ખરાબ હતી. ખાવા પીવાનાં પણ કાંઈક હતાં પણ મન ભીખારી ન હતું. મન શુભ ભાવનાથી વાસિત હતું. ધન મળ્યું હોય પણ મન ભીખારી હોય તો સૂંધી સૂંધીને ખાય. લહે જીંદગી જાય પણ એને કશી જ ચિંતા ન થાય. એનું ધ્યેય એની લક્ષ્મીને સાચવવા ખાતર તલ-પાપડ થતું હોય;

હું અને મારી લક્ષ્મી સિવાય ખીલું કશું એને સૂઝે નહિ. એવા મનના ભીખારીઓને ધન મળી જાય તો એનો એ કદિ સદુપયોગ નજ કરી શકે—

બીમાનું મન ભીખારી ન હતું, એની તો તીર્થ લક્ષિતની તમન્ના પૂરી થઈ હતી, એનો અપાર આનંદ હતો; કાણેકાણે અનું મન તીર્થ લક્ષિતની અનુમોદના તરફ ઢળતું હતું. ભીમાએ કશીજ ભેટ ગ્રહણ ન કરી.

હવે અને શોક:— બીમો ત્યાંથી રવાના થયો, ઘર તરફ જઈ રહ્યો છે. એકબાજુ આનંદ અને ખીજ બાજુ એનો શોક વધી

રજો છે. જાતે પૈસા છે નહિ તો હમ સ્વભાવની છે બેર પટ્ટોચીનાં
 ન કલેશ થઈ તેમ તે માની સ્થો છે. ભારે પડે ધર નહીં આપ્યો,
 ખજુ, હલક હવે ચિન્ના ભારથી વિહવત બનુ' હતું. ખજુ...આ
 હમ પટ્ટોચીની પત્ની સાન બની મરૂ હતી પતિને જોતાં ન

આનંદથી એની સામે મરૂ. બીમાના માટે આ પ્રસંગ પડેલો હતો.
 સાચી ભક્તિનો પ્રકટ પ્રભાવ—આદમ્મા લાગ લગે અવનમાં
 એમણે કે આનંદથી વાત નથી કે આજે આદમ્મા સાન વાત—
 વરણે નેઈ બોલે બીમ આશ્ચર્ય મુગ્ધ બની ગયો.
 પેટ ભરીને પતિ-પત્નીએ વાતો કરી, બીમાએ સર્વસ્વ દાનની
 વાત કરી. પત્નીએ ભાવથી પતિના સર્વસ્વ દાનની ભાવથી અનુ-
 મોહના કરી.

પતિદેવ ! દેવાધિદેવના હર્ષન કરવા મને શાદ તો કરી હતી ને !
 તને અરે ! તને તો હું કહિએ બુદ્ધિ નથી સમયે સમયે તારો
 મમ અને સમયવતો હતો. ખજુ તારું બહેન મારી વદારે આથી છે.
 ને એ ભક્તિ કમ્મા માટે જલ મુષયોં. માફ અવન મુષયું અને
 તારો સ્વભાવ ખજુ મુષયોં ! બીમા બોલતાં બોલતાં હતી પડયો.
 સાચી ભક્તિ હતી રજની આજસા વિગતની આરાધના હતી.
 માટે ન આત્મ આનંદ એ અનુભવી થયો.

એજ દિવસે માવનો ખુટા બાદનાં નીચેથી સોનૈયાનો ભરેલો
 થય નીકળ્યો.

બીમાને સોનૈયા જોઈ સ્નેહ ન બન્યો. એતો ઉપાયો મન
 લાગે સિદ્ધાચલ પર મંત્રીશ્વરને સોંપી દેવા તૈયારી બનાવી.
 તે વખતે કપડો વધુ પ્રવરત થઈ બોલ્યો કે બીમા ! તારા
 મામયથી પ્રસન્ન થઈ એ આ મન તને આપ્યો છે. તારી સાચા

હૃદયની લક્ષિત કૃણી છે. તારી નિષ્કામ લક્ષિત; તારું સર્વસ્વ સમર્પણ જગતમાં આદર્શ સ્વરૂપ બનશે. તું બન ! અને આ ચક્ર લક્ષિત બન. એનો સદુપયોગ કરજે.

દેવને પ્રસન્ન કરવાની ભાવના ન હતી. પણ ભાગ્યે એને સહારે આપ્યો બીમો થેર જઈ આરાધનામાં વધુ ઉદ્યમશીલ બન્યો.

આત્મ ઉજવણતાનાં અનન્ય પ્રતિકાં સમાં જિન મંદિરે છનન બિંબો આપણને અનાયાસે મળ્યાં છે. મુંદર સામગ્રી મળી છે. હવે એનો ઉપયોગ કરતાં શીખો. માનવજન્મની મહત્તા જ્ઞાનીઓએ અનેક રીતે વર્ણવી છે. જે સાર્થકતાનાં સાધનો મળવા છતાં સાધનાથી દૂર રહેવાશે તો આત્મ ઉજવણતા સધાશે નહિ.

તીર્થલક્ષિત કરનાર સંસાર સમુદ્રથી જરૂર તરે છે. “તારે તે તીર્થ” અને એ તીર્થને પ્રવર્તાવનાર આત્મ ઉજવણતાના પ્રતિક સમા ગણાય છે.

મહાનુભાવો ! લક્ષિતનો અપૂર્વ અવસર એળે ગુમાવશો નહિ. તિર્થો પશુ-પક્ષીઓ પણ તીર્થંકર દેવની આરાધનાથી આસનસિદ્ધિ થાય છે તો પછી મનુષ્યની તો વાત જ શું કરવી ?

કાયાની માયાને આપણે દૂર હડસેલવી છે. આત્મ ઉજવણતાને અપનાવવી છે. માટે આજથી જ અરિહંત દેવોની ઉપાસના માટે આપણે કટિબદ્ધ થવું બાકીએ.

“શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ”

વાહ ! બહુ જ સરસ ઉત્તર ! એવી જ રીતે પૂર્વભવમાં
અનેક કષ્ટ સહી. અદ્રમ નિર્જરા યા તો સદ્રમ નિર્જરાથી. મહાન
પૂજ્યોદયના યોગે આ મનુષ્યભવ મળ્યો છે એવું તમને લાગે છે ખરું ?
જો ન લાગતું હોય તો તમારા કહેલા શબ્દો તમને જ લાગુ પડશે.

હવે તો જાગો—લલે આજ મુઘી કદાચ સાચું સમજવા.
છત્તીય સંસારના લાવારસમાં જીવન વીતાવ્યું; વાસનાની લટ્ટીમાં
તપવાથી અંગે અંગે અગન લાગી છતાં પણ ભાન ન આવ્યું. પણ
હવે તો જાગો ? “ ભૂટ્યા ત્યાંથી ફરી ગણો ” જે દિવસે સમજાયું
એ દિવસથી પણ આગે કદમ ભરવા જે તૈયાર થાય તે પણ સદ્ધર્મ
ની આરાધનાને જરૂર પામી શકે; પણ અને માનવમાં આહાર, નિદ્રા,
ભય, મૈથુન વિગેરે સમાન હોવા છતાં માનવ અને પશુમાં ફરક શો ?
એતો વિચાર કદિ આવે છે ખરો ? પ્રવૃત્તિશીલ જગતમાં આજે
પ્રત્યેક ગ્રાણી પોતાપોતાની સ્વાર્થીય પ્રવૃત્તિનો અંધાપો લઈ ફરી
રહ્યા છે. એ સ્વાર્થીય અંધાપામાં એવાને જ્ઞાનચક્ષુનું દાન પણ કોણ
કરી શકે ?

સર્વકળામાં શ્રેષ્ઠ ધર્મકળા—ક્ષણે ક્ષણે લાગવું જોઈએ કે
અમારી ધર્મારાધન વિનાની કલા વાસ્તવમાં કદા નથી પણ બલા છે.
એ કલાની બલા જેના ગળામાં લપટાઈ હોય એ ક્યાંથી ધર્મકળા
ને પામી શકે ?

“ સંવાકલા ધર્મકલા જિણાઈ ”

જીનેશ્વરના પવિત્ર શાસનમાં તો સર્વકલા કરતાં ધર્મકલાને જ
શ્રેષ્ઠસ્થાન આપેલું છે. દુન્યવી બધી કળામાં પારંગત થયેલા ને પણ
જો ધર્મકળા ન વરી તો સમજી લેવું જોઈએ કે એ મળેલી કળાનો
દુરુપયોગ જ કરવાનો.

જેને જીવન જીવતાં શીખવું છે ! જીવન જીવવાની કળાને
પામવી છે. એને તો એક ક્ષણ પણ ધર્મ કળ્યા વિના ચેતન પડે નહિ !

ધર્મ એટલે શું ?

કુર્મતિમાં પડતા એવા પ્રાણીનો જે હિદાર કરે તે જ સાચો ધર્મ. જે એ મદાકરથી વચિત રહો. એની પામે જાગૃતની કથી સુખ સામગ્રી હોય કે ન હોય છાંય એને એન નહિ પડે. બિનુરની થાસે શું હોય છે? એના રામપાવ સિવાય કશું જ નહિ. મહેરની મંદી હવા એનો વીંચળો જાતી હોય છે. રાત દિવસ મહેરના અચાજ એને સંગીત સંમગ્યતા હોય છે. છાંય એના હલ્લમાં ખડકાચેડી આશાની ઉમારતો સેકન્ડે સેકન્ડે એને પીડની હોય છે.

બીજા જાણુ બનવામાં મદાકરના મહેરમાન નરક દિટ્ટિપાત કરે. છાંયેની મિલકત હોય છાંય બીચારાને મુખે ઉધરા ન મળે. રોજ પ્રેક્ટરની દવા ખાઈને તો એમનુ હવન ચાકતું હોય. ખડકારથી રેખાતા ખૂન સુખી નેઓ અંતરથી ફુગ્ગી હોય છે.

જ્યારે જોના હલ્લમાં ધર્મ વમી મરે. તે પછી તમે તેરી સ્થિતિમાં હોય ખજુ...એને એ પોતે કર્મની પરિસ્થિતિ માની ચાલિ થી બોમતી રોકે છે.

શાતા અને રતિ:—શાતા વેડીયના હલ્લથી હવ ખુન જ સુખ બોમવતો હોય ખજુ...તેનાથી તે કંઈ નવાં વિકાસ કર્મ નથી બાંધેના. એ શાતામાં જ્યારે ખુન આનંદ મસગુલ બને. રતિ એકનીય-શાતાની સાથે મજે ત્યારે કર્મ વિશેષ પ્રકારે બાધે તેવી જ રીતે અશાતાને ખજુ બોમવતો છતો હવ ને અરતિ-ફુગ્ગને સ્થાન ન આપે તો એને કર્મ બાંધેના સમય ઓછો થઈ જાય.

તીર્થંકર દેવો કેટલી રુદ્ધિ સિદ્ધિ ભોગવતા હતા. પણ એ ખું જ ઓદયિક લાવે. કર્મ ઉદયમાં આવ્યું છે માટે ભોગવ્યા સિવાય છૂટકો જ ન હતો ન્યારે આજનું જે કર્મ ભોગવાય છે એ કેટલા રસપૂર્વક? કેટલા આનંદપૂર્વક? અને ન્યારે એ કર્મનો વિપાક ઉદયમાં આવશે ત્યારે ગમે તેટલી ખૂમરાણ મચાવીશું તો પણ એ કર્મ થોડું જ ભોગવ્યા સિવાય છૂટકો છે ?

“ બંધ સમય ત્રિત્ત ચેતીયે, ઉદયે શો સન્તાપ.”

કર્મ બંધના દાર્ઘ્યે જેટલા સુખ દુઃખના તાદાત્મ્ય અનુભવ દ્વારા એ કર્મ જેટલું મજબુત અને સઘન રસવાણું બનાવ્યું હશે તે પ્રમાણે ઉદય તો આવવાનું જ :

ધર્મ સ્વીકારનાર કર્મથી ડરે નહિ—જેણે આવા પવિત્ર ધર્મને હૃદયમાં ધારણ કર્યો એ પછી ગમે તે અવસ્થામાં હોય. પણ એના હૃદયમાં ધર્મ સ્પર્શો ગયો છે. માટે હવે એને કર્મ શત્રુથી ભય રહે જ નહિ. પવિત્ર ધર્મરાગ કર્મ શત્રુને દૂર હડસેલી મૂકે છે; અને એવો આત્મા સુખ-દુઃખમાં પણ સમભાવ રાખી શકે છે; જેના હાથમાં તલવાર આવી ગઈ. તલવારનો ઉપયોગ કરવાની આવડત આવી ગઈ. એ પછી લલે થોર જંગલમાં એકસો બ્રમણ કરતો હોય છતાં એને વનચર પશુ-હારી શકે નહિ મારી શકે નહિ.

માટે જ જીવનમાં ધર્મ કળાને ઉતારવાની ખૂબ જ જરૂર છે.

એકડા વિનાના મીંડા જેવું ! ન્યાં સુધી ધર્મ કલાને જીવનમાં સ્થાન ન અપાયું ત્યાં સુધી ગ્રામ થયેલી બીજી કળાઓ એકડા વિનાના મીંડા જેવીજ લેખાશે; ગમે તેટલાં મીંડા હોય પણ એની કિંમત શું ? વિજ્ઞાનની વહારે દોડતા મહાનુભાવો હૃદયમાં વિચાર જો કે ! અમારા હૃદયમાં ધર્મને સ્થાન પણ છે ખરું ! ધર્મનું સાચું સ્વરૂપ ન્યાં સુધી સમજાયું ન હોય ત્યાં સુધી એ ધર્મ હૃદયમાં રુચે પણ નહિ. કદાચ રુચે તો એને આદરી ન શકે

અને આદરે તો પૂર્વે એ પાશ્વ મોકે નહિ મારે જ પરમ કથાને
દક્ષમાં પડેનું સ્થાન આપતું જોઈએ.

આ દેશ જોના દાયમાં આવી એજ આવી ગીતે ઇવન ઇવી
ચોકે છે: બીજાને આદર્શ રવ-પ ગની શકે છે.

પદ્મીપતિ જનનાક—મેવાક દેગમા કોઈક ઉંચા પર્વતની
કેળિ પર પરમાર વચમા ઉ-પમ ચયેજ રાગપૂત જનનાક નામનો
તો. છે રાગપૂત. પણ મંસર્મના દેવથી ચારી કરતા નીખી ગયો.

“સંસર્ગજિ: દોષ ગુણ: ભવન્તિ” મનનન પુ-પની
આગતથી દોષ પણ ગુણ એ ગની જાય છે: અને દુર્જનના સંસર્મથી
સુગુણ પણ દુર્ગુણમાં ફગી જાય છે આજે વ્યવહારમા પણ જોણાય
છે કે “સોખનં નેતી અમર” જોના વિચારો મગજનુત ન દોષ
દક્ષનું સિદ્ધાસન દગમગનું જ દોષ અંતો પછી પાણીની
લેમ ફેપા જ કરે.

પાણીમા મમે તે રંગ નાખો પાણી ન-નવ ગની જવાનુ-
આજે એવું થયું જ ગની રચું છે સત્સાર તરફ દષ્ટિ થાન કરો ત્યારે
ત્યાં તેના જેવા જ, અને જ્યાં ઉપાશ્રયમા કે દહેરાસરમા જાયો
ત્યારે થોડીક દોષ મારે ત્યા ના જેવા. સંસર્મની અસર મુકે જ
ઉંડી થાય છે. રાગપૂતમાથી જનનાક થીરે થીરે પદ્મીપતિ ગની ગયો
લંદહાદ એજ એનો ધર્મ બીજાને દેશન ફગી આનંદ માખુરાનું
એનું નિયન કાય થઈ ગયું.

જનનાકનું ઇવન જનનમા આપગય ગની રચું છે. લોકો એને
શિકાગી રચો છે પણ જનનાક તો જનન સામે ઉભો ઉભો અદ્ધાસ
કરી રહ્યો છે. એને મગની સંસર્મમા એ આનંદ માખી રચો છે
“આનંદનું ઉદ્ગમ સ્થાન:—વિજ્ઞાનો કોયે વિજ્ઞામાં જ
આનંદ માને કદાચ એને તમે પુણ્યમાં મૂકો તો છી દશ થાય!
મરણ જ નીપજે: આનંદનું ઉદ્ગમ સ્થાન જોને જે માનનો દોષ.”

એના સિવાય અન્ય સાચા આનંદના સ્થાનો ને પણ એ વિપાદમય માને છે. એને કદાચ અખંડ આનંદનું સ્થાન યતાવવામાં આવે, તો પણ એ વાતને એ આત્મા ઉપહાસથી ઉડાવી દેશે. દેટલી પ્રાણીઓની વિચિત્ર પ્રવૃત્તિ !

જયતાકનું જીવન ભયંકર બનતું જાય છે. પરંતુ એ ભયંકરતા માંજ એને અખંડ આનંદ મળે છે.

એક વખત ધનદત્ત નામનો સાર્થવાહ ત્યાંથી પસાર થઈ રહ્યો છે જયતાકને ખબર મળી. પોતાની ચોરમંડળી સાથે ત્યાં આવી સાર્થને લૂંટી લીધો. સાર્થવાહ ધૂંઆ પૂંઆ થઈ ગયો. પણ કરે શું ? સમર્થ પદ્મીપતિ આગળ વાણીયો શું કરે ? પણ ધનદત્તે તેજ વખતે નિશ્ચય કર્યો કે આ પદ્મીપતિને બધાં મુઠ્ઠી હું પરાજિત કરી માફ ધન વ્યાજ સહિત પાછું ન મેળવું ત્યાં મુઠ્ઠી હું વાણીયો નહિ.

ધર્મ્યાની આગ—ધર્મ્યાની આગ હૃદયમાં ચંપાયા પછી શાંતિ ક્યાંથી હોય ? શાન્તિના નામે જ અશાન્તિની આગ ભલડવા મારે એ ધર્મ્યાની આગ હૃદયમાં બળતી હોય ત્યારે પોતે તો બળે જ બીજાને પણ બાળીને ખાખ કરી નાંખે; સમતાનો સેતુ એ ધર્મ્યાની આગમાં દગ્ધ થઈ જાય એમાં નવાઈ જ નથી.

ધનદત્ત તો પહોંચ્યો માલવાના રાજા પાસે; રાજાને ભેટ ધરી મોટું સૈન્ય માર્યું; રાજાએ ધનદત્તને સમજાવ્યું ભાઈ ! યુદ્ધ કરવુંએ વાણીયાવટ નથી એમાં ક્ષાત્રતેજ જોઈએ. તમે શાન્તિથી ઘેર જઈ સ્થિતિ જોએ તમારું ધન થોડા વખતમાં જ પાછું આવશે.

રાજાના મારી દહ પ્રતિજ્ઞા છે. હું જ એ પદ્મીપતિને જીતીશ એને હરાવી માફ ધન ચક્રવર્ધિ વ્યાજ સહિત પાછું મેળવીશ. ત્યારે જ જાણીશ : મારે આપ મનેજ સૈન્ય આપો—હું જ એનું નિકેદન કાઢીશ.

જ્ઞાન હોય પણ આચરણમાં શૂન્ય જ હોય તો એ જ્ઞાન એતો ઉદ્ધાર કદિ ન કરી શકે ! ઉદ્ધારની વાતો હવામાં અધર લટકતી જ રહી બીજા કુકર્તવ્ય કરવા જતાં પ્રાણીને અટકાવે એજ જ્ઞાન સાચું ! બાકીનું બહુપણું બોજરૂપ છે આવા બહુપણાને જ જ્ઞાનીઓ એ ગંધેડાના ભારની સાથે સરખાવ્યું છે.

ધનદત્ત દસી રહ્યો છે. વેર નો અદ્વેષ લીધા નો એને સંતોષ છે. પદ્મીમાંથી અખૂટ ધન લઈ માલવાધીશ પાસે ગયો.

એની પિશાચલીલા સાંભળતાં જ માલવાધીશ ઉઘ્ર બની ગયો. રે કર્મચાંડાલ ! સ્ત્રી હત્યા અને ભ્રૂણ હત્યા કરતાં તારાં નિબંધુર હૃદયે જરાપણુ આંચકા ન અનુભવ્યો. પાપી ! તારી પિશાચલીલા તને રૌરવ નરકવાસમાં ધંકલશે પણ આજથી તારે મારો દેશ છોડી ચાલ્યા જવું. ધનદત્તનું સમગ્ર ધન લઈ દેશનીકાલની આજ્ઞા ફરમાવી દીધી. ધનદત્તનો વિજયી ઉન્માદ આજે ઓગળી ગયો હતો.

પદ્મીપતિનો માનસપલટો:—પદ્મીપતિએ જ્યારે એની પત્ની અને આલહત્યાના સમાચાર સાંભળ્યા. ત્યારે એનું કંઠોર કાળજી કમકમી ગયું. આંખમાંથી ઉનાં આંસુની ધાર વહી છૂટી; આજ સુધીના પોતાના કુકર્તવ્ય પર હવે એને નફરત છુટી; એને સમગ્ર સંસાર દુઃખમય ભાસવા લાગ્યો.

દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્ય:—પોતાના અથવા સ્વજન પર દુઃખનો ભાર આવે. નશ્વરનું સ્વજન મૃત્યુ પામે ત્યારે દુઃખના ભયથી સંસારની અસારતા સમજી જે વૈરાગ્ય થાય તેને દુઃખ ગર્ભિત વૈરાગ્ય કહેવાય છે. આવો વૈરાગ્ય પણ કેટલીક વખત ધર્મ વિમુખ બનેલા પ્રાણીને ધર્મસન્મુખ લઈ બીજા છે. પદ્મીપતિને પણ એવો વૈરાગ્ય થયો હતો. પશ્ચાત્તાપના ભારથી એ નીચું મુખ રાખી ચાલી રહ્યો હતો. એટલામાં જ રસ્તામાં એને યશોભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ મળ્યા. ત્યાગની

મતિસભા સુરીશ્વરને જોઈ મહાપાપમાં જ નેજે જીવન વીતાવ્યું છે એવો જનતાક કાવચી નમ્યો.

ધર્મ પામવા પછી લાયકાત જોઈએ:—સંસારના દુઃખથી હિંમત બન્યો છે, માટે જ એને દવે ત્યાગી પ્રત્યે બંદુમાન જાગે છે. ધર્મના વિપાકને સમજી અથવા તો પોતાના પર દુઃખ આવે ત્યારે સંસારની પરિસ્થિતિ સમજી, જામે તે અવસ્થામાં પણ જો સંસાર પ્રત્યે મહેજ પણ પરાક્રમ્ય ભાવ ન આવે તો તેને ધર્મ સમજાય નહિ ધર્મ પામવાની ચોખ્ખા ત્યારે જ આવે જ્યારે સંસારથી પરાક્રમ્ય ભાવ આવ્યો દોષ મમત્વનો ભાવ દૂર થયો દોષ.

પશ્ચિમપતિની પરિસ્થિતિ જાણી બચાવક છે. પણ સુરીશ્વર જોની ચોખ્ખાને કળા મપા. સુરીશ્વરે મુકુ સ્વરે ધર્મલાભ પાકવતાં જનતાકને સંજોશી કહ્યું. બાઈ! તું ખુબજ દુઃખમાં સપડાયો દોષ તેવું લાગે છે. તારું ચિત્ત ચિન્તાની ચિન્તામાં ચેતના વિહીન બની મથું છે. આનું શું કારણ ?

જ્યનતિ પોતાની સપગી પરિસ્થિતિ જાણી દીધી ગુણ મુકુ અરની પાછીપતિ પર અજાન અસર થઈ હતી

સુરીશ્વરનો સદુપદેશ:—જનતાક! ચેારીના મહાપાપે આ ભવમાં રોડ દુઃખોનો અનુભવ થાય છે અને પરમવર્માં પશુ દુઃખનો સહિ સામે આવે છે હિંમત લોકમાં નિંચ ચીર્ષ કમનો ત્યાગ કરવાથી જ મુખી થવાશે માટે આજથી તું પ્રતિજ્ઞા કરી લે કે “દવેથી હું ચેારી નહિ છું.” ચેારીમાં જ જીવન પસાર કરનારને માટે ચેારીની જ પ્રતિજ્ઞા ? પણ જનતાક પશ્ચિમપતિને પાપનું પૂરું જ્ઞાન થયું હતું એના જાગે આત્માદ મળ્યો હતો માટે જ પોતાના કુપૂત પાપના જાગે બોમવવા જા. ૪૫ ધર્મથી દૂર ન રહેવાય તો સમજી લેજો કે અનાદિના ગાદ પાપસરકારની જોડકાં નીચે

અમે દયાયેલા છીએ, અરે ! રાત્રની આગ્રામાં કદાચ ગેપ મારી નાંખો પણ કર્મની કટુ આગ્રામાંથી કાઢ કદિ છટ્ટી શકે નહિ; અહીં એકા ત્યાં સુધી બધું જ સાંભળવું, માયું પણ ધુણાવવું અહીંથી હિલા થયા પછી જે સાંભળ્યું હોય તે બહાર ગયા પછી બધું ખંખેરી નાખવું હૃદયમાં એ તત્વો સ્પર્શ નહિ. આવા અનુભવો છતાંય જરા અરેરાટી પણ છૂટે નહિ આ બધું જ શું સૂચવે છે ? કાળનું કાંઈ ને કાંઈ જ છે. રીક્ષા ઘડામાં ગમે તેવું ઠંકું પાણી ભરે પણ એનું પરિણામ શું આવે ? ગરમ જ થઈ જાય. આવું સમજવા છતાં, બાણવા છતાં; હૃદયના ઉંડાણમાં કર્તવ્યના પાલનમાં કશુંજ આવતું નથી.

જ્યતાકે ત્રિકરણશુદ્ધ પ્રતિજ્ઞા લીધી. સૂરીશ્વર સાથે રહેલા આવકા એ ત્રણ દિવસના ભૂખ્યા જ્યતાકને ભાતું આપ્યું. જ્યતાક ભૂખને શમાવી ગુરુના ચરણ કમલનો ભાવથી સ્પર્શ કરી એકશિલા નગરી તરફ ઉપડ્યો.

આજ સુધીનો ચોર, ડાકુ, હત્યારો, હવે આપણી સામે ખીછ રીતે ઉપસ્થિત થાય છે. જીવવાની કળા સદ્ગુરુ પાસેથી એને મળી ગઈ છે. એનું આખું જીવન હવે પલટાઈ જાય છે.

અજળઅસર—એકશિલા નગરીમાં જ્યતાક એકદર નામના એક ગૃહસ્થને ત્યાં રહેવા લાગ્યો. ખાવું પીવું અને ઘરનું કામ કરવું ! માંસ મદિરા જેવી અલક્ષ્ય ચીજો પણ બંધ કરી દીધી; ફૂરસુખ દિવસે દિવસે શાન્ત બનવું જાય છે. રૌદ્ર સ્વરૂપ સૌમ્ય બનવું જાય છે

એકજ વખત થયેલ સદ્ગુરુનો સંયોગ કેટલો જીવનપલટો કરાવી શકે છે ? જ્યારે તમે તો વારંવાર સદ્ગુરુઓના સંયોગમાં આવો છો. સદ્કર્મનાં અનુષ્ઠાનોત્તી ખૂબ જ આરાધના કરો છો. છતાંય પ્રરિસ્થિતિનું પરિવર્તન દેખાય છે ખરું ?

એક એક અનુષ્ઠાનની પાછળ એના હાર્દનું ચિંતવન

કરતો આરાધક બો તન્મયતા પૂર્વક તે તે અનુષ્ઠાનોનું
આચરણ કરે તો જ તે પરમ શાન્તિને પામી શકે.

બાકી એજ અનુષ્ઠાનો ને વેડ વાગવા પૂરતાં કરી જ્યાં હોય
ભાર ઉતારવા જેવું જ એમાં બાસનું હોય. તો આનંદને મ્યાને વિચાદનો
વારટોગ ઉભો થાય એમાં નવાઈ જેવું નથી.

પક્ષીપતિ પામી જાય અને તમે રહી જાઓ. એ તો જરા
વિચારણીય ખરું જ !

કૃતજ્ઞતા મહાગુણ :— એક વખત યશોભદ્રમુરારિજી
મહારાજ એજ મામમા પધાર્યા છે જ્યનાકને જાણુ થતાંજ તેતો
ગુરુની પાસે જઈ તેમની મેવા ગુજ્જામાં લાગી ગયો. એક વખત
જ્યનાકને ઓઢર એવીએ પૂછ્યું બાઈ! દમજાં તું આખો દિવસ
હ્યાં વિતાવે છે ? જ્યનાકે કહ્યું: મારા ગુરુ યશોભદ્રમુરારિજી આ
નગરમાં પધાર્યા છે. તપ અને ત્યાગની મૂર્તિ સમા એ મારા ગુરુની
મેવામાં દું દિવસ વીતાવું છું.

ગુરુએ એને શું આપ્યું છે ? પણ કૃતજ્ઞતાનો મહાગુણ જ્યનાક
માં જનતો હતો—પોતાને પાપથી નિર્હત કરનાર પુણ્યના
પથે પ્રયાણ કરાવનાર ગુરુકેવ મળે ત્યારે તન મન ઈમના
ચરણે અર્પણ થઈ લાય.

અમકિત દાતા ગુરુનણે પશ્યુવધાર ન થાય
બવ કોડકોડે કરી કરતાં કોડિ ઉપાય—૧

ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્દેવિજ્ઞાનજી મહારાજ હરમાવે છે કે સન્માગને
આપનાર ગુરુદેવનો નેત્રો બવે સુધી કોડ ઉપાય કરતાં પણ પ્રત્યુપ-
કાર થઈ શકતો નથી.

નોકરથી સૌં પામી ગયો:—ઓઢર જ્યનાકને સાંમળી રહો

તેને પણ થયું જો આવા મહાત્યાગી ગુરુ હોય તો એમનાં દર્શન માટે મારે પણ જવું જોઈએ.

જ્યતાકની સાથે ઝોઢર શ્રેષ્ઠી યજ્ઞોલકસુરિજી પાસે વંદન પાસે વંદન કરવા આવ્યો. ગુરુદેવની પ્રશાન્ત મુદ્રા જોઈ ઝોઢરની મિથ્યાત્વની નીચીડ ગાંઠ ઓગળી ગઈ. ગુરુદેવની પાસે ધર્મશ્રવણ કરી તુરત જ તેણે શ્રાવકધર્મ અંગીકાર કર્યો. કદિ સુસાધુઓનો સંસર્ગ નથી સાંપડ્યો એવા આત્માઓ અહિં આવી ને પામી જાય છે. મિથ્યાત્વને વમી સમ્યક્ત્વને લઈ જાય છે. પશ્ચીપતિ પામી ગયો; અને નોકરના સંપર્કથી શેઠ પણ પામી ગયો. આજે તો શેઠના સંસર્ગમાં આવેલો નોકર એનામાં કંઈ પણ શ્રદ્ધા હોય એને ગુમાવી ન જાય તો સાફ !

ઝોઢરની શ્રદ્ધા ખૂબ વધી ગઈ. મુદ્દેવ, મુગુરુ અને સદ્ધર્મની આરાધના એના અંતસ્તત્ત્વને સ્પર્શી ગઈ.

સૂરીશ્વરના ચરણોમાં એણે મસ્તક નમાવી કહ્યું. ગુરુદેવ ! આપે મને ધર્મરૂપ મહામૂલ્ય રત્ન આપ્યું છે. જીવન જીવવાની કળા આપે મને બતાવી છે. માટે મારા પર અનુગ્રહ કરી. આ રિદ્ધિ સિદ્ધિમાંથી કંઈકે સ્વીકારો !

કંચન અને કામિનીના ત્યાગી:—ઝોઢર ! સાધુધર્મને અંગીકાર કરનાર કંચન અને કામિનીને સ્પર્શી શકે નહિ. છઠ્ઠાચ જીવની વિરાધનાથી એ સર્વથા વિરતા હોય. છ કાય (પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ, ત્રસકાય) ની વિરાધના સુસાધુઓ મન, વચનકાયથી કરે નહિ કરાવે નહિ કરતો હોય તેને અનુમોદે નહિ.

સાધુધર્મ એ સર્વત્યાગનો પંથ છે. સાધુધર્મને સ્વીકારનાર સમાજની શેઠમાં ફસાઈ પોતાના સાધુત્વનું લીલામ કરે નહિ. કેટલીક વખત સમાજ સાધુને પોતાની પ્રવૃત્તિમાં ફસાવવા મહેનત કરે, અને પ્રતિષ્ઠાનો લોલુપી જો એમાં ફસાયતો એનું સાધુપણું ટકે નહિ.

સાધુપના કડિન હૈં ચડના પેડ ખજૂર ।
ચડે તો ચાખે પ્રેમરસ પડે તો ચકનાચૂર ॥

આધ્યાત્મિક પ્રતિષ્ઠામાં જીવનની જવાબદારીને જે દાકુમે સાધુઓ ભૂલશે એ વંખતે અનેક અસહ આચરણનો માર્ગ ચાલુ થશે. એનો ભોગે એમના જે સિંચે રેરેગે ફેટણીક વખત સમર્થ ગણાના પખ સાધુઓ સમાજમાં પ્રતિષ્ઠાની ખાતર “માઈક” વાપરવા વિગેરેના પાપારંભમાં પ્રવૃત્ત થઈ જાય તો સમજી લેવું કે સમાજ ત્યાગીની પાસે ત્યાગનું હોએએક લીલામ દરાવી રહ્યો છે અને ફેટણીક વખત સાધુઓ પખ પોતાની દરજ્જાને બુઝી જઈ અવરો પથ વિચરી રહ્યા છે.

દિવમે દિવમે આજે ક્યા ત્યાગનું જે વાતાવરણ જમાવવાની જરૂર છે, ત્યાજ ત્યાગને દૂર મૂકતો જાય છે, ત્યાગી સંસ્થા પામે પખ સમાજ ખૂબ ત્યાગવિદીન આચરણ દરાવવા પ્રયત્નશીલ બની રહ્યો છે. આવી અવસ્થામાં નહીં માનવને કે શાસનનું ભાવી ઉજવનસ નથી બનાવી રહ્યા પખ શાસનના ભાવીને જોખમમાં મૂકી રહ્યા છે.

આપણે બહુજ આગળ વધીએ, મૂળ વાત એ છે કે યશોભદ્ર મુરિશ ત્યાગનું વર્ણન. સાધુત્વનું અવનય આદર આગળ વર્ણવી રહ્યા છે.

આપણે ઉત્તમ ધર્મ:—આદર સાંભળી રહ્યો. જ્યાં કંઈનનો અર્થ હોય નહિ મળે અને સોખંડ પર સમજાવિધે લેય. કોઈપણ ધર્મ નિમિત્તે પખ હક્કાબની જે કદિ વિરાધના કરે નહિ કરાવે નહિ અને દરતો હોય તેને અનુમોદન પખ આપે નહિ દારણ —

“કરણ દરાવણને અનુમોદન સરીખાં કૃષ્ણ નીપજાયો.”

આપણે ઉત્તમ સાધુધર્મ ખરેખર! વંદનીય છે, આપણે ઉત્તમ ધર્મને પાપી આત્મા અનન્ત મુખનો બોલના બની શકે છે. આદરની

શ્રદ્ધા વધુ મળ્યુંત નથી. સાચા ત્યાગીને સહુ દ્રોષ ભાવથી નમે એમાં જરાય નવાઈ નથી.

ગુરુદેવ !-આપનો ત્યાગ માર્ગ બહુ ઉચ્ચ કોટિનો છે. આપ પણ બહુજ ઉચ્ચ કોટિએ પહોંચ્યા છો. પણ મારા ઉધ્ધારના માટેનો કંઈક ઉપાય બતાવો એાદર શ્રાવકે આચાર્યશ્રીને ફરી વિનંતિ કરી.

નૂતન ચૈત્યનિર્માણુ:—આચાર્ય યશોભદ્ર સ્મરિણએ જણાવ્યું. મહાનુભાવ ! જે તમને ધર્મ પર શ્રદ્ધ હોય, ચંચળ લક્ષ્મીને સદુપયોગ કરવાની ભાવના હોય તો એક જિનપ્રાસાદ બંધાવો.

પુણ્યશાલી એાદરે ગુરુનું વચન અંગીકાર કરી નવીનજિનાલય નિર્માણુ કરવાનું કામ પ્રારંભી દીધું. અને આચાર્યશ્રી યશોભદ્ર સ્મરિણના વરદહસ્તે એ જિનાલયની પ્રતિષ્ઠા પણ થઈ ગઈ—એાદર શ્રાવક ભાવ ભક્તિથી જિનપૂજન કરી રહ્યો છે.

એક વખત ઉબણીમાં વાપરવા માટે જયતાકને એાદર શેઠ પાંચ કોડિ આપી. જયતાક ઉબણીમાં ગયો પણ એને કશું જ ખંરીદવા જેવું લાગ્યું નહિ. એાદરશેઠને ત્યાં એને ખાવા પીવાની દ્રોષ કમી ન હતી. જે એાદરશેઠ જમતા એજ જયતાકને પીરસાતું !

ઉદારચરિત બનો:—આવો ઉદાર ભાવ આવ્યા વિના સાચો સમભાવ પ્રકટશે નહિ વિશ્વ કથ્યાણની વાતો થાય છે. પણ ઉદાર ભાવ આવ્યો છે કે કેમ ? એની ચકાસણી થોડી જ થાય છે.

યો નિજં વા પરો વેતિ, ગણુના લઘુચેતસામ્ ।

ઉદાર ચરિતાનાં તુ, વસુંધૈવ કુટુમ્બકમ્ ॥

આ પોતાનું આ પારકું એવી વિચારણા તો દૂંકા દિલવાળા કરે. ઉદાર હૃદયવાળાઓને માટે આખીયે પૃથ્વી કુટુમ્બ સમાન છે એાદરનું ઉદાર હૃદય આપણને ઉડો ઉડો બોધ પાઠ આપી જાય છે

જ્યનાક દિઝાણીમાંથી પાછો આવ્યો તેણે વિચાર
આ પાંચ કોડિ મારી છે. મારે એને સફળતા માટે વાપરું.

મર્યું છે શું? હમ પાંચ કોડિ જ, પણ હદય સંતોષી
તમને લાખોની મિલન મગા દોષ પણ સંતોષનું નામ નીશાન પણ
મને સમઘી મજે તેમતેમ વધુને વધુ અસંતોષ / અને કદાચ ન મ
તો. એનું દુઃખપણ ખૂબ જ. પરિણામે આર્ચધ્યાન રૌદ્રધ્યાનમ
અવન વીનનું દોષ ત્યાં અવન અવવાની કળા ક્યાંથી દાઢ આવીશકે

પાંચ કોડીને ફેલડે:—જ્યનાક તો ઉપડયો ખમીયામાં.
માણસને પૈસા આપી પુખ્ત લીધા પોતાના દ્રવ્યનાં પુખ્તો
હતાં મારે એને પૂજા કરવામાં પુજાજ આનંદ આવ્યો

પોતાના દ્રવ્યથી જે પૂજા થાય એમાં અને ફેરોસરમાં તૈયાર
પ્રાપ્ત દ્રવ્યથી પૂજા થાય એમાં ફરક ખરો? ખર પછી તો એ
ફેરોસરમાં સાધારણ તરીકે વપરાતા ફેરો અને સુખડનો ફેરો
ફુપ્પોમ થાય છે એ તમે જાતે જોતા જ દરો. “મક્કા ઓપીચ્છન
બસને લાડીયા” પણ ધ્યાનમાં રાખજો આવી રીતની પૂજામાં ભાવ
વિશુદ્ધિ આવી શકતી નથી. ફેરોસરમાં તો એટલા માટેજ આ
સાધનો તૈયાર રાખવાં પડે છે કે કાંઈ અચ્ચાનક બહાર ચામથી આવક
આવ્યા દોષ. અથવા-સાધારણ સ્થિતિનો કાંઈ આવક પૂજાથી વચિન
રવી જતો દોષ તો આ સાધનોનો સફુપ્પોમ કરી શકે. નહિ કે
શક્તિશાળી આવક પણ જઈને એના પર ટપકી પડે. આજની દશા
ખરેખર! રોચનીય છે. મન થડત આવ્યારો દિવસે દિવસે વધતા
જાય છે, મારેજ સમાજને ધમકા મારેની યોગ્યતા પણ હજારની
જાય છે.

જ્યનાક નાચી રહ્યો છે. દ્રવ્ય દરતાં પણ ભાવ વધી જાય છે.
તમને તો ભગવાન આજન નાચતાં પણ કદાચ શરમ આવે!

“રાવણ અને મદોદરીનું લાવળીનું નૃત્ય સાંભળ્યું હતું ? પોતાના દ્રવ્યની પુષ્પપૂજા કરતાં હર્ષધેલા અનેકા જ્યતાકનાં નયનોમાંથી અનંદાંશુનો પ્રવાહ વહી રહ્યો છે. લાવળીના હૃદયે પ્રાર્થના કરતાં જ્યતાક બોલ્યો.

લગવન ! “ તારી પૂજનું મને કંઈપણ, કળ મળતું હોય તો, ખુબ ઉત્સાહથી આનંદથી ભક્તિ લાવપૂર્વક લવોલવ તારી પૂજા મળો.” સંસારના રસની ખેવના પણ એને નથી રહી. માગીમાગીને એણે શું માંગ્યું ? લવોલવ લગવાનની સેવાજ.

એની પૂજા એના આત્માને અમરત્વના આરે લઈ જઈ રહી છે. છેલ્લે છેલ્લે સમાધિપૂર્વક ઓઢર કાલધર્મ પામી પાટણના મહા-મંત્રી ઉદયન થાય છે.

જ્યતાક પક્ષપતિએ પર્યુપણાનો ઉપવાસ કર્યો. પારણે એની તખીયત બગડી. સમાધિપૂર્વક અરિહંતના શરણને સ્વીકારી જ્યતાક ત્રિભુવનપાલના પુત્ર કુમારપાલ તરીકે ઉત્પન્ન થયા.

યશોભદ્ર સૂરીશ્વરજી કલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્રાચાર્ય થયા. માલવરાજે ધનદત્ત સાર્થવાહને દેશ નીકાલ કર્યો હતો. તે તાપસી દીક્ષા અંગીકાર કરી તપ તપી સિદ્ધરાજ જ્યસિંહ થયો.

જે પૂર્વલવમાં શેઠ હતા એ આ લવમાં મંત્રી થયા. અને પક્ષીપતિ જ્યતાક નોકરે હતા તે અઢાર દેશના અધીપતિ કુમારપાલ ભૂપાલ થયા.

તમે રાજ બોલો છો-ક-

પાંચ કાડિના કુલડે સિંધ્યાં જેનાં કાળ.

એમનો કેવો ઉત્તમ ભક્તિલાવ હતો ? માટે જ દૂરકર્મ કરનાર પક્ષીપતિ પણ પામી ગયો.

જો તમારા હાથમાં પણ આવી ઉત્તમ ધર્મકક્ષા આવી જાય તો એક ક્ષણમાં સંસારની બધા દૂર થઈ જશે અને શાશ્વત સુખના તમે ભોક્તા બની શકશો.

૬ અર્કમ

બંધન અને મુક્તિ

આ. ૧૬ ૭ સોમવાર તા. ૨-૧૦-૬૧ શાન્તિનાથની પાળ

વ્યાખ્યાન પાંચમું

અનન્ન ઉપકારી પરમજ્ઞાની મહાપુરુષો સત્ય જીવોના કલ્યાણના માટે ફરમાવે છે કે—જન્મ માત્ર પરિવર્તનશીલ છે. જરૂર આવે તો ફરીથી મરણાવસ્થા મહાનુભાવે એ પરિવર્તનશીલ સંસારને ત્યાગે અયથ અને અશય માને છે ત્યાં જ એની સારે આત્મીયતાને અનુભવે છે.

પણ એ આત્મીયતાના નાર નૂરે અને ધીરજ ખુટે. પછી જ તેમને પરિવર્તન શીલ સંસારનું જ્ઞાન થાય છે.

હૈંદ અને અનિષ્ટ:—જે વસ્તુ આજે તમને હિંદ હોય, એજ વસ્તુ ક્ષમણ અથગ સાધનો કરી જતાં તમને અનિષ્ટ લાગશે, અને આજે જેને તમે ધૂણા દરિયાએ લેતા દરેક પૂર્ણ અનિષ્ટ બાવ જેના પર દરે એજ સીંગ અમુક મધોગ્રામા તમને પ્રિય થઈ પડશે. આ તો તમારા પ્રવચન અનુભવની વાત દર્શા.

સંયોગ અને વિયોગનું ઘેટું વાદળ સંસારના સમસ્ત પ્રાણીઓ પર વરસી રહ્યું છે. આનંદ અને વિષાદ સંપત્તિ અને વિપત્તિનાં યુગ્મે સંસારની અગ્નિરતાને સાચી જ કરી રહ્યાં છે. આટલું સમજવા છતાં જાણવા છતાં પણ સંસારની એક સંકેત વધુ ને વધુ મજબુત બનતી હોય તો એનાથી બીજું એટલું આશ્ચર્ય તમને ક્યાં લેવા મળશે ?

જડસંયોગી ચેતન—જડની પ્રગતતા ઘણી છે. આયુષ્મા એટમયોમના આ યુગમાં જડ શક્તિને સમન્વયી એ પુનરુક્તિ જેવું ગણાય ચેતન એવો આત્મા જડસંયોગી બનવાથી એ જડને પણ પોતાનું માની લેવાની મહાબૂલ કરી રહ્યો છે । આ મહા બૂલના પરિણામે ઇન્દ્રિયજન્ય સુખોના અનુલવમાં આનંદ, દુઃખોમાં વિપાદ થાય છે.

જડના દયાણુના કારણે સાચુ આત્મત્વ ભૂલાય છે. મોજશોષ ટાપટીપ પાછળ જીવન ગર્યાદ થાય છે. છતાં ખ્યાલ સરખો પણ ન હોય કે હું શાની પાછળ મહેનત કરી રહ્યો છું ?

ઇન્દ્રિયોતુ પ્રાબલ્ય—પાંચ ઇન્દ્રિયો પોતપોતાના વિષયોમાં મસ્ત હોય છે, અને એ પાંચેનું અધ્યક્ષમન સારા ખોટાના વિભાગ પાડે જાય છે. ઇન્દ્રિયોને જે કાબૂ ન રાખી શક્યો એ આત્મા એજ ઇન્દ્રિયો દ્વારા મહાપાપ ઉપાર્જન કરે છે.

કુરંગ માતંગ પતંગ, ભુંગ મીના હતા: પંચ લિરેવ પંચ, એક: પ્રમાદી સ કથં ન હન્યતે; ય: સેવતે પંચ લિરેવ પંચ

એક એક ઇન્દ્રિયોના વિષયો એટલા તો ખતરનાક છે, એમાં આસક્ત થનાર પ્રાણી ઘણી વખત પ્રાણીથી પણ વિયુક્ત બને છે.

૧. આવૃણેન્દ્રિયના કારણે મધુર અવાજ સાંભળવામાં મશગુલ બનેલ હરણુ પારધીની જાળમાં ફસાય છે. ૨. હાથી સ્પર્શેન્દ્રિયતા કારણે પોતાની સ્વતંત્રતા ગુમાવી સદાને માટે પરતંત્ર બને છે. ૩. પતંગીયું દીવાના રુપ પાછળ દિવાનું બની અશુરિન્દ્રિયના કારણે દિવામાં પ્રાણની આહુતિ આપે છે. ૪. ગંધનો લોભુપી ભ્રમર વ્રાણેન્દ્રિયના કારણે પુષ્પમાં પૂરાઈ જઈ ગુંગળાઈને મરે છે. ૫. જિહવાના કારણે મત્સ્ય વિગેરે મરણુ પામે છે. જો એક જ ઇન્દ્રિયમાં આસક્ત બનેલ આટલું દુઃખ પામે તો પછી પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયોમાં

સર્વદા હૈં હૈં ઉતરતા પ્રભાતી પ્રાણીની કંઈ દયા થાય! એની
તો બંને ભવ બન્ને.

જેમ જેમ આ વાતમાં હંદા ઉતરીશું તેમ તેમ ૨૫૪
સમગ્રો કે આજે શાયું આત્મચત્રાંજ દશુષ્ઠ રહ્યું છે. ઉદ્વિગ્નના
વિગ્નની પ્રાણીના વધની ભવ છે.

માફ નથી તેમાં મોઢ ન હોવો જોઈએ:—જે વીજ તમને
તમારી ચર્ચ નથી. ચવાની નથી. ચથે પણ નહિ એવી વીજમાં
મમત્વ થાય ખરું? ન જ થાય. કારણ કે, તમે શુદ્ધિશાળી છો. વિચાર
કરવાની વિવેક શક્તિ તમને વગી છે. જે ઉદ્વિગ્નના વિગ્ન આજ
મુખી મારા થયા નથી. હું એટલે કે આત્મા શાશ્વત છું. આ જડ
વિગ્નો વિનશ્વર છે—વિનશ્વરની સાથે શાશ્વતનો સંબંધ કદિ ન દટી શકે.

કદાચ મોઢ એવો સંબંધ દર્શાવી રાખવા માટે તો એની
મૂર્ખતાને એ સ્પષ્ટિ કરે છે. તેથી જ રીતે નશ્વર પદ્ધતિવગ્ન
વિગ્નો અદિકર્તાવ સમા છે. અનર જનનાથી આપમુને દૂર મૂકનાર
છે. માટે એ વિગ્નો પર મમત્વ આવ શુદ્ધ-પ્રેમ એ કદિ ન
રાખવો જોઈએ—

એને માત્ર એક આત્મત્વની અમર અંખના લાગી હોય
તે કદિ પૌદ્ગલિક મુખોમાં દેસાય નહિ. વર્ણ, ગણ, રસ
સ્વર્ગ એ પુદ્ગલના મુખો મોઢક હોય કે નિંચ હોય પણ પુદ્ગલની
જાણ સમજનાર એમાં કઈ—વિગ્નને સ્થાન આપે નહિ—માત્ર એ
તો હૈં હૈં જાણે જડ જગત સામે ઉભો રહે.

સમ્યગ્દષ્ટિ મુશુદ્ધિ મંત્રી:—ચંપા નચરી-દ્વ દ્વિય રાગને
શરિષ્ટી નામે પદ્મણી હતી. તેને મુશુદ્ધિ નામે મંત્રી હતો. મુશુદ્ધિ-વને
સમયો હતો. તત્ત્વોત્ત્વની નિચ:રત્ના કરી શકવાની મુશુદ્ધિ તેને મળી
હતી. તત્ત્વની વિચારણા કરી શકવાની મુશુદ્ધિ તેને મળી હતી.

એક વખત છત્રશત્રુએ મોટા મોટા સમ્રાટોનાં યોગેશ્વરો સામન્ત અને પોરજનોને જમવા આમંત્રણ આપ્યું. બત્રીશ ભોજનાં બેત્રીશ શાક; તૈયાર થયાં; રાજાની સાથે તથા જમવા બેસી ગયા.

શું આજના ભોજનનો સ્વાદ રસવતી તો આજે રસવતી જ બત્રી ગઈ છે આજની એક એક ચીજ ખૂબ જ ઉત્તમ અને સ્વાદિષ્ટ બત્રી છે મહારાજા છત્રશત્રુ જમતાં જમતાં બોલી ઉઠ્યા.

સામન્ત અને મંત્રી વર્ગે પણ રાજાના મુરમાં મુર પૂરાવ્યો. એક જ સમલાવી સુખુદ્ધિ મંત્રી સાન્ત બેઠા હતા.

મંત્રીશ્વર ! કેમ આજના ભોજન સમારંભમાં તમે ઉદ્વેગ લાવ સેવો છે. આટલી સુંદર રસવતી પણ તમને સંતોષી ન શકી? રાજાએ સુખુદ્ધિને સંબોધી કહ્યું.

મહારાજા ! આ ગંધા તો પુદ્ગલ ના ખેલ છે. જો જીભને આજે મિષ્ટભોજન પ્રિય લાગી રહ્યું છે. એ જ ભોજન કેટલીક વખત અપ્રિય પણ થઈ પડે. કેટલીક વખત જો આંખને જેવું પણ ગમતું હોય તે જ વસ્તુને અમુક સંયોગોમાં આપણી આંખથી પણ અલગ કરવાનું મન થતું નથી. દ્રાણને પ્રિય સુંગંધી પદાર્થ પણ અમુક સંયોગોમાં એવો પલટારો જાય કે જેની સામે નાક બંધ કરીને હિલા રહેવું પણ અસહ્ય થઈ પડે—સ્પર્શના વિષયમાં પણ આવું જ છે.

રાજા ! આવા પૌદ્ગલિક વિષયોમાં આનંદ માનવો એ ખરેખર ! આશ્ચર્ય જેવું જ ગણાય... આજની આ રસવતી આપને પ્રિય થઈ પડી છે. પણ એ તો પેટમાં ગયા પડીથી... બધું જ સમાન.

પુદ્ગલના સંબંધથી સારા અને નરસા લાગતા પાંચ ઇંદ્રિયોનાં વિષયજન્ય સુખોના રસસ્વાદમાં આનંદ માનવો એ પાંચ એક નતની મૂર્ખતા જ ગણાય.

: अत्यंत क्षुधाग्र प्रिय— राखणी सामे सत्य वस्तु
रत्नं करीनां सुखदिने लय छिन्न नदि यथे होय ? तसे वान नांनी
होय, फक्त व्यक्तिगत सत्ता वा तो गरमभां उदास जन्म जे अत्यंत
पस्तुनी रत्नसात न थरी होय तो समजतुं नव्हजे ? हस्त जे
वंतु वस्तुसमये आपणुने समजत न थरी—जानाते कोर्ष पित्त
हरे वा तो पित्ताने कोर्ष मानु हरेवा नांमे तो नमे हा मां हा
न न जलो ने ?

‘फक्त जहां शास्त्रीय दृष्टिनी वान आवे त्या तो समजत अर्था
न अभिगुद बदल न आवी दरे. सत्य वस्तुनी रत्नसात फक्त
जेनी असरकारक होयी नव्हजे—हे न आव. सर्वज्ञ आवी जनी गे
फक्त हेदृष्टी वजन जे अत्यंत वस्तुनी रत्नसात गीतने न मने
तो फक्त तत्वे आणुजे मनी ओळखुं ज्ञानाशी तो मौन जेवतु वस्तु
उत्तम मन्दाय.

हमजाने। शेगीः—मुखदिनी वान एतद्युक्तं इती नदि.
जे फक्त कथांथी ? प्रसन्नता हीरमज्ज सने रमावेष्ट आभांने आवी
वातो सांभगनां फक्त सग अरे तो नवार्थ जेव नथी.

किं कायकामवीलिरीश ! त्रिनेत्रपि शम्भो—
ने। गृह्यते विविधवर्णविपर्ययेण ॥

हमजाने। शेगी अवेन फक्त संपने विविध वर्णवांता अहस्त
हरे. जले जेमां होय तो शम्भो न छे तेम उपाधिगत होयना
आश्रयी ज्ञेयाने आ वात न न अवे. मिथ्यात्वने उदय जेवो न
छे ? पौन्यविक सुखमा मानवने विरुद्ध मरुगुल ज्ञात्री आत्मवर्षी
विमुक्त ज्ञावे.

एतद्युक्तं हर्षभावने सुखदि कथा असे. हमजुं तेने तो मौन
जेवतुं न वधारे सार्ध धाम्नु.

એ પણ પુદ્ગલનો તમાસો છે:—એક વખત મહારાજ પર્વટન કરવા નીકળ્યા છે. સાથે બધો જ પરિવાર છે રસ્તામાં: એક મોટી દુર્ગંધી ખાઈ હતી. એમાંથી સહેલા મઠદા જેવી દુર્ગંધ આગળ જોવાતી હતી. રાજા ત્યાં થઈને પસાર થયો. રાજાએ તો તરત જ નાક બંધ કરી દીધું. થોડુંક આગળ જઈ રાજાએ પોતાના સેવકોને ખાઈના દુર્ગંધ પાણીથી કંટાળી કહ્યું. આ પાણીનો રંગ ઘણો જ ખરાબ છે. દગલાબંધ કીડાઓ એમાં ખદખદી રહ્યા છે. મરેલા-સહેલા મઠદા જેવી બદબો આવી રહી છે. આ અસહ્ય દુર્ગંધ કદી સહી શકાય તેવી નથી. એનો રસ અને સ્પર્શ પણ જરૂર ખરાબ જ છે.

રાજાની વાતમાં બધા જ સંમત થયા. પણ સુબુદ્ધિ મંત્રીએ ધીરે રહી કહ્યું. મહારાજ ! આ બધા તો પુદ્ગલના તમાસા છે આ વાતમાં કંઈ જ નવાઈ જેવું નથી. આજ પાણીની પરિસ્થિતિ: પલટાતાં એના વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ પણ પલટાઈ જાય.

મંત્રી ! તમારી વાત દુરાગ્રહ ભરેલી છે. પુદ્ગલ સ્વભાવને આગળ કરી તમે તમારી દુરાગ્રહ ભરેલી વાણી જ હંમેશા આગળ કરો છો. જે વસ્તુ ખરાબ તે ખરાબ જ છે જે સારી તે સારી જ છે વસ્તુસ્વભાવ જો બદલાઈ જતો હોય તો કૂતરાની પૂંછડીને સીધી કરી આપજો પણ એવું બની શકતું નથી માટે તમારી વાત ગળે ઉતરે એવી નથી. મંત્રીના વચનથી ગરમ થયેલો રાજા બોલ્યો.

પદાર્થ માત્ર પરિવર્તન શીલ છે—જૈન શાસ્ત્રકર્તાની તો દૃઢ માન્યતા છે કે પદાર્થ માત્ર પરિવર્તનશીલ છે. પુદ્ગલનો સ્વભાવ સડન પડન અને વિધ્વંસન રૂપ છે. એ વાત બધાં સુધી સમજાય નહિ. ત્યાં સુધી વસ્તુ સ્વરૂપે વસ્તુજ્ઞાન આવી શકે નહિ. પદાર્થ માત્ર પરિવર્તનશીલ છે એવું જ્ઞાન હૃદય સાથે જોડાઈ જાય તો જામી ગયેલ મમત્વભાવ જરૂર દૂર થઈ જાય.

સુબુદ્ધિ મંત્રી તત્વદષ્ટ હોતો, રાજાને હવે આ વાત પ્રત્યક્ષ

સિદ્ધ કરી બતાવવા તેણે નિશ્ચય કર્યો, ઘેર આવી તેણે નવા ધારા નવ ધણ મંત્રીની તેમાં પોતાના મેવક દ્વારા પેલી ખાઈમાંથી ગળાને પાણી ભરાવ્યું. એ ધણ સાત દિવસ મુધી એક યથાને રાખી મૂક્યા. પછીથી બીજા નવા ધણમાંથી તેમાં પેટું પાણી નાંખી ઉપરથી થોડી રાખ નાંખી. ધીરે ધીરે પાણી સ્વચ્છ થતું જાય છે. તેના વર્ણ, ગંધ, રસ અને રસના જલદાના થયા. આ ગીતે સાન અકંવાડીયા મુધી મર્ચકમ આપ્યો.

પછી એમાં મુગધિન પદાર્થો નાખી મુગધિન બનાવી દીધું. દરે એ પાણી ખૂબ આદિષ્ટ ડાયક અને દીપક બની મધુ દર્પ. તેતાની સાથે એ પીવા માટે મન લલચાઈ જાય.

મંત્રીશરે એક નાના ધણમાં પાણી ભરી છત્રચત્ર રાગને મોકલાવ્યું રાગ તો આદિષ્ટ અને રંગથી પાણીને લેઈ પીવા જ મડ્યો.

એના તપિન હૃદયમાંથી પ્રશંસાના પુષ્પો વિખરાવા માંડ્યા વાદ ! આટલું સુંદર અને આદિષ્ટ પાણી ક્યાંથી આપ્યું છે ? ક્યા તીર્થનું આ પાણી છે ?

મહારાજ ! મંત્રીશરે ખાસ આપના માટે જ આ પાણી મોકલાવ્યું છે, પાને ઉમેરો અનુચર બોલ્યો !

પણ.. મંત્રીશરે આવું પાણી લાવ્યા ક્યાંથી ? જન મંત્રીશરને ક્યા બોલાવી લાવ, રાગને પોતાના અનુચરને આગ્રા કરમાવી:

મંત્રી ત્યાં આવ્યા પછી રાગ આ પાણી ક્યાંથી લાવ્યા ? તે વિશે પૂછે છે જે વસ્તુ પ્રાપ્તિ વ્યાપોદ વધે છે. એના માટે આદાસ પાતાળ પણ એક કરવા માનવ માન નિવાર થાય છે વસ્તુના જવાબદારી કરાવેલા માનવ દવાઈ કીમ્મત બાદ છે. નવા નવા મનોરંજક થઈ છે. પણ તે વખતે એને ખાનખાનું દોતું નથી કે આ દવાઈ કીમ્મત કકડમુચ થઈ જતાં અનુપ આસામેનો જવાસા મુખી શાદી નીકળે.

અનુકૂળ વાતાવરણમાં કે પ્રતિકૂળ વાતાવરણમાં વસ્તુ પરનો વ્યાપ્તિ છૂટી જાય તો જ પદાર્થની પરિસ્થિતિનું પૂર્ણ જ્ઞાન પામી શકાય.

મંત્રી રાગના શર્મા સાંભળી રહ્યો. પુદ્ગલના રંગ રાગમાં દિવાના બનેલા રાગ પ્રત્યે તેને કણ્ણાભાવ છૂટ્યો.

મહારાજ ! એ પાણી પેટી દુર્ગંધ મારતી ખાઈનું જ છે. જેને જેનાં જ આપને ઘૂણા છૂટી હતી. વસ્તુના વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ પદાર્થનાં ચાર લાગતી નથી—મંત્રીએ નમ્રભાવે જવાબ વાળ્યો.

શું એ દુર્ગંધ ખાઈનું પાણી !! બને જ નહિ ! મંત્રીશ્વર આમાં તો તમારી માયાબળ હોય તેવું મને લાગે છે.

રાગને ખાત્રી કરાવવા ખાતર મંત્રીએ રાગની સમક્ષ પૂર્વ પ્રમાણે પ્રયોગ કરી એવું જ સુગંધી પાણી બનાવી આપ્યું.

રાગને હવે સમજાયું કે ! મંત્રીનું વચન સાચું છે.

જૈન શાસ્ત્રકારોની માન્યતા:—જેને જીનેશ્વર દેવના વચન પર પૂર્ણ વિશ્વાસ છે તે જ સાચી વસ્તુ વિજ્ઞાનને જાણી શકે છે જૈન શાસ્ત્રકારો તો પદાર્થ માત્રને પરિવર્તન શીલ બતાવે છે. એવું જ્ઞાન જ્યાં સુધી ન મળ્યું હોય ત્યાં સુધી જડ પદાર્થો પ્રત્યે વધતી જતી મમતા અટકે નહિ જ્યાં સુધી એ મમતા અટકે નહિ ત્યાં સુધી હૃદયમાં સમતા આવે નહિ—માટે જ મમતાને પહેલી મારતાં શીખો.

સુસુધિ મંત્રીના આ પ્રયોગે રાગ પર જાદુઈ અસર કરી. જે મંત્રીની વાતને આજ સુધી ધુતકારી કાઢતો હતો. એ જ રાગ હવે એ વાતને સ્વીકારતાં શીખી ગયો. રાગતા જીવનમાં પણ ધણું ધણું પરિવર્તન આવ્યું.

સાચું સમજીને તો બીજાને કહી શકોઃ—સુસુદિ સાચું સમજ્યો દેતો મારે રાગને સમજતી વચ્ચે પણ સુસુદિ મંત્રીને જ ને સાચું સમજાયું ન હોત તો ?

આજે તમે જે આવી વાતોને સમજાયા. વિચારના ક્રમમાં આચરના સહ બન્યો તો તમારા સંસ્કારમાં આવેલા બીજા ભક્તિ સંસ્કાર રહિત હોય છતાં નમ્રતા સંસ્કાર હજી બચે પણ તમારામાં જે આ તત્વો હોય તે જોમાં ધમેકાકાઈ જતાં જરાપણ વાર, સામે નહિ મારે સાચું સમજી બીજાને પણ સમજાવતાં શીખો.

રાગ ધર્મને બીજાકડા ગ્રીહારવા નહતો આજસુધી ધર્મને ધર્મમાં બધે માનતો હતો એ રાગ સુસુદિના સદવાસથી એના હિંદુ તાત્વિક માનથી આજમાં ધર્મની આસપાસમાં હિંદુક બની, મજે

માને રાગ અને નવી મયમની સાધના કરી શિવમુખના બોક્ષા બન્યાઃ દવે તો તમને પણ સમજાયું હશે કે વિનમ્રર પંચેન્દ્રિય જન્ય મુખેમાં આનંદ માણવો એ અધઃપતનનું જ કારણ છે.

કંડિયાનો આધપિત્તઃ—પાચ દિવો કાળમાં ત્યારે જ આવે, ત્યાં એનો રાગ મન કાળમાં આવે કંડિયો બધ કરી દો આંખમાં જોવાનું, કાનથી સાંભળવાનું, નાકથી સુંધવાનું વિગેરે કામ ન કરે છતાં પણ પેટું ચીંચાવવું મન જપે તેવું નથી એતો એક જ સ્થાને દિવિયાનું પદાર્થોના અભાવમાં પણ પાપના કારણે પોતાની તરફ ખેંચી લાવવું હોય છે

મને તેવા પાપમાં બેઠા હોઈએ પણ પેટું નહાડું મન પોતાનું દૂર મારકે જાણ્યા સિવાય કદિ રહેતું નથી અધ્યાત્મવેદીઓને અધ્યાત્મની શીખ પરથી એ મન નહિ પડી છે. ત્યાંથીજોના ત્યાં અને એક કાળમાં રામની ભક્તિની આજમાં કારમ કરી નાખે છે

આનંદધનજી મદારાજ મારે જ ફરગાવે છે કે—

“મન સાધ્યું તેણે સઘળું સાધ્યું એ વાત નહિ ખોટી”

જેણે મનને જીતી લીધું તેનું સર્વ કાર્ય જરૂર સિધ્ધ થાય છે. જેનું મન બેલગામ દોડ્યા જ કરે છે. તે કદિ ઈષ્ટ સિધ્ધિને મેળવી શકતો નથી અરે ! મનના કારણે માનવ પોતાનું સર્વસ્વ ભૂલી જઈ લાનવિહિન બની લવાટીમાં ભટક્યા કરે છે. પોતે માનેલી સિધ્ધિને મેળવવા હરહંમેશ તકપાપડ બની રહ્યો હોય છે પણ...એ સિધ્ધિ તો છે લાગ્યાધીન. બ્યારે મનની તો પરિસીમા કોઈ પણ પદાર્થમાં ટકી શકતી જ નથી... ! ! !

આશાના દીપકાને સતેજ રાખવા મન મધી રહ્યું હોય છે. એની અતૃપ્ત આશાઓને કોઈ પૂરી શક્યું નથી—અગ્નિમાં હોમવા જતાં જ અગ્નિ વધુ ને વધુ સતેજ બને છે, તેમ મનની આશાઓને પૂરતાં પણ કદી મન ધરાતું નથી.

આશાના દાસ:—ભલે ચક્રવર્તીની કહેવેન્દ્રોની સિદ્ધિ મળીબમ છતાંય શાંતિ હોતી નથી.

આશાયા: યે દાસા તે દાસા સર્વલોકસ્ય,

આશાદાસી યેષામ્ તેષામ્ દાસાયતે લોકઃ ૧

જે આશાના દાસ છે તે સમગ્ર જગતના દાસ છે. પણ જેણે આશાને દાસી બનાવી લીધી છે, તેનું જગત દાસ બને છે.

આપણે આશાના દાસ બનીને જીવન વીતાવીએ છીએ, મારે જ સંતોષ જેવી ચીજને જીવનમાં સ્થાન આપી શક્યા નથી. જેની પાસે અનર્ગલ સંપત્તિ હતી. સમગ્ર સિધ્ધિઓ હતી. છતાં જે આશાના દાસ ન બન્યા. તેમના ચરણોમાં આજે પણ જગત નૂચી રહ્યું છે.

ઈગુલીઓ મત્સ્ય નથી આવતા કે નથી ભોગવતો. મત્સ્યની આંખની પાંપજીમાં એ ઉત્પન્ન થાય છે. ન્યારે મોડું પડેલું કરે છે ત્યારે એના મુખમાં ધણા મત્સ્યો સરાઈ છે. પશુ એનું મગ્ન સાદું હોય છે. જેથી ઘોડા મત્સ્યોનો આદર કરી શકે છે. બીજાં મત્સ્ય પાછાં પાખીની સાથે રવાના થઈ જાય છે. પેલો ઈગુલીયો મત્સ્ય છે એખાના ઘણા લેવડે, તે વિચારે છે અરરર! આવડું મોડું શરીર: મુખ મગ્ન મોડું: છાંય આટલાં મત્સ્યો બહાર નીકળી જાય છે. હું જો આની જગ્યાએ ફોડ તો... બસ એકેને મગ્ન બહાર ન જવા દઉં.

આ કુદ પરિજ્ઞાનના પ્રનાયે "વિશ્વ આધિ વિશ્વ બાગવેશ્વ. શેઠેટ કમં બધાય" એ ન્યારે એ ઈગુલીયો મત્સ્ય મગ્નને આનમી નરો જાય છે.

જેનું આશાનું પરિજ્ઞાન ?
બોમ સામમી વધુ મજા ના ન મજા પાવુ મનથી તો પાપ બંધ થાયુ રહેશે તો દુઃખિને ને સાધી શકવા માટે આપણે સમિય હિલમ મજુ નદિ કરી શકીએ.

કપિલ કેવલી—કપીલની આસ્થાવધામા જ એના પિતા મરજુ પામ્યા. કપિલનાં પિતા કાત્યવ ગજપુત્રેદિન દગા. તેમનું સન્ત્યમા ખૂબ જ સન્માન દગુ. મેઝામીના છાસનુ સગ્નએ કાત્યવના મરજુ પછી કપિલ નાનો હેવાથી રાજપુત્રેદિન પર બીજા ઘાઠમુને આપ્તુ. તે દમેલાં ઘોડા પર એમી જવ થામુ કરી કાત્યવના પર પામેથી નીકળતો.

સંપત્તિ આપ્યા પછી તેનો ગર્વ જ્યારે વધતો જાય છે. ત્યારે બીજાને બાગવાનો શનિ અત્ત કરજુમા ડોકીયાં કરતી હોય છે. આધકાર પામ્યા છતાં અધિકારનું જ્ઞાન ન હોય તો જ માન વધે.

કાશ્યપની વિધવા આ 'અધુ' જોઈ હતી છે તેનો નાનો બાળક કપિલ પૂછે કે-હે-માતા તું શા માટે રડે છે ?

માતા પુત્રકાં ભરતી ઉત્તર આપે છે-કે-પત્નીતા પુત્ર ! આ સામે જતાં રાજપુરોહિતની સદ્ધિ તારા આંગળે રમઝટ કરતી હતી. ત્યારથી તારા પિતા સ્વર્ગવાસ સિધાવ્યા. ત્યારથી એ સત્તા બીજાના હાથમાં ગઈ-આપણે દુઃખી દુઃખી થઈ ગયાં.

માતા ! તું ચિન્તા ન કરીશ. હું એ બધી રિદ્ધિ આડા દોષમાં આપણે આંગળે આંવીને ઉભા રહીશ તંબુ કરીશ. કપિલ બોલ્યો.

બાલકની આવી કાલી ઘેલી વાણી સાંભળી કાને હસવું ન આવે ? માતાએ પુત્રને સમજાવતાં કહ્યું. બેટા ! એ બનવું અશક્ય છે. એનાં માટે તો તારે હજુ ભણવું પડશે. તારે જો ભણવું હોય, તારા પિતાના કુલને દીપાવવું હોય તો. તું આવસ્તી નગરીમાં જઈ ઇદ્રદત્ત બ્રાહ્મણની પાસે અભ્યાસ કર.

માતાની વાત સાંભળી કપિલ તો તરત જ તૈયાર થઈ ગયો. આવસ્તીનગરીમાં જઈ ઇદ્રદત્ત પાસે અભ્યાસ પણ કરવા માંડ્યો.

ઇદ્રદત્તપંડિતે અભ્યાસમાં સ્ખલતા ન થાય તે માટે શાલિભ્ર શેઠને ત્યાં એના ભોજનની બધી જ વ્યવસ્થા પણ કરાવી દીધી.

ભણતરમાં ભંગાણુ પડ્યું :—કપિલ શાલિભ્ર શેઠને ત્યાં રોજ નિયમિત જમવા બેસે છે. દાસી એને પીરસવાનું કામ કરે છે. બંનેને પરસ્પર પ્રીતિ બંધાણી. ધીરે ધીરે મન એને તનના સંબંધોમાં બને જોડાઈ ગયા.

આવ્યો હતો ભણવા પણ ભણતરમાં હવે ભંગાણુ પડવા માંડ્યું. ઇદ્રિયોને વશવર્તી બનેલો જીવ ક્યારે બેભાન નહિ થાય. એ કાણુ કહી શકે ?

વિષ તો એકજ ભવમાં ગ્રાણુ વિચુક્ત કરી મારે છે ન્યારે

વિવાહો તો ભવોભવ મારે છે, વિવાહાધીન હવની પરિસ્થિતિ જીવી
જનની દોષ છે, શાસ્ત્રો તો કહે છે કે—

દિવા પરચતિ નો ધૂકઃઃ ઠાકો નકલ ન પરચતિ
અપૂર્વઃ કોઽપિ કામાન્ધો દિવા નકલ ન પરચતિ ।

ધૂવડ દિવમે લેઈ શકતો નથી કામરો રાત્રે લેઈ શકતો નથી ।
અપારે કામાન્ધ પુરૂષ દિવસ કે રાત્રી કંઈ જ લેઈ શકતો નથી ।

કપિષ્ઠ નિર્ધન છે દામીનો નિર્વાદ કરવા માટે એની પામે કંઈ
જ ધન નથી એક વખત દામીઓનો ઉત્સવ છે દામીને માથા
વિગેરે લાવવા મારે ધનની જરૂર પડી. કપિષ્ઠ ખૂબ ચિન્તામાં પડી
મથે દામીઓનો એક ફળુ ઉપાસ એ અજગારી શકે તેમ નહતો
દામીની પ્રત્યક્ષી અવગળા ફળુ થઈ શકે તેમ ન હતી. કપિષે
સાંભળ્યું કે ધના નામના કોઈ દેવીનું પ્રમાણમાં જઈ જો પહેલો
ઉપમાથી ઉઠાડે તેને તે જો માથા ભુવંજી આવે છે

કપિષ્ઠને ધન મેળવવાનો સરસ ઉપાય સુગી આન્ધો ઉધો ફળુ
ઉપ આવતી નથી. ક્યારે સ્વાર થાય અને ધનારીકને જગાડી એ
મામા માનું સર્ક આવું. બસ ! એનું એજ રહ્યું એને યાવું છે

દના તેવાને તેવાઃ—સમજત અધોરાત મઈ ત્યા તો
કપિષ્ઠ જગાડી જગી મથો મારા પહેલા કોઈ કોઈને જગાડી આવશે
તો હું કતો તેવા ને તેવા રડી જઈશ. ધનની બાબતમાં દના તેવા
ને તેવા ન રડી જવાય એ વિચાર મુલબ થઈ મથો છે. અને ધર્મની
બાબતમાં એવું યાને ખરું કે ! અમારી ઉમર થઈ યજુ. આજ સુધી
ધર્મધન ને એકું કંઈ નહિ દના તેવા ને તેવા જ રડી જઈશું તો
ધાખું પાખું નીચે જઈએ અને અમારા માટે કુર્માનિયો મદાદંડ રહ્યો
થઈ જઈશ. એવો સવ ખરો ? જો આવો વિચાર ફળુ આવતો દોષ
તો અમૂક અંશે ફળુ હવનામાં જરૂર મુકાશે થઈ જ રહ્યો.....

કપિલ ને હતો તેવો નથી રહેવું. એ તો ઉઠ્યો. રાત છે એવું એને ધ્યાન નથી. ધૂનમાં ને ધૂનમાં એ ચાલ્યો જાય છે. રસ્તામાં કોટવાળે એને જોયો—આવી રાતે ચોર સિવાય ખીજો કોણ હોય ? એનો વેપ પણ લગભગ એવો જ હતો. કોટવાળે તરત જ એને પકડી લીધો.

સવારે કચેરીના સમયે રાજા પાસે કપિલને હાજર કરવામાં આવ્યો. થર થર કંપતા કપિલે અતશયુરાજ પાસે બધી હકીકત નિવેદન કરી દીધી. રાજા દયાલુ હતો. કપિલની બધી વાત સાંભળી કહ્યું. કપિલ તું ખરેખર ચોર નથી. તારે જે ચીજ જોઈએ તે મારી પાસે માંગી લે.

કલ્પનાના કુટિલ તરંગો :—રાજાની વાત સાંભળી કપિલે કહ્યું. રાજા ! હું હમણા ધણો અસ્વસ્થ છું. વિચાર કરવાની તાકાત પણ રહી નથી. માટે થોડો સમય વિચાર કરી પછી આપની પાસે માગીશ.

રાજાની આજ્ઞાથી કપિલ નજીકના ઉપવનમાં વિચાર કરવા ગયો. શીતલપવન અને સુગંધિત વાતાવરણમાં કપિલે મન : સ્વાસ્થ્ય મેળવી લીધું. ધીરે ધીરે મનના મહાસાગરમાં કલ્પનાના કુટિલ તરંગો ઉછળવા લાગ્યા. વિચારના હિંડોળે ઝૂલો ખાતાં કપિલ વિચારે છે કે એ માસા સોનું માંગવાથી તો શું વળે ? રાજા પ્રસન્ન થયો છે. માગું ને આપવાનો જ છે. તો પછી વધારે શા માટે ન માગું.

સો સોના મહોર માગું તો ?

ના, ના, એટલાથી તો બંનેનું જીવન સુખપૂર્વક કઈ રીતે ચાલે ?

હજાર માગું ! દશ હજાર ! લાખ. દશ લાખ..... વિચાર કરજો કે એ માસા સોનાને જદલે લાખ ને દશ લાખ સાથે હાથ બીડવા તૈયાર થાય છે. મનની પરિસ્થિતિ જ આવી છે. જેમ જેમ તમે તેને સંતોષવા પ્રયત્ન સેવશો; તેમ તેમ વધુ ને વધુ તેની તીવ્ર ગતિ બનવાની.

એ મનને કદિ કાઈ સંતોષી શક્યું નથી. મનની મુગ્ધતા પૂરી પાડવા જતાં મુક્તિનો માર્ગ મળી શકતો નથી.

સાબથી લોભ વધે—કપિલની કપ્પા હજુ અટકી નથી. અરે! રાજા પ્રસન્ન થયો છે તો શા માટે જોધું માનું?

“સકૃદ્ વદન્તિ ભૂષણઃ”

રાજા જે એક વખત જોસે તેને જરૂર પામેજ, જે હું માગીશ તે રાજા આપવાનો જ છે, માટે માનવામાં હું શા માટે ખામી રાખું?

“કોડ સોના મહોર માનું—

સો કોડ માનું.....”

સોના મહોર માનવાથી તો હું ખાર અને કુટુંબનું પોષણ કરી શકીશ પણ...રાજાપિપ્પનિ તો નહિ જ કહેવાડે, માટે રાજા પામે રાજ્યની માગણી કરું તો? મન કપા જાતને અટકે છે, કહેવાડે પાણીસો એવો વિચાર કરવા દોય છે કે અમને જે અમુક પૈસા જોઈ જાય તો અમે અમુક ધર્મ કામ કરીશું. પણ...આજન્દો અને આજન્દો પાણી ધર્મને પોષવાથી તો નથીજ કારણ મનમાં તો ધનની હસા દોય છે અને એ લાલસાને પોષવા ખાતર ધર્મરસિને મગ કરાય છે.....

સાથે સાથે જેમ જેમ લાંબી વધતી જાય છે તેમ તેમ મનોભાવનામાં મોડું મોડું વળતું જાય છે પૂર્વ પ્રયોગથી જે લક્ષ્ય મળી દોય એનો સદુપયોગ કરવા પ્રયત્નથી રહેતું નોંધે પણ મનના બાના દોળ ધન મેળવી સંસાર વધારવાની લાલસા કદિ ન સેવવી જોઈએ.

કપિલ થોડી સજે સાન્ન રી મળે મનનાં બનિમાન કપેશો મોં અટકી ગયાં મુક્તિપાવનાનો આત્મ સાધનમાં સંચાર થતાં કપિલ વિચારે છે કે—

જાહા લાહા તહા લોહા, લાહા લોહા પંવડૂધા

જેમ લાલ તેમ લોલ. લાલથી લોલ વધેજ નય છે. લોલને કદિ ચોલ હોતો જ નથી. થોડાપણુ લાલ લક્ષ્યમાં આવતો હોય તો ત્યાં મન મોટા ને મોટા લાલના ગંજ ખડકી દઇ લોલને તીવળનાવે નય છે. મેં જેમાસમાં સોના માંથી રાજ્યપાટ પણ લેવા સુધીની લાવના સેવી લીધી. ધિક્કાર હો એ લોલને...! લોલના તીવળ ઉદયે સગરચક્રવર્તી સાગરના તળીયે જેસી ગયો. આલેખે અને પરલવ અગાડનાર કંચન-કામિની અનેમાંથી એકપણુ મારે ન જોઈએ.

દાણુ પહેલાં નો કપિલ ભોગીમાંથી યોગી બનવાની લાવના સેવી રહ્યો છે. પોતાના જીવનને વિચારતાં એને વિષયો પર ખૂબજ ધિક્કાર છૂટ્યો; પાંચ ઇંદ્રિયો અને આત્માને મુકબનાર મનના કૂર રમતનાં એદાનમાંથી એ છૂટવા તૈયાર થયો. ત્યજી કપિલને જ્ઞાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું. કપિલે પોતાનો પૂર્વલવ જોયો.

સ્વયંબુદ્ધ કપિલમુનિ—કપિલ સ્વયં બુદ્ધ—પોતાની મેળેજ બોધપામનાર બન્યા દેવલોકનાં દેવોએ આવી મુનિવેષ આપ્યો. કપિલ પંચમુષ્ટિ લોચ કરી સાંધુવેષ અંગીકાર કરી રાજાની સલામાં ગયા.

કપિલને જોઈ રાજાએ કહ્યું કપિલ! આ તમે શું કયું ?

રાજાને જેમ જેમ લાલ મળે તેમ તેમ લોલ વધેજ નય છે. મનની આવી ગજબનાક સ્થિતિમાં સાચું આત્મત્વ ભૂલાય છે. મારે હવે આ સાંસારિક ભોગોને જોઈએ હું તો સાચી આત્મસ્વતંત્રતા મેળવવા માટે ઉઘમી બન્યો છું. ઇંદ્રિયોની પરાધીનતાથી પામર બની જીવન વીતાવવા હું હરગીઝ તૈયાર નથી.

કપિલના શબ્દોએ રાજાના અને પ્રજાના હિલમાં ઉડી જાય. પ્રાડી કપિલમુનિને વ્રતપાલન કરતાં છમહિને કેવલજ્ઞાન થયું. પ્રાન્તે અનેક લગ્ન જીવોને પ્રતિજોધી શાશ્વત સુખના સ્વામી બન્યા.

આત્મ સ્વાતંત્ર્ય:—ઈન્દ્રિયોની આધીનતાથી સાચું આત્મ-
સ્વાતંત્ર્ય દશાર્ક રહ્યું છે દિવસે દિવસે મનની મુક્તિની વધતી જાય છે
ઈન્દ્રિયોના વિવેચના મળ જતી આજ નુકી અવલમળ સાચું
રહ્યું. દવે રીતરાગ વંદ્યા દેવ અને તેમનું માસન મહાપૂજ્યોદયે
મળ્યું છે. માટે મનને કાચુના રાખા—ઈન્દ્રિયો ઉપર અધિકાર
જમાવી સાચું આત્મસ્વાતંત્ર્ય મેળવવા પ્રયત્ન નંદરો લેજાએ.

આજે નમને કાર્ક પૂજા નમે સ્વતંત્ર્ય કો પરત્ર ના નમે
ચું જવાગ આપમે જાનિએ ના નુકામ અનેકા બધાજ
પરત્ર ન છે, જ્યાં દલવની આગ રહ્યી દમે ત્યાર બીજે બર કરે
પડે આશા ત્યાં વારા એ કેવેના અચર સિકાના બધાં માટે
સરખા જ છે આજ નુકી એ આગાને આધિન જા અનેક જન્મ
મરણ દ્યાં પમુ દવે જનન જા સાચું આત્મ સ્વાતંત્ર્ય મેળવવા
પ્રયત્ન મેવે આશાજાને માટે દરિયક થાએ ૧ ઈન્દ્રિય અને મનની
મુક્તિ માટે ન્યાડે નુકિત મળે ત્યાંજ સાચું આત્મ સ્વાતંત્ર્ય
મેળવી શકાય

ૐ અર્હમ

શ્રી સંઘ ભક્તિ

ભા. ૧૬ ૯ સોમવાર તા. ૩-૧૦-૬૧ ડાશીવાડાની પોળ

વ્યાખ્યાન છકું

લક્ષ્મીસ્તં સ્વયમભ્યુપૈતિરભસા કીર્તિસ્તમાલિંગતિ
પ્રીતિસ્તં ભજતે ભતિ : પ્રયતતે તં લખ્ધુમુત્કણ્ઠયા
સ્વઃ શ્રીસ્તં પરિરખ્ધુમિચ્છતિ મુહુર્મુકિતસ્તમાલિંગતિ
યઃ સંઘં ગુણરાશિ કેલિસદ્નનં શ્રેયોરુચિઃ સેવતે ॥

જૈન શાસનમાં જીનેશ્વરની આજ્ઞા અનુસાર ચાલનાર શ્રીસંઘનું
ધર્મજ મહત્વ બતાવ્યું છે. એ ચતુર્વિધ સંઘની ભક્તિ કરનાર બહુ-
માન કરનાર સાચી આત્મશક્તિ ને પામી શકે છે—

સંઘ બળઃ— “ સંઘેશક્તિ કલિયુગે ” કલિયુગમાં પણ ન્યાં
સમુદાય—સંઘ હોય ત્યાં શક્તિ રહેલી છે. કારણ કે એ સંઘની દોરી
સંચાલક તરીકે શ્રી અરિહંતો છે. “ સંહતિ કાર્ય સાધિકા ”
માણસોનો એકત્રિત થયેલો વ્યવસ્થિત સમુદાય કાર્ય સાધી શકે છે.
પણ “ મુડે મુડે મતિભિન્ના કુડે કુડે નવંપય । ” જેમ જેમ દરેક
કુડમાં અલગ અલગ પાણી હોય છે તેની જેમ મસ્તકે મસ્તકે જુદી
મતિ હોય તો—સંઘબળમાં પણ લંગાણ પડે.....

માટે જ શાસનના સંચાલક સર્વજ્ઞ ભગવંતોની આજ્ઞાનુસારે
ચાલનાર શ્રીસંઘને જ સંઘ તરીકે કહેવાય અને ચતુર્વિધ સંઘની

મનવચન, કાયાથી ભક્તિ કરનાર લગ્ન્યાત્મા કુંઠે યાદીમાં જ સર્વ
સિદ્ધિનો બોક્ષા બની શકે છે; પરમજ્ઞાની મહાપુરુષો માટે જ કરમાવે
છે ૧—

ગુણના સમુદાય સ્વરૂપ શ્રીસંધની જે સેવા કરે છે; તેને લક્ષ્મી
સ્વયમેવ આવીને મળે છે. શ્રીતિ તેને બેટી પડે છે. પ્રીતિ તેની પત્નિ-
પાસના કરે છે. અને શુદ્ધિ તેને મેગવવા માટે ઉત્સુક બને છે. સર્વની
લક્ષ્મી તો તેને મળે. સુક્તિ તો તેને આવીને મળે છે

શ્રી સંધ ભક્તિ કરનાર બાળ અને અબાંતર લક્ષ્મી નો બોક્ષા
બની શકે છે. સાધુ સાદી આવક-આવિદ્યા રૂપ ચતુર્વિધ શ્રીસંધની ભક્તિ
નો અમૂલ્ય અવસર આપણી સામે આવી ઉભો છે.

સંધ ભક્તિનું ફળ:—

યદ્ભક્તે: કલમહાદાદિપદવી મુખ્ય કૃપે: શસ્ત્રવત્;
અકિત્ત્વં ત્રિદ્યોન્નતાદિનૃણવત્પ્રાસંગિક ગીરને ।

શક્તિં ચ-મદ્દિમસ્તુતૌ ન દધતે વાચોડપિ વાયસ્પતે;
સંધ: સોઢ ઘઠર: પુનાતુ ચરણ-ચારી: સત્તાં મન્દિરમ્ ॥

જેમ બેટા બેટી કરનાં પરિજ્ઞામે કલના પરિપાક રૂપે અન્નને
મેળવે છે. તેમા પ્રાસ વિગેરે તો એને અન્નાવાસે મળી જાય છે. પણ
તેના માટે એને મદેન કરવી પડતી નથી. તેવીજ રીતે શ્રી સંધની
ભક્તિ કરનારને તીર્થ કરવું તો-મળી જાય. અકિત્ત્વ દેવેન્દ્રપદ્મ
તો પ્રાસંગિક-ગુણની જેમ અણુય છે, જે શ્રીસંધના મદિમાનાં ચતુ-
માન બુદ્ધરપતિ પણ પોતાની વાણીથી કરી શકે તેમ નથી. પણ
દરજી કરનાર એવો શ્રીસંધ સજ્જનો ના મંદિર (પરને) ચરણ
કમલથી પવિત્ર કરે.

સંઘ લક્ષિત કરનાર તીર્થ કરપાણું પણ પામી શકે છે—જતાંય એ ફળ પણ ઓછું ગણાય છે.

આવી અનુપમ શ્રીસંઘ લક્ષિત તમને મળી છે. પણ ત્યાં સુધી સંઘ લક્ષિતની લાવના જાગે નહિ. ત્યાં સુધી સાંસારિક મોહ દૂર લાગે નહિ.

સંખ્યાનો વ્યામોહ નકામો છે:—અહિં શ્રીસંઘ લક્ષિતની વાત ચાલી રહી છે. તે વચ્ચે એક વાત તમને જણાવી દઉં કે! આજે કેટલાક બોલે છે કે! જૈનોની સંખ્યા ઘટતી જાય છે; માટે ગમેતે રીતે ધર્મપ્રચાર કરીને પણ સંખ્યા વધારતી જોઈએ પણ આ વ્યામોહ નકામો છે. આપણે તો એવું ટોણું ઉભું કરવાની કોઈ જરૂર નથી. શ્રીજીનેશ્વરની આજ્ઞાને બહુમાન પૂર્વક સ્વીકારનાર થોડી પણ સંખ્યા જો હશે તો એ કાર્યકર નીવડશે.

શ્રીજીનેશ્વરની આજ્ઞાનો ઇન્કાર કરનાર ઘણી પણ સંખ્યા હશે તો એ સંઘજળની પૂરક નહિ બની શકે! હું તો તમને કહું છું કે શ્રીજીનેશ્વરની આજ્ઞા પર રુચિ જગવતાં શીખો. ત્યાં સુધી આજ્ઞા પર અરુચિ હશે ત્યાં લાખોને કોડોની સંખ્યા પણ નકામી ઠરશે—સંઘનું બહુમાન પણ અરિહંતોત્તરી આજ્ઞાને જ આભારી છે.

“નમો તિત્થસ્સ”

તીર્થના સ્થાપક અરિહંતદેવો પણ “નમો તિત્થસ્સ” બોલીને જ સિંહાસન પર બેસે છે. દ્વાદશાંગી ગણીપીટક રૂપ પણ તીર્થ કહેવાય. અને ઉપલક્ષણથી શ્રી શ્રમણુપ્રધાન સંઘનું પણ ગ્રહણ થાય છે. અરિહંતદેવ પણ શ્રીસંઘને નમસ્કાર કરે છે. એમ વિશેષાવસ્થક ટીકાકાર જણાવે છે. માટે વિચારવાની જરૂર છે કે, એ સંઘ આપણા માટે તો વિશેષ રૂપે પૂજનીય જ છે.

શ્રમણુપ્રધાન ચતુર્વિધ સંઘ હોષ્ટ શકે કારણ ત્યાં જોના જીવનમાં ઉતર્યો છે. એ જ સાચી પ્રરૂપણા કરી શકે. જ્યાં શ્રમણુ

પ્રધાનપણું ગયું ત્યાં સ્વતંત્ર સામ્રાજ્ય સ્થાપવાની તમન્ના
સેવતા ત્રણે વર્ગો દીકા પડી જાય છે... અરિહંતની આગ-
તુસારે આઘાતર ચતુર્વિધ સંઘ દરિ મનગ્રી પ્રાપ્ત કરી શકે નહિ.
દરિ શાસન વિરુદ્ધ કંઈ પણ પ્રચાર પણ કરી શકે નહિ. દેશવ્ય મોર્ષ
આવી યેલજમાં દિતરી જાય તો શીસધ તેને સંઘ બદલાર કરવાનું
પણ દક્ષ ધરવી શકે છે.

શીસધુર્વિધ સંઘની ભક્તિ કરવાનો મુખ્ય હેતુ એ પણ છે કે
આ શીસંધમાં મોટકે ભાગ્યશાસ્ત્રી તીર્થ કરે થવાના દરો. મોર્ષકે
મનુષ્ય દરો. દિતમયોગ્યનાને વગેરે [એવા આત્માઓની ભક્તિથી
એ દિતમનાને આપણે વરી શકીએ. અને સાથે સાથે આરાધનાને
કરનાર આ શીસધ મારામાં પણ આરાધક ભાવને દિતમજ રહે-
શુભભાવની વિચારધેણી પૂર્વકે થયેલું આરાધન
આત્મત્વની રસમદાણ આપી શકે છે.

ન્યાં શીસધ પ્રત્યે બહુમાન ન હોય. શક્તિ છતાં પણ ભક્તિ
કરવાની તમન્ના ન જાતની હોય. ત્યાં આવી આવી વાતો કરવી
એ તો બધા આગળ આરસી ધરવા જેવું જ થાય.
શુભુમાદી દરિ આવી જાય તો આ બધી વાતો સરજતાથી
જમણ સકાય તેવી છે.

શાસન પ્રભાવનાનું પ્રતિક—ચતુર્વિધસંઘની જેવા શાસન
પ્રભાવનાના પ્રતિક સમી છે. દેશવ્ય મોર્ષ નિર્મલ જીવ હોય તો એને
પણ તે વખતે કિંતુ કંઈ જાણ કે મારી આ ભક્તિ એ શીસધ
ભક્તિ છે. આ સંઘ ભક્તિને દુર પોતે સાચક ન હોવા છતાં મારી
ભક્તિ થાય છે તો જરૂર મારે દરે જીવનમાં કંઈક કરતંબને અગ્ર
કરવા જમણ થતું જોઈએ. આવી ભાવનાના બન્ને પણ મોર્ષકે
જીવ મોર્ષકે પામી જાય.

સાથે સાથે સંઘલક્ષિત સ્વીકારનારે પણ ખૂંચ જંગલ રહેવું જોઈએ; કે આ લક્ષિતને સ્વીકારવાની અમારી લાયકાત કેટલી? લક્ષિત કરનાન તો પુણ્ય ઉપાર્જન કરે છે; પણ સ્વીકારનાર જો સાવચેતી ન રાખે તો કાષ્ઠક વખત પુણ્યપથથી પતન થવાનો પણ સમય આવી લાગે.

પ્રભાવનામાં પરિવર્તન કેમ આવ્યું ?

પ્રકારેણાધિકા માતઃ ! ભાવનાતઃ પ્રભાવના ।

ભાવના સ્વસ્ય લાભાય; સ્વાન્યયોસ્તુ પ્રભાવના ॥

ભાવના કરતાં પણ પ્રભાવના વધી જાય છે. શાસન પ્રભાવનાને જોઈ કેવલ જૈન જ નહિ- જૈનેતરે પણ ધર્મ વાસિત બની જાય. ભાવના તો કેવલ પોતાના જ લાભ માટે થાય છે જ્યારે પ્રભાવના પોતાના અને પરના બંનેના લાભ માટે થાય. પણ એમાં આજે જેવું આચરણ આચરે છે. એવું ન જોઈએ.

આજની થતી પ્રભાવના માં કેટલું પરિવર્તન આવ્યું છે ? એ જાણો છો; જાણે યાચકટ્ટંદ એકઠું થયું હોય તેવું આચરણ થાય છે. પણ જો શુદ્ધ ભાવનાપૂર્વક આપનાર હાય જોડીને આપે અને લેનાર હાય જોડીને લેતાં શીખે તો જે શીસ્ત અને સભ્યતા નું અવળું પ્રદર્શન થઈ રહ્યું છે એ કદિ ન થાત ! ખરી રીતે જોતાં આજની પ્રભાવનાઓ પણ કેટલાક આત્માઓને ઉદ્ધાસને બદલે શોક નું પણ કારણ બની જાય છે...

આ વાત બતાવી ને હું આજના આચરણ કર્તાઓને વખોડી નથી કાઢતો. પણ તેમાંજે પરિવર્તન થવું જોઈએ એનીજ દિશાસૂચવી રહ્યો છું.

પ્રભાવના થી પામી ગયા:—શાસન પ્રભાવનાના સંકલ્પેથી અનેક આત્માઓ શાસનને સ્પર્શી કલ્યાણ સાધી ગયા છે.

આર્પમુદસ્તીમુરિ મદારાજને ચતુર્વિધ સંઘસાથે જતાં જોઈ સંપ્રતિ મદારાજ સુઅવક જતી ગયા.

મોગલ સમ્રાટ અકબર, ચપોઆવિકા ના જમામી તપને વરથોથે જોઈને વિચાર મગ્ન જતી ગયો. જાતે હીરમૂરીખરજી મ. પામે અદિસાની ઉપાસના કરનાર જન્મા. આવા અનેક દેદાદરજો દતિદાસ આપણને પૂરા પાડે છે—મારે શાસન પ્રભાવના કરનાર શીસંધની ભક્તિ કદિ ચૂકવી જોઈએ નહિ.

શીસંધને સ્પર્શતા પવિત્ર રત્નકળે કર્મરજને દૂર કરવામા સદાયક બને છે—શીસંધને જોઈ હૃદય પ્રફુલ્લજનનું જોઈએ—હૃદયમાં થવું જોઈએ કે મારે પુણ્યોદય જનમતોફે તું શીસંધનાં દર્શન કરી શક્યો! આજ સુધી સગાં સંબંધીઓની મેવામાં સમય ખરબાદ કયો! પણ શીસંધ ભક્તિ મને આજે મળી છે; મારે મન વચન અને કાયાથી જોઈથી શીસંધની મેવા થઈ શકે તેટલી કરી લઉં.

વસ્તુપાલની સંઘ ભક્તિ:—મવન ૧૨૮૬ ની સાલમા મારવાડ નીવામી નાગોરના પુનઃ આવકે જરી પાગતો સપ કાર્યોદતો સંઘમાં ૧૮૦૦ માણાં દનાં અને કાથી ઘોડા વિગેરે પણ પ્રમાણમાં વધુ દના. શીસંધ સિદ્ધાચક્રને સ્પર્શવા જઈ રેલથે દતો. દળશો આવિકા વાગીઓ જરી પાગતા યાત્રા કરવા આવી રેલથા છે.

જરીના નામ આ પ્રમાણે છે.....

• સમ્મકત્વધારી પધિ પાદચારી; સુચિત્તધારી વરશીલધારી
• બુદ્ધવાપકારી સુકૃતી સદેકાહારી વિગુહાં વિદધાનિ યાત્રામૂળ

૧. સમ્મકત્વ ધારી ૨. માર્ગમાં પરેથી ચાલનાર ૩. સુચિત્તનો ત્યાગી ૪. ક્ષત્રીઓને કારણે કરનાર (ખપ્પચારી). ૫. બુદ્ધિ સંચારે કરવાવાળો. ૬. એકસમું કરનાર, આ પ્રમાણે જરી ને પાગતા જે યાત્રા કરવાનવ તેજ શીનીર્થ વગ્ન સચી મળ્યા.

આજની દ્રૌપદી યાત્રા:—આજેતો રાગવડીયો ધર્મ વધી-
ગયા છે. દ્રૌપદીમાં ઉપડ્યા યાત્રાગે; ત્યાં ન હોય સચિત્તનો ત્યાગ; ન
હોય નત પચ્ચક્રખાણ; તીર્થયાત્રાને બદલે પર્યટનો વધીગયાં. સાધનો
અને સામગ્રી વધી પડી દિવસો ગામો ગામો ? પણ એ યાત્રા
તીર્થયાત્રાનું મન ક્યા આપી શકે. આવી યાત્રાના પરીણામે તીર્થસ્થાનોમાં
જઈને પણ અલભ્યાભાર વધી ગયા. રાત્રી ભોજનના ત્યાગ ને બદલે
રાત્રેતો આ ને એવંચા ઉગ્રવચા ખાસ નેત્રએ જ.

પણ ધ્યાનમાં રાખજો કે:—

અન્યક્ષેત્રે કૃતં પાપં; તીર્થક્ષેત્રે વિનસ્યતિ ।

તીર્થક્ષેત્રે કૃતં પાપં; વજ્રલેપો ભવિષ્યતિ ॥

બીજા ક્ષેત્રોમાં આચરેલ પાપ તીર્થસ્થાનોમાં જવાથી દૂર થઈ
શકે પણ એજ પવિત્ર તીર્થસ્થાનોમાં કરેલું પાપ વજ્રલેપ સમાન
નીકાચિત બની જાય છે.

ત્યારે વિચાર જોડે ! તીર્થયાત્રાની કિંમત કાણે ઘટાડી ? સાધનો
વધ્યાં એટલે પાપારંભો પણ વિશેષ વધ્યા—

સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકા આદિ ચતુર્વિધ સંઘ સાથે પગેચાલતાં
જે તીર્થયાત્રા થાય છે. એજ ભવોદ્ધિથી તારવાવાળી બને છે.

પૂનડ આવકનો સંઘ શંખેશ્વરજીની યાત્રા માટે માંડલ નગરના
પાદરે રોકાયો છે. ધોળકાના મંત્રી વરતુપાલને જ્યારે ખબર પડી
ત્યારે પોતાના ભાઈ તેજપાલને પોતાની જન્મભૂમિ માંડલમાં મોકલ્યા—

તેજપાલે શ્રીસંઘને બહુમાન પૂર્વક માંડલમાં બોલાવી ખૂબ
સેવા ભક્તિ કરી. ત્યાંથી વિદાય લેતાં પુનડ આવકને તેજપાલે કહ્યું.

તીર્થાધિરાજ શ્રીશત્રુંજય ને સ્પર્શી આપ શ્રીસંઘ સાથે પાછા
ફરતાં ધોળકા નગરને અને અમને પાવન કરજો.

“અંધકુર:-સંઘ” પાપને દૂર કરે તેજ ધીસંઘ, યાગ કરવા જતાં મનુષ્યોનાં મન કેટલાં પવિત્ર હોય ! એ પવિત્ર રમઝજે પાપને ખતુ દિહારી રહે :-

‘ધીસંઘ સિદ્ધાયક તીર્થાધિરાજ ને રૂપર્શી’ પાછો આવી રહ્યો છે ધોળશાના વીરધનક રાગના મદામંત્રી વસ્તુપાલ તેજપાલે એ સમાચાર સાંભળ્યા ત્યારે મદામંત્રી ધીસંઘના સ્વામન માટે સામે જઈ રહ્યા છે.

વ્યક્તિનો મોહ મારે-સંઘ ધીતિ ત્યારે:-અહીં ધ્યાન રાખવું નેમએ ૧ વસ્તુપાલ તેજપાલ પુનઃ આવક ન જ નહિ સમસ્ત સંધનું બહુમાન કરવા સામે જઈ રહ્યા છે. એમની સંધધીતિ જ એમને સ્વામન કરવા પ્રેરે રહી છે. વ્યક્તિરાગને સ્થાન આપના કદી ધીખણ નહિ કારણ વ્યક્તિરાગ કેટલીક વખત મોહન કારણ પામી જાય છે એ વ્યક્તિરાગ દિશિરાગમા પગીજીન સાથે છે માટેજ કથિશાય સર્વશ બ હેમચંદ સૂરીશરણ કરમાવે છે કે,

કામરાગસ્નેહરાગા-ધીવત્કર નિવારણૌ ।
દિશિરાગસ્તુ પાપીયાન્; કુરુચ્છેદઃ સતામપિ ॥

કામરાગ અને સ્નેહરાગનું નિવારણ જમ્મી થઈ શકે છે પણ દિશિરાગ મહાદૂર છે. સત્ત્વન પુરુષો પામી એ દિશિરાગને દૂર કરી શકતા નથી...સાચે સાચે એ વાત પામી ધ્યાન રાખવી થઈ કે-ગુણીના મુગુણો નોંધને કાઢાય એ ગુણી પર રાગ જાગ્યો હોય તો વાધી નથી. જાનિરાગને જાગેને જો સંધરાગ જાગી જાય તો જ કમ્પાણ થઈ જાય.

પવિત્ર રમઝ:-મદામંત્રી વસ્તુપાલ હિવાદ પમે ધીસંધની સામે જાય છે; જે બાણ જઈ રહ્યા છે એ બાણનો પવન વાઈ રહ્યો છે.

જેથી ધૂળ ઉડી ઉડીને મંત્રી પર પડી રહી છે. આ જોઈ નહકે રહેલા એક સેવકે કહ્યું.

મંત્રીશ્વર! આપ આ જાળુ છોડી ખીચી જાળુ ચાલો. ઉડતા ધૂળના ગોટા ગોટા આપના ઉપર પડે છે. આપનું શરીર અગડશે. આપ જેવાએ શરીરને સાચવવું જરૂરી ગણાય.

મંત્રીશ્વર હસીને બોલ્યા લાઈ! પવિત્ર તીર્થાધિરાજને સ્પર્શને આવતા શ્રીસંધની આ ઉડતી રજ પણ પવિત્ર છે. શુભલાવનાં અંખી એમાં છંટાયેલાં છે. આ રજ તો મને આજે પવિત્ર બનાવી રહી છે. શરીર નશ્વર છે. એની ખાતર તો અનેક જન્મ મરણ ક્યાં. આવો પવિત્ર સમય આજે મળ્યો છે. એને હું શા માટે જવા દઉં? મંત્રીશ્વરનો આ જવાબ સાંભળી સહુ આશ્ચર્ય મગ્ન બન્યા.

મંત્રીશ્વર અને પૂનઠ બંને ખૂબ લાવથી ભેટ્યા. ધોળકામાં ઠાઠથી સંધનો પ્રવેશ કરાવી, વસ્તુપાલ જાતે જ બંધાનું બહુમાન કરે છે. બધા સાધર્મી બંધુઓના દૂધથીપગથોષતિલક કરી જમવા બેસાડે છે.

ગુજરાતનો મહામંત્રી પોતાની જાતે બંધાને પીરસે છે. સાથે સાથે નાગપુરનો સંધ પણ વ્યવસ્થિત બેસી જાય છે. નથી ત્યાં હાહો થતી કે નથી ગરબડ થતી. શાંતિ પૂર્વક નમ્રતાથી બધા સંધ ભક્તિને સ્વીકારે છે. ભોજન પતી ગયા પછી વસ્તુપાલ બંધાને પહેરામણી કરે છે.

એ પ્રહર વીતી જવા છતાં મંત્રીશ્વરના મુખ પર સ્હેજ પણ સ્લાનિ નથી. લાવનાના પ્રયત્ન જોરે નાચ કરતા મંત્રીશ્વર બોલે છે કે—આજનો મારો દિવસ ધન્ય બન્યો. આજે મારી સમગ્ર આશાઓ ફળી. મારાં ભાગ્ય ઉઘડ્યાં જેથી મને આવી અમૂલ્ય સંધસેવા કરવાનો અવસર મળ્યો.

તેજપાલ વસ્તુપાલને જમી લેવા કહે છે ત્યારે વસ્તુપાલ એકજ

જવાબ આપે છે કે આગળ પવિત્ર દિવસે સંઘમજિતું કાચું મારી
ખાતે પલાળી પડીજ જમીશ !

આવી ઉત્તમ ભાવના અને આવી અમૂલ્ય સંઘમજિત ને
મળી જાય તોજ આત્મ કલ્યાણ સધાય —

પ્રાન્તે “ જૈનમ્ જયતિ શાસનમ્ ” નો પ્રયોગ વિશ્વમા થોડે
બાબુ આપણે દેલાવલો છે. અને એના માટે સંઘમજિતની ખૂબજ
આવશ્યકતા છે. અરિદાંત સમવાનોની આગામી નીચે આપણે બધા ફરી
એકત્રિન બની શાસન રામની પવિત્ર જ્યોત્સ્ના જનનમાં દેલાવીએ —
અને આ રીતે આરાધનામાં મજાનુન બનેશ આમજ વધેલ શ્રી સંઘ
ભક્તિને હૃદયમાં સ્થાન આપીએ એજ દિવાલ છે.

— પુષ્પ અને પરાગ —

જીવનમાં પ્રયોગ પણ સાવધાનીમાં વિભાવવા છતાં પ્રમાણે પ્રવેશ
પૂર્વે જાય તો મીનવહારનું રમરમું કરવું.

માનવ ને દાનવ બનતો દોષ તેનું કારણ કેવળ સ્વાર્થ
લેપટલા જ છે.

સ્વમાન ધાતમાં ઉછળી જ્યારે અન્યનું અપમાન ઉદ્ભવિ
હૃદયે કરે એ કેટલી અધમતા !

પરાપ્રકાર કરતાં ન આવડે તો કંઈજ નહિ પણ દસતે મુખે
પરાપ્રકાર કરવા કદિ પ્રિયસી નહિ.

ૐ અર્હમ

સાધર્મી સેવાનો શુભ સંદેશ

ભા. વદ ૧૧ ગુરુવાર તા. ૪-૧૦-૬૧ ઝવેરીવાડ ખરતરની
ખડકી સામે

વ્યાખ્યાન સાતમું

શાસન સેવાના પ્રતિક સમી સાધર્મી ભક્તિનો શુભ અવસર તમારી સામે આવી ગયો છે. સાધુ સાધ્વી આવક આવિકા ચતુર્વિધ સંધમાં પરસ્પર ભક્તિની લાગણી હોવી જ નોંધએ. એક બીજાને દેખી અંતર લાગણી ઉદ્ભવિત થવી નોંધએ.

આવક આરાધના કરતા આવકને જોતાંજ ભાવથી નમી પડે. એનું અંતર એ આવક પ્રત્યે ખડુમાનવાસિત બની જાય. માને કે મારાં અહોભાગ્ય છે કે-મને આવા સાધર્મિકની સેવાનો મુશ્વવસર પ્રાપ્ત થયો છે.

કર્તવ્યની ક્રાંતિમાં જે મૂકાય તેજ સાચી ભક્તિ, આક્રી ગમે તેટલી આંગો પૂકાર્યા કરો કે સાધર્મિકનો ઉધાર કરવો નોંધએ- કરવો નોંધએ. કબૂલ! પણ એમ વાતો કરવાથી કશુંજ નહિ વળે. એના માટે તો આચરણ નોંધશે.

આવક કહેવાય કેને ?

શ્રદ્ધાલુતાં શ્રાતિ જિનેન્દ્રશાસને;

ધનાનિ પાત્રેષુ વપત્યનારતમ્ ।

કરોતિ પુણ્યાનિ સુસાધુસેવનાત્;

અતોડપિ તં શ્રાવકમાહુરુતમાઃ ॥

જીનેશ્વરના શાસન પર જેને શ્રદ્ધા હોય; ધાર્મિક વિષે ધનનું વપન-દાન કરતો હોય; સ્ત્રીપુત્રની સેવાથી જે પુણ્યોપાર્જન કરતો હોય; તેને ઉત્તમ પુણ્યો આવક કહે છે અથવા શ્રદ્ધા વિવેક ક્રિયાને જે વરદા હોય તેને આવક કહેવાય.

આવા આવકની મુશ્કેલીએ શક્તિ મુશ્કેલ અવસ્થા સેવા કરવી જ નીકળે. વાર્ષિક કૃત્યોમાં સાધર્મી ભક્તિને ખૂબ જ વર્ણવી છે જેમ પોતાના સંબંધી વર્ગને લેઈ હૃદયમાં આનંદનાં પૂર ઉઠાવી પડે છે. દેનથી સંબંધીને બેટી પડે છે. તેવોજ આત્મીયભાવ સાધર્મી પ્રત્યે આવેલો લેઈએ.

સમાન ધર્મનું આચરણ કરનાર સાધર્મી મેવાનો મુશ્કેલ અવસ્થા મદા પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થાય છે.

ભક્તિનું મહત્વ

એગત્ય મુખ્ય ધર્મ્યા, સાદ્ગમ્ભિયા ભક્તિ એગત્ય ।

ભુદિનુલાએ તુલિઆ; દોષિ અતુલાએ ભલિયાએ ॥

એક બાળુ સર્વ ધર્મ અને બીજી બાળુ સાધર્મિક ભક્તિને મૂકે. ભુદિ રૂપી જાગૃતાથી જે અને તોલવામાં આવે તો બંને અનુકૂળ છે-સમાન છે.

અર્થાત્ સર્વ ધર્મની આરાધના અને સાધર્મિક ભક્તિ બંને સમાન હસદ છે. શક્તિ હોવા છતાં જે ધનરાન મુશ્કેલ પોતાના જીવન સાધર્મીનો ઉદ્ધાર નથી કરી શકતો. તેને મદાપ્રાપ્તિ આવે છે.

આજે તો સાધર્મી ભક્તિ દિવને દિવને જૂઠાની ગતિ છે. પેટલાક એવા પણ સાધર્મીઓ દશે કે જેમને જીવન નિવાંદ પૂરતું કશું સાધન નહિ હોય. એમનું ધર્મ કાર્ય સીધાનું દમી. પણ... મોદની મમ્મીમાં મરત બની મોજ શ્રાવણી પાછળ ધનને વાપરી જાતની સ્વર્ગકાને કરવા કાન્યા એવી મુશ્કેલી ક્યાં એવી પડી છે ।

લક્ષિત કર્મ રીતે થાય ? :—સાધર્મી લક્ષિતની આજ્ઞા પ્રથા જ લગલગ જુદી જતની છે. અરે ! કેટલીક વખત જાહેર કુંડ શાળા કરી સાધર્મીઓના ઉદ્ધારની વાત થાય છે. પણ...આ રીત તદ્દન મુધારો માગી લે છે. સીદ્ધતા સાધર્મી બંધુને પોતે તેની પાસે જાતે જઈ તેની સમાજમાં કાઈ અવગણના ન કરે; ધર્મ આરાધનને કાઈ નોંદે નહિ; એ રીતે તેને સહાયતા કરવી જોઈએ. કીર્તિદાનની જેને લાલસા ન હોય. દુનીયા પોતાની વાહ વાહ બોલે, એવી જેને ખેવના ન હોય એજ સાચી સાધર્મી સેવા કરી શકે છે. બાકી બોલનારા તો બૂમો પાડવાના. પણ કહેવું પડશે કે એમને પોતાને જ હજુ સાચી સાધર્મી સેવા સમજાઈ નથી. સમજવા માટે પ્રયત્ન પણ થતો નથી. માટેજ સેવાનું સાચું રહસ્ય પણ સમજાતું નથી.

સેવાનો શુભ ઉદ્દેશ :—સાધર્મિક સેવાનો ઉદ્દેશ એજ હોવો જોઈએ કે એનાં આશ્રવિકાના નિર્વાહના અભાવે ધર્મકાર્યો સીદ્ધાઈ રહ્યાં છે. ધર્મારાધનથી વિરત થઈ રહ્યો છે માટે એ ધર્મારાધનમાં વિશેષ કેમ મજબુત બને ? એના માટે જ સાધર્મીની બને તેટલી તન મન અને ધનથી સેવા કરવી જોઈએ.

પણ...જ્યાં સંસારને પોષવાની, વધારવાની, ખોટી વાહ વાહ બોલાવાની ધ્રુજ જાગે એના માટે પ્રયત્ન પણ થાય ત્યાં સેવાનો શુભ ઉદ્દેશ તૂટી જાય છે સેવાને નામે જ કુસેવાનાં કાળાં કર્મો અદરાય છે.

શાસ્ત્રોમાં કોને શું આપવું ? એના માટે પણ નિયમો નક્કી કર્યા છે. જે ધર્મને ન પામ્યો હોય એવી વ્યક્તિને અનુકંપા બુદ્ધિથી ખાવા પીવા, પહેરવા, ઝોટવા બધું સાધન આપવું જોઈએ. પણ પૈસા તો અપાય જ નહિ. કારણ તે પૈસાથી કદાચ અનાચાર સેવે તો ?

અને જે આરાધના કરી રહ્યો છે, જેનું આચરણ ધર્મવાસિત છે. એવી વ્યક્તિને ધન પણ અવસરે આપવું જોઈએ. શક્ય તેટલી બાધી જ મદદ કરવી જોઈએ.

સાધર્મી ધર્મમાં વધુ ને વધુ છા જો એના માટે પ્રયત્નથી વધુ જાહેર. આનું નામ જ સાચી ભક્તિ.

આદરભાવ કેળવતાં રીતો:—સાધર્મી જાણે ગરીબ દોષ ખજુ એને આદરભાવથી નીહાળતાં હીખતું પડશે. બીચારા, અને જાપણ સમજી નવાજવા જતાં તમારા હૃદયમાં એ સાધર્મી પ્રત્યે કદિ બદુમાન નહિ આવે.

હૃદયમાં એમ થતું જોઈએ કે—લક્ષ્મી તો પુણ્યના ચોગે મળી જાય પણ ધર્મારાધન તો મહાપુણ્યદાય દોષ તો જ મળે. અને એ ધર્મને વરેણા મારે. સાધર્મી ત્યાં મુધી ખરાબ સ્થિતિમાં હવતો દોષ ત્યાં મુધી અને મુખે અજ પજુ ન ભાવતું જોઈએ. સમાન ધર્મી શાલીપર જો આવો આદરભાવ કેળવાઈ જાય તો માની સેતું જોઈએ કે તમને ધર્મારાધન પમ્પુ છે. શાસન પ્રત્યે અવિદ્ધ પ્રેમ જાણ્યો છે.

અરે ! આજની વાતો સમગ્ર જુદી જ થઈ ગઈ છે. તમારા ત્યાં નોકરી રહેનાર સાધર્મી કેવી સ્થિતિમાં હવતો દોષ છે. એનું જો ખ્યાન આપણમાં આવે તો એ પરિસ્થિતિનું પાસવજુ તમને પહું પહું સમજાવી દેશે.

ખીજા નોકરો કરતાં તમને એ સાધર્મી પર બદુમાન જાણે ખરું ? એને ધર્મારાધનની બધી જ સગવડના આપો ખરા ? આરાધનની સગવડના તો દૂર રહી પણ કેટલીક વખત મહાપર્વના દિવસોમાં જજુ તમારા ત્યાં રહેલા સાધર્મીઓ ધર્મારાધનથી વંચિત રહી જાય છે. પત્ની તેના હવન નિર્વાહ મારેની વાતનાં ઉંઠાં દેનરવા જતાં તો પત્તું ઘરમજલક પરિભ્રમ દેખાશે.

ધનવાનેનું હર્તવ્ય:—માંડવજનો મહામંત્રી પેદાશા અપરે થોડે ચડી નજરમાં દરવા જતો ત્યારે કપાળમાં નિષ્ક કરેલા ઠાઈ

પણ સાધર્મીને જુએ ત્યાંજ ઘોડા પરથી નીચે ઉતરી તે સાધર્મી-
બંધુને પ્રણામ કરે. પ્રણામ કરી પોતાના ત્યાં તેને લઈ જઈ; જમાડી
પહેરામણી કરી પછી તેને વિદાય કરે.

પેથડશાના હૃદયપટ પર કેટલી સાધર્મી ભક્તિ વસી હશે?
તમે તો બોલશો કે “આંદલા ઠરનાર કેટલાક દંભીપણ હોય છે.”
આંદલાને વગાવે છે. ધર્મારાધનને વખોડે છે. તેમનું જીવન કેટલીક
ખામીઓ ભરેલું હોય છે. આવું આવું બોલનારા ધણા મળશે. ઠારણ
વાણી સ્વાતંત્ર્યનો આ યુગ છે. પોતાના દોષ જોવાને બદલે બીજાના
દૂષણો જોવાની આદત વધતી જાય છે. પણ “દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ”
પોતાના દંડે બધાને માપવાની મનોવૃત્તિ આવું બોલાવી રહી છે.

કરવું કશું જ નથી. વાતોમાં જીવન વીતાવતાં આવડે છે.
ખરાબની જેવી કલ્પના થાય છે. એના બદલે સારાની જો
કલ્પના કરતાં શીખી જવાય તો કેટલું સારું?

સંભવે જીવો કમ્મવસ ચઉદ્ધ રાજભમન્ત ।

ચૌદ રાજલોકમાં ભમતા સર્વ જીવો કર્મને વશ છે. જેથી
સદાચરણ અને અસદાચરણનું યુગલ દષ્ટિ સામે તરવરતું જ રહેવાનું
પણ તેમાં ભક્તિ કરનાર દોષનો ભાગી બની જાય એવું માનવાની
જરૂર નથી.

હકીકતમાં કેટલીક વખત એવું બની જાય છે. કે આવી આવી
કલ્પનાઓ કરવાથી ધર્મારાધનથી, સાચી સેવાથી વિમુખ બની
જવાસ છે.

પારસમણિના ચોગે:—જો તમારી સાધર્મી ભક્તિ હૃદય
પૂર્વકની હોય પાત્રાપાત્રની વિચારણા દ્વારા એ ભક્તિયોગ સધાતો
હોય તો કેટલીય વખત એવું પણ બની જાય કે તમારા સાહચર્યથી
નિર્બલ મન લાગે સાધર્મી સમલ બની જાય.

પારસમણિના યોગથી કચીર પજુ દંચન જની વાય. એમાં કચીરની યોગ્યતા કરતાં પારસમણિનો સુસર્ગ વધુ ઉત્તેજક છે.

સાચી મેવા દણુ સમગ્ર નથી અને દુનિયાના પ્રવાહમાં તણાઈ જઈ મેવાની મોટી મોટી વાતો કરવી છે. આ અને વાતેનિ કદિ મેગ બેસે જ નહિ.

ભક્તિ એ કોઈ અનરૂચીજ નથી એ તો અતરના દેશજીનાથી ઉપસી આવે છે. આવી અનુભવનીય ભક્તિ કરનાર મદામદમશાળી સાધનાના પથે જઈ પચરવ માંડી સોં છે.

કદાચ સક્તિ ન હોય તો સ્વપર્મી મેવા ન થાય એ અને પજુ હલપનો પ્રેમતો અનુદ રહેવો વ્રતમ્મ. અને એ હલપ પ્રેમ એક દિવસ જરૂર કર્તવ્યની ક્રાંતિમાં ઉતરશે એ સ્વર્મની, સ્વર્મને આચારનાર કોઈ પજુ વ્યક્તિની ક્ષાંતિ પજુ નિદા થતી હોય. (પાતે તો નિદા કદિ કંઈ જ નહિ) તો પજુ એના હલપમાં ખૂબ આધાન લાગે

આત્મ અને ક્યારે? :- સ્વર્મ અને સ્વર્મની નિદા સામગ્રી હલપમાં આધાન ક્યારે લાગે? કદાચ પરિવાર કરતા સ્વર્મની નિદા વિશેષ માને તોજ ને પરિવારથી વિરૂધ્ધ આચારીને ન માનતો હોય તો પાતે પજુ એ નિદામાં શરૂ પૂરાવી દે એવું અને આ ને ? પજુ કેદવાક તો રીતમર બેઠી પજુ શરૂ છે કે—

પરો આરો મરમેશ્વર, પત્ની આરો શુરુ

છોકરો આરો સ્વામીજી, સ્વર્મ હુ શુ કરું ? ॥

આત્મ ઉપદ્રવ પાત્ર વચન જોલનાર કદિ સાચી મેવા પાત્રી સો ખેડ ? સાચું જુએ તો હલપમાં આત્મ જણાવે એવું છે મારેજ સ્વર્મનો પ્રથે દિનાનુદિન વધુ ઉપેક્ષા આવે આવતો જાય છે. એ ઉપેક્ષા આવતું પરિજ્ઞાન ક્યાં જઈ અટકે તેતો જાની મદારાજ જાણે !

તેજના ટકારે:-દલિદાલ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્યારે શાકંભરીમાં પધાર્યા ત્યારે એક ધનાઢ નામનો આવક કે જે ધર્મનો પૂર્ણરાગી હતો. અરિહંત દેવનો ઉપાસક હતો. તેણે પોતાના માટે બનાવેલું એક બહુ વસ્ત્ર ગુરુ મહારાજ આંગળ ધર્યું. તેની આર્થિક સ્થિતિ ખૂબજ સામાન્ય હતી. આશ્રવિકાના સાધનનો પૂરતો અભાવ હતો. છતાંય પોતાના શહેરમાં સૂરિજી પધારે તો પોતે યોગ્ય ભક્તિ કરી લાભ લેવો જ જોઈએ તેવું એનું ધ્યેય હતું.

દરિદ્રાવસ્થા છતાંય દાનની રુચિ કેવી ? લક્ષ્મી મળી એટલે ગર્વ ન કરશે અરે ! પૈસાને તો કુતરાં પણ ખાતાં નથી. મળેલ લક્ષ્મીનો જે સદુપયોગ કરી શકે તેજ સાચો ભાગ્યશાળી. બાકી તો દરિદ્ર કે ધનવાનમાં ફરક શો ?

દરિદ્રાવસ્થામાં કરેલું દાન, યુવાવસ્થામાં કરેલો ત્યાગ જ વિશેષ લાભદાયક બને છે.

સૂરીશ્વરે ધનાઢ આવકની ભક્તિનો સહર્ષ સ્વીકાર કરી લીધો. એની સાચી ભાવનાનો સમર્થ સૂરિવર પણ ઇન્કાર કેમ કરી શકે ?

પાટણમાં પ્રવેશ:-સૂરીશ્વરજી શાકંભરીથી વિહાર કરી કુમારપાલ મહારાજની વિનતિને માન્ય કરી પાટણ નગર તરફ પધારી રહ્યા છે. સમગ્ર નગર સૂરિજીને લેવા માટે સામે બળ્ય છે. લક્ષ્મીધીપતિ ક્રાંત્યધીપતિઓ; શેઠ; સામન્ત; અને બીજા રાજાઓ સાથે અદ્વાર દેશના અધીપતિ કુમારપાલ રાજા ઉઘાડા પગે સૂરિજીને સામે જઈ રહ્યા છે. કેટલી ગુરુભક્તિ ?

ગુરુદેવના સામૈયાને આડઅર ન માનશો. જો કે ગુરુને સામૈયાની જરૂર ન હોય. એતો ત્યાગી છે. પણ તમે હજી સંસારના રાગી છો. અપ્રશસ્ત રાગને દૂર કરવા આવો. પ્રશસ્ત રાગ હૃદયમાં જરૂર જગાવવો જોઈએ.

: : શાસનની ઉન્નતિ બાદ જાકિત ગેટડી ચાલ તેટલી સુઆચાર્યએ
અવસ્ય કરીજ નોંધે. દેટડીક વખત આવા આડંબરો ધર્મ
વિમુખ આત્માએને ધર્મ સન્નુખ હાલે છે. બીજી વર્ગ પણ આવાં
આવાં શાસન ઉન્નતિનાં સહાયોં નોંધ પામી નવ્ય છે.

, ખૂબજ દાકથી નજર પ્રવેશ થઈ રહ્યો છે. હમરો ભાગ્યે
દર્શનાદથી અગત્યે ચાલી રહ્યા છે. મદામંત્રી ઉપન વાઝાદ આગ્રહ
વિગેરે પણ આવેલા છે.

, બહાર દેશના અપીપતિ મુન્દેશરની નજર કલિકાસર્વેશ
સુરીવરજ ઉપર પડી નેનાજ કુમારપાસ આશર્વનમ બની ગયા.

દેખાવમાં નવ્ય રપર્થમાં કઈંક એવા વખતે અગત્યે દાંડી
મજરાગતી મતિએ રાજમાર્ગ પર આસના મુરિછને નોંધ કુમારપાસનું
હલ્ય ન રહી રહ્યું

સુરીવરજ પામે જઈ નજાવાને કુમારપાસે નિવેદન કર્યું.

મુન્દેશ આમારા નેવા સમૃદ્ધ આવી વિવમાન દોવા ખા
આપથી આવો નલે અને કઈંક કપડે પહેર એ અમને ન રાખે !
પાટલુ રહેરમાં અને લાછ મરીએ.

બહાર દેશના અપીપતિના હલ્યમાં જેવી મુન્નજિત વળી છે !

, : સંવમ આશાધનામાં રજા એવા મુસાફરોની પ્રવેશ હાજે સંવમ
સાધનાની જરૂરીયાતનું સુઆચાર્યએ ખૂબજ ખ્યાન રાખ્યું પી.

મુરિછનેા રૂપદ જવાબ-કુમારપાસના જાકિતમર્થો વચ્ચેનો
મધુરતાથી ઉતાર આપનાં સુરીવરે જાણ્યું મદાનુભાવ ! જેન
તારા નેવા સમૃદ્ધ આવી આમારી જાકિત કરવા ઈ-છે. તેમ રામાન્ન
રિધનિરાજા ધર્મ-વિ આવી પણ આમારી જાકિત કરવાને ખજા
જ રોય. ગાઈની પણ એ-જ જાકિતો હમર આમારાથી ન થાય.

શાસ્ત્રી દેને આમ કરવાથી તને કમળ આવતી હોય તો સામાન્ય રિયતિવાળા સાધર્મી બંદુઓના ઉદ્ધારની લાગણી તારે પહેલી રાખવી થયે, તું સમ્મન છે. તારી પાસે સત્તા છે. અધિકાર છે. ખરું જ છે. ધારે તો, સાધર્મિક સેવાનો ખૂબ લાભ ઉઠાવી શકે તેમ છે.

સરિચના કપટ જવાબને કુમારપાલ સાંભળી રહ્યા. આવા સમયે સમર્થ સરિચને સદ્ગુણ આપી મદાન વ્યક્તિઓને પણ ફાણે લાવતા.

કુમારપાલને પોતાની ભૂલ સમજાઈ. તેણે તો ટકારાની જરૂર હોય; સરિચના શબ્દોએ કુમારપાલને જાગૃત કર્યા. કુમારપાલને થયું કે ! મારા જેવો અદ્ધર દેશનો અધીપતિ હોવા છતાં મારે એકપણ જાતિભાઈ આવી રિયતિમાં હોવે તે ખરેખર ! મને લાંછન સ્વરૂપ છે. જો હું સાધર્મી લક્ષિત ન કરી શકું તો—મારી રાજ્ય સત્તાનો પણ શો ઉપયોગ ? ગુરુજીએ આજ મને ઉંઘમાંથી જાગાડ્યો.

તમને શું લાગે ? :—હિતબુધ્ધિથી કદાચ કડવાં વચનો તમને સાંભળવા મળે તે દાખમે તમને શું લાગે ? સામેની વિશિષ્ટ વ્યક્તિ પ્રત્યે પણ ધૂણા થઈ જાય ને ?

“ રીસ ચઢે શીખામણ લેતાં લાગ્ય દશા પરવારી ”

હિતબુધ્ધિવાળાં કદુ વચનો પણ સાંભળવાથી જે દિવસે કોઈ આવે ધૂણા થાય ત્યારે માની લેવું કે હવે સુધરવાનો આપણા માટે એકે અવસર રહ્યો નથી. કડવું ઔષધ તો સગી માતા જ પાઈ શકે. કદાચ અહિં તમને કેટલીક વખત હિતમિશ્રિત કદુ વચનો પણ કહેવામાં આવતાં હશે ? પણ એમાં ઉદ્ધારની જ લાગણી કામ કરતી હોય છે. સુસાધુઓની તો એ ફરજ છે કે મોહની ઘેરી નીદ્રામાં સોડવાળી. સુતેલા માણસોને જાગવી મહેનતે શક્ય પ્રયત્ને જાગૃત કરવા પ્રયત્ન સેવવો જ જોઈએ તો જ પરસ્પરની હિતબુધ્ધિ કાયમી ટકી રહે.

કુમારપાસે તુરન જ દેખવડાવાય પામે પ્રિતિના લીધી મુદેવા
આગથી માંડી દર વર્ષે મારા સાધર્મી બંધુઓના ઉદાર પાછળ દુ
એક કોડ દ્રવ્ય ખસવીશ. તેમજ મારા રાત્રીમાં વસના કોઈ પણ
સાધર્મી બંધુને દુ કરવેશે હમણ નહિ. રાત્રીની એ આવક મારા
ખર્ચમાંથી દુ પૂરી કરીશ.

એ દેવપંના શાસનકાળ દરમ્યાન એક કોડ દ્રવ્ય કુમારપાસ
મદારાગલએ સાધર્મીના ઉદાર પાછળ ખર્ચું.

કુમારપાસનું આ ઉદ્દેશ્યન ડેલીટરી પ્રેરણા આપી ગય છે.
હવેમાં દવે તો એકલમ થતું જ લેઈએ કે અમને મુખે આવા
મળનું દોષ તો અમારા સાધર્મી બંધુની પદેલી ખમર કાઢી પડી
જ નથીયું—જમવા બેઠના પહેલા મુખાત્ર, અને સાધર્મી બંધુ વાદ
આવવા લેઈએ. જે દિવસે કોઈ પણ સાધર્મી ન મળે તે વખતે
હવેમાં દુઃખ થતું લેઈએ પણ. આ જરી વાતો કોને સંભળાવરી ?
સેવાની સંદેશ પણ સાતની હવેમાં ઉપની દોષ તેને જ આ વાતો
સંભળાવી કમ્પાજ દર ગજાય—પુણીયા સાવકની પાસે બાર કોડકાની
પૂંછ હતી. છતાં દરિ સાધર્મી બહિનને તે ચૂકવા નહિ. એક દિવસ
પોતે ઉપવાસ કરે. એક દિવસ પત્ની ઉપવાસ કરે બદલામાં સાધર્મી
બહિન રોજ કરે, માન, પિતા, બાપ, બેન આદિથી પણ સાધર્મી
પ્રત્યે વિશેષ બદમાન દોષ બહિનબાવ દોષ તો જ આ બંધુ બની
કો તેમ છે.

મદામંત્રી ઝાંઝળમાલ:—માંડવમદના મદામંત્રી પેશકાના
પુત્ર ઝાંઝળમાલએ સિદ્ધાન્તનો સંધ કાઢ્યો હતો. ધનધોળસુરિ
આદિ ૨૧ આચાર્યોની નીચામાં ૧૩૪૦ના મદામુદિ પંચમના કીસંધ
નું મંત્રણ પ્રવાળ કરુ થવું હતું. વિપુલ સંપત્તિ સાધર્મી સાથે પીમંધ
અવિરત પ્રવાળ કરી રવો છે.

મહામંત્રી ઝાંઝણુશા શ્રીસંઘમાં પધારેલા સાધર્મિકાની ભક્તિમાં જરા પણ ખામી ન આવે તેની ખૂબ જ કાળજી રાખી રહ્યા છે.

મંત્રી બન્યા છે પણ મંત્રી પણાનું અભિમાન નથી. એમને તો એમ જ લાગે છે કે—આ ભૌતિક આગાંદી છે. આ આગાંદી પાછળ જે હું પાગલ બનીશ, તો મારી આધ્યાત્મિક આગાંદી બરગાંદીમાં ફેરવાઈ જશે. ઝાંઝણુશા સવારમાં બધાના બગ્યા પહેલાં બગતા. શ્રીસંઘ પ્રયાણ કરે પડીથી પોતાના બે હજાર અંગરક્ષકોને લઈ સંઘની પાછળ પાછળ બધાની ખબર રાખતા પ્રયાણ કરતા.

પાડીતાણાની યાત્રા કરવા જતો સંઘ કણ્ઠાવતી પહોંચ્યો. કણ્ઠાવતીના ભાટે જઈ સારંગદેવ રાખને ખબર આપી.

મહારાજ ! ઝાંઝણુશા ધણા માણસોના સમુદાય સાથે જત્રા કરવા નીકળ્યા છે. અને કણ્ઠાવતી તરફ પધારી રહ્યા છે.

મહારાજ સારંગદેવ સમાચાર સાંભળતાં જ પોતાના હાથી ઉપર બેસી વિવિધ પ્રકારના વાજાંત્રીથી ગગનને ગજવતા ઝાંઝણુશાની સામે જાય છે. ઝાંઝણુશા અને સારંગદેવ આનંદથી ભેટી પડ્યા..... મહારાજ સારંગદેવને ઝાંઝણુશામંત્રી પોતાના સાધર્મી બહુઓની ઓળખ આપે છે.

સારંગદેવ ઝાંઝણુશાના વિવેકને નમી રહ્યો. તેને થયું કે આવો મહાપુણ્યશાલી પુરુષ જે મારે ઘેર પધારે તો કેવું સાઈ ?

સારંગદેવનું આમંત્રણ:—સારંગદેવ પોતાના રાજમહેલમાં જઈ ઝાંઝણુશાને પોતાના ખાસ સારા સારા માણસો સાથે જમવાનું આમંત્રણ મોકલાવે છે. સારંગદેવનો મંત્રી ઝાંઝણુશા પાસે આવી કહે છે કે મંત્રીશ્વર ! મહારાજ સારંગદેવ આપને આમંત્રણ આપે છે કે આપના સંઘમાંથી જે આપને યોગ્ય લાગે તે બે પાંચ હજાર સારા સારા માણસોને લઈને આપ રાજમહેલમાં જમવા પધારો.

મંત્રીની વાન સાંભળી ક્રાંત્યુગ્માએ દસનાં દસનાં જવાબ આપ્યો. મંત્રીશ્વર ! મદારાજનું આમંત્ર્ય મારે સિરોમાન્ય ■ પત્ર. હું આ રીતે આવી સહું તેમ નથી.

મારા બધા સાધર્મી ઉચ્ચતમ છે.

ઉમે સાધર્મિકાઃ સર્વે; લોકા મે બાન્ધવાધિકાઃ ।

માનનીયા પુજનીયાઃ; સુષે કષ્ટેન મીલતાઃ ॥

અહીં શ્રીસાધર્મી એકત્રિન ચરેલ મારા જ્યાંજ સાધર્મીઓ મારે મન જન્મી પત્ર અધિક પ્રીત છે માનનીય છે પૂજનીય છે. મારા એક પત્ર સાધર્મીને છેડી હું જમવા નહિ જ આવી સહું.

મંત્રીશ્વરના વચ્ચેના નમને વિચાર કરના મજા કે તેમ છે. સાધર્મીકાના ઉદ્ધારની ખાત્રી પૂજાનનારો તો કહિ ચે ટોટા છે નહિ. અને તેમણે આ જ્ઞાનંત્ય યુગમાં તો વાન ન પૂછ્યા:

સાસને સસ જાવી દિલપટામ વાતો કરનાર પત્રા મગરો એક પત્ર સાધર્મીના ઉદ્ધારનું કામ એમના માથે આવી પડશે ત્યાં પરના ઉદ્ધારની જેમ ધરના જરૂર રહેવા પત્રા નૈયાજ થઈ જશે.

મંત્રીશ્વરને મુજબાનનો સમ્મ સન્માન આપવા નૈયાર થાય છે. જ્યાં મંત્રીશ્વર કેટલા નિષ્ઠ છે. કે જ્યાં અપૂર્વ સાધર્મીઓ એમને વગી દતી; સારગરેવ સમ્મને એ મનુ વખત આમત્ર્ય મોઢ્યું પત્ર ક્રાંત્યુગ્માનો તો એક દિવસ હતો.

મારામારનો બેદ:- હરિને પત્ર સારગરેવનો મંત્રી ક્રાંત્યુ-ગાને સમાનરે છે કે મંત્રીશ્વર ! જમન ખાત્રમાં ધર્મ-અધર્મ: ૧૫૫-૫૫: પેર-અપેર: બાવ-અમાવ આદિ સારા અને ખોટાના બેદ રહેલા છે, તો તમે પત્ર સારી બાજીએને લઈ જમવા: કેમ નથી આવવા !

દીપ્ત. એટલી તો મુંઝવળ થઈ કે જમવાને જરા પણ તકલીફ
પડે નહિ.

પાંચ પાંચ દિવસ મુખી પાંચ પાંચ લાખ માણસોને ઝાંઝળા
એ જમાડ્યાં. સારંગદેવ મુખમાં આંગળી નાંખી મથે.

તેને લાગ્યું કે આ વાળુએ દોષ જાણ્યો હતો પણ જમવો નીકળ્યો
એક રાત્રી ન કરી શકે એટલું જ. ઝાંઝળાએ દરી બતાવ્યું.

સારંગદેવને ઝાંઝળાએ દસનાં દસનાં કુ મદારાજ ! આપની
મુજબતમાં ભલે આટલા જ માણસો છે ! મારી પાસે તો દળ
પણ જ સમાન વધે છે

મંદાખત બરેલા કેહાર સારંગદેવને બતાવ્યા સારંગદેવ દને
મોઢી હો લેમ જ ન કને.

વધેલી મીઠાઈ વિમેઢે ભખમાં બંધુઓને અર્પણ કરી રાંધી
જેન દાસનો વિભવજી ઝાંઝળાને સમપરિષમાં રસાયો

આમે લાખમાં પ્રેમ. સ્વામી માધર્મીભક્તિ તે આનુ નામ
ઝાંઝળાની સંપ વાગમાં બરી લાખ માણસો દના. લાખનીની
સ્વામી ભક્તિ કરી જોય. તે વાતો કરી હોડી ર્ધ પાંચ પ્રતિમાં
મેઢાઈ જનમે, — જ્યાં મુખી દરખા સ્વામી ભક્તિ નહિ જનમે ત્યાં
મુખી સમક્તિ પણ પાંચી સકાશે નહિ—

સ્વામીના મુગપણુમને અવર ન રાનપણુ કોય

ભક્તિ કરે સ્વામી તટ્ટી સમક્તિ નિર્મલ દોય....

સંપદા પ્રેમે સ્વચ્છ રામ જનમે. એમની સક્તિ મુગળ ભક્તિ
કરણું મન માય તે સમજ લેવું કે તને સમક્તિ પામ્યા હો. આ
પમવાની તૈયારીમાં હો. — વધુ અવસર —

સાચા સુખનું રહસ્ય

વિધાનગર નં. ૨. ભા. વ. ૭ શનીવાર તા. ૩૦-૯-૬૧

વ્યાખ્યાન આઠમું

અનન્ત જ્ઞાની મહાપુરુષો દરમાવે છે કે સંસારની મોહજળ માનવ માત્રને પીડી રહી છે. સંસાર સાગરના તળાવે બેઠેલો માનવ જેમ જેમ સુખને શોધવા, સુખને પામવા, પ્રયત્ન કરે છે. તેમ તેમ વધુને વધુ સાગરમાં ઉડે ઉડે જતો જાય છે : કારણ કે પોતાની સ્થૂલદષ્ટિએ માની લીધેલાં સુખો વાસ્તવમાં સુખ જ છે નહિ. એ ક્ષણિક સુખોની ખાતર પોતાના જીવનની આહુતિ આપનાર જીવનમાં કદિ સાર્થકતા મેળવી શકે જ નહિ.

મૃગ તૃષ્ણા :- જેઠ મહિનાના બળબળતા બપોરે મરુ ભૂમિના અરણ્ય પ્રદેશમાં આથડતાં હરિણોને ન્યારે તૃષ્ણા લાગે છે ત્યારે તે પાણીની શોધમાં ચારે બાજુ ભ્રમ્યા કરે છે. નીચે પગતળે રેતી ધગ ધગતા અંગારા જેવી તપી હોય છે. સૂર્યનો અસહ્ય તાપ શરીરને દગ્ગડતો હોય છે. પાણી વિના પ્રાણ કંઠે આવી ગયા હોય છે. આવી સ્થિતિમાં પેટું હરણુ દૂર દૂરની ક્ષિતિજમાં પાણીનો આભાસ જુએ છે. કમલ વેગથી દોડે છે. જેમ જેમ દોડે છે. તેમ તેમ પેટું પાણી દૂર ને દૂર જાય છે. બીચારું હરણુ ! અંતરમાં રહેલા આશા તંતુના ભેરથી ચાલ્યા જ કરે છે. ક્યું પંજુ છે ને ? કે—

આશા એ તો મધુર કડવો અંશ છે જીવંતોનાં
- ને ના જીવિત લગીયે છેદતાં જીવ જતો.....॥

આ રીતે યોગ્ય છે કે દરિય પાણીની જાણમાં ને આજ્ઞામાં પ્રજા વિદોલો બને છે - આયુ જ છે સંસ્કારનું મુખ.

જે ધન મારે તને તનતોડ મદનન કરો હો એને મેળવવા શત દિવસ ધનપ્રજ્ઞ કરો હો કાચાની માથામાં ત્યાગી તેજ જવા ને મુખારો હો. પણ દરિ વિચાર આવે છે ખરો કે મુખના મારેના થતા પ્રયત્નો પણ અન્ને દુઃખને જ અપાવવા વાળા છે

સનકુમાર અહીંને સુર શરીર મળ્યું હતું. પણ એ શરીર પાછળના અભિમાનના કારણે ન્યાય મેળોની રચાવીતલા પણ સીકારવી જ પડી હતી ને ?

મમજી મોકલે દેડ દોડ મેળીયાની પુછ્તો માલીક દેનો. મળ્યું હતું પ્રુપથી; પણ એ ધનને જોયવી ન શક્યા સન્માર્ગે ખરગી પણ ન શક્યો. પરિજામે મર્ગને માનખી નારગીમા અનન દુઃખને જોગવવા વાળો બન્યો

મરે જ વિચાર કરેલો આવશ્યક છે. કે-મુખ તુજા જેવા મુખો મારે જે પ્રયત્નો કરી રચા હો પણ એ મુખથી દરિ કાઈ મુખી થયું જ નથી.

સ્વપ્ન મર્યા મંદાર:-સ્વપ્નદરશમા માટેના મુખ જેવાં મંદારના મુખો છે પશ્ચિમે દુઃખોની પર પરાને વધારવા વાળાં છે; છાનીઓ સંસ્કારને મનરમની ઉપના દરિ અપવા નથી પણ તેને તે સ્વપ્નના મુખ સનો બતાવે છે સંસ્કારના મગરમાં અંધારાન કરચર એના દુઃખથી અનિશ્ચય લીનવો દોષ છે એને પોતાને દુઃખ મળતું નથી દુઃખનાં સાધનો એકા કરવા નથી જાણ સંસ્કારની મોદક ભજ એવી જ છે કે જ્ઞાતથી અવનવાં વપ પારજી કરી માનવ માખને મુખ બતાવે છે. "ભણકે કે લાડુ ખવે ને બી પત્તાવે નરિ આવે એ બી પત્તાવે" જેવી વાત છે. જ્ઞાતની ભજ એક

ભોળા આત્માઓ ભોળવાઈ જાય. સુખ દુઃખની વ્રાતો તો એમનો અનુભવ એમને પડીથી પૂરી પાડે છે.

મધ્યથી લેપાયેલી તરવારની ધારને ચાટવા જતાં શી દશા થાય તે તો બધા જાણતા જ હશે ને ? થોડીવાર તો મધ્યની મીઠાશ આવે પણ પરિણામે તરવારની નીચ્છુ ધાર પર હાલ ચાલતાં જ હાલતાં બે ટુકડા થઈ જાય છે.

તેવીજ રીતે સંસારના સુખોનો સ્વાદ લેતાં થોડી ક્ષણો તો આનંદ અનુભવાશે. પણ પરિણામની વિચારણા બે કરશે. તો અદ્ય સુખના માટે ઘણા દુઃખને જાતે વહેરી લેવા પડે છે.

ભવિષ્યં નૈવ ચિન્તયેતઃ— એમ ન કહેશે કે વર્તમાનમાં જે સુખ મળ્યું છે. તે તો ભોગવી લેવું. ભવિષ્યમાં જે થવાનું હશે તે થશે! આજે આવું ઘણા બોલનારા મળશે. પણ એમની વાણી એમને જ સુખારક હો!!!

વ્યવહારની બાબતમાં યા તો સ્વાર્થીય પ્રવૃત્તિઓમાં પહેલાં પરિણામનો વિચાર કર્યા સિવાય પગ મૂકા હો ખરા ? નહિજ. પરિણામનો વિચાર કર્યા વિના લાલડતી આગમાં ભૂસ્કા મારવા જતાં શું દશા થાય ? બળીને ખાખજ થઈ જવાય... આવી વ્યવહાર બાબતોમાં વિચારિને જેટલા આવશ્યક માન્યા છે. તેટલા આત્મહિત ચિન્તામાં ઉપયોગી મનાય તો જ કસ્યાણુ થઈ શકે.

આપણી વાત એ છે કે “ભવિષ્યં નૈવ ચિન્તયેત” એ શબ્દોને હવેથી સ્વાર્થીય પ્રવૃત્તિમાં રાખી આત્મસાધના માટે તો ભવિષ્યનો વિચાર કરતાં જરૂર શીખજો.

એટલે આજનું માની લીધેલું સુખ; દુઃખથી ભરેલું છે. ક્ષણિક છે. પરિણામે દુઃખને આપવાવાળું છે. માટેજ એ સુખને પણ જ્ઞાની ઓ હેય અતાવતા જણાવે છે કે—

સંસારમિત અગ્રારે નરિષિ મુદ્ધં વાદિ ચેઅભ્યાપકરે ।

અભ્યુતોઃ ઇંહુ છવો ન કુષ્ઠં છવુદેશ્ચિત્તં ધમ્મં ॥

સંસાર અગ્રાર છે. વ્યાપિ અને વેદનાથી ભર્યો છે. આ પ્રમાણે
જ્યારણ છતાં પણ છવ જોયું હોય તો ધમ્મને આવરતો નથી :—

મોહની મરિચાઃ—મરિચાના પેનમાં અકચર ખોલાને કર્તવ્ય
અર્થાત્ત્યનો કશોજ વિચાર હોતો નથી આરામરનુ જ્ઞાન દોર્ધ રાકનું
નથી. એને તો પોતે જો જોયે; પોતે જો માને તેજ સાચું. સિવાયનું
ખડું ખોડું

તેવીજ રીતે મોહની મરિચાના પેનમાં જ્ઞાન બુદ્ધી ચેલાએને
ખ્યાન દોષજ સહે નદિ કે આ મુખે જામક છે રાખિક છે ગ્રંથવાના
નીર નેવા છે

જ્યારે જ્ઞાનીઓનો ઉપદેશ એ મોહની મરિચાના પેન કિનારી
આપે છે. અવગણ માનં જના આપણી સામે સર્વલાખટ થઈ છે.
સાચા મુખનો માર્ગ ચીંચી આપે છે . કર્મના ભવનથી દૂર જવા
ધર્મારાધનની તક આપણી માંમે થઈ છે

મુખ કે મુખાભાસ.—જેમ છોપમા ચાંદોનો જમ થાય છે
પણ એ છોપ ચાંદી દોની નથી તેવીજ રીતે મુખાભાસમાં પણ
આપણે મુખની કામના કરના મીખી અથા છીંચે અનાદિ કાશીન
એ મુખાભાસના સદવામમાં દુ.ખને પણ મુખ માની સેવાની માન્યતા
આમુ રહી છે ખરેજ દબુ પણ સાચું સમાનનું નથી

સંસારમાં કદિ કાષ્ઠ સાચુ મુખ મેળવી શકનું નથી. મેળવી શકે
પણ નદિ. મનોભ્રમજ્ઞાના પરિણામે થઈ ચેલી પાતકતાજ એ દુઃખને
મુખ માની સેવાની પ્રેરણા આપે છે.

એક બીચારો એકો તાપસ સાચે ખૂબ ખર્ચ પોને મનો દત્તો.
ખરવામાં જરા વધુ જાવી મળુ. શરે જરખની દુનિયામાં એ તો
વિદરશ સાગે.

તેણે સ્વપ્ન જોયું કે મારી કાટડી જત્રીશ લોગન અને તેત્રીશ શાકથી ભરાય ગઈ. મીઠાઈનો તો ટોટો જ ન હતો. સ્વપ્ન જોઈને એતો બન્યો.

આહ ! આટલું મિષ્ટાન્ન વિના મહેનતે મળી ગયું છે. આજ સુધી કંઈ પુણ્ય કાર્ય કર્યું નથી. પણ...આજે તો આખાય ગામને જમવાનું નોતરું આપી આવું. હું એકલો તો આટલું થોડું જ ખાઈ શકવાનો હતો ! પેલા તાપસે આ પ્રમાણે વિચાર કરી પોતાનું ગાદલું વાળી ઓરડીને તાળું મારી તે ગામમાં ઉપડ્યો:—

શા માટે ગામમાં જાય છે એતો તમને ખ્યાલમાં આવી ગયું ને ? આની આ વિચારધારા પર હસવું આવતું હશે એમ પણ થતું જ હશે કે કેવો મૂર્ખ ? પણ એ મૂર્ખતાની સાથે બ્રામક સુખોને સાચાં સુખ માની લેવાની. એ સુખો ખાતર જીવન વેડફી નાખવાની આપણી કલ્પના પણ કેવી છે ? એનો ય સાથે વિચાર કરવો જ પડશે:—

તાપસે તો ગામમાં જઈ બધાને જમવાનું આમંત્રણ આપ્યું. ડાહ્યા માણસોએ એની વાત માનવા અનિચ્છા દર્શાવી... પણ... પેલો તો હડે ચડ્યો. હઠથી બધાને મનાવી લીધા...

પોતાના પર દેવની મહેર ઉતરી છે. આવનાર બધાને એ દેવી રસવતી જમાડવાનો છે. વિગેરે વિગેરે ઘણી જ વાતો કહી નાંખી.

અજ્ઞાનનો અંધકાર:—કેટલી ઘેલછા ? આ ઘેલછાવૃત્તિના કારણે સદાયરણથી વિમુખ જની અસહ તરફ દષ્ટિપાત કરતા. અજ્ઞાનના અંધકારથી પ્રકાશ શૂન્ય તેજોહીન બનેલા માનવને કોણ સમજાવી શકે ? અજ્ઞાનતાના પ્રદર્શનનું પ્રતીક તમારી સામે એટલા માટે જ મૂકવામાં આવ્યું છે કે—હજી પણ જો સુખ અને દુઃખની સાચી વ્યાખ્યા ન સમજાય તો સાચા સુખના મારેનો કંઈ અચાનક પણ નહિ થાય.

તાપસની અત્યંતના જોડી જ આપણા અંતર પડ પર અત્યંતના
આઈ મર્ક છે. જેના કારણે પ્રવણ સર્વ વસ્તુનું યતન પણ આપણે
કરી શકતા નથી.

મારે શું કરવું જોઈએ?—દમણે પેટ ભરીને દસજોડે!
તાપસની મૂર્ખતા પર નહિ પણ પોતાની જાતની મૂર્ખતા પર—જાતી
પર હાથ રાખી એકાન્ત સ્થાનમાં વિચાર કરજો કે—આજે હું શું
માથરી રહ્યો છું? અને મારે શું આચરવું જોઈએ? પરમ તારક
મરિદાંતરેવનું શાસન મળ્યા છતાં જો હું આચર્યો હોઉં તો—માની
શું જોઈએ?—પરમજ્ઞાનીઓએ જનાવેશ એ પરમપથને હું પામી
શકું નથી શક્યો. અગે! સમજી પણ નથી શક્યો—

જો આ વિચારણા નિર્જનસ્થાનમાં થશે તો જગર સાચું
આત્મજ્ઞાન થયા વિના રહેશે નહિ. કર્તવ્યપાસન મારે કટિબદ્ધ વિના
કરવું જની જવાબી.

આજે તો મુખ અને દુઃખની જગત વ્યાખ્યાઓએ મમજ ને
દેવી નાખ્યા છે. પેટસાક એવા પણ નિચારા છવેા દગે કે જેમને
આવી નથી વાતો દસવા એ પણ સાચી જાણ આનું મુશ્કેલ
કારણ એકજ છે કે—સાચા મુખનું રહસ્ય દલુ સમાનવું નથી.

પેશા તાપને તો દહામદથી આમત્તળ આવી દીધું—સમયસર
ધામના બધા જ માણસો જમવા પણ આવી ગયા.

તાપસ પોતાની પાટલીમાં બંધી મહાઈનિ(કઈ? સ્વમની) પાઠ
કરે ને જલ્પ, બગડી ન જલ્પ તેની કાગળ રાખતો, આવી કઠોર
માંથી એટલા પર જોડો દત્તો—જે માણસની પદ્ધતિ બેસી ગયા
પડીથી નાનું બેસી પાટલી ઉપાડી.

પાટલી બેસતાં જ તાપનું મુખ કાનું જગમગ થઈ ગયું. એની
જાતની પાટીમાં જ બેની મર્યાદાંતરથી બુદ્ધિ પાટી રહવા માંડશે.
આવેશા લેતો તાપસની બૂમણુ સંજગત એકાં થઈ ગયા.

વિવાદના સમયે વરરાણી:-આ તો વિવાદના સમયે વરરાણી બેસું છું. બનની કાળ કરી નાંખી-ઝાંઝા ગાળા માણસે કયું ભાઈ આ બધા માણસોને તે જગ્યા માટે બોલાવ્યા છે. અને તું રાજા માંડ્યો છે. આ તે તારું કયું હુકમનું? દેવી રસવતી ક્યાં છે? સાવ બધાને પીરસી લઈએ.

કુસુમ બરતાં તાપસે જવાળા આખો-ભાઈ! હું એટલા માટે વિલાપ કરી રહ્યા છું-કે આજે મેં સ્વપ્નમાં મારી કાટડી મીઠાઈની ભરેલી બેઈ હતી. એટલા માટે તો હું તમને જમવાનું આમંત્રણ આપી આવ્યો પણ...હમાણાં તો એ રસોઈનું નામ નીશાન જડ્યું નથી. હવે હું બધાને શું જમાડીશ? પણ... વાંધો નહિ ફરીને હું પથારી કરી સૂઈ જઈ છું મને સ્વપ્ન આવશે. એમાં રસોઈ ક્યાં પડી છે તે જાણી તમને બધાને જમાડી દઈશ. માટે થોડીવાર ધીરજ ધારણ કરો.

પેલા ભાઈ આ મૂર્ખાધિરાજની વાત સાંભળી પેટ ભરી હસી પડ્યા. પોતે તો મૂર્ખ જન્યો પણ આખા ગામનેય મૂર્ખ બનાવ્યું; તાપસની પાગલતા પર હસતા હસતા બધા માણસો આવ્યા હતા તેવા ઘેર ગયા. ખીચારે તાપસ...દીન વદને આકાશ તરફ જોઈ રહી રહ્યો હતો.

સંસારનું નાટક :-આવું જ નાટક આજે ભજવાઈ રહ્યું છે. સ્વપ્ન જેવી હકીકતને સાચી માની માનવમાત્ર સુખની કિપ્સામાં જીવનની પ્રત્યેક ક્ષણો વીતાવી રહ્યો છે. જે સુખ જ નથી. તે તમને સુખ ક્યાંથી આપી શકે?

જે ઠેકાણે બંધાણી મંગલ પાઘડી;

તે ઠેકાણે બંધાશે તારી ઠાઠડી ।

જે ઠેકાણે વાળં ફડાં વાગીયાં,

તે ઠેકાણે લેવાશે તારાં છાજ્યાં ॥

આવું આવું ઘણું આપની નજર સામે જોવા નથી મળતું !
 એક દાનુ પટેલનો અમીર રંગાનો રખડો બાપાની થઈ જાય છે.
 મુખ મેનમાં દિવસો વિતાવનાર ઉપર જ કુખના કુંભરા ખડકાય છે.
 સંસારનું વિચિત્ર નાટક નજર સામે તરતરતું દોડા છતાં તેમાં
 મગાડુબ બનેલો માનવ સ્વયં નુખના માથેને પામી શકે નથી.
 સંસારના અગ્નિર સનકો પરત્વે મમત્ત જાવને દર કરી
 રાસનાના અચ્છાને દર કમળી ધર્મની આરાધનાથી માનવ માત્ર
 પરમ કમ્યાળને પામે.

આત્મ સિદ્ધિઓનું સાધનત્વ મેળવવા ઈચ્છતા માનવે મંત્રારના
 સમસ્ત અધેનોથી દર રેઈતું દિનાવડ છે — વડુ અવસરે

— ૦ —

X પુરુષ અને ધરાગ X

અવનતિ અટવીના અધઘાવનાર અનકાર છે.
 સ્વાધ્યાય મનની વિચરતાનું અમોઘ સાધન છે સમય મહે
 ત્વારે સ્વાધ્યાય શૂંકેશ નહીં.
 જ્ઞાતાનો વિરાધક અનંગ યાત્રીઓની આસાનના કરે છે. એ
 અનિસયોક્તિ રહિત છે.

પાપ બીતા એ સુમતિ માટીનું પ્રથમ નોંધાન છે
 આસપીક ઉપર બેઠી ધૂરણી વચ્ચે સર્પને યાદાવનાર મદારીની
 જેમ મોના ઉપર પાક જમાવી દેશ તેથી તમારું આત્મ કમ્યાળુ જરાયે
 ધરાનું નથી. વાળી, વર્તન અને અવદાર એ સમાન હશે તો જ
 સ્વપર કમ્યાળુ સધાશે.

ૐ અર્ચન

સાચા સુખનો સરલ માર્ગ

ભા. વદ ૧૩ શનીવાર તા. ૯-૧૦-૬૧ દેવશાનો પાડો

વ્યાખ્યાન નવમું

વીતરાગ સપર્યાયાસ્તવાજ્ઞાપાલનં પરમ્ ।

આજ્ઞા રાદ્ધા વિરાદ્ધા ચ; શિવાય ચ ભવાય ચ ॥

આકાલમિયમાજ્ઞા તે; ઉપોપાદેયગોચરા ।

આશ્રવઃ સર્વથા હેયઃ ઉપાદેયશ્ચ સંવરઃ ॥

કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રીહૃદયચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજ કૃપાએ છે કે વીતરાગદેવની પૂજા કરતાં પહેલાં તેમની આજ્ઞાનું પાલન કરવા વિશેષ પ્રકારે તૈયાર રહેવું જોઈએ.

ભગવાન શ્રીજીનેશ્વર દેવની પૂજા કરવા છતાં પણ જો એમની આજ્ઞા ઉપર બહુમાન ન હોય. તો એ પૂજનની કાઈ કિંમત નથી. હૃદયમાંએ અરિહંતોની આજ્ઞા પ્રત્યે જ્યાં સુધી અખંડ પ્રેમ જાગે નહિ ત્યાં સુધી અરિહંતની પૂજાની પણ કિંમત સમજાય નહિ. પૂજક પૂજા કરવા જતાં પહેલાં પોતાના કપાળે તિલક કરે છે. એ શું સૂચવે છે? ભગવન! તારી પૂજા પછી પહેલી તારી આજ્ઞા હું મસ્તકે ચઢાવું છું.

આજ્ઞા મસ્તકે ચઢાવી કદાચ એ અરિહંતોની આજ્ઞાનુસારે માર્ગનું અનુસરણ ભાગ્યવશાત્ ન થઈ શકે. પણ આરાધક આજ્ઞાનો

અપલાપ તો કદિ ન હરે. અરિદતોની આસાનો અપલાપ
અંદરે અનન્ય તીર્થદેશોની આસાનો અપલાપ શાસનનો
અપલાપ; તીર્થનો અપલાપ;

વિચાર કરજો કે-પૂજના સિર પર કેટલી આગાની જરામદારી
રહી છે? આગની આપણી કિંવાઓ આરાધનાઓ એન કંઈની દોષ
પરમ દાનિ ન અર્પની દોષ તો એમાં મુખ્ય કારણ આગાનો
અપલાપ જ છે.

કંડવી તુંબડી.—એક ભાઈ ૬૭ તીર્થની યાત્રા કરવા જતા
હતા. પવિત્ર તીર્થોમાં આન કરી પવિત્ર થવાની એમની ઉંદ
દિનને પારખી નેમને કંઈક બોધ આપવા મારે એમના ધર્મગુરુએ
એક તુંબડી આપી. તુંબડી પૂજ જ કંડવી હતી; તેમના ધર્મગુરુએ
એકા બાકાને બસામણ કરવા જણાવ્યું-ભાઈ! તું તીર્થોની યાત્રા
કરવા જાય છે. મંઝા જમના જેવી પવિત્ર નદીઓમાં, દરેકમાં આન
કરી તું પાવન થઈશ. સાથે સાથે આ તુંબડીને પૂજ જ્યાં જ તીર્થો
ની યાત્રા કરાવજો. પવિત્ર નદીઓમાં આન કરાવજો આવે ત્યાં
આ તુંબડી મને પાછી આપજો.

મુરુની આ આગામાં પેંસા બહન તો કરું જ સમજ્યો નહિ.
કંડવી તુંબડી બને યાત્રા. આ બધું એને મન એક સમસ્યા જેવું
લાગ્યું. છતાં “અનુદેશધનીયા મુર્ચાશા” મુરુની આગા અનુદેશ-
ધનીય દોષ છે. એ આગાનું પાલન પ્રભુજોને પત્તુ અવશ્ય કરવું
જ નેઈએ-એમ માની-પેંસા બહન તો મરો. તુંબડીને વાત કરાવી.
તીર્થોમાં આન કરાવી ઘેર આવ્યો ત્યાં મુરુના ચરખોમાં તુંબડી
ધરી દાખી.

મુરુએ બહને આગીવાંદ પાઠવી જણાવ્યું ભાઈ! આ તુંબડી
પવિત્ર થઈને આવી. આવજો તો એવું જ સાક જમાવી આપજો
આગાનું છે કેમ ભાઈ! આ તુંબડી સાક તો જમાવીશને!

શુરુદેવ ! આ તો કડવી તુંગડી. આનું શાક તો ખવાય જ નહિ. ભક્તનો આ જવાબ સાંભળી શુરુને હસવું આવ્યું.

વાહ ! તું આવું જાણે છે ખરે. તો વિચાર કરજે કે હૃદયની કડવાશ નેત્યાં સુધી નહિ જાય. ત્યાં સુધી આ તીર્થસ્નાન-યાત્રા વિગેરે ફળશે ખરાં ?

બાહ્ય શુદ્ધિ કરતાં આંતર શુદ્ધિ તરફ વિશેષ લક્ષ્ય જો અપાય તો બાહ્ય શુદ્ધિ સ્વતઃ થઈ જાય.

હૃદયની કડવાશ કાઢવાનો ઉપાય:—જો અરિહંતોની આજ્ઞા પર બહુમાન જાગે તો હૃદયમાંથી આજ્ઞાના અબહુમાનની કડવાશ જલ્દી દૂર થઈ જાય અહાર દોષથી રહિત અરિહંત દેવો, જગતનાં સમગ્રજીવોના કલ્યાણને માટેનો જ માર્ગ બતાવી રહ્યા છે. રાગ અને દ્વેષની નીત્રીકેંદ્રીઓ જેમની નજ થઈ છે. એવા પરમ તારક દેવ સ્વાર્થથી પર બનેલા છે. જગતને સન્માર્ગે વાળવા માટેનો સન્માર્ગ ચીંધી રહ્યા છે—જો અરિહંત દેવનું આવું સત્ય સ્વરૂપ સમજાઈ જાય તો અનાયાસે પણ અરિહંતોની આજ્ઞા પ્રત્યે બહુમાન જાગ્યા વિના રહે નહિ.

અહિં પહેલી તો વાત એક જ એ આવવાની કે—
“ક્રિયાની આરાધના પછી આજ્ઞાનું બહુમાન પડેલું.”
આજ્ઞાની આરાધના ન આવી ત્યાં સુધી ભવની પરેપરા કદિ અટકે નહિ.

લેવે આચરણમાં કદાચ ઓછું થતું હોય. પણ આજ્ઞાનું બહુમાન આવી ગયું તો સમગ્ર લેવું કે એ આજ્ઞાની આરાધના જરૂર સક્રિયાના રોજ સુધી પહોંચાડી દેશે. પણ ક્રિયા કરવા છતાં આજ્ઞા પર બેદરકારી રહી તો કડવી તુંગડી જેવી જ દશા થવાની.

અરિહંતોની આજ્ઞા:—અગદિ કાઢીન સસારની વાસનાનાં સમગ્ર આપણા માટે એ પરમ વારક અરિહંતોની આજ્ઞા અનન્ય સુખને આપવાવાળી બની ગયે તેમ છે. એ અરિહંતોની આજ્ઞા પર પૂર્ણિત પ્રયાણ પ્રારંભ કરી તેમ વખતે પરમ પથ આપણા દાયમા આવી ગયો સમજાવે

અરિહંત દેવોની એક જ આજ્ઞા છે કે આશરનો સ્વર્ગ ત્યાં કરવો અને સંવરને મદબુ કરવો

પાપ જાતોની આવે ને આશર

આવર્ત પાપ જાતોની ગુહાવ ને મંવર

આશરનો ત્યાગ અને સંવરનો રામ જનના એક જ અરિહંતોની આજ્ઞા આપણને આપણા માટે આપુ થઈ જાય સમગ્ર સમગ્ર મુખને વિશાળ સિ આપણની જનના પાત્ર જાતો જ જાય

દુન્યવી મુખો સ્વામી છે:—કામ આપણ વાત થઈ મહુ કરી કે જનના મુખો સ્વામી છે કામિક છે નાશવન છે પદે મુખે અનિકરને આપણવાળા છે. પાપ અપણા નિમિત્તમુખ છે જનના સમગ્ર મુખો એક જાણુ મુખો અને આગિક મુખો એક જાણુ મુખો

તેમ એ આગિક મુખના અર્જનમા ત્યાગ પણ પોદ્યમિક મુખ નહિ જ આવી શકે પોદ્યમિક મુખના અનુભવમા નશવન જનના આનવને ખાન પણ દેવાથી દોષ કે આ મુખને એક દિવસ હિંમત નહિ દોષ છતાં પણ હિંમત આપુ જ જાણુ છે. નાશવન જાણુ મુખો કેર મુખો દોષ ત્યારે આ જાણુ વાતો ન સમજાવ એ રાજ્ય છે. પણ જે અરિહંતની આજ્ઞા પર સંવર પણ રમિ જાય

આજ્ઞામાં દેવો નાતિકના નરક દરિયા પાન થાય તો આ જાણુ વાતો વિનમ્ર મદેવને સમજાવ જાય—

— જાણુ માણુને એ પાપ જનના રૂપીયા અરિહંત મંત્રી જાય

તો કેટલો આનંદ થાય છે? પાંચ દશ હજારની મૂડીમાં બીજા પાંચ દશ હજાર લખે એટલે તો આનંદની સીમા આગળ વધે છે. પણ વખત જતાં એ આવેલું ધન ક્ષીણ થવા માંડે ત્યારે શોકનો પાર નહોતો નથી.

પત્નીને પરણી લાવતાં આનંદ. થોડા દિવસના સહવાસ પછી કંઈક લડવા ઝઘડવાનું થાય. અણગમો વધતો જાય. પરિણામ એવું પણ આવે કે. કાલનાં પતિ-પત્ની આજ રાત્રી-રાવણની નજરે એક બીજાને જોતાં થઈ જાય.

પુત્ર રહિતને પુત્રનું પારણું બંધાતાં હૃદયમાં હર્ષનાં મોઝાં ઉછળી પડે. પુત્રને લણાવ્યો પરણાવ્યો પુત્ર એવો અવિનીત પાક્યો કે પિતાને થાપ મારી છૂટો થઈ ગયો. તે વખતે વૃદ્ધ માતા પિતાની શી દશા ?

માનવીએ પોતાની માન્યતા મુજબ માની લીધેલાં સંસારનાં સમગ્ર સુખો તરફ દષ્ટિપાત કરવા જતાં સહેજે જણાઈ જશે કે. આ બધાં જ સુખો ભ્રામક છે. વિનશ્વર છે. એ સુખો મળવાં છતાં શાન્તિ મળતી નથી. અધિક અને અધિક સુખો મેળવવાની આશા જાગ્યા કરે છે. એ આશા ઘણી વખત અનાચરણ પણ કરાવે છે.

સ્વર્ગના ઇંદ્રોને મનુષ્યો કરતાં અનેક ગણી સિદ્ધિ હોય છે. સિદ્ધિઓનો સમુદાય એમની સામે ઉભરાતો હોય છે છતાંય ૨૮ લાખ વિમાનનો માલીક ૩૨ લાખ વિમાનના સ્વામીને જોઈ બળી જાય છે. શાશ્વતી સિદ્ધિઓ કોઈથી ઉપાડી જવાતી નથી. એક સ્થાનથી બીજા સ્થાને ખસી શકતી નથી. છતાંય એના માટે ભયંકર યુધ્ધ આરંભાય છે. ખૂનખાર જંગ જામે છે. કાપાકાપી મારામારી ચાલે છે. કેવું છે લોભનું કારસ્તાન ?

ધર્મનો મર્મ ત્યાં સુધી સમજાય નહિ અરિહંતાની આજ્ઞાનું બહુમાન જંગે નહિ. ત્યાં સુધી આવું આવું નેત્ર સ્વાભાવિક છે.

એ દેવલોકના દેવોને ભગવાનની દાસ્યોનો પ્રમાણ કરી નમજી
જળ ઈલાખા આવનાં દેવોનાં જળમ કાઈ જાય છે, અને એમનો
શોધ પણ ચાલ ચર્ચ જાય છે

અથાથન લંપતિને મેળવવા માટે જાનવ જાન જૂનાં દોડવામાં
કરે છે, પરિણામે એ નિહિલો મળે કે ન મળે છતાં વ મુશ્કેલી
મળી નથી.

જનનના અર્થ હોયને નમ્ય મિય છે કુખ સંતોને વ મુશ્કેલી
નથી કુખના માટે કોઈ પ્રયત્ન પણ કરતું નથી કુખને દેનાવવા
માટેના પ્રયત્ન પડે પ્રયત્નો નેરાવા હોય છે છતાં મુખની પાછળ
કુખનો હરિયો ખળખળાઈ જ રહેય છે.

મુખની દોષમાં. — જનનમાં કોઈને પણ ખરાબ મુશ્કેલી મુખ
મળતું નથી દોષમાં મુશ્કેલી કોઈ જામવી શક્ય નથી દોષમાં
મુશ્કેલી મુખમાં દોષના પણ નથી જન એને દેનાવવા માટે નમે નનનોડ
મટેન કરે, પણ એક દિવસ એ મુખને નિરાશામાં આવી જમાડે
આત્મા જવાનું છે એના બે મન નથી

દોષના ન હોવા છતાં એ મુખને દોષવા પડે છે માટે જ
અનંત જાનીઓ એ મુખને પણ દેવ જમાવે છે

આપુ અમરવા છતાં પણ મધુલિપુ જમા મુખની માધમા
માનવ માત્ર જાન જૂનાં દોષની રેવો છે

મુવકની અવકાશ. — એક મુવક થન પેન મુશ્કેલી રવો છે
એની પની કામમુખ દની મુવક થન નેડવવા થજા જ પ્રયત્ન
કરે છે થન પણ જાનવ પિના મળે નહિ! અને થન પિન ન. મળુભને
મને ઉપમા મુખમાં છે! “થમુ પિના નરે થમુ” નવાદેવ
નીવામાં નિર્ધનની કોઈ કિમત નહિ. “ન.મ. પિનને. નદિયે

નાણે નાથો ભાઈ” આવી પરિસ્થિતિ ધાણી વખત નજરે સામે દેખાય છે:

પેલા યુવક ધન માટે મહેનત કરી. પરીણામે હાથ ધસતો થેર આવે છે એની પત્ની ખૂબ જ કડક વચનો સાંભળાવે છે. ઘરમાંથી બહાર નીકળી જવા માટેની ધમકી પણ આપી દે છે!

જેવો સંસાર! જેમાં શાશ્વત સુખો મળી બેઠેલા છે. એજ તમારા સંસારની આ વાતો મંડાઈ રહી છે. જેને તમે તમારા મનો છે તે ત્યાં સુધી તમારા રહેવાના. જ્યાં સુધી એમનો સ્વાર્થ તમારાથી પોપાતો હોય. સ્વાર્થ પોપાતો ખર્ચ થતાંની સાથે જ પોતાના માણસને પણ પર માનતાં જરાએ વાર લાગતી નથી...સંસારની સ્વાર્થીયલીલા આવી જ હોય છે પેલા યુવક પત્નીનાં કઠોર વચનો સાંભળીને કમકમી ઉઠ્યો. એના અંતરમાં ઉંડો આઘાત લાગ્યો...જીવન જીવવું પણ કડીન થઈ પડ્યું... એક તરફ ભૂખ્યાં બાળકો રોટલાના ટુટકા માટે ટળવળી રહ્યાં છે. બીજી તરફ પત્ની વાણીના તીક્ષ્ણ બાણો વરસાવી રહી છે રહેવાની ખોલડી પડી જવા માટે જ ટકી રહી છે. ઘરમાં ખાવા માટે અન્ન નથી. પહેરવા માટે કપડાં નથી. આવી સ્થિતિમાં એ યુવકને જીવન કરતાં મરણ વધુ પસંદ પડે છે.

માનવ લોકમાં પણ નરક :-

કુઆમવાસઃ કુનરેન્દ્રસેવા કુલોજનં ક્રોધસુખીય ભાર્યા. ।
કન્યાબહુત્વં દરિદ્રતા ચ ષટ્જીવલૌકે નરકાનિ સન્તિ ॥

સાત નરક તો નીચેની પૃથ્વીમાં છે એ તો તમે સાંભળ્યું જ હશે. પણ એક કવિ તો આ માનવ લોકમાં જ છ નરક હોવાનું અગ્રવે છે. ૧. ખરાબ ગામમાં વાસ કરવો. ૨. ખરાબ રાજ્યની સેવા

કરતી. ૩. ખરાબ બોલન ૪. કોઈ મુખી પત્ની મળતી. ૫. પછી
 ક્યાંએ ૬. અને દરિદ્ર પણ. આ ૭ નરકો માનવ લોકમાં હોય
 છે. જેમ નારકોમાં રહેલા નારક દુઃખથી દુર થવા માટે સતત પ્રયત્ન
 કરે. પણ એનું દુઃખ લેગ પણ એટલું થઈ મરતુ નથી પાંધેલા
 કર્મ બોમલ્યા સિવાય કદિ છુટકો હોતો નથી તેવી જ રીતે
 આ ૭ નરકોની વાતના પણ માનવ માનવે પીડની હોય છે માનવ
 એમાંથી નીકળવાના કોનટ કાકા માટે પણ એ દુઃખ બોમલ્યા સિવાય
 છુટકો છોડે જ થવાનો

તો દુઃખમાં પશુ શાનિ મળે—એ કર્મસત્તાનું કર્મ પણ
 જાન થયું હોય તો મને તેવી દુઃખી અવસ્થાના પણ જરૂર શાનિ
 મળે. દુઃખના દુઃખમાં આમે દેખાના હોય, આપણિએ સામે અદલાસ
 કરતી હોય. તે વખતે કર્મ સત્તાનું પ્રયત્ન શાન પામી પીરજ આપી
 વળ હે જાકી તો આવી અવસ્થામાં પીરજના બધન છુટી વળય.
 શાનિનો નેનું પૂરી વળ અને માનવ આર્ત આન રીક આનમાં
 આનના દુઃખ શાનિને આનનાત્ કરતા વળ આવું પણ બને
 એટલે ગુવક કવે રહી ન શક્યો એનું તો નિશય કયાં કે મરતુ
 સિવાય કવે મારા માટે કોઈ ઉપાય નથી

એટલે આટલા દુઃખોને નજર સામે નિહાળી રહો. પુ
 સાક્ષાત્ નરકની વાતનાને બોમતી રહો ૮ મારા સચ્ચર સગમી
 રહો છે જાગી. પત્ની, દરિદ્રના દુઃખાસ્થિતે એક પછી એક
 બાવેલાં અનન્ન દુઃખોને બેઠવવાની એ દુઃખાના સગડતા રહેવાની
 કવે મારી તાકાત નથી પણ એક જ મરતુનું શરતુ મારા માટે હો.

મરતુનું માટે ઉછા મંપંચ ગુવક ત્યાંથી રવાના થઈ મંપે.
 પત્નીને મન નિર્ધન થતી કરેલાં મૃત થતી થકુ થસેદ હોતો.
 મંપે એ વળ છે! એ જોવાની એને પરી ન હતી

દૂર દૂર જતા પતિને પત્નીએ સંભાળાવી દીધું. ધન મેળવ્યા વિના
જો અહીં આવશે તો ઘરમાં પેસવા જ નહિ દઉં!

ઘરમાં રાહત્ય ટ્રાનું આસે છે. પતિનું કે પત્નીનું!

આવા કટુ અને કર્કશ શબ્દોનો ઉત્તર આપવા માટે યુવક ના-
ખલાજ હતા. એ તો ગયો દૂર દૂરના જંગલમાં, મોઝા વડેની વડવાઈઓએ
દોરકું બાંધી ગળે ફાંસો લગાવી દીધો.

સુખનો રાગ-દુઃખનો દ્વેષ:—પ્રાયઃ કરીને માનવમાત્રને સંસારની
સુખસગવડતામાં ધનિષ્ઠ રાગ અને દુઃખ પર પૂર્ણ દ્વેષ હોય છે. સુખ
અને દુઃખની સાચી વ્યાખ્યા સમજી નથી. માટે જ હૃદયમાં રહેલ
રાગ-અને દ્વેષ આવાં ભયંકર પરિણામ સર્જી દે છે. આભવના દુઃખથી
કંટાળેલાને પરભવમાં સેનાનાં સિંહાસનો મળશે. એવું નક્કી છે ખરું?
જ્ઞાની વિના એવું કોઈ નક્કી કરી શકે ખરો? નહિ જ. છતાંય માત્રી
લીધેલાં સુખ દુઃખમાં હર્ષ-વિષાદ; વાવટાળને વિદુર્વી અનેક આત્માઓને
હત પ્રહત કરે છે. સન્માર્ગની કેડીથી દૂર કરે છે.

જેમ નાનો બાળક અગ્નિના તણખા જેઈ એને પકડવા મહેનત
કરે છે. એનાં હિતેચ્છુ એને અગ્નિથી દૂર કરવા જાય તો બાળક રડે
પણ ખરો! કારણ— અગ્નિના તણખાને તણખા રૂપે માનતો જ નથી.

આપણી ઘણી વખત આવીજ પરિસ્થિતિ થાય છે. સંસારના
સુખોનો વ્યામોહ એવી તો બ્રમણમાં મૂકી દે છે માનવમાત્ર એના
માટે અનન્ત પ્રયત્નોને આરંભી દે છે; એ સુખોને મેળવવા તનતોડ
મહેનત કરતાં પણ ન્યારે એ ન મળે ત્યારે— દુઃખના દરિયામાં
ઝંપાત કરી મરણને શરણ થવા પણ તૈયાર થાય છે.

પેલો યુવક મરવાની તૈયારીમાં છે. પ્રાણ કંઠે પહોંચી ગયા છે.
પણ કંઈક પુણ્યોદય જાગતો હશે. જેથી એ વડના અધિષ્ઠાયક દેવે આવી
એનો પાશ છેદી નાંખ્યો. દેવે પાણી ઊંટી પવન નાંખી યુવકને ભોનમાં

આપણે. જ્ઞાનના આવનાર પુત્ર રડી પડ્યો. એના દુઃખનો ભાર
એકનરુપ શારદા હરી વહી પડ્યો. એના એજ અનુભૂત દુઃખનાં
મૂળ એની નજર સામે તરવરતા લાગ્યાં, એનાકરોડ બની મેંડેલાં પુત્રક
હરિને મરવા તૈયાર થઈ ગયો.

એવે તેને આશ્વાસન આપના જાણુઓ. ભાઈ! હું દેવ છું, દેવનું
સ્થાન અમોઘ દોષ છે તુ જરાપણ દુઃખી થઈશ નહિ તારી જે પ્રત્યક્ષ
દશે તે હું પૂગી હગીશ માટે તારી જે ઉન્નિષ્ઠ દોષ તે તુ માગી જ

નિરાશામાં આશા:- નિરાશાના અધાર થેજ આકાશમાં
એના માટે આશાનું એક દિરખ પ્રમટ્યુ તેજે આખો દેશગાં ઉડ્યું
એનેયું. દેવની કાળિ વંદનું તે વિનિમન બની ગયો દેવના મુખની
સાથે પોતાના દુઃખની તુલના એના હૃદયમાં થવા લાગી

મુખ અને દુઃખનું તુલ્ય એવુજ છે કે માનવ એના પરવશ
બની જઈએવનને જૂપી નાથ છે અનન્ય દુઃખમાં રીખાતા પ્રાણીને
આશાનું આમાન્ય અવલંબન મળવાનું જ તે નાચી ઉડી છે.
અંતરમાં આનહો એક ઉછળા પડે છે. એજ આશાના સાચારસમા
માનવ પોતાના જીવનની આકુનિ દોડે દોડે કરતો દોષ છે

પુત્રના હૃદયમાં આશાનો સચાર થવાનું પોતાના દુઃખન ત
જૂડી મેલો; તેજે દેવને નમન કરી જાણુઓ દેવ! તમે મારો પર પ્રસન્ન
થવા હો! નાકે મુખ વંદન છે પણ એ મુખ કયું મામતુ!
તેવું મામતુ! વિનંદે હું વિચાર કરીને તનુ દિલસ પડી નાચીશ
દેવ તથાતુ કરી અન્યાયન થઈ ગયું.

એવે પેંડે પુત્રક એના જેવું મુખ નામતુ એના માટે પરિભ્રમણ
કરી રહ્યો છે. દંડ પડેલી તે ચક્રાંગી કરે છે. એને કયું મુખ
મામતુ છે! એ મુખ કેવું છે! વિનંદે સમઘડિ પૂર્વક તે નીકરે છે.
આમ જા માટે કરી રહ્યો છે! તે તો જાણુજ, જા દરે!

“દેવેનો દાઝયો છાશ ફંકીને પીએ.” આવી પરિસ્થિતિ ત્યારે ઉભી થાય ત્યારે વિચારવાનું પ્રાણી ત્યારે જાણુની તપાસ કરવા તૈયાર થાય છે મુદ્દિનીકેસરીએ પરિસ્થિતિનાં પાસાની ચકાસણી થાય છે.

પણ... ઘણી વખત આપણી રચૂલ દ્રષ્ટિ આપણને ઘોખાખાઈમાં નાંખી દે છે. સુખ... સુખ અને સુખ... દેવેકેને સુખ જોઈએ છે. સુખની શોધમાં બધાજ ભગી રહ્યા છે... સુખ મેળવતાં પણ દુઃખ... ભાંગવનાં પણ દુઃખ... ભોગવ્યા પછી પણ દુઃખ..... સંયોગ વિયોગ... જન્મ જરા મરણ... આ બધું જ સંસાર વિનશ્વરતાના પ્રતિક સરખું નથી શું ?

અરે ! આવું સમજવા છતાં જાણવા છતાં... એ સુખો પાછળ કેટકેટલી દોડધામ ચાલી રહી છે ?

યુવક એક જગ્યાએ ગયો. એ ઘરમાં ખૂબજ ધન હતું. સાત માળનો બંગલો હતો. પતિ-પત્ની વૃદ્ધ હોવા છતાં ખોળાના ખૂંદનારની ખોટ હતી. બિચારો વૃદ્ધ દંપતી ચોધાર આંસુએ રડી રહ્યાં હતાં.

અખૂટ ધન હોવા છતાં તેનો વાપરનાર વારસદાર ન હતો. વૃદ્ધ દંપતીની સેવા કરનાર પુત્ર ન હતો.

અદળક ધન મળ્યા છતાંય દુઃખ ! આવું દુઃખ ન જોઈએ જે સુખમાં દુઃખનો લેશપણ હોય એવું સુખ કોઈનેય જોઈએ ખરું ? સર્વથા દુઃખ રહિત અક્ષય સુખની બધાને આશા છે. પણ મળેલાં સુખો તો કદિ કાયમી ટકી શકતાં નથી.

યુવક બીજી જગ્યાએ ગયો. પતિ, પત્ની, પુત્ર પરિવાર પૈસો બધુંજ હતું... પણ... કુટુંબ ક્લેશના કારણે કોઈ સુખે ખાઈ પણ શકતું ન હતું. પ્રભાતના મંગલ પ્રહરમાં અધડાના ટ્રોગલેશ એમના ઘરમાં મંડાઈ જ ગયા હોય...

આવું સુખ પણ મારે ન જોઈએ. યુવકનું અંતર પોકારી ઉઠ્યું !

તમને કેવું મુખ મળ્યું છે?—અહીં દરેક પર દાસ રાખી
વિચાર કરેને કે—અમને કેવું મુખ મળ્યું છે? પતિ, પત્ની, પૈત્રી,
પરિવાર બધું જ દોષા છતાં દરેકથી અગ્રાન્ત અગ્રા ૨ અગ્રાન્તની
આગ જ્યાં દરેકમાં સ્વભાવની ત્યાં માનિના આત્માજયની
રચાવના હઈ રીતે થઈ ગયે ?

“ મન્યે પાણા પરમાદિમિત્યા ”

સ્વભાવના અર્થ જુઓ મુખના અભિષાધી છે પણ સાચું મુખ
માનીઆમે બનાવેલા તામના અનુભવેથી વિના ખીન દેશાય નહિ મળ્યા
કહે ૨ મુખ મુખ ક્યો જે દિવસ રખડીયા પગાર ક્યા. આગ
કેમો દિવસ દેને પણ દબુ નથી કહે જ નિર્ભય થા મહેલો
ન દલા

પુવક અવીર તમને આ બાબુ નીરખી રથો ૭
એવું મન અદ્વિતની જેમ નથી જ વિચાર્યા બન્યા રમ્ય ૭
અત્યંત આત્મા મુખનો અખાતમા તમની રથો ૭

તેને એક પર વેંતુ-વિનિયુગ પિયાને તા પારજ નર્દા
જની દામ વેંતીને પતિ મામે ઉભારે—કમાણી પણ પૂખ જ મુદર
નેકરે આકરેને પા નહિ રદવાગ મહાન રાજાદાનો આદ આપી
જાય તેવું દગુ.

પુવકનું મન તિથર થયુ બલ મુખ મામનુ તા અ. રંદ વેંતુ
જ મામનું—અર્થ તિથર થયું નિમય કરવા માટે બને જાડીને
પુવક પુવક કહે! માટે તમારે વેંતુ મુખ વેંતુએ ૭ દેરની
પામે વરદાન મામરાનો પુ માટે જ તમને વુ પૂખ મુ કે—નમે કોર
વાતે દુઃખા તો નથી ને!

કોઈનું મુખ:—પુવકની જાન સાબળી રંદ દગી પડ્ય. !
આહ! આપિ આપિ અને ઉપાધિથી કરેલ આ સંસ્કરમાં

ઢાઈ સુખી નથી. સંસારનું સુખ કોઈને ય સુખઆપી શક્યું નથી.

મહાનુભાવ ! અનન્ત જ્ઞાની મહાપુરુષોએ સંસારને હેય ખતાવ્યો છે. સંસારનાં સમસ્ત સુખોને હેય ખતાવ્યાં છે. જ્યાં સુધી એ સુખોમાં મમત્વ પડ્યું છે ત્યાં સુધી માનવ દુઃખની પરંપરાને વધારનાર સુખોને સુખ માની લેવાની મહાભૂલ કરે છે.

ભોગે રોગ ભયં કુલે ય્યુતિ ભયં વિત્તે નૃપાલાદ્ ભયં ॥

ભોગોમાં રોગનો ભય રહેલો છે. કુલમાં નશ્વરતાનો ભય રહેલો છે. ધણું ધન મળ્યું હોય તો રાજા, ચોર આદિનો સતત ભય રહેલો છે. જગતની સમગ્ર ચીજો ભયથી ભરેલી છે. એ ભય માનવને શાંતિથી જીવવા નથી દેતો. સાધનો મળ્યા પછી એને સાચવવાની ટકાવી રાખવાની કેટકેટલી ચિન્તાઓ થયા કરે છે. છતાંય આપણા ધાર્યા પ્રમાણે એ સાધનો ટકી શકતાં નથી.

આવા સળગતા સંસાર દાવાનળમાં ઢાઈ સુખી થયું નથી. ભાઈ ! તું મારું સુખ જોઈ મારા જેવું સુખમેળવવા ઈચ્છી રહેલો છે સારું થયું મને તે પૂછ્યું. નહિતર તું પણ મારી જેમ દુઃખી થઈ જાત.

મારું દુઃખ મારું અંતર જ જાણે છે. આજ સુધી એ દુઃખ મેં ઢાઈને ય જણાવ્યું નથી. જણાવવા માગતો નથી. જણાવવાથી કદિ લાભ થાય નહિ. છતાંય આજે તું સુખની શોધમાં ભમી રહ્યો છે. માટે ભૂલો ન પડે મારા જેવું સુખ માગી લઈ વધુ દુઃખી ન થાય. માટે જ તને જણાવું છું.

જો સાંભળ...યુવાવસ્થામાં મારાં લગ્ન થયાં. લગ્ન થયા પહેલાં મેં એક મુનિરાજ પાસે શુક્લપક્ષમાં બ્રહ્મચર્યનો નિયમ લીધેલો. મારી પત્નીએ પણ ગુરુણીજી પાસે કૃષ્ણપક્ષનો નિયમ લીધો હતો.

દેવ સંયોગે જમાવે બનેના લક્ષ્ય થયાં. લગ્ન થયા પછીયી
નિવર્તની બાજુ થાં જ મેં તો હુંગીતર અલ્પચર પાગવાન નક્કી
કયું. પત્નીએ મારી સાથે તો નિવર્ત કયૂલ રાખ્યો, પણ—

“ત્રિયા ચરિત્ર પુરુષસ્ય ભાગ્ય”
દેવો ન બનાતિ કુનો અનુધ્યઃ ।”

ભીનુ ચરિત્ર અને પુત્રના ભાગ્યને દેવ પણ બાળી શકે નહિ
તો અનુધ્યની તો તાક્ષાન જ ક્યારી દોષ ?
શ્રેષ્ઠ વિવસમાં છી મર્મવતી બની જે પુત્રને તુ વેનેષ રથો
હ તે માટે નથી ખરેખર ! આ વેદનાથી માફે અતર ઉકળા રથુ
હ. હાય દેવનાદ મધુ છે. અંતરની બનત વેદનાઓને આજ્ઞામુધી
દુ બનુબધી રથો હુ શેઠ બેઠાના બેઠાના આજ્ઞાએ રી
પડ્યા.

સાચું મુખ ત્યાગમાં છે:—ભાઈ ! આ સંસાર તો અવેશ
હ. સંસારમાં સાચું મુખ કદિ પાઈનેય અધ્યું નથી—મગરી નહિ
મધુબિંદુ બની સંસાર મુઝાણા મહાલગ્ન એ,
સંસારે મુખી અમુચાર જિનેશ્વર બોલના એ
આજવનો સર્વથા ત્યાગ કરી સંવરને સ્વાકારનાર સાચા મુખને
મેગરી શી છે સાચા સિદ્ધિઓને બોલના બની શકે છે
, શેઠના રાખેને પેસે પુવક સાબગ્યા રથો. તેને હવે સમન્નુ
કે સાચું મુખ મેગવતુ દોષ તો ત્યાગથી જ મળી શકે. રાચની
આમમાં જાગેના કોઈ પણ મળી સાચું મુખ મેગરી શી જ નહિ
શી અને પુવક અને વત્તે પેરાઅ વાસિન બની રાચની મુન્ની
નામમાં ત્યાગ માફને રીકારી લીધે.
માટે જ કલિકાલ સર્વજ્ઞ બચવાન બખૂરે છે ।

ધૃત્યાન્નારાધનપરાઃ અનન્તા પરિનિર્વૃત્તાઃ ।

નિર્વાન્તિ આન્યેકવચન; નિર્વાચ્યન્તિ તથા પરે ॥

આ પ્રમાણે અરિહંતોની આજ્ઞાનું લાવથી આરાધન કરનાર અનન્ત આત્માઓ શાશ્વત મુખના ભોક્તા બન્યા છે. બને છે અને બનશે—

આપણે પણ સાચું મુખ મેળવવું છે. એના માટેની જ તન તોડ મહેનત ચાલુ છે.

સાચા મુખનો સરલ માર્ગ એક જ છે કે

આશ્રવનો સર્વથા ત્યાગ કરી—

સંવર લાવને સ્વીકારવો.—

સંસારના મુખો પ્રત્યે અપેક્ષા લાવ નહિ રાખતાં—ઉપેક્ષા લાવ કેળવતાં શીખો. આજ મુધીનું સંસારનું દયાણુ આપણને એ નક્કી મુખો પર આશક્તિ લાવને જરા પણ ધટવા દેતું નથી. પણ હવે તો સાચું સમજ્યા પછી કુંભકર્ણની નિંદ્રાનો ત્યાગ કરી. ભ્રમણાને દૂર કરી જ્ઞાનીઓએ બતાવેલા પરમ પંથે વિચારવા પ્રયત્ન સેવવો હિતાવહ છે.

—૦—

પુષ્પ અને પરાગ

અન્યનાં રાઈ જેટલાં દૂપણો પર્વત સમા બેનાર પોતાના પર્વત જેટલા દુર્ગુણો રાઈ સમાન નહીં ગણનાર માનવની પાગલાતા કષ્ટ હદની ગણાય ?

બાહ્યાડંબરમાં આજે અધઃપતનની ઉંડી ધોરો બોદાઈ રહી છે અને આપણે આપણી સર્વ શક્તિઓનું ખૂબ જ આનંદથી એમ બલિદાન આપીએ છીએ.

શ્રદ્ધા સંજ્ઞાની

ભા. વ. ૧૪૨૧૦૧૨૨ તા. ૨૬-૬-૧૬ દશાધારવાદ આસાપટી
વ્યાખ્યાન દસમું

અનન્ત જ્ઞાની મદા પુનઃ મન્ય હોયના પુરમ કસ્યાખ્યાન કાગે
કરમાવી રચા છે કે—

ધર્મ આરાધનામા અમન્યની જગત છે અદાની મદાના પૂર
ન્યાડે ઉછળાનાં દોષ છે ન્યાડે અમદાનો કાઢવ આમન્યનિ ના
કદિ દીપી શકતો નથી

અમદા હવને કલુષિન જન્ય છે અધના પરમા માપકન
મ્યુત કરે છે. અદા હવને નિર્મલ જનાવે છે.

અરિદાંત ભયનાનોએ ઉપદેશથી એક એક કિંચ આંગ વને
અદાથી પાશન થતુ દોષ. તો જગત એ કિયાઓ આપખુને આપના-
દારની નજર મૂકી કે—

જેમ કોઈ જગની અપેક્ષા માનવને સમનેદિખી આપાધિના લેપ
કરવામાં આવે તો એના જગત રચક જન્ય છે ત નીરોમી જની
જન્ય છે તેવી જ રીત અસારમા આધિ-આધિના જગતમાં રીચનઃ
મદાખુને અદા નરહવન આવે છે એના આધિગીનિકે આધિદંવિકે
આપાધિનિકે તાખે ઉપદમાવે છે.

અધાનુ' જણા:—સસારનંદ સમમ્ન બધામા અદાનુ નરમ અગુચ
છે...હવનમાં કશું જ નહિ કરી સકનાર જમા અ.માએ એક જ
અદાના જયે-હવન ઉજવ્ય જમાવી મયા. કૈલિક મદારાન્યએ નથી
કરી કદી જ કિયાઓ અધિરનિનો પૂરેપૂરો ઉદય કતો. નરકરંધાનું
આપાખુ પશુ કદિ નથી કરી સકયા. આધિનિક એક સમુ જને

ઉપવાસની તો વાત જ દૂર રહી. એક જ અધ્યાદીપક એમના હૃદયમાં ઝલકલતો હતો. એ અધ્યાના સદ્ગરે એમણે તીર્થંકર નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું...

આરાધના નાની હોય પણ અધ્યાની મજબુતાઈ ઘણી જ નોંધએ. સાત માળનું મકાન તૈયાર થયું પણ તેના પાયા જ કાચા હોય તો એ મકાનને જમીનદોસ્ત થતાં વાર લાગે નહિ... જોટલી પાયાની મજબુતાઈ તેટલું જ મકાન વધુ ટાઇમ ટકી શકે.

આરાધનામાં પણ અધ્યાની મજબુતાઈનું પ્રમાણ વિશેષ હોવું જ ધટે.

અદ્વા ભરી એ સત્યથી. તે તો કદિ ફરતી નથી.

અદ્વા વિહોણી જીંદગી જગમાં કદિ ફળતી નથી.....!

અદ્વાના સત્ય તેજથી ભરેલી જીંદગી અસાનના અંધકારને દૂર હડસેલી મૂકે છે. અદ્વારહિત જીંદગી કદિ ફળ આપી જ શકતી નથી.

જડવાદની અદ્વા:-દિવસે દિવસે જડવાદ પ્રત્યેની અદ્વા વધતી જાય છે. આજના વૈજ્ઞાનિકોની વાહિયાત વાતો પ્રત્યે જોટલી આપણને અદ્વા હોય છે. તેના અંશે પણ જ્ઞાનીઓના માર્ગ પર હોય છે ખરી? સામાન્ય બુદ્ધિના પણ માનવના મગજમાં નહિતરે એવી વાત પણ જે વિજ્ઞાનના નામે પ્રચલિત થઈ જાય તો હોશે હોશે એને સ્વીકારવાની માનવાની અરે! જીવનમાં ઉતારવાની પણ તૈયારીઓ થઈ જાય છે. જ્યારે જ્ઞાનીઓની તત્વપૂર્ણ સદ્જ્ઞાનથી ભરેલી વાતોને પણ કેટલીક વખત અઅદ્વાની આંખે આપણે જોવા તૈયાર થઈ જઈએ છીએ.

એ અઅદ્વા જ્ઞાનીઓના વાક્યોને પણ હૃદયમાં માનવાની. કહેવાની. તમન્ના હૃદયમાં જગવે છે.

કેટલાક બોલી પણ નાંખે છે કે આગુષ્ઠ ક્રિયાથી શો કાયદો ચલાનો? સાંમાયિક, પ્રતિક્રમણ, પૂર્ણ, વિગેરે ક્રિયાઓ ગુષ્ઠ-જડ કહેનારનું હૃદય સરોવર જ અધ્યાના જળ વિનાનું હોય છે.

માર્ગ પર જે સંપૂર્ણ શ્રાધ્ધા બગી બન્ય તો પછી ગમે તેવી કપરી કસોટીમાંથી પણ એ આત્મા પસાર થઈ શકે છે.

પુરુષોત્તમ પુરુષાત્મન એ શ્રદ્ધાના સહારે પ્રદીપ્ત બને છે.
સ્ત્રીનું સ્ત્રીત્વ શ્રદ્ધાબળથી ઝળહળી ઉઠે છે.

મહારાણી મૃગાવતી:—કાશામ્બીના શતાતીક મહારાજની મહારાણી મૃગાવતી રૂપ રૂપના અંગાર જેવાં હતાં. મૃગાવતીના રૂપની મુવાસ માલવાધીશ ચંડપ્રદ્યોત સુધી પહોંચી. ચંડપ્રદ્યોતના અંત:પુરમાં રાણીઓ ઘણી હતી. પણ વિધ્યની વાસનાથી અંધ બનેલા ચંડપ્રદ્યોતે શતાતીક રાજા પર મૃગાવતીનું માગું મોકલ્યું.

બહેન, બેટીનાં માગાં તો શોભે, પણ...આ તો વિવાહિતા વધૂનું માગું ? કામાંધ બનેલા પુરુષોની સ્થિતિ કાઈ વિચિત્ર જ હોય છે.

ચંડપ્રદ્યોતની વિચિત્ર માગણીનો શતાતીક શાંતિથી જવાબ મોકલાવે છે—

મહારાજ ! પરિણીત પત્નીની યાચના આપના જેવાને ન શોભે ! આપ મારા મસ્તકના શિરતાજ છો; બીજા જે સ્ત્રીજ જોઈએ તે આપને મોકલાવું—પણ...મહારાણીને મોકલાવાય ?

શતાતીકનાં શાન્તવચનોએ ભંભડતી અગ્નિમાં ઘીની ગરજ સારી; ચંડપ્રદ્યોત વધુ ગરમ થઈ ગયો.

વિધ્યાન્ધ પુરુષોની આવી જ પરિસ્થિતિ હોય છે—હિતવચનો પણ એમને અહિત કરનાર નીવડે.

કામી જનોનાં કાળજાં, ત્યાં કાળનું રહેઠાણ છે.

લાખો કથન સ્પર્શો નહિ. એ કાળજાં પાપાણ છે.

ચંડપ્રદ્યોત મહારાજાએ મૃગાવતીને મેળવવા ખાતર મોટું સૈન્ય તૈયાર કરી શતાતીક રાજા પર ચઢાઈ કરી.

ફિનિશમાં દેવાય છે. — “જરૂરથી ને વેલેડે જમુ દેવાના છે. —
 પૈસા પત્ની અને જમીન ખાતર થતી ખાનાખરામાં થતી વનથ છે
 બાઈ બાઈની એક વચ્ચે પિના-પૂતના પ્રેમ વચ્ચે પામુ આપનાં પાંખી
 રૂપ બની વનથ છે.

મદારાણ:- ચાંદ મુગદનક રાગએ આવ મદારાણ મદારાણ
 વસેલે પર ચલાઈ દર્ગી, અમખિન નેનથ છે મદારાણીઓને બોલો નમુદાય
 એકજિન થયો છે આ બધી ધનાય નાની ખાતર થઈ દર્ગી છે પોત ન.
 વિપક્ષને પોતવા ખાતર જ

દાનવનાના ખાપરના નેનથી માનવન લાવાય વડી ન પિનાર્થી
 થસિઓનુ નાટક એ આદરી વલો છે એનું અને અમમલ વિધાયન
 વિધાયક બેઠું છે પોતે જ દર્ગી ગયા છે ન જરૂર ને એ નમન
 દેવે એને રાગ નથી

અમમનાની જમુ દર્ગ દેવાય છે.

મદારાણ રાગાનિકમા અમ્મણોન સામ મદવાની વ. કાન નથા
 સ્થમુ થયા માટે પૂરેનું લેનથ નથી અનિમયના લીધે રાગ અનિમ વન
 મદાબાધિ થયો. નાકાગ રાગાનિક રાગન જમુ પાનથ.

દેવે જમાવનીની પૂરી કન્યાદી છે પતે પરમેક નીપ અ
 અમ્મણોન લડવા માટે સામે ઉજો છે સતીવનો અમ કનથ. નરે
 ને નથપાપઃ થઈ રલો છે આવી વિકલ પરિસ્થિતિમા જમુ મદારાણી
 જમાવની-એક રાગના પૂતી. ખૂન ધીરજ થન્યુ કરે છે

મદારાણીને પોતાના જમ પર કાપ્ત છે. મુખ વનથ આ પન
 એ મદાસતી સતીવનો અમ કરવા કદ નેકાર નથી

મદાસતીઓને આપજે રાજ સવરમા વ.દ કરીએ કાંઈ દાન
 કારણે? એમનું સતીવ જમનમા આદર સ્વનથ હતું — સતીવની
 કારણે સતીવ જમનમા અનંત અનન પ્રાપ્તને પદરની હતી

જેમ સૌરભ વિનાના પુષ્પની કિંમત નથી તેમ સતીત્વ વિનાના સ્ત્રીત્વની પણ જગતમાં કશી જ કિંમત ન હોઈ શકે.

નિરાધારનો આધાર:-નિરાધાર બનેલાં મહારાણીના હૃદયમાં ધર્મશ્રદ્ધાનો પૂરો આધાર હતો...શ્રદ્ધાનો સગલ આધાર નિર્ગલ નરના પ્રાણમાં પ્રાણ પૂરે છે- પતિતને પુનઃધારના પથે લઈ જાય છે. ગમે તેવી દુર્દશામાં વર્તતો પ્રાણી પણ જો શ્રદ્ધાને હૃદયમાં ધારણ કરતો હશે તો જરૂર એ શ્રદ્ધા એના જીવનને ઉન્નતિના ઉન્નવલ પથે લઈ જશે.

નિરાધાર નારી પણ શ્રદ્ધાના બલથી બળીયા સામે કુનેહથી કામ લેવા તૈયાર થઈ ગઈ.

“શઠં પ્રતિ શાઠ્યમ્ કુર્યાત્”

હુઆ માણસની સામે હુઆઈ આદરવી એવી વ્યવહાર નીતિ છે; એ નીતિ લક્ષ્યમાં રાખી-મહારાણીએ ચંડપ્રદ્યોતને કહાવ્યું-

રાજન્! મહારાજન ગયા. હવે મારા માટે તમારેજ આધાર છે. ચંડપ્રદ્યોત આ શબ્દો સાંભળતાંજ રાજ થઈ ગયા. જેના માટે ભયંકર યુદ્ધ કરવા તૈયાર થયો હતો. એજ મૃગાવતીનો આ સંદેશો ચંડપ્રદ્યોત આનંદથી સાંભળી રહ્યા-જવાબમાં કહેવરાવ્યું-મહારાણી ! તમારા માટે ચંડપ્રદ્યોત આકાશ-પાતાળ પણ એક કરવા તૈયાર છે. તમારું આવું મુંદર રૂપ માલવાધીશના અંતઃપુરમાં જ શોભશે-હું તમારી આતુર નયને રાહ જોઈ રહ્યો છું. માટે જલ્દી આવી મારા મનને પ્રસાદ પમાડો.

વિપયના વિપથી ભરેલા ચંડપ્રદ્યોતના જવાબને મૃગાવતી શાન્તિથી સાંભળી રહી-એવો જ મધુર જવાબ વાળતાં મૃગાવતીએ ચંડપ્રદ્યોતને જણાવ્યું.

અસર થાય નહિ...જ્ઞાનીઓનાં સોનેરી સુવાક્યોની કિંમત પણ એને સમજાય નહિ...કુવાસનાઓ હૃદયમાં બેસી છે. માટે જ આજસુધી શ્રદ્ધાના દીપેકો હૃદયસદનમાં પ્રકટ પણ થયા નથી.

ચંડપ્રહોત ચંડ છે એ વાત આજે આપણને લાગશે પણ ન્યારે આપણી પ્રવૃત્તિઓ પર દૃષ્ટિપાત કરવા જરૂરું તો આપણને પણ લાગ્યા વિના નહિ રહે કે આજે આપણે ક્યાં આગળ ઉભા છીએ ? જીવનની જવાબદારીઓને ભૂલી જઈ માનવ ન્યારે કુવાસના પાછળ દોડધામ મૂકે છે ત્યારે આવીજ સ્થિતિ સરજાઈ જાય છે.

ચંડપ્રહોતે ૧૪ રાજાઓ સાથે કાશામ્બીને ઘેરે ઘાલી દીધો. મહાસતી મૃગાવતી નગરીના દરવાજા બંધ કરી શાન્તિથી ધર્મારાધના કરી રહી છે. એના ઉરમાં અપૂર્વ શાંતિ છે. તનમાં સતીત્વનાં તેજ ઝલકી રહ્યાં છે. મનથી પ્રભુશ્રીમહાવીર દેવનું રટણ ચાલુ છે—

એક નારી જાતિ શ્રદ્ધાના પ્રતાપે જગતમાં શું કરી બતાવે છે. એજ અહીં સમજવા જેવું છે. સતીનું સતીત્વ સતેજ બને છે ત્યારે સ્વર્ગના સુરેન્દ્રો પણ એની આગળ ઝંખવાણા પડી જાય છે.

ચંડપ્રહોત કાશામ્બીને લેવા આતુર થઈ રહ્યા છે. મહારાણીને મેળવવા અધીર બની રહ્યા છે. અનેક પ્રયોગનો દ્વાર મૃગાવતીને બોળવવા માર્ગે છે પણ મહાસતી જરા પણ મચક આપતી નથી.

દિવસો વીત્યા. વરસો વીતી રહ્યાં છે. એક વખત શ્રમણ ભગવાન મહાવીરસ્વામી પોતાના પરિવાર સાથે કાશામ્બીના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા છે.

મહારાણી મૃગાવતી સમાચાર સાંભળતાંની સાથે જ નગરીના દરવાજા ખોલાવી. પોતાના સૈન્ય સાથે ભગવાન મહાવીરને વંદન કરવા જવા તૈયાર થઈ ગયાં.

ક્યાં ગયાને ! અંદરોન ગંભ્ય આદ્ય બહાર રહેલો છે
નમસ્તો સુખાનુશ વાગવાની હાનના મેલી રજા છે માથે મદાભય
તોજાતો રોવા છતા મદાભની મદારીઝ મળના કશું કરવા જ્યા
તેવાર થઈ ગયા

બધાની આગળ મદાભની જગાવની આમે છે પાછાનિ મળ્ય ગનિકા
ચાલી રહ્યા છે અંદરોને આ અમાચાર મામળા અંદરોનના
હૃદયમાં એ વખતે જુને વિચાર આવે છે

મદારાણી દમખા આત્મરિત સાંધવા જઈ રહ્યા છે મદાભજી
મદારીરે જગામીના કમનાથે જઈ રહ્યા છે આ અમલ મારાથી કશું
જ ન થાય; વૃક્ષોનો નમલ આ ન થાય

અંદરોનના અંદરોનના આ બાપો રા મુચ્ચે છે જ દુઃખન
જમ જે આત્મરિત પ્રતિભા પ્રજન થનો દાય તા તે વખત
આપજીથી વિદ્ય નખાય જ નહિ જમ જેટલીક વખત બધારા પરસની
આપે આપુ જેઈ રાક્ષી નથી લાગુ સમજ્યા છતા સમય આપ
નેનો ઉપયોગ કરવા જદય કમળ થતુ નથી

મદારાણી જગાવની અમવાનના સમવસરેજીના પદાન્ધા
અંદરોન જમ અમવાનને વદન કરવા બાલ્યા છે અમવાનની સુમધુર
દેખા પૂરી થતા જ મદારાણીએ અમવાનને વદન કરી જમજીનુ

અમવન ! જે મદારાણ અંદરોન ન રીત લેતા આ.જ.
આપના દોષ તો આપની પાસે કુ ચારિત લા. તોવાર કુ સંસ્કારેન
સમજ બધેનોને દર કરી સવમમાર્થ સ્વીકારવા મારું મન નક્કર
મુ' છે

અંદરોનની વિવલ વ.લના નહ થા મઈ દની એનુ અ.ભ.વ.ન
આપજી મુ' દનુ

એ પરિવર્તનનું કારણ મહારાણીની અડગ શ્રધ્ધા હતી.

ચંડપ્રદોતે મહારાણીને અનુમતિ આપી.

મહારાણીએ પાલરાજન ઉદયનને ચંડપ્રદોતને લાગાવી દીક્ષા અંગીકાર કરી મહાસતી ચંદનાનાં શિષ્યા મૃગાવતીના નામથી પ્રસિધ્ધ થયાં.

આત્મવિશ્વાસ સાથે અડગશ્રધ્ધા જગતમાં આદર્શ સ્વરૂપ બને છે. શ્રધ્ધાને જનગૃહ કરવાની ખૂબ જરૂર છે. અશ્રધ્ધાનો અચળો દૂર કાઢી શ્રધ્ધાના સહારે સહુ દ્રાઢ આત્મકથ્યાણુ સાધો.

— ૦ —

— પુષ્પ અને પરાગ —

નિર્દોષો ઉપર અતિક્રુદ નજરે નીરખનાર પોતાની ઉપર સર્વની મોંઝેર કેમ ધ્રુષ્ટો હશે?

પવિત્રતામાં પ્રદારોપણ કરવા ધ્રુષ્ટનારે કદિ પામર નહી જ બનવું.

શબ્દોના શણગાર પાછળ અણગાર જીવનની આહુતિ આપવી એ શૂરવીરતા નથી.

જ્ઞાનના સત્ય પ્રકાશ વિના અજ્ઞાન તિમિર કદાપિ નહિ ઉલેચાય...

“ જ્ઞાન સાર સંસારમાં જ્ઞાન પરમ સુખ હેતુ ”

અપહુડેટ વસ્ત્ર, શોભાવાળી વસ્તુઓ, મોજશોખની રમઝટ વગેરેની ઉન્નવલતા ક્ષણજીવી છે.

સાચા ત્યાગીને જ સંતોષ વરે છે.

અનન્ત જ્ઞાનીઓના નિર્મલ જ્ઞાન દર્શન આગળ આપણું જ્ઞાન સિંધુમાં મિંદુમાત્ર પણ નથી.

૬૦ અહંમ

સાધર્મી સેવાનું સુંદર સ્વરૂપ

ચાંચીની પાઠ આરંભ. શુક્ર ૩ ગુરવાર તા. ૧૨-૧૦-૬૧
વ્યાખ્યાન અગીયારમું

મીઠીન ગ્રાસનમા જન્મેલા પુત્રાભાઈએ કૈન માનવને
પામેલા વિનેશર ભગવતોની આગામીસા આગેલા કરના પાપા-
નમાઓની ભક્તિ દરિ ન ચુકવી વંદીએ ભક્તિ પદ્મ પદ્મના નામ
આવ પૂરકની દોવી વંદીએ

શાસનને પામેલા અને સમજાઓની એ કરવા હ વખત
આવે સાધર્મી બંધુઓનો જરૂર ઉદાર કરશે વંદીએ નામક ને
પદ્મ કરમાવે છે ૨-

એજે રીત-ચરિત્રો ઉદાર નથી દયા સાધ નેક વા સ-પ નથી
કદુ તેજે પોતાના જન્મને એજે નવાઓ હ મજા સભાથી પાછા
દુઃખ પાછા જીવનનુ લીલામ કા-રકુ હ કમ એ માની ન રેલા
મંદાધીઓ જ કુચિનિના દાર બેચી આપવા મદાયક બનવ ના હ
રેમની કરેલી રવાઈવ ભક્તિ-સાધનાની પૂરક દરિ બનનાની નથી

મારે જ તન, મન, અને ધનમાં સાધર્મી ભક્તેમા સમજાઓએ
ર વેદપ્રજ્ઞ જ વંદીએ . વધારે સાધર્મી ભક્તિ કૃષ્ણ ત્યારે
મની સમજ આરાધના જુઝામ જવાની

સ્વાધનો અધારી-વ.ધને. અધારે સર્જિને કરનાર
તાં જ મોજ ગ્રામને પૂરા કરવા પાછા જીવન રેકી ન જનર

માનવને સાચી સાધર્મી લક્ષિત ક્યાંથી મળે ? આજે સાધર્મી સેવાના મોટી મોટી વાતો કરનાર તમને ઘણા જ જોવા મળશે પણ કર્તાવ્યમાં મૂકનાર વિરલા જ હશે—સેવાની વાચંદ્રી વાતો કરનારાઓ પણ એવો તો સ્વાર્થીય અંધાપો લઇ ફરતા હોય છે કે—એમની વાતો પર ઘણી વખત ન છૂટકે પણ હસવું આવી જાય.

આપણી તો મૂળ વાત એ છે કે—સાધર્મી સેવા મહાપુણ્યોદયે મળે છે. માટે જેની જેટલી શક્તિ હોય તે મુજબ સાધર્મી સેવા અવસ્ય કરવી જ જોઈએ.

ધર્મારાધના કરતાં સીદ્ધતા દીનબંધુનો સુખી ગૃહસ્થોએ ઉધ્ધાર કરવાની ભાવના રાખવી જ જોઈએ—

આજના જીવન વ્યવહારે દિવસે દિવસે ઘણા બગડતા જાય છે. જેમ જેમ વિજ્ઞાનયુગ આગળ વધી રહ્યો છે. તેમ તેમ તેની પાછળ દોટ મૂકતો માનવ—સમાજ સાચી સેવાને ભૂલી વાતોમાં જ દિવસ રાતો પસાર કરતાં શીખી ગયો છે. પણ...હવે આવી વાતો છોડી સાચી સેવામાં લાગ લેવા તૈયાર થઈ જવું જોઈએ.

આવક ધર્મના વિધાનમાં શાસ્ત્રકારો તો ક્યાં સુધી જણાવે છે તે જાણો છો ? જે તમે સુખે પેટ પૂર ખાઈ શકતા હો. તો સાધર્મી સેવાને કદિ ચૂકવી ન જોઈએ.....

ગુણગ્રાહી દષ્ટિ કેળવતાં પહેલું આવડી જાય તો જરૂર સેવાનો ગુલ હૃદયે આપણને સમજાઈ જાય. પણ...ન્યાં દષ્ટિ જ દોષ તરફ દોડતી હોય ત્યાં સાચા સાધર્મીઓ પણ આપણને સાધર્મી રૂપે દેખાય નહિ. ભલે બીજી કશીજ આરાધના ન કરતો હોય પણ શ્રીજિનની આજ્ઞા પ્રત્યે જેને સંપૂર્ણ રૂચિ હોય. અથવા શ્રીજિનની આજ્ઞા મુજબ શ્રીનવકારનું પણ જે સ્મરણ કરતો હોય એવો સાધર્મી પણ પૂજનીય ગણાય છે.

ધીજાણિનિશ આખ્યાનોમા નમે ધૂખી વખત સાબરુ દમે
 વાંઘા એક વખત પણ સાધર્મી ભક્તિ ધર્મવામિત મુશ્કાવતોએ
 જરૂર કરવી નોઈએ સ્ત્રિ દોષ ના મોનવાની થેવી એક ક્ષેત્રે
 સ્ત્રિ ન દોષ તો એક સાધર્મીના દુકલ પણ ભક્તિ પૂર્વક સાધર્મી
 ને પોતાના ઘેર જાણવી દાસ નંદીને આપે

નમ્રભાવ પૂર્વની ભક્તિ
 ધર્મનું મલ વિનય છે. નમ્ર ભાવન કેળવવાનો મદામાર્ગ વિનય
 છે મારે ભક્તિ ભક્તિ પણ વિનય-એ નમ્રતા પૂર્વક કરવાની છે
 ધનવાન ગ્રહગ્રહ પણ નિર્ધન ગ્રહગ્રહની આવી જ નમ્રતા પૂર્વકની
 વિનય પૂર્વકની ભક્તિ કરે તોજ એ ભક્તિ મારગોનું એ અવિદ નોની
 આના મુશ્કળની છે

શ્રી કુમારપાલ મદારાગમ મદારાગમ કરવીય વચ્ચુપાસ-નમ્રતા, પ
 વિમેરે મદારાગમ પણ આવાજ નમ્રભાવ પૂર્વકની સાધર્મી ભક્તિ
 કરેના દત્તા .

નમારો સાધર્મીને નમે એક માનો હિતમ મળા તાજ તની સા.એ
 ભક્તિ કરી શો અન્યથા નેવાને અકમ ફેલવા થઈ વનય તા નરમ
 નદિ .

એ વાંઘા એક દિવસ પણ બધેજ ગુપ્તી ગ્રહગ્રહ. સા.ધર્મ
 નેવા કરેના થઈ વનય તો સાધર્મી નેવાને આજનો ઉગાત. એક
 ઉમે બનતો ઉડી વનય-

ધૂખી ગ્રહગ્રહની તો એ ખ.સ કરેજ છે કે અવનમે અવસ-
 પોતાના સાધર્મી બધુએને આર્થિક મદદ પણ અવન્ય કરેજ. રહે
 કમવાન મદારાગમ ગ્રહ.મ. કેવલગાન પ.મ. તીરની રહેજ
 કરી જે સમયે આ કારણ જુ.મિ પરિચિતની રજા. દત્તા તે વચ્ચુપાસ
 એક મેસેજ છે.

મુશ્રાવક સાન્તનુને કુંછદેવી નામની ધર્મ પત્ની હતી. સાન્તનુ ખૂબજ શ્રીમંતાઈમાં ઉછેર્યો છે. એની શ્રીમંતાઈ બેઠ્ઠાં ઘણાને અદેખાઈ આવતી. સોનાના થાળમાં સાન્તનુ જમતો. સોનાના હિંડોળા ખાટે હિંચતો. ગર્ભશ્રીમંતાઈમાં જીવન ગુજારતા સાન્તનુના દિવસો દરવાલાઓ. સંપત્તિએ એનાથી રૂપણાં કર્યા. ધીરેધીરે સ્થિતિ ખૂબજ ધસાવા લાગી.

પુણ્ય અને પાપ:- સંપત્તિ અને વિપત્તિ સંસારમાં અનાદિ કાલથી રહેલાં જ છે. એમાં જરા પણ આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. ઘણી વખત મહાન ધનાઢયપણુ પુણ્ય ખૂટી જતાં ધન વિહીન બની જાય છે. અને ગરીબો પુણ્યોદય જાગતો હોય તો ધનાઢય બની જાય છે.... માટે સંપત્તિ મળતાં આનંદ કે વિપત્તિના સમયે વિવાદ કદિ ન કરવો બેઠ્ઠાં. પુણ્યશાલી શાલીભદ્રને ત્યાં રોજ નવાણું પેટીઓ ઉતરતી હતી. એમનું પૂર્વ પુણ્ય પ્રમલ હતું. તીવ્ર પાપોદય હોય ત્યારે ગમે તેટલી મહેનત કરે પણ કશું જ વળે નહિ. પુણ્ય અને પાપની લીલા કાઈ અજ્ઞ પ્રકારની છે. સાન્તનુ સંપત્તિ વિહીન બની ગયો. ખાવા પીવા માટે કશુંજ નથી; પહેરવા માટે પૂરતાં વસ્ત્રો નથી. રહેવાનું ઘર પણ જીર્ણ શીર્ણ થઈ ગયું છે.

વ્યાપાર કરવા માટે તો પૈસાની જરૂર પડે જ ને? પણ..... એ પૈસા લાવવા ક્યાંથી? ખૂબ વિચારે કર્યા. અનેક પ્રકારના પ્રયત્નો સેવ્યા પણ બધેથી સાન્તનુ હતાશ બની ગયો. કાંઈ ઉપાય સૂઝતો નથી તીવ્ર પાપોદય સાન્તનુને મુઝવી રહ્યો છે. અન્તે સાન્તનુએ ચોરી કરી ધન મેળવવા વિચાર કર્યો. એ વિચાર એની પત્ની કુંછદેવીને એણે જણાવ્યો. કુંછદેવી પતિના વિચારને પારખી ગઈ, પતિદેવને આશ્વાસન આપતાં તે બોલી.

સ્વામિનાથ! ચોરી તો મહા પાપ છે. નરકનું દ્વાર છે! તમારા જેવા ધર્મી સત્યપ્રિય વ્યક્તિને આ ન શોભે! નાથ! એક ભવના માટે આવાં ઘોર પાપો કરી આપણે કઈ ગતિમાં જઈશું?

સુશ્રવિશ્વજ્ઞો ધમને સમજી દોષ તો ખરે દાઈમે પનિને કેવો
મદ્યોષ આપી શકે? અવગે માર્ને જગ્યા પનિને અન્નાર્ને આવીજ
સુશ્રવિશ્વજ્ઞો લાવી શકે-

માગવા કરેલાં મરુતું સાદું-—કુલદેવને આનન જગ્યા
આપતો જગ્યાવે છે કે પ્રિયે નિંદા; પણ કમ આધન નથી જન તો કુ
અ વિચાર પર કદિ ન આવન ભગવાન ક્રિમેદ્ય-દેવના આનનને
પામિલો આત્મા આવા અવમ વિચારને પ્રવેશવા પણ ન કે
પણ શુ કહે? મારી પામે આશ્વિશ માટે કયું જ આધન નથી
કાઈની આગળ દાષ કરીને માગતા કુ યીજ્યા નથી માગવા કરેલાં
તે મરુતું અને વધુ પસંદ છે કાઈ પણ અવસ્થામાં પામી
આગળ પણ દાષ કરીને કુ ઉર્જા રહી નથી મક માટે જ ન કુ
માટે યોદ્ધાની વિચારણા કરવા પડી છે

વિચારણા યોરી કરવાની છે જગ્યા વિશેષ દષ્ટિ મર્મ નથી
પાપ કર્મ કરવા મગ્નિ થતા પહેલાં જેની વિરુદ્ધિ જનમની દોષ
જેણે આત્મા કરાચ પાપાયરુ કહે જગ્યા જે પાપ અન ખટકુ
દોષ-પાપ કર્યાનું દાણેદાઈમાં કુ અથ તો દોષ-અને જનમ મળે પોત
આચરે પાપનું પ્રાપ્તિ કરવા પણ જે આત્મા તરફ જની જન.
નિહરનાથી થનું પાપાયરુ નીવ અનુભવવાળું અને કુ દુર્મનિષાઃ
પદવાવાળું અને છે, અને જેણે આત્મા નુનની આથી સાધન.
પણ પામી શકતો નથી:-

આપી કુ:ખી ત્યજિતા પણ જાનનુ કોર પણ વાચના કરતાં તે પર
નથી, મારિતા કરતા મરુતું વધુ પસંદ પડે છે જેણે જેણે સાધ
આત્માવાને અન્નાર્ને કરે છે
કુલદેવે પણ પનિની પરિસ્થિતિ સમજી મદ. આનનુમે
પાપર વિચાર બીજું કયું જ અ.વકનું નથી મ.રે જેણે કાંઈ ધન
વડું અનિવાર્ય છે. જેમ જનમાં તેણે પે.ન. જેણે જનનુ.

સ્વામિનાથ ! ચોરી કર્યા તો સાધર્મીની કરજે. વિધર્મીની કરશે નહિ..... તમને સાંભળીને આશ્ચર્ય થશે કે આ શું બોલે છે ? સાધર્મીની ભક્તિ કરવી જોઈએ. સાધર્મીની કોઈ ચીજ ઉપાડી જતો હોય તેને અટકાવવો જોઈએ તેના બદલે આ તો ધર્મના ત્યાજ ધાડ પાડવાની વાતો થાય છે.

પણ... તમારે અહિં ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે આ લોકો જે ચોરી કરવાનો નિર્ણય કરે છે. તે દુઃખને લીધે. ચોરી કરવાની ઇચ્છા નથી બીજી કોઈ આશુવિકાતું સાધન મળી જાય તો આ પાપચરણ કરવા એ લોકો બીલકુલ તૈયાર નથી... તેવું કોઈ સાધન તેમને નજર સમક્ષ દેખાતું નથી માટે... ચોરી સાધર્મીની કરવી જોઈ. અમારો ધર્મ નિંદાન નહિ. ધર્મ સ્થાનો નિંદાય નહિ. કુલ નિંદાય નહિ. સાધર્મિકા નિંદાય નહિ..... આ પ્રમાણે ખંતે જણ નિર્ણય કરી છૂટાં પડ્યાં. સાંતનુ પોતાના વિચારને મનમાં રાખી ઉપાશ્રય તરફ આવશ્યક ક્રિયા કરવા ગયો.

ધર્મ સ્થાનોમાં કઈ રીતે જવું ? :-આ બાબુ જિનદાસ નામના મહા ધનાઢ્ય શેઠ પોતાની સંપત્તિ અનુસાર વસ્ત્રાલંકારોથી સજ્જ થઈ ઉપાશ્રય તરફ જઈ રહ્યા છે ! અહીં કોઈ પૂછશે કે ઉપાશ્રય વિગેરે સ્થાનોમાં વસ્ત્રાલંકારોથી વિભૂષિત થઈ જવાનું શું કામ ? પણ આવો પ્રશ્ન કરનારા ખરેખર ! હજી સાચું સમજી શક્યા નથી.

દહેરાસર ચા તો ઉપાશ્રય પોતાની સંપત્તિના અનુસારે વસ્ત્રાલંકાર ધારણ કરીને જ જવાનું વિધાન છે. જેથી એમને જોઈને ધણા આત્માઓ પણ પામી જાય કે—આવા સંપત્તિશાળી પણ આ રીતે ધર્મને આચરી રહ્યા છે, અને એ ભાવનાથી ધણા આત્માઓ શ્રી જિનની શાસનની આરાધના કરતા પણ થઈ જાય. શ્રી જિન શાસન પ્રત્યે. જિનેશ્વરે ઉપદેશેલ તત્વ પ્રત્યે સચિવાળા પણ ખતી જાય.

જિનદાસ આવક પત્ર પોતાના વૈભવ પ્રમાણે વચ્ચાલ કાઢે પામે
કરી ઉપાચરે આપ્યા. આવસ્યક ક્રિયા પ્રતિષ્ઠાનાદિ કરતા પહેલાં એ
વચ્ચાલકાંદોને એમણે એક બાજુ મૂકી દીધા

પ્રતિષ્ઠાના આમાધિકારિ આવસ્યક ક્રિયાઓના ના 'અમના' ક્રિયા
આવસ્યો" નમે બોલે છે. નેર એનો અર્થ એ તે વળખા છે કે આમાધિકારી
પોતાના અલંકારો- વચ્ચાલકાંદો વિગેરે ઉપારી બાજુએ મૂકી દેતા
એમણે. સાન્નનુની નજરમાં જિનદાસ બાજુમાં મુકેલાં મોનીના કાંઠ
આવી ગયે. પોતાની નજર પૂરી પાડવા સાન્નનુ જિનદાસ પાસ વર
એની ગયો. રાત્રિનો અધકાર અર્વાચન બાપી મથા દત્તો. એક મીઠાનુ
મુખ દેવું મુરોય બની ગયું આ અલંકારના સામ સામ પ્રતિષ્ઠાનાદિ
ક્રિયાને જરૂરી પતાવી જિનદાસનો કાન સાં સાન્નનુ પચાપચ ચર્ચા મથા

જિનદાસ કહે સહ નાથે પ્રતિષ્ઠાના કૃપા આમાધિકારી પત્ર
એને વચ્ચાલકાંદો પહેરતા પોતાનો દાર મુખ ચર્ચેતો વળાવ્ય

જિનદાસ જુદીયાગા દત્ત. તે અમર મથા કે આ કાન સાન્નનુ
નિદાસ બાંને કોઈ સર્વજન નાદિ સાન્નનુને દાર નારે પડ્યા
એ વિચાર આવતા જ જિનદાસ કપા ઉઠવા એમના હૃદયમાં ઉઠા
આધાન થયે

જિનદાસના આધાનનું રહસ્ય - જિનદાસનું કુખ સાન્ન
થય છે. પોતાનો દાર નારાઈ થયે એનું એમને સમજેલું. આ માન
એનું કુખ ન થાય પત્ર બાજુ રહ્યું થતે જ ઉકે છે જિનદાસ
વિચારે છે - મારો સુખમું કુખમાં દારી. મારે જ એને નારી કરવા
પરી નું પનાર્ય દેવા હતા મારા દીન કુખમાં સુખમુંની મારી
સાથે આરાધના કરનાર ક્રિયાને આચરનાર મારા કાનુની આચર - પારી
સમગ્ર ન થઈ શકે. મારી જુલ કાઈ મારે જ મારો સુખમુંને
નેરી કરવાનો સમય આવ્યો.

કુશાવદા પોતાની બૂલ પહેલી બુઝો. બીજાની બૂલ જોવાની જાણવાની, વિચારવાની એમને ફરસદ જ ન હોય.

આજે તો બીજાના રાઈ જેવડા દોષને પર્વત જેવડા કરવાની, અને પોતાના નાના ગુણને મોટું સ્વરૂપ આપવાની આદતો ઘણી વખત નજર સામે જોવાય છે.

માટે બીજાના ગુણ જોવાનું ઘણું ઓછું થઈ ગયું છે.

જિનદાસને હૃદયમાં પશ્ચાત્તાપ થાય છે. ખૂબ દુઃખ થાય છે કે મારી જતી શક્તિએ મારા સાધર્મિક બંધુનો હું ઉદ્ધાર ન કરી શક્યો.

આ સમયે ધર્મ પામેલા ન હોય એવા અર્ધદૃઢ ક્રિયાઓ કરનારા શું કરે? સાધર્મિકને વગોવે; ધર્મક્રિયાઓને વગોવે. ધર્મને પણ વખત આવે વગોવતાં વાર ન કરે; આજના જમાનામાં તો બોલનારા પણ મળે કે “આવાઓને તો જોડના સળીઆ ભેગા કરી દેવા જઈએ.”

આવા પ્રલાપો કાણ કરાવે છે?

સાચું સાધર્મી વાત્સલ્ય જાણ્યું નથી. સાધર્મી સેવાની હાદિકે તમન્ના જાગી નથી. જૈન શાસનની આરાધના કરવા છતાં તેનું હાર્દ સારી રીતે સમજાયું નથી માટે જ આવા પ્રલાપો થાય છે.

બાકી તો બ્યવહાર જગતનો પણ કાયદો છે કે—પાપને નિંદા પાપીને નિંદરો નહિ. પાપને નિંદવાથી તો ઉલટું વધારે પાપ તમે પાંધી રહ્યા છો. જડવાદના જમાનામાં દિવસે દિવસે આવી નિંદાની પ્રવૃત્તિઓ વધતી જાય છે; જેથી કેટલાક બીચારા ભોળા આત્માઓ ભોળવાઈ જઈ ધર્મવિમુખ બની જાય છે.

સુશ્રાવકોનું હૃદય:—સાન્તનુ હાર ચોરી ઘેર ગયો. જિનદાસ શેઠ પણ ઘેર ગયા. સાન્તનુએ પોતાની પત્નીને મોતીનો હાર બતાવ્યો.

જૈન શાસ્ત્રકારો દરમાવે છે કે...સાધર્મી બંધુને પોતાના ઘેર આવેલો જોઈ જોને આનંદ નથી થતો તેના સમ્યક્ત્વમાં પણ સંદેહ જાણવો. અર્થાત્ મુદ્રાવદાનું હૈયું પોતાના ત્યાં આવેલા સાધર્મી બંધુને જોતાં જ હર્ષિત બની જાય. જાણે કષ્ટવૃદ્ધ મારા આંગણે શ્વયં એવો અપૂર્વાભાવ હૃદય મંદિરમાં જનમૃત થઈ જાય.

આનું નામ જ સાચો સાધર્મી પ્રેમ !

આનું નામ જ સાચી સાધર્મી ભક્તિ !

આવો અનન્ય ભાવ જ તમને સાચી સેવાની પ્રેરણા આપી શકે !

અને એજ ભક્તિની શક્તિ મુક્તિના મંગલ માર્ગમાં સહાયક બની શકે !

જિનદાસ શેઠ સાન્તનુનો પોતાના ઘેર પધારવા બદલ આભાર માને છે. વધુમાં જણાવે છે કે બંધુ ! આપ મારા સાધર્મી છો. આપ મારા યોગ્ય કાંઈપણ કામ હોય તો વિના સંકોચે જણાવજો.

હાર ચોરનારને ક્યા શબ્દોથી જિનદાસ સંબોધે છે ? સાચી ભક્તિ એમના અંતરમાં વસી હતી. અરિહંત દેવોનું શાસન એમને સત્યરૂપે સમજાયું હતું. આવા ઉદારચરિત મહાનુભાવો પરના દોષ પ્રત્યે ઉપેક્ષા ભાવ સેવનારા જ હોય છે. એમનું મન તો પોતાના દોષને જોઈ તે દૂર કરવા. અને બીજાના ગુણને જ જોઈ તેનું ગ્રહણ કરવા હંમેશાં તત્પર હોય છે. સાધર્મીની વાત દૂર રહી વિધર્મી કે અધર્મીના પણ દોષો જોવાનો શાસ્ત્રકાર નિષેધ કરે છે—

જિનદાસના મુમધુર શબ્દોની સાન્તનુ પર ખૂબ જ ઉંડી છાપ પડી. એનો સંશય અને ગભરાટ બીલકુલ ઓછો થઈ ગયો હતો. શાન્તચિત્તે; સ્વસ્થમને એણે પોતાના ખીરસામાંથી મોતીનો હાર કાઢી શેઠના હાથમાં સરકાવતાં જણાવ્યું.

શેઠજી ! આ હાર લઈ વ્યાજથી મને પાંચ હજાર રૂપિયા આપો ! જિનદાસ શેઠ હારને જોઈ સમજી ગયા. પોતાનો હાર છે એમ ઓળખી

તથા. આંધ્ર મુખમાંથી બેઠપણ શરૂ બોલવા નથી મળીર મુખ મળી
પોતાના પુત્રને બોલાવી-હાર ઉપર ચાલનુએકન પાંચ દાન - પીયા
આપવા મુચરે છે .

મુસદ્દાદારની અમર-— એ પત્ર વિનિમિત્ત થિત ની કોને
પરખાની એનામા તાકાત છે પિતાનો દાંડ આગળ છે એ તત્તલ છે
આ દાર પિતાનો જ છે એ અમર છે છતાં મુખમાંથી એકે માર
પત્ર ઉચ્ચારતો નથી

કેનો નાયક મદમને આગળનો દોષ એ પ્રમાણ આગળ
કેનો દોષ નો એના મંદકાર કુંદ બ પર દરેક કિન્દે જ આગે
તમે બાલક—બાલિકાઓના દોષ કાદવા દેના પાન
ખાસ નો કુંદ બ સંસ્કારના જવાબદાર નાયકો જ છે માગ
પિતા જ છે. માગ-પિતાનું પર્વન મંદકાર બાલક-બાલિકા
પર મુખજ કુટી અમર કુંદ છે. કપન મુખમાંથી અમર ના
ઉપર થયા વિના રહેતી જ નથી

ચિત્રાસના પુત્ર દાર મહા તન પર પુત્ર દાન ની રકમ અ. પી
દાપી સાનનું પાત્ર રકમ સાંચવાના થય માનન મથ. પડી ચિત્રાસ
કો સાંનનની મ પ. નિનું એ અ. મ. મ. પુત્ર ન કન. જમ. પ. ૧ રે—અમર
અર્થ મુખજ રકમ દનો અમરક મ પ. નિ દર્તી અમર પા દન
આંધ્ર એમની મિત્રિ કુંદ થમ કે વડી દોષ તા ન
આપણે ત્યાં દાર મળી એમને અ -
પડી દર્શી

પુણ્યશાસિનું દ્રવ્ય:—શ્રીજિનદાસ જેવા ધર્માત્મા પુણ્યશાસીનું દ્રવ્ય સાંતનુના પુણ્યના ઉદયમાં સહાયક બન્યું. સાંતનુના લાભાંતરાય કર્મનો ક્ષયોપશમ થયો હતો. એટલે એને આ દ્રવ્યથી ધીરે ધીરે લાભ મળવા માંડ્યો એની સ્થિતિ સુધારા પર આવી ગઈ.

પણ્યની લક્ષ્મી પુણ્યમાં સહાયક બને છે પાપની લક્ષ્મી આવી હોય તો પુણ્યશાસીને પણ પાપી બનાવે છે : ધર્મ કર્મથી મનને વિચલિત બનાવી દે છે. લાવેલ રકમથી વ્યાપાર કરતાં સાંતનુ થોડા સમયમાં અદ્યક સંપત્તિશાળી બની ગયો. કુંજદેવીએ સાંતનુને જણાવ્યું ! સ્વામીનાથ ! આપણી સ્થિતિ સુધરી ગઈ છે. કમાણી સારી થઈ છે. મારે શ્રીજિનદાસ શેઠને ત્યાં જઈ વ્યાજ સહિત રકમ આપી આવો.

સાંતનુ જિનદાસને ત્યાં ગયો. પહેલાં તો લેવા ગયો હતો. અને હવે દેવા ગયો. રકમ ભરી દીધી. શ્રી જિનદાસ શેઠ સાંતનુની સ્થિતિ સુધરેલી જોઈ હર્ષિત બની ગયા. સાધર્મી આજે સુખી થયો હતો. ધર્મારાધનમાં હવે એ નિર્વિઘ્નપણે આગળ વધી શકશે એનો એમને અપાર આનંદ થયો. આજે એમને પોતાનું કર્તવ્ય અદા કર્યાનો પૂરો સંતોષ હતો.

જિનદાસ શેઠ વ્યાજ સહિત રકમ લઈ લીધી. અને તીજેરીમાંથી હાર મંગાવી સાંતનુને પાછો આપવા માંડ્યો.....

ભૂલનો એકરાર—હારને જોતાં જ સાંતનુ ચોધાર આંસુએ રડી પડ્યો. શરમથી એનું મસ્તક નીચું નમી પડ્યું. શ્રીજિનદાસ પાસે સાંતનુએ પોતાની ભૂલ કબૂલ કરી. ભૂલની ક્ષમા માંગી. શ્રાવક હોવા છતાં પણ પોતે આ અકાર્ય કર્યું એ બદલ એને ભારેભાર પશ્ચાત્તાપ થવા લાગ્યો. એના હૃદયમાં ઉડો આઘાત થવા લાગ્યો.

સાંતનુની આ સ્થિતિ જોઈ જિનદાસ શેઠ પણ રડી પડ્યા. જિનદાસ શેઠ માફી માગતા સાંતનુને જણાવે છે કે ! મહાનુભાવ !

આવા સાધર્મીઓને અભિમાનમાં અકુટ યત્ની ગયેલા ધનવાનો હકધૂત કરી અપશબ્દ પણ બોલી નાંખે. ડ્રાણુ બનજે એમની સંપત્તિની તુમાખી એમને ક્યાં લાઇ જશે ?

પશ્ચાત્તાપના સંગ્રાવરમાં સ્નાન કરતા સાંતનુ અને જિનદાસ છૂટા પડે છે. બંનેના હૃદયમાં પ્રાયશ્ચિત્તની પૂરી તમન્ના બનગી છે.

ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવ આમાનુગ્રામ વિચરતા ત્યાં પધારે છે સાંતનુ અને જિનદાસ ભગવાન મહાવીર દેવની વાણી સાંભળી દેશના પછી પોતાના પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત માગે છે.

આવા આત્માઓ તો પાપના પશ્ચાત્તાપથી જ પ્રાયઃ શુદ્ધિ સાધી લે છે...

દેશના સાંભળવા આવેલા સન્નજનો બંનેની વાત સાંભળી ભાવથી બંનેને નમી રહ્યા.

સાચી સાધર્મીસેવા આનું નામ, આવી ઉત્તમ આદર્શ સેવા કરનાર. અને સ્વીકારનાર બંને ભવ સમુદ્રથી તરી બન્ય. બાકી બોટી વાહ વાહ ખાતર ધર્મ સમગ્રયા સિવાય આદર્શ સેવા આવી શકશે નહિ, આવશે તો ટકશે નહિ.

દિન પ્રતિદિન સાધર્મી સેવાની ખૂબ જ વાતો ચાલે છે; પણ, એ વાતો સત્ય સ્વરૂપે કર્તવ્યમાં ઉતરવી જોઈએ.

આવકો પોતાનું કર્તવ્ય સમજે, કર્તવ્યને અદા કરવા તત્પર બને તો આજનો સાધર્મી સેવાનો પ્રશ્ન ખૂબ જ સરલ બની જશે.

સાત ક્ષેત્રમાં આવક આવિકા ક્ષેત્ર પણ આવે છે. સાધર્મી ભક્તિ રેશન કરવી જ જોઈએ, છતાં તે ન બની શકે તો વર્ષમાં એકાદ વખત આવી ઉત્તમ સેવા આચરવા સુશ્રાવકોએ તત્પર બનવું જોઈએ. તો જ સાચી સાધર્મી સેવાને સાધી આત્મકલ્યાણને અપનાવી શકશો.

ઉચિત દાન કીર્તિદાન અનુકંપાદાન ઘણી વખત સંસાર વધારનાર બને. સંસારને પોષનાર બને. સ્વાર્થીય ભાવોને ઉત્તેજન આપનાર પણ બને—ત્યારે અભય... અને સુપાત્રદાન તો આત્મસિદ્ધિમાંગ સહાયક બને છે.

સુપાત્ર દાન:—રત્નના પાત્ર સમાન તીર્થંકરદેવ; અને સોનાના પાત્ર સમા અરિહંત ભગવાનના શાસનને અનુસરનાર સુસાધુ ભગવંતો સુપાત્રમાં ગણાય છે. એમની યોગ્ય ભક્તિ... અન્નવસ્ત્રપાત્ર વિગેરેનું યથાશક્ય દાન... સાધનાને સોપાને ચઢતા સાધકને આત્મસાધનામાં સહાયક બને છે... જે હૃદયની અપૂર્વ ભક્તિ હોય પરમ ત્યાગી પ્રત્યે બહુમાનની લાગણી જાગી હોય તોજ આવા અપૂર્વ દાનનો પુણ્ય અવસર સાંપડી શકે.

ભક્તિ બાહ્ય પ્રતિપતિછ; હૃદય પ્રેમ બહુમાન ।

ગુણથુતિ અવગુણ ઢાંકવાછ; આશાતનાની હાણ ॥

ઉપાધ્યાયજી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ ફરમાવે છે કે:—તારક તીર્થંકર દેવ સુસાધુ ભગવંતો પ્રત્યે પહેલાં બાહ્ય સેવારૂપ ભક્તિ જાગવી જોઈએ પછી હૃદયનો અપૂર્વ પ્રેમ જાગવો જોઈએ. એ તારકના ગુણની સ્તુતિ અવગુણને ઢાંકવા (દરેક જીવોના અવગુણ તરફ ઉપેક્ષા ભાવ જ હોવો જોઈએ. તેમાં પણ હ્રસ્વ ત્યાગીના કદાચ અવગુણ દેખાઈ જાય તો તેને ઢાંકવા પ્રયત્ન કરવો).

આશાતનાનો સર્વથા ત્યાગ...શાસનને પામેલા અવિરતિર્થી માંડી બધા જ મહાપુરુષો પ્રત્યે આવો જ ભાવ રાખવાનો છે. એમાં સુસાધુ ભગવંતો પર તો વિશેષ હોવો જ જોઈએ.

હૃદયનો પ્રેમ જેમ જેમ વધતો જાય તેમ તેમ ત્યાગીઓના ત્યાગી જીવનની સુવાસ આપણા હૃદયની કુવાસનાને દૂર કરતી જાય.

ઉચિત દાન કીર્તિદાન અનુકંપાદાન ઘણી વખત સંસાર વધારનાર બને. સંસારને પોષનાર બને. સ્વાર્થીય ભાવોને ઉત્તેજન આપનાર પણ બને—ત્યારે અભય... અને મુપાત્રદાન તો આત્મસિદ્ધિમાંજ સહાયક બને છે.

મુપાત્ર દાન:—રત્નના પાત્ર સમાન તીર્થંકરદેવ; અને સોનાના પાત્ર સમા અરિહંત ભગવાનના શાસનને અનુસરનાર મુસાધુ ભગવંતો મુપાત્રમાં ગણાય છે. એમની યોગ્ય ભક્તિ... અન્નવસ્ત્રપાત્ર વિગેરેનું યથાશક્ય દાન... સાધનાને સોપાને ચઢતા સાધકને આત્મસાધનામાં સહાયક બને છે... જે હૃદયની અપૂર્વ ભક્તિ હોય પરમ ત્યાગી પ્રત્યે બહુમાનની લાગણી જાગી હોય તોજ આવા અપૂર્વ દાનનો પુણ્ય અવસર સાંપડી શકે.

ભક્તિ બાહ્ય પ્રતિપતિભુ; હૃદય પ્રેમ બહુમાન ।
ગુણ્ણુતિ અવગુણ્ણ ઢાંકવાભુ; આશાતનાની હાણ ॥

ઉપાધ્યાયભુ શ્રીયશોવિજયભુ મહારાજ ફરમાવે છે કે:—તારક તીર્થંકર દેવ મુસાધુ ભગવંતો પ્રત્યે પહેલાં બાહ્ય સેવારૂપ ભક્તિ જાગવી જોઈએ પછી હૃદયનો અપૂર્વ પ્રેમ જાગવો જોઈએ. એ તારકના ગુણની સ્તુતિ અવગુણને ઢાંકવા (દરેક જીવોના અવગુણ તરફ ઉપેક્ષા ભાવજ હોવો જોઈએ. તેમાં પણ જગત્તથ ત્યાગીના કદાચ અવગુણ દેખાઈ જાય તો તેને ઢાંકવા પ્રયત્ન કરવો).

આશાતનાનો સર્વથા ત્યાગ...શાસનને પામેલા અવિરતિર્થા માંડી બધા જ મહાપુરુષો પ્રત્યે આવો જ ભાવ રાખવાનો છે. એમાં મુસાધુ ભગવંતો પર તો વિશેષ હોવો જ જોઈએ.

હૃદયનો પ્રેમ જેમ જેમ વધતો જાય તેમ તેમ ત્યાગીઓના ત્યાગી જીવનની મુવાસ આપણા હૃદયની કુવાસનાને દૂર કરતી જાય.

દાન સૌભાગ્યને કરવાવાળું છે. આરોગ્યને આપવાવાળું છે. દાન ભોગનું નિધાન છે. સકલ ગુણ સમુદાયનું દાન એક જ સ્થાન છે; દાન, શીલ, તપ અને ભાવ એ ચાર ધર્મોમાં દાન ધર્મને મુખ્ય ગણાવ્યો છે. ન્યાં દાન ધર્મ ન હોય ત્યાં ગાદીના ત્રણ ધર્મ ટટી ન શકે.

ચંદનઆસા અદ્ભુતની ઉપવાસી પગમાં ઘેડી છે અને માથે મુંડી છે. ભગવાન મહાવીર સ્વામીને અડદના આકૃષ્ટા વહોરાવતાં જ એનાં બંધન તૂટી ગયાં. સોનેયાની વૃષ્ટિ થઈ...એજ ચંદના મહાવીર ભગવાનનાં પ્રથમ શિષ્યા ગન્યાં. રાજકુમારીમાંથી દાસીપણું પામ્યા પણું...દાનના પ્રભાવથી પુનઃ કેવલ જ્ઞાનને પણ વરી શક્યાં.

“ દાને દોલત વધે ઘણી ”

જેમ જેમ દાન કરતો જાય તેમ તેમ તેની લક્ષ્મી જરૂર વધતી જાય કૃપામાંથી પાણી કાઢીને વધુ વાપરે તેમ પાણી કદિ ખૂટવાનું નથી...તેવી જ રીતે દાન ધર્મ આચરતો પ્રાણી અનાયાસે અનેક લાભને મેળવી શકે છે. એની ધૃષ્ટિ ન હોય તો પણ જગતની સમગ્ર સિદ્ધિ એનાં ચરણોમાં આજોડે છે. સુપાત્રમાં યોગ્ય વસ્તુનું દાન કરવાવાળો મહાભાગ્યશાળી આત્મા અંતે પરમ પદનો ભોક્તા બને છે.

શ્રી શાલિભદ્રજીનો પૂર્વભવ—શ્રી શાલિભદ્રજીની સિદ્ધિથી તમે અગ્નિ નહિ જ હો ? પણ...એમણે સિદ્ધિ મેળવી હતી ક્યા પુણ્યથી એ પણ જાણવાની ખાસ જરૂર છે. શ્રી શાલિભદ્રજી પૂર્વ ભવમાં એક રંકને ત્યાં જન્મ્યા હતા. દરિદ્રાવસ્થામાં જ એમનું જીવન પાંગર્યું હતું. કદિ સાફ ખાવાપીવા પણ મળ્યું ન હતું.

એક વખત મહોત્સવનો દિવસ આવ્યો. ગામમાં બધી જ જગ્યાએ ખીર રંધાઈ રહી છે; ન્યારે આ બાલક પણ માતાને ખીર બનાવવા માટે આગ્રહથી કહી રહ્યો છે. માતાની પાસે કશું જ સાધન નથી આજે ખાધું હોય તો કાલે શું ખાઈશું એ પ્રશ્ન પણ એમની.

જામજ દરેક મેલ ઉભો જ હોય છે મહેનત મજુરી કરી યુગરોન
ચલાવવાર તરીકે માત્ર પોતાના પુત્રની કિંમતને સંતોષી ગઈ નથી
તે સંતોષે પુત્ર નહીં કરે છે પુત્રની કિંમત પૂરી ન કરી
સરકાર માતા જમુ કૂતરે કૂતરે ની રીતે છે

અર્ધિ ખાત્ર વિચાર કરવાની જગેર છે કુન્યવી સાધન
સામનોની જેટલી હિંમત થાય તેટલી કદિ સંતોષી શકાતી
નથી. માટે જ અંતરમાં સગમતો અસંતોષ આપજૂને
કબી વખત અવળે માર્ગે લઈ આવે છે.

તમારા ઘરમાં જમુ નમે આવી જયા ધણી વખત અનુભવના
દરેક જાણક જાણિકા ધણી વિગે અનુક્રમીત અમાન વેત્ત અ જ
છે. આપો દરમિયાન ફેગવના તમારો નજર માને નમે વેત્તના દરેક
જમુ...એ હિંમતોને સંતોષવી એ પણ ધણી વખત મુશ્કેલી બને

આપે આ જાણક તો અગત્ય છે પોતાના ઘરની પ્રતિષ્ઠાને
જમુ જમુ જાણુનો નથી પોતાની કિંમતને માતા સંતાપી પ્રત્યેક
કેમ? એની કોને ખબર જ નથી. એ તો જમુ ને વડુ રેડ જ જાણે

માતા-પુત્રને આવી રીતે રંગના વેત્તને પાડાગી જરેનો ન્યા
આવી પૂછવા ધાતી બદલ! મા-કિંમત બચા નથી નાંવે છે તેમ
જો કારણ?

પાટોશી કેવા હોવા બોલો?

કુખના સમયે કિસાસો આવી આવેલ કુખને જે
હરે દરેક મેલને સંવે તેજ સાચા પાટોશી કહેવાય—
સરકારના દોષ, પારકાના કુખને દર કરવાની ભાવના અંતરની દોષ
તો જ આપો પાટોશી થઈ જાનવી રીતે. બેશાં મરેડા પડેડોઆ

મા-દિકરને દુઃખનું કારણ પૂછે છે. પોતાનાથી બની શકે તો એ દુઃખને દૂર કરવા પણ બધાં જ તૈયાર છે.

બાલકની માતા રડતી રડતી ખીરની વાત જણાવે છે. આ સાંભળી એ વાતની કોઈ ઉપેક્ષા નથી કરતું...હસવામાં પણ એ વાતને કોઈ કાઢતું નથી. પણ...કોઈ દૂધ લાવે છે. કોઈ એઆ લાવે છે. આવી રીતે પાડોશી બહેનો જુદી જુદી ચીજો લાવીને ધરી દે છે...માતા આનંદથી ખીર બનાવે છે. પુત્રને થાળીમાં ખીરથી માતા કામવસાત્ બહાર બન્ય છે.

માતાને પણ ઘણા ટાકમથી ખીર નહિ મળી હોય. એ વાત તો સમજાય તેવી જ છે ને? જેના પુત્રે છંદગીમાં ખીરનો સ્વાદ નથી ચાખ્યો. એની માતાને ઘણા ટાકમથી ખીર નહિ મળી હોય એ બનવા જોગ છે.

છતાંય માતા ખીર ખાવા બેસી જતી નથી...બાલક ખીરની લહેલી થાળી જોઈ આનંદથી ખાવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે.

મહા તપસ્વી મુનિરાજ:— તે જ ટાકમે એક મહા તપસ્વી મુનિરાજ પધાર્યા. બાલકની લાવોર્મિઓ ઉછળવા લાગી... આવા તપસ્વી આજે મારે આંગણે પધાર્યા છે...મારે જન્મ પવિત્ર થયો... મારા આંગણે આજે વિના વસંતે સહકાર ફળ્યો.

રંક બાલકમાં સુપાત્રદાન આપવાના જન્મ જાત સંસ્કાર નથી. અરે! કદિ સુસાધુઓને જોયા હશે કે કેમ? એ પણ શંકા છે: છતાંય એ બાલકની ભવિતવ્યતા બલવત્તર હતી. ભાવિના શુભ ભાવોની આગાહીનું સુચન આજથી જ થતું હતું...મહા તપસ્વી મુનિરાજ “ધર્મલાલ” બોલીધરમાં પધાર્યા. સૂઝતો આહાર બાલકે મુનિરાજના પાત્રમાં ધરી દીધો હતો તેટલી ખીર વહોરાવી દીધી મુનીશ્વરે પણ એના ભાવ ન તૂટે; માટે...એની તથાપ્રકારની યોગ્ય ભવિતવ્યતા જાણીને આનાકાની કર્યા વિના વહોરી લીધું.

નમને ખનુ આવી આવના નમને ખરી કે-અમારા ત્યાં મુમાડું
કે સાખીનું મહાસજા પધારે ત્યાં અમારે ત્યાં ને સુખનાં આદાર
પાખી દોષ એ એમની આગળ ધરી ન રહે ખનુ આગે તો
કેટલીક વખત સકોચ. ઘનની અન્નિ વિનેતે પ્રવક્તા નગર સમક્ષ
અનુભવાય છે.

એ કે-વહોરનાં કે આ કેટલું વહોરનું કે ક્યાં કે ક્યાં જન્માએથી
શું વહોરનું લેકાએ કે એ જરૂર વિચારનું લેકાએ કેટલીક વખત સુખનાં
આદાર દોષ છતાં વ સાવધાનિનુ કારણ દેખાતું દોષ તો ન જ વહોરાય .
વહોરાયનારની સ્થિતિ, સાધન, સંચોચો, ભાવ બધુ જ
લેકાને ગીતાઈ મહાપુરુષો ગૌચરીની ગવેદણા હરે. આના
માટે દસ વૈદિક-પિતૃનિર્ધારિત વિનં મહામધ્યામા થયું જ સુંદર
નિષ્પણ થયું છે ખનુ . અર્થિ તો ઘન દેવરના ભાવ કેવા દોવા
લેકાએ એની આજીવે વાત લેવાની છે

ઘનનાં જુવાળુ

આનંદાદ્યુજિ રોમાંચે. બહુમાનપ્રિય વચઃ ।
કિંચાનુમોદના કાલે, ઘનજુવાળુપંચકમ્ ॥

ઘન આપ્યા પછી અને આપના ઘનના પાચ જુવાળુને આવી નવ
તો જ ઘન દોષો છે ઘન આપના પદેલા ૧ આનંદનાં આનંદ
આવે ..મારા અદોષાન્ય જનના કે- આગે સુખાનંદાન આપવાનો
સમય આવ્યો. ૨. રોમાંચ થયો ૩ નુષાન પ્રત્યે દાર્દિક બહુમાન
૪. કાલિમાય ભર્ષા મધુર ઉદ્ગારો અનરમાથી નીકળે ૫. સમય સમયે
આપે સુખાનંદાનની અનરથી અનુમોદના હરે. આવા જુવાળુથી કાલિન
કે સુખાનંદાન અપ.૫ તે જ કમ્પાજીકર બની શકે છે

ઘનનાં જુવાળુ

અનાદરો વિદ્યંત્ય વૈમુખ્ય વિમિયં વચઃ ।
પદ્યાતાપદ્ય પંચાસૌ, સદાનં દુષય-ચરો ॥

એમ દાનનાં ભૂપણ છે. તેમ સારા દાનને દૂષિત કરનાર પાંચ દૂષણ પણ છે— ૧. અનાદર—સુપાત્ર નેઈ એના પર અનાદર થાય. ૨. વિવ્રંચ-દાન આપવામાં વાર લગાડ્યા કરે ૩. વિમુખતા—વારવાર સુપાત્ર નરડ ઉપેક્ષિત નજર થાય. ધ્યાન ગીછ જગ્યાએ જતું હોય. ૪. કટુ શબ્દો પણ બોલી કરે. ૫. દાન આપ્યા પછી હૃદયમાં ગળાપો થાય કે, આના કરતાં દાન ન આપ્યું હોત તો સાફ હતું.

સુપાત્ર દાનની રૂચિ ધરાવતા મુશ્કેલીએ દાનનાં દૂષણોને દૂર કરવાં નેઈએ અને ભૂપણને અંગીકાર કરવા પ્રયત્ન સેવવો નેઈએ.

શ્રીશાલિભદ્રજ્ઞના છવ-રંક બાલકના હૃદયમાં ખૂબ ખૂબ આનંદ થાય છે. હૃદયથી ખૂબ હસી રહ્યો છે. ને કે એની ખીર ખાવાની લાલસા મટી નથી. ખાવી છે. ખાવા માટે જ ખીર ખનાવી છે. લાલસા હજી પણ છે. છતાંય દાન દેવાની રૂચિ. દાન દીધા પછી અંતરનો શુભ આવેશ કેટલો સુંદર છે. એજ આપણે નેવાનું છે...

માતા બહારથી ઘેર આવી. પુત્રને થાળી ચાટતો નેઈએકદમ બોલી ઉઠી. આટલી વારમાં થાળી ભરેલી ખીર તું ખાઈ ગયો? અને હજી ભૂખ્યો છે જેથી થાળી ચાટી રહ્યો છે!!! આટલી ખીર આટલી વારમાં તે ખાઈ લીધી!!

માતાના એક સામટા પ્રશ્નોનો બાલક મૌનથી જવાબ વાળે છે. કશું જ બોલતો નથી. ખીર વહોવરાવી દીધી છે એવું પણ બોલતો નથી

સુકૃતને પચાવતાં શીખો:—જે સુકૃત કર્યું હોય એને પચાવતાં શીખવું નેઈએ. થોડી પણ આરાધના કરી હોય. અને હૃદયમાં એમ થયા કરતું હોય કે “મેં આ સત્કાર્ય કર્યું છે. તે દુનિયા ક્યારે જાણે? તો એ સુકૃત પાછળની જે પચાવવાની તાકાત નેઈએ તે સાંપડી શકતી નથી... પ્રતિષ્ઠાની લાલસા. પોતાની ખ્યાતિની ધ્વજ એમાં કામ કરતી હોય છે.

કંઈ પણ સુદૃઢની સાધના થતી હોય તો તે દુનિયાને દેખાડવા
ખાતર નહિ. પણ... પોતાની આત્મસાક્ષિને મેળવવા ખાતર થાય છે
થા કરતી જોઈએ. સુદૃઢ કરતો છતાં એવું પણ તે સુદૃઢને આપી
નાંખતો હોય તો એ સુદૃઢ એને તરૂંપે કહી શકે તેવું નથી.

સારમાં સારું ઉત્તમ જોગન કર્યું હોય પણ જોગન કર્યા
પછી પુરત જ વખત થઈ જતું હોય તો એ જોગન ચારીરિક બચને
કઈ રીતે વધારી શકે? મદાપુ-પો મદાપુ સુદૃઢો કરતાં છતાં પણ
એમના મુખથી કશું શબ્દ પણ ન નીકળતો કે મેં આ બનાવ કર્યું
છું! ત્યાંદે આપણે તો શું કરીએ છીએ? જે કરીએ એનાવી વધુ
તો આવી જ નાંખીએ છીએ

શી શાક્ષિભક્તિનાં એવની મનાવવા તરફ લગ્ય આપો!!
અમેશ જાણક છે. ધર્મ કે ધર્મના તત્વોને સંપૂર્ણ પણે નથી. છતાં વ
સુદૃઢને પચાવવાની તાકાત કેટલી? બીજી તરફ તમારા ઘર તરફ
વિચાર કરવા મનમાં તો તમારા જાણક શાક્ષિકાને તમે એવો મદ-
બોધ તો તરફ આપવા જ દરેક કે આ સ્વામી પુ-પન્થ યોગે
મળી છે. જેટલું સંપાદનમાં દાન આપાય તેટલું આપવું જે દિવસ
નુપત્રે દાન આપ્યું હોય એ દિવસ પણ ઉત્તમ એમ તમે તો
બધું જ માનતા તો દરેક જ ને?

આવનાં બવનાં શિની—ગંદો ત્યાં જાનેલા જાણકની કેરી
સુદૃઢ ઉત્તમ આવનાં છે? આવનાનાં કારમદ એ રંગપેતુ એવું
ઉત્તમ અતર ઉત્તમને ઉડી છપ મારતું વ્યય છે અપદાન પણ
એ એવો મદાકળને આપવાવાળું બને છે. પરમ પદે પદે. આટલા-
વાળું બને છે.

આવક ધમને પામેલા સમમત બધા જ મુશવર દાન આપવા
દરેક? ધનની વખત આપ્યું પણ દરેક જ? પણ... જે અત્યંત

ભાવ ડ્રેગવાવો જોઈએ. એની ખૂબ ખામી છે. માટે જ દિવસે દિવસે સુપાત્ર પ્રત્યે રાગ વધવો જોઈએ તેને બદલે ઘટતો જાય છે.

રંક બાલકની માતા ફરીને ખાર પીરસે છે. બાલક ખાર ખાઈ જાય છે. માતા બોલે છે કે— આટલી ખાર એકલો જ ખાઈ ગયો. બીલકુલ બૂખ્યો હોય તેમ લાગી ગયો. રોજ જરૂર આ બાલક બૂખ્યો જ રહેતો હશે !

માતાની નજર પુત્રને લાગી. પુત્ર ખાર વહોરાવી દીધી છે. એ માતાને ખબર નથી. માતાની નજરની બાળક પર ખૂબ જ અસર થઈ તેજ દિવસે બાલકને શ્વેલેણુ વ્યાધિ થયો. સખત વેદના અનુભવી સુકૃતની અનુમોદના કરતો મરી એ બાલક બીજા ભવે શાલીલદ્રશ્ય બન્યો !

અસ્પદાન મહાકૃષ્ણ:—પૂર્વભવનું અસ્પદાન પણ મળ્યું ! આમાં તમને આશ્ચર્ય જોવું નથી લાગતું ? જેને પૂર્વભવમાં ખાવાનાં પણ ફાંફાં હતાં. ખીરના માટે રુદ્ધ કરવું પડ્યું હતું. એને આ ભવમાં વિના મહેનતે દૈવી રુદ્ધિ મળી ગઈ. રંકમાંથી મહાસૌભાગ્યશાલી શેક બની ગયો. તમે બેસતા વર્ગે ચોપડામાં લખો છો ને ?

“ શ્રી શાલીલદ્રશ્યની રુદ્ધિ હોજી ”

શાલીલદ્રશ્યની રુદ્ધિ જોઈએ છે. પણ એણે આપેલ સુપાત્રદાન તરફ નજર જાય છે ખરી ? દુન્યવી સિદ્ધિઓ પણ વિના મહેનતે નથી મળતી. પૂર્વનો પુણ્યોદય એમાં પણ જરૂરી છે જ.

શ્રી શાલીલદ્રશ્ય અખૂટ ધનના સ્વામી બન્યા. બત્રીશનારીઓ રાજશાહી ઠાઠ હોવા છતાંય એમને સાચું સમજાઈ ગયું.

અને મહામના શ્રી શાલીલદ્રશ્ય સંપત્તિ અને સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરી મહાત્યાગના પથે ચાલી નીકળ્યા. વૈભારગિરિ પર અણુશણુ

કરી સ્વાર્થ સિદ્ધિ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી મદાવિદેહ દેવતા
જન્મપ્રાપ્તિ મોડે જશે.

અત્પદાન કેટલા મદાદગરને આપવા વાળું બને છે એ વંતપુ ? ખરું એ
મુદ્દન પાછળ ભાવનાની મજબુતાઈ દર્શાવે છે; ખરું અનાજ વાવેલે વાંચ્યા પછી
એની કેટકેટલી સાચવણી કરવી પડે છે એ તો જાણીએને ? એ સાચવણી
ના કારણે જ એમને એકતરી રહે છે.. તેથી જ ગીતે મુદ્દન ના આચરણ
પછીથી હૃદયના ભાવોની દિવમે દિવમે શુદ્ધિ થતા વેળાએ પુનઃ અવસર
આમ થતાં જ એ મુદ્દનની આરાધનામાં વેળાવું વેળાએ . તોજ મુદ્દન
શુભ કરીને આપી રહે-પરમપદે પદોચ્ચારી રહે.

શુભવદાનની મદદ સમગ્ર આજથીજ શુભવદાનમાં મન વચન
કાવાના શુભ યોગેને વેળી કમ્પાન સાર્વજનિક

—૦—

— પુરુષ અને પરાગ —

અમુલ્ય હવનની કાલિમાને દૂર કરી કાલિમા કરનાર અનમ હં
કદાચક હવનને કૃત્તિવ બનાવે છે

દુન્યવી મોદકનામાં અન્ન જોડે માનવ સાત્ત્વતાન વિન્ન બને છે

મોક્ષમિત્ર બનવા કરતાં પ્રથમ આત્મમિત્ર બનાવી તો એ
આત્મમિત્ર જ “આત્મપરસ્પર”ની સંભાગ રચના બનાવે પડી
દુનિયાને નિવ બનાવવાની જરૂર જરૂર નહીં રહે. દુનિયા જ નમને
મુજ બાવે જોડી.

સા. ૧૧.

ૐ આરંભ

રસનાની રામાયણ

શામળાની પોળ આસો સુદ ૭તા. ૧૬-૧૦-૬૧ સોમવાર

વ્યાખ્યાન તેરમું

પરમ જ્ઞાની પરમર્ષિઓ ભવ્ય જીવોના કલ્યાણના કાળે દુરમાવી રહ્યા છે. કે આજ સુધી ઈંદ્રિયોની ગુલામીમાં આપણે જીવન વીતાવી રહ્યા છીએ. એ ગુલામીના દાવાનળમાં માનવ સમાજ સળગી રહ્યો છે. આંખને આનંદ આપનાર ચીજ જ નેવી. નાકથી સુંદર વસ્તુ સંઘવામાં કાનથી કર્ણમધુર શબ્દ સાંભળવામાં આજે સહુ કોઈ મશગુલ છે.

તેમાંય જીહ્વાની વાત જ ન પૂછશો.

દરેક ઈંદ્રિય પર એક કામનો યોગ. જ્યારે જીહ્વા પર તો ખાવું અને ખોલવું એ કામ લદાયેલાં છે. તે બંનેમાં જે માતવ સમગ્ર ન રહે તો એ જીહ્વાના કારણે ભયંકર સરંજામ સરંજામ જતાં વાર લાગે નહિ.

એ વાતને આપણે જરા વિસ્તારથી વિચારીએ...

રસ લોહુપતા:-- માનવ સમાજમાં દિવસે દિવસે રસ લોહુપતા વધતી જાય છે. જ્યાં સુધી રસ લોહુપતા બેઠી છે. ત્યાં સુધી ભણે તપને આદરી શકતા હો. પણ ત્યાગ જીવનમાં ઉતરી શકશે નહિ.

ઉપવાસના પારણે પણ ત્યાગ જીવનમાં ઉતર્યો નથી હોતો માટેજ આટલી ધાંધલ અદરાય છે, એ આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈ શકીએ છીએ.

ત્યાં મુઢી ટૂંકવાનો ત્યાં મર્યાદા નથી ત્યાં મુઢી સવમની પરાકાષ્ટાએ
 પડેલે પ્રાણી પણ એક કષ્ટમાં પડ્યાઈ જાય છે. સંયમના આ-
 ત્યાથી પણ વચન જી જાય છે. શાસ્ત્રમાં પણ કરમાવે છે કે-
 સુદૃઢિ ઉચ્ચમમાણું પંચેવ કરનિ કિતય મમત્તુ
 આપ-શુદ્ધ પરનિન્દા શિષ્યોવન્દ્યા કરાયા ય ॥

આરી રીતે ઉચમવન એવા પણ સવમી હવને પાચ વનુઆ
 સાધુપણથી રદિત બનાવી દે છે ૧ આત્મ મુનિ-પોતાની પ્રશસા
 ૨. બીજાની નિન્દા. ૩. હમ (રમ કોણપના) ૪ વિશ્વ અને ૫ કામ
 દેવે વિચાર કરએ ૩ હમના કારનનાં કેટલા ઉદ્ધ છે
 અમલ જાનીઆ પણ જોના કાગને કુખી જાય તો પછી આપણે કા
 વિશ્વવનમાં ?

મંત્રુ આચાર્ય:— તમે જાણો છો ૫૦૦ નિર્જાના આચાર્ય
 મંત્રુ નામના દના, ધીરિનશામની પરમ આરાધના તેઓ કરેના દના
 શિષ્યોને પણ તેઓ જ્ઞાન જ્ઞાનની સાગી નાથીન આપના દના
 તેમના તપ તેજથી આવક સમાજ મત્તુ-ધ અન્ધા દતો તેમના
 પર પૂજા અનુરાગી જોણા બકનો તેમની નેચા મુલુ મા મન્ન
 કરેના દના,

પણ અગિઆવથી કરાતી નેચા મુલુમા જો મન્ન પોતાના
 સાધુનું જ્ઞાન ન રાખી શકે તો કંપે સમયે પડ્યાઈ જાય તે કદવુ
 અમલ છે. મંત્રુ આચાર્ય ધીને ધીને જીમની સાક્ષસાના પડી જાય છે
 અનુક આવજો ત્યાં અમુક મીઠા વડોરવાનીજ, “આદાર તેયે: આદાર”
 એ ન્યાયે નિવર્તિના પરિણામે આચાર્યની વિચાર પણ પગલા
 આંધા.

મંત્રમ સાધના મન્ન જાં. જિનસાબુને દલમા ધ રમ કરા
 જાં હમ કોમુપના જાનવને જ્યાં પડી છે તે પૂજા જ વિચરત જેવું છે.

નિત્ય ક્રિયામાં પણ પ્રમાદી અનેલા આચાર્ય મરીને નગરની ગદ્ગદ પાસે જ યજ્ઞ થાય છે. ત્યાં દુર્ગધમય વાતાવરણ છે. રહેલું પણ ત્યાં અતિમુશ્કેલ જેવું લાગે ત્યાં જ આચાર્યશ્રી ઉત્પન્ન થયા.

વિભંગજ્ઞાનથી યજ્ઞ પોતાનો પૂર્વભવ જોવે છે.

અરે! હું ક્યાં? પરતારક દેવ મળ્યા. તેમનો બતાવેલો સંયમ માર્ગ મળ્યા છતાંય એક લુડીના લટકાની ખાતર હું પટકાઈ ગયો. જીવન સર્વસ્વ હારી ગયો. અમૃત્ય ચિંતામણિરત્ન મારા જેવા અભાગીએ એળે ગુમાવ્યું.

પરંતુ આપણે તો જીહવાનાં સ્વાદમાં રક્ત હોવા છતાંય કદિ પટકાઈશું નહિ એવું નકી ક્યું છે ને? કારણ કે—આપણને આપણા કુકર્તવ્ય પાછળ જરા પણ બળાપો નથી બદલે આનંદ છે.

આચાર્યશ્રીના જીવ યજ્ઞને ભારે ભાર પશ્ચાત્તાપ થાય છે.

હું તો પટકાયો. પછડાયો પણ...મારું અનુકરણ કરી મારા ચિદ્વેદ્યાલી મારે શિષ્યવૃંદ પણ ગળડી ન જાય તેના માટે કંઈક યુક્તિ કરું. આમ વિચારી યજ્ઞ પોતાની લાંગી જીભ બહાર કાઢી બિલસ અને બિહામણા રુપે પોતાના મંદિરમાં ઉભો.

સ્થંડિલ જતા આવતા સાધુઓ આવું રુપ જોઈ ગભરાઈ ગયાં એક નિડર સાધુએ નહક આવી બીહામણા સ્વરૂપવાળા યજ્ઞને પૂછ્યું:

તમે કોણ છો? અને આમ જીભ કાઢી બધાંને કેમ કરાવો છો? હું કોણ છું? હું ધર્મ માર્ગમાં પંગુ થયેલો તમારો ગુરુ મંગુ છું. જીહવાની લાલસાના પરિણામે પટકાઈ નીચયોનિમાં અવતર્યો છું.

કર્મનો સિદ્ધાન્ત અચૂલ છે—સમ્રાટ કે સૂરિ કોઈનીયે કર્મને શરમ નથી હોતી નથી.

હું તો સર્વસ્વ હારી ગયો પણ હવે તમે ધ્યાન રાખજો. જીહવાની લાલસામાં ફસાઈ જીવને બરબાદ કરશે નહિ—ગુરુનો વૃતાન્ત સાંભળી શિષ્યો સન્માર્ગમાં દૈદ બન્યા.

આજનું જીવન:—આજના આધુનિક યુગ તરફ દૃષ્ટિપાત કરેલા તો જાણીએ કે દિવસે દિવસે રમનાની સમાયજી વધતી જાય છે. બાળ્ય, અશક્તિ, પેશ-અપેશ વિનેરેલુ જ્ઞાન માત્ર આજના માનવ ને રચું નથી. જસ એતો પૂરી પકડી ચા અને એવંટા જે આવે ને પેટમાં ભરી જ દેવાનું

પડીથી ભરે ડાકરના ધડે ભરાના: દવાના ડાઝ પીવાના, ખટરે (માંખાનું) અને એચર (દવા) જેવી અશક્તિ ગીતે પશુ આધુનિક યુગમાં ટોનીકના નામે વપરાતી થઈ ગઈ છે. આત કેટલું બધું કરે પરિપૂર્ણ!

પેટને પોષ્ટ્રોએક્સિ માની થઈ જે ને ખાવાની આઈનાના પારિભાષે આજના માનવીએ આન્ધ્ર ગુમાવ્યું, સંપત્તિ ગુમાવ્યા

હૃદયના કંટુ દારૂનાનના દારૂએ નર્ગર અને પેમાની પશુ આંધી બરમાઈ થાય છે? ધરમા ભીડી રમોઈ નગલા આપ ખાનડ મંદી ગીતે ન ખરાય ત્યાં મુધી આજના માનવને જન નથી

પડી આજની સમક્ષ મદાનવા મદાન પેલાં પાનું ઉપર, ધિન ૧૧ છાં ત્યાગની લવ સેસ આવના જનન નદિ માંડે ખાન વિચારવા રંજું છે કે-દિવસે પર જલ મેગરી આપણે જ્વનત જન્યા કડાએ કે દિવસે દિવસે દિવસે નીચે વધુ દયાવા જર પરજત જન્યા કડાએ

જ્યાં મુધી "રસન્યામ" નામનો ત્યાગ નદિ આવે ત્યાં મુધી રમનાની સમાયજી આજ જ રહેવાની

મમારે અમમનું મગ ખાવા અને જોશવા પર નિર્જર છે આજની વાન વિચારી દરે આપણે વાળીની વાન નગ વગાએ

વાળી સ્વાગંધ:—હૃદયથી બીજી કામ જોશવાનું થાય છે. એમાં પશુ આજે તો વાળી સ્વાગંધનો જનને જે વખતે રોષ દોષ દોષ એ તેજર વખતે તે જાનતજાને પડી પૂરું રું?

નિત્ય ક્રિયામાં પણ પ્રમાદી અનેકા આચાર્ય મરીને નગરની ગટ્ટર પાસે જ યજ્ઞ થાય છે. ન્યાં દુર્ગંધમય વાતાવરણ છે. રહેવું પણ ન્યાં અતિમુશ્કેલ જેવું લાગે ત્યાં જ આચાર્યશ્રી ઉત્પન્ન થયા. વિભંગજ્ઞાનથી યજ્ઞ પોતાનો પૂર્વભવ બેવે છે.

અરે ! હું ક્યાં ? પરતારક દેવ મળ્યા. તેમનો બતાવેલો સંયમ માર્ગ મળ્યો છતાંય એક જુડીના લટકાની ખાતર હું પટકાઈ ગયો. જીવન સર્વસ્વ હારી ગયો. અમૃત્ય ચિંતામણિરત્ન મારા જેવા અભાગીએ એળે ગુમાવ્યું.

પરંતુ આપણે તો જીહવાનાં સ્વાદમાં રક્ત હોવા છતાંય કદિ પટકાઈશું નહિ એવું નહીં ક્યું છે ને ? કારણ કે—આપણને આપણા કુકર્તવ્ય પાછળ જરા પણ બળાપો નથી બંદે આનંદ છે.

આચાર્યશ્રીના જીવ યજ્ઞને ભારે ભાર પશ્ચાત્તાપ થાય છે. હું તો પટકાયો. પજકાયો પણ...મારું અનુકરણ કરી મારા ચિદ્દેએ ચાલી મારો શિષ્યવૃંદ પણ ગળડી ન બન્ય તેના માટે કંઈક યુક્તિ કરું. આમ વિચારી યજ્ઞ પોતાની લાંગી જીભ બહાર કાઢી બિભત્સ અને બિહામણા રૂપે પોતાના મંદિરમાં ઉભો.

સ્થંડિલ જતા આવતા સાધુઓ આવું રૂપ જોઈ ગભરાઈ ગયાં એક નિડર સાધુએ નજીક આવી બીહામણા સ્વરૂપવાળા યજ્ઞને પૂછ્યું.

તમે કાણ છો ? અને આમ જીભ કાઢી બધાંને કેમ ડરાવો છો ? હું કાણ છું ? હું ધર્મ માર્ગમાં પંગુ થયેલો તમારો ગુરુ મંગુ છું. જીહવાની લાલસાના પરિણામે પટકાઈ નીચયોનિમાં અવતર્યો છું.

કર્મનો સિદ્ધાન્ત અચ્ચલ છે—સત્રાટ કે સૂરિ કોઈનીયે કર્મને શરમ નથી હોતી નથી.

હું તો સર્વસ્વ હારી ગયો પણ હવે તમે ધ્યાન રાખજો. જીહવાની લાલસામાં ક્ષમાઈ જીવને બરબાદ કરશે નહિ—ગુરુનો વૃતાન્ત સાંભળી શિષ્યો સન્માર્ગમાં દૈદ બન્યા.

આજનું જીવન:—આજના આધુનિક યુગ તરફ દૃષ્ટિપાત કરતાં તો જાણીએ કે દિવસે દિવસે રસનાની રામાયણ વધતી જાય છે. જાન્ય, અમર્ય. પેશ-અપેશ વિનરેલુ જ્ઞાન માત્ર આજના માનવ ને રહુ નથી. જસ એતો પૂરી પકડી આ અને એવંત જ આવે ને પેટમાં ભરી જ દેવાનું

પડીથી ભલે ડોક્ટરના ધંન જરાના. દવાના ડાઝ પીવાના. તરે (માંખાનુ) અને એજર (હા) જેવી અમર્ય ગીતે પણ આધુનિક યુગમાં ટોનીકના નામે વપરાતી થઈ મઠ છે. આત કદનું બપરે પરિભ્રમ!

પેટને પોષ્ટમોદિમ માની સર્દ જે ને ખાવાની આઈનેના પોષ્ટિયુમે આજના માનવીએ અવાન્ય ગુમાવ્યું, સેવમ ગુમાવ્યા

હરવાના કદ કારખાનના કારખે સર્ગર અને પેમાની પગુ ઝોડી બરમાદી થાય છે? ધરમા મીડી રેમોર્ક મગવા જાય જાતક મદી ચીને ન ખરાય ત્યાં નુધી આજના માનવને એવ નથી

પડી આજની સમક્ષ મદાનના મદાન પવે પણ ઉપચિત થાય જ્યાં ત્યામની લવ લેમ આવા જન નહિ માત્ર ખ ન વિચારવા જેવું છે કે-દૃષ્ટિએ પર જ્ય મેગરી આપને ન્વગત જન્યા કાંએ કે વિનરે દિવસે દૃષ્ટિએ નીએ વધુ દગાવા જરૂર પરગત જન્યા કાંએ

ત્યાં મુધી "રમન્થામ" નામનો ન્યાન નહિ આપે ત્યાં મુધી રમનાની રામાયણ આપુ જ રહેવાની

મંસર મમમનું મગ ખાવા અને એકસરા પર નેમર ૧૭ માણની યાન વિચારી દવે આપને વાળીની યાન તરફ વળાએ.

વાણી સ્વાગત્ય:—હરવાથી બીજી કાન એકસરાનું થાય છે. એનાં પગ આજે તો વાળી સ્વાગત્યને. જમને. જે તપને દરેક દોષે રોકે એ તેજ વખતે તે સ્વાગત્યને પડી પૂજુ છું!

વાણી સ્વાતંત્ર્યના નામે ફેટ્યો જોડુદો બકવાદ થાય છે. એ તો તમે સારી રીતે જાણતા જ હશે ? જેને જોડતાં આવડતું નથી તે જોડતો નથી પણ ખરેખર ! જકે છે, સાચું વાણી સ્વાતંત્ર્ય તેને જ કહેવાય કે જે જોડતાંની સાથે જ સામાને પ્રિય બની જાય.

સત્ય વચન પણ બીજાને પ્રિય લાગે તેવું જ હોવું જોઈએ.

કોઈની આગ જ્યારે અંતરમાં લખૂંદે છે ત્યારે બોલનારને લાન હોતું નથી કે હું શું બોલું છું ? મારો શબ્દ ફેટ્યો અનર્થકર નીવડશે ? વાસ્તવમાં વિચાર કરીએ તો જણાશે કે શબ્દનું કર્ણ મધુર સગીત અનેકાને આસ્વાદ્ય પણ આપી શકે છે જ્યારે શબ્દનું રણુશીર્શુ યુદ્ધનો નાદ પણ ગળવી શકે છે.

કર્મના કટુ વિપાકોઃ—વિરાટ વિશ્વમાં પગ મૂકતા પ્રાણીએ પગે પગે વિચાર કરવાનો છે. માત-પિતા-ભાઈ-બહેન, પતિ-પત્ની આદિના સંબંધોમાં કેટલીક વખત શબ્દોની શાઠમારી એટલાં તો ભયંકર પરિણામો લાવે છે. જે જોતાં હૃદય હચમચી ઉઠે. આંખે અંધારા આવી જાય.

શબ્દનું તો સ્વરૂપ જ નીરાળું ?

એક માતાને એકનો એક જ પુત્ર હતો. પતિ પુત્રની નાની ઉંમરમાં સ્વર્ગે સંધાવ્યા હતા. બાલકને માતાએ બહાલથી ઉછેરી મોટો કર્યો.

એક વખત ગરમીનો સમય છે. બળબળતા બપોર થઈ ગયા છે. પુત્ર ગાયો ભેંસો ચરાવી મધ્યાહને ઘેર આવે છે. માતા પાણી ભરવા ગઈ છે.

બૂખ્યો થયેલો નાનો બાળક ક્રોધથી ધમધમી ધમપછાડા કરી રહ્યો છે. દૂરથી માતાને આવતી જોતાં જ તે ઝરાડી ઉઠ્યો.

શું તારા પગ ભાગી ગયા છે ? આટલું મોડું કેમ કર્યું ? પુત્રના શબ્દોએ માતાને પણ ક્રોધિત બનાવી દીધી.

સાત્તમાં પણ હતું છે કે—

કોધાન્ધસ્યમુનેશ્વરૃદ્, —આપ્તવસ્થા ચ નાન્તરમ્ ।

કોધથી અથે થયેલા મુનિમા અને ચંદ પ્રકૃતિના આપ્તવસ્થામાં જ્યાં પણ કરક નથી. કોધને વધીત્રૂત અનેદો અનર્થની પરપરાને સંગે છે એવનની ઉત્તરજાને અધેકારમય ખનાવી દે છે.

દામિક કોધ પણ ફેટકેટલુ નુકસાન સંગે છે ! એ સગ્યમા રાખજો. માન પિતાના બાધાના સગ્ધે બાગકે પકડ છે. પડીથી નામે બાગકે પણ સયોગને આધીન બનવાથી કુમકારી બની જતા વાર લાભની નથી.

માન પિતા બનવું સંગે છે પણ તેના વચ્ચાગદાર અથા દરેવી બળિ મૂલેય છે

કોધિત બનેલી માતા પણ બગડી જાય

નારા દાધ ભાગી ગયા છે ? બાન તો ઉપરના શીકામા પડ્યા છે દાધે લઈને જમી લેવું હતું ?

માતા બોલી પણ તે કોધ દામિક દત્તા પુત્ર પ્રત્યે અમીન વાન્સથ હતું. જોને માતાએ હેનથી પુત્રને જનાડ્યા પ્રીતથી પીરનું પણ પડી મરેલો કર્મનો રસાનુગ્રહ બાગ્યા મિવાય કોઈનિય છુટી જ નથી કર્મની મદનસ્થિતિ છે

માતા-પુત્ર મરીને બીજા બંને પતિ-પત્ની બને છે

કેવો સંસારનો સમય ? બાધા જ સમયમા આજ સુધી એવન વિવાહવા છતા દરિસામું બાન પણ માનવને આપું છે ખર !

બને ઉંમર લાવકે થતાં પરબ્યા શોડ દિવસ રહી પત્ની પીરર મળે પડીથી એક વખત પૂર્વજવને પુત્ર આ બવને બનેલે પતે પોતાની પત્નીને તેવા સાસરે વગથ છે.

આ જાણુ તેની પત્ની શણુગાર સહને સરખી સાહેલીઓ સાથે ઉદાનમાં ફોડા કરવા ગઇ છે. કાલે સાસરે જવાનું છે માટે આજે સખીઓ સાથે સહેલગાહ માણી રહી છે.

તેજ વખતે ચોરો ચોરી કરવા નીકળ્યા છે. મુંદર ધરણીથી લઇયેલી જોઈ તેણીના ઉપર તૂટી પડ્યા, અવાજ ધરણી તરફથી લીધાં; પણ હાથનાં કંકણ નીકળતાં નથી. ઘણી મહેનત કરી; પણ ફેડક.

અંતે છરીથી બંને કાંડાં કાપી નાખી કંકણ લઇ ચોર રવાના થયા. જોયું ! કયું કર્મ ઉદયમાં આવ્યું ? પૂર્વલવમાં પુત્રને “ હાથ લાંગી ગયા છે ? ” એ જોલાયેલા શબ્દો આ ભવમાં ઉદયમાં આવે છે.

“ બંધ સમય ચિત્ત ચેતીએ ઉદયે શો સંતાપ.”

જોલતી વખતે જો ધ્યાન રખાયું હોત તો આવા અવગા સંબંધ બંધાત ? આવું કર્મ પણ ઉદયમાં આવત ?

આ તરફ પેલા લાઈસાહેબ આનંદથી આવી રહ્યા છે. હૃદયમાં હર્ષ માતો નથી. માનવ આનંદમાં મરાગુલ ભલે હોય પરંતુ ક્યા સમયે એના પર મહાભય નહિ આવે ? એનો નિશ્ચય કાણુ કરી શકે ?

સસરાનું ગામ નજીક છે. માટે થોડા ઘણા ભોજનને ઈન્સાફ આપી વડતી જાયમાં આરામથી તે સૂઈ ગયો.

ચોરો હાથ કાપી ધરણી લઈને નાકા પણ રાખનું સૈન્ય તેમની શોધમાં આવી રહ્યું છે. જન સટોસટીના ખેલમાં પ્રાણને બચાવવા સુતેલા જમાઈની સોડમાં ધરણી મૂકી ચોરો નાસી છૂટ્યા. રાજસૈન્યે તપાસ કરી ચોરીના માલ સહિત સૂતેલા જમાઈને ચોર માની પકડી રાજસભામાં હાજર કર્યો.

અદલ ઈન્સાફનું બિરુદ ધરાવનાર મહારાજાએ તેના પગ કાપી મુખ કાણું કરી, ગથેડા ઉપર બેસાડી ગામમાં ફેરવવાની કડક શીક્ષા ફરમાવી દીધી.

જે સંસ્થાને ઘેર તોરણે અટક્યા થોડે બેળી આવ્યો હતો.
નાં જ પાછો કપાયેલ પને મર્યાદા પર મચાર થઈ તે બંધ રથો છે.

અભિમાનમાં અક્કડ બની ફેંકકડની જેમ ફેંકતા
માનવને કર્મ મદાસતાનું જ્ઞાન ક્યાંથી હોય ? પત્ન.. કર્મ
કોઈનો ચુકાદો વર્તમાન ન્યાય સત્તાની જેમ લાંચ ફેરવત-
વાળો નથી. ત્યાં તો બધાંને મારે પાતપાતને યોગ્ય ફળ
મળે જ જાય છે.

પોતાની પુત્રીનાં કાંઈ કાપત્તર ચોરને નીરખવા મામુ બદાર
નીકો છે પણ ન્યાયે તેણે પોતાના જમામને ઓળખ્યો ત્યાં તેના
પત્નવાનો પાર જ ન રહ્યો.

અને એને છૂટો કરાવ્યો. કાચ-પત્ર વિનાના અપમની છૂટી ન
હઈગી કહેવાય ખરી ?

દલે ધૂમળ વિચાર કરેને રમનાની ગમાયત નવને થને બાપ
પણી જાય છે.

બેઠવાના અને ખાવાના બને કાચો પડે બંદલો કડાચ રખાશે
તેટલું જ ક્યાંજ અધારે.

ઈંદ્રિયોના બેઠમામ ધોડાઓ ઘડી રહ્યા છે આપણે ત્યાં પર
સપર થયેલા ઈન્દ્રિય દલે તો બેઠાજી બોલા ધોડાઓને સમજાવ્યો અ.અ.
પણી કાંજીમાં સાવવા એજ એક પરમ કર્મનું મનુ.૪.

ઇદવા ઉપર કાંજી આવ્યો એટલે બધીજ ઈંદ્રિયા પડે બાપ બેરે
કાંજી આવી જ જતાનો. આઈની ઈંદ્રિયનું પેલું ઇદવાના આધર
પર રહેલું છે. મદામારનું મદામુલ પણ મધુ દે.૪ તો એમ
મળ કરેમુ ઇદવાનું જ દર્જુ ઈંદ્રિય અને દુષેંધરો કટુતેવદ એન્દ
જગ નિભેને જાયો દતો.

આજનો માનવ પણ જે પોતાના જીવનતેજને ગુમાવતો હોય કલુષિત વાતાવરણમાં જીવન વીતાવતો હોય તો પણ એમાં મુખ્ય ભાગ જીલજ લગવે છે.

જ્યારે જીભા જોડીનો સમય આવે ત્યારે “મૌનમ સ્વર્થસાધનમ” મૌન સ્વીકારનારને કદિ કલેશ ભરેલા વાતાવરણમાં ઉતરવું જ નહિ પડે.

ન બોલ્યામાં નવ ગુણ:— દુનીયામાં પણ કહેવાય છે કે ન બોલ્યામાં નવ ગુણ છે. ૧. મર્યાદા જળવાય ૨. ક્રાપો શેકાય. ૩. ખીજને દોષ ન થાય, ૪. વૈરનો અનુબંધ પડે નહિ ૫. કર્મબંધ થતો અટકે ૬. પશ્ચાત્તાપ કરનાનો સમય પણ ન આવે ૭. શારીરિક કલેશ પણ ન થાય ૮. માનસિક ઉદ્વેગ ન થાય ૯. વાણીનો દુર્વ્યય થતો અટકે.

જેના ન બોલવાના કાયદા !

ઘણી વખત ક્રોધમાં ન બોલવાનું બોલી જવાય છે. ક્રોધમાં ન આવરણ કરવાનું આવરી લેવાય છે. પછીથી પશ્ચાત્તાપ થાય; હૃદયમાં બળાપો થાય.....પણ... ભાથામાંથી ચાલુ છૂટી ગયા પછીનો બળાપો નકામો છે. -

ઘણી વખત જીભા જોડીમાં કિંમતી સમયનું લીલામ થાય છે... ક્રોધથી લીલા પીળા થઈ જઈ જેમ તેમ ભરડી નાંખવામાં ઘણાનું અહિત થાય છે... શરીરનું યંત્ર એવું ગરમ થઈ જાય છે કે ક્રોધી માનવ શાંતિથી ક્રોધપિણુ તાત્વિક વિચારણા કરી શકતો નથી.

અરે ! વિચારણા કરવા એસે તો એના ચિત્તની સ્થિરતા કદિ ટકી શકતી નથી. જીભની વાતમાં જેમ જેમ ઉડે ઉતરીશું તેમ તેમ ઘણું ઘણું જાણવા સમજવા મળે છે— વર્તમાન વ્યવહારોમાં પણ ઘણી વખત જીભવાના કટુ વિપાકોનાં પરિણામો નજર સમક્ષ જોવા મળે છે

ખાવા અને બોલવાની બે પ્રવૃત્તિઓ પણ એ પરિમાન પતી
જય તો હવન થઈ જ સુધરી જય.

આજનો માનવ દિવસે દિવસે નિર્મલ કેમ બનતો જાય છે ?
કુદરતિક અને માનસિક ગ્રહીણીનું કેમ થતી જાય છે ? તમે કહેશો કે
સાનિક આદારનો અભાવ છે માટે—

સાનિક આદારને અભાવ એ એકજ કારણ નથી પોતાની
મેઝે જ માનવ અસાનિક આદારને વડુ ને વડુ વાપરતાં થઈ ગયાં
છે. તીખી અને નમનમની નિંદ અને નમનમની અજ્ઞાન ધીરજના
વધવાથી ક્રોધરતા બાદમાં વડુ ન વધરાય તો બીજી બંને પણ જી

જામણનાં રહેવાવાગા અજ ઓઝના ગરીર પર જુએ અને
નમારા સગીર પગ, બીઆરા પેલા અજાને પૂરી-પીટી કે ખમાજ
રેલી ધીરજમાં રસ જ નથી જ્યાં નમારાના અખ.વ. અનિંદ
અદિનકર આદાર, ખૂબ જ વધી ગયાં છે

ક્રોધ અને ભોજનાં એકાં જુદા ખાખા ખાવાના નમને હવનની
પ્રવૃત્તિના અમગ્નય છે. કર્ણવ્યની છનિથી તમે એમાજ માનો છો.

પહેલાં થોડી કમાણીમાં પણ જે સાનિધી હવન વ્યવહારો
આમના દગા. આજે કમાણી વધી પેમા વધ્યા સાથે સાથે માનિને
મુખાવી: પહેલાં હલવાના આજની આવર નદિ સગીરના પે:ખજ
અ.જ આવાનું: આજે હલવાના આજને પૂરવા અને તે ધીરજ અ.વ
છે. સગીર પિંજાનું અખ કદગ: હલના આજનો અખ ખૂબ જ
વધી પડ્યો છે.

કે:સલા—અને ખાવાની બંને અજાનમાં ખૂબ જ વિપેક રૂર:પે:
દે:જા અને બાજનોમાં નિષંખજ નદિ અ.વે તો: કા:વની ઉજવગ:ને
તમે નદિ રોધે છો...

પશુ અને માનવમાં વિવેકનો ફરક છે જો હવન પૂરું જ કરવું
હોય તો પશુ પક્ષી પણ ક્યાં હવન પૂરું નથી કરતાં? પણ... માનવ
વિવેકશીલ છે વિચારપૂર્વક વર્તન કરનાર છે. મજેલી ચીજોમાં પણ
વિવેક દૃષ્ટિને આગળ કરીને જ કામ કરી શકે છે. તો રસનાની આખતમાં
આટલો ઉપેક્ષિત માનવ કેમ અને ?

જો તમારે ઇન્દ્રિયોના ઉન્માદને દબાવવો હોય... મનને ધર્મમાં
મજબુત કરવું હોય... શારીરિક શક્તિને ધર્મારાધનામાં જોડવી હોય...
સ્વપરના ઉપકારની કંઈ પણ આકાંક્ષા જનગતી હોય તો આજથી
રસનાની રસાકરીમાં ન ફસતાં વિવેકદૃષ્ટિને આગળ કરી રસના પર કાબૂ
રાખતાં શીખો—નાનો અંકુશ પણ મોટા મતંગજ હાથીને કાબૂ રાખી
શકે છે. તેથીજ રીતે રસના પરનો કાબૂ બંધી જ વસ્તુ પર કાબૂ
રાખનાર બનશે.

પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયોને કાબૂમાં રાખવા હોય, ધર્મમાં મનની
સ્થિરતા મેળવવી હોય ધર્માચરણથી આત્મ કલ્યાણ સાધવાની ભાવના
જનગતી હોય તો રસનાને કાબૂમાં રાખવા પ્રયત્ન સેવવો જરૂરી છે.

—૦—

— પુષ્પ અને પરાગ —

વિરાટ વિશ્વમાં વિશ્વસનીય કેવલ આત્મ ધર્મનાં અનંત ગુણો
જ હોઈ શકે છે. બાકી અવિશ્વસ્તોનાં પંજમાં ફસાઈ હવન બરબાદ
કરનાર દુઃખની ભટ્ટીમાં શેકાય છે.

શમ, દમ અને ગમ એ ત્રિવેણીનો સંગમ સંયમ સાગરનાં રત્નોની
, અમૂલ્ય ભેટ એક દિ’ અપાવશે.

આખાદી અને બરબાદીની વ્યાખ્યા કરનાર અનેકા મળશે પણ
તેના હાર્દને સમજી બરબાદી નહીં નોતરતાર વિરલ જ હશે.

ૐ આર્દ્રમ્

“મગતિના પંથે પૂનિત પ્રયાણ”

પાંજરાપોળ આસાં. મુદ્ર ૮ મ મગવારે તા. ૧૭-૧૦-૬૬
વ્યાખ્યાન ચૌદસુ

(પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્વિવેચ અમુન સરીપરછ
મ નીનીમામાં પાંજરાપોળના વિમાળ વ્યાખ્યાન દોસમાં
થયેલું અંતિમ પ્રવચન પ્રારંભમાં પૂજ્ય આચાર્ય દેવે
મંગલાચરણ કરી “તીર્થયાત્રા” નું મુંદર વર્ણન સમજાવ્યું
હતું. પછીથી પ્રવચન શરૂ થયું હતું.
યઃ પ્રાપ્યદુઃપ્રાપ્યમિદં નરત્વં; ધર્મં ન યત્નેન કરોતિમૂઢઃ ।
દેવેશપ્રમર્ષનસ્રવણધમખું; ચિન્તામયિ પાતયનિપ્રમાદાત ॥

પરમજાની પરમપિંચો ભલ્લ પ્રાણીઓના પરમ
કન્યાઓના કાળે પરમોપદેશ પાઠવતા ફરમાવે છે કે-

સ્વાઃ પૂજ્યનો પરમકેદવ થાય પાપકર્મો પ્રાપ્ત થીત્ય થયા
દોષ ત્યાં જ ઉગમ એવો માનવભવ મરે છે. માનવજન્મ મન્યા
જનાં પશુ જે એ જન્મની કિંમત સમજાય નહિ; માનવજન્મની ખરા
સમજ માનવ જન્મને સકળ કરવાની સજ્જાવન’ બનમે નહિ તો એ
મરેલો ચિન્તામયિ રત્નસમાન માનવ જન્મ પશુ એવે મુમાલ્લે મન્યાવ
નરકમાં અનેક આત્મા બોમવન. નરકમાં ધર્મ, રક્ષન કરી
દેવા નથી... નિર્વંશી આત્માનના કારણે વિવેક વિનિત ન કરે

‘ધર્મ’ સમજી શકતા નથી. અને...ભોગ વિલાસમાં... અમનચમનમાં
આનંદ માણતા દેવોને તો ધર્મારાધનનો સમય જ ક્યાંથી હોય ?

ન્યારે...માનવ જન્મ પામ્યા પછી માનવ જો ધારે તો ધર્મ
સામગ્રીને આત્મસાત્ કરી શકે છે. પરમપંથે પૂનિત પ્રયાણ પણ
પ્રારંભી શકે છે.

પરમજ્ઞાનીઓ માનવ જન્મની મહત્તાને અનેક રીતે વર્ણવે છે...
આર્ય દેશ ઉત્તમકૃણ મળ્યા છતાં પણ ઉત્તમ ધર્મસામગ્રી મળવી એ
કંઈ સહુલી નથી.

ચિન્તામણિ રત્ન મળ્યા છતાં પણ મૂર્ખાધિરાજ ટોપક જો એની
કિંમત ન સમજી શકે તો એ ચિન્તામણિ રત્નને પણ પથ્થર માની
લેવાની મહા ભૂલ કરી લે. પણ... સજ્જન વિચારક વિવેકી પ્રાણી
આવી ભૂલ કદિ ન કરે...

ધર્મારાધનની મોસમ :— વસન્ત ઋતુ ફળની મોસમ છે.
વર્ષા ઋતુમાં અનાજ પાકે ન્હે. દરેક વસ્તુ મોસમને આધીન પ્રાયઃ
હોય છે. તેમ ધર્મારાધનની મોસમ મનુષ્ય ભવ છે. એ મોસમના દિવસો
જેણે વીતાવ્યા એણે સમગ્ર જીવન વીતાવ્યું.

તમે તો જોલો છો ને કે—મોસમની કમાણી મોસમાં થાય.
જેણે એ મોસમ વીતાવી તેણે વર્ષ બગાડ્યું. ન્યારે મનુષ્ય ભવમાં
જે ધર્મારાધન ન કરી શક્યો એ પ્રાણી પ્રગતિના પંથને કદિ ન પામી શકે.

અનન્તજ્ઞાનીમહા પુરુષો માનવ જન્મને વખાણે છે. માનવ
જન્મની મહત્તાની મુક્ત કંઠે પ્રશંસા કરે છે. એનું કારણ કદિ
વિચાર્યું છે ખરું ?

શરીરે બલીજી હોય તેથી માનવની પ્રશંસા કરવી કંઈ ઉચિત
નગણાય ? અરે ! શરીરે તો ઘણા સ્થૂલ હોય તેનાથી તેની પ્રશંસાને
સ્થાન જ હોય નહિ ! ધન તો ઘણા મ્લેચ્છ—અને અનાર્થ

માણસોને પણ મળે છે. એટલે એ પદ એની ઉત્તમતામાં ઉમેરો
કરે ન કરી શકે... પુત્ર-પુત્રી પરિવાર મુંદર પત્ની આ બૌદ્ધિક વસ્તુ-
ઓમાંથી એક પણ ચીજ માનવની ઉત્તમતામાં અડાપડ પતી
શકે નહિ...

માત્ર માનવ પોતાની માની લીધેલી બૌદ્ધિક આજ્ઞાદીના ઉત્તમતા
માનવો યદ્ય એવો છે; જેમ જેમ બૌદ્ધિક નિર્દિષ્ટા નગની જવ તેમ
તેમ એ પોતાની મનઃપ્રસન્નતાને વધારેના આનંદ મગગુણ પતી ખેંચે
છે. આ બધું જ વિચારવા જનાં આવે જ! માનવ પોતાની પ્રગતિને
પોતાના જ હાથે હાળી રહ્યો છે

આત્મ સંપત્તિને આકાષનાગઃ માનવ જન્મની માફતાને
ચાહતાં; આવી બૌદ્ધિક નિર્દિષ્ટામાં જે બાન બૃંધા: તે
જ્ઞાન વિદુષ્ણા પતી બવ વનમાં આચરવા જ હો છે:

માનવ જન્મ એ પ્રગતિના પદે પુનિત પ્રવાણ પ્રવેશવાનું
પ્રથમ મેાપાન છે. મુગલિને પ્રાપ્ત કરવાનું નમ્ર કાર છે. દુર્ગતિને
રૂપિત કરવાનું અમોઘાન્ન છે. પણ જ્યાં માનવ ન્યાયી પ્રગતિમાં
મગગુણ પતી. અધમ પ્રગતિએ પતી પચરવ મોડે છે વાતનાને
આધીન પતી આત્મીયતાને બૂંધે છે ત્યાં એની માનવતા મરી કાઢે છે

મહિરત્ન અને રત્નારી:—એક રત્નારી વેંતે માયા એના
મારવાનો ધંધો છે. અજ્ઞાનમય જે હવન પાતાવી રહ્યો છે, જ મગ
એની દુનિયા છે. માય-એના એના સદમર છે વનના પગમેના. સન્દો
એનું કર્ણ પ્રિયસંગીત છે. જનના બાપો સાથે ખંડિત: રત્નારી
રૂપી જ ભેદા દેવા નથી. એને તો એનું જ મગ બધું ક.પા એની
મયો એને.

એક વખત જ મગમાં પગમેને લાગે રત્નારી અંધ: છે રત્નામાં
એણે એક મગગના મહિરત્ન વેંતે. મહિરત્નુકે જનુકે જનુકે ર. મારી
ગદો છે. રત્નારી કાઢેને એ ખુલ પતી મયો એના રમે એને આ કારી દર્શિ

આ પથ્થર ઘેર લઈ જઈશ ખીચારા છોકરાં જોઈને ખૂશી થશે. ખે ઘડી આ દુકાન સાથે ગેલ કરશે. એમ વિચારી રખારી મણિ લઈ સાંજે ઘેર આવી રહ્યો છે. રસ્તામાં મણિ દાથમાં રાખી મણિને રમાડી રહ્યો છે.

મણિ કિંમતી છે ! મહા મૂલ્યવાન છે ! છતાં ખીચારા ભોળાને ક્યાંથી ખ્યાલ હોય કે આ મણિ સંસારની સમસ્ત કામનાઓને પૂરનાર છે-

એને મન મણિ એટલે એક ચમકતો પથ્થરનો દૂકડો

આળસોને રમત કરવાનું સાધન !

ખે ઘડી મન ખેલાવવાનું એક જાતનું રમકડું !

આને તમે ભોળપણ કહો કે ગાંડપણ ? જે જે ભૂલશે નહિ, ઉતાવળ કરશે નહિ. આના જેવું જ ભોળપણ કે ગાંડપણ આપણે આદરતા નથી ને ?

માનવ જન્મ વાસનાના વમળોમાં વહેતા પ્રવાહોમાં વહી રહ્યો છે. મોજશોખ ટાપટીપ પાછળ સમય ગરબાદ થઈ રહ્યો છે. એનું આપણને ધ્યાન છે ખરું ?

અજ્ઞાનતાનું અંધેર આપણા જ્ઞાનચક્ષુને આવરી લેતું હોય છે ? એ અજ્ઞાનતા સત્ય વસ્તુના જ્ઞાન આડે આવે છે. વસ્તુ સ્વરૂપની ઝાંખી થતી પણ અજ્ઞાનતાના કારણે અટકી જાય છે.

મોહમયી દુનીયા નજર સામે આવે છે. એ મોહની જળમાં ઐન્દ્રજલિક ચમત્કારિક લોભાવનારા પ્રયોગોમાં લુપ્થ બનેલો છવ ખરેખર રીખાય છે. સળડે છે. આથી વધુ અજ્ઞાનતાનું પ્રતિક તમારે કયું જોઈએ છે ?

પેલો રખારી મણિ સાથે ગેલ કરતો જઈ રહ્યો છે. એને એક

.. ઘણા વર્ષો પહેલાં શેઠનો એક રૂપિયો આ રખારીએ લીધેલો.

જીવ્યો રજારી આજ સુધી દુધ દદી વી આપી આપીને યાદ્યો પશુ...
એ બધું તે વ્યાજમાં દબાવ થઈ જતું.

કેમ ઉઠાસો ન મળ્યો વિદેશીઓ:— તમે તો દુ માનું પું
ત્તાં સુધી આવું કદિ પશુ ન કરો. એ તમારા વિશ્વાને રહેતો દોષ,
તમારા પર સંપૂર્ણ ભરોસો દોષ બેવા બજાન માન્યરને તમે આ
રીતે કદિ ઉતરવાની આવતા તો ન જ રાખોને? ધમને સમજોલા
આપા સોબને વસ રાખે પશુ આવું કદિ ન કરે.

આજે તમે સરકારનો દોષ કાઢી રહ્યા છે. ઈન્કમટેક્સ સેક્શનનો
વાણી કાઢી નીલિને વખોટી રવા: છે. પશુ .. જરા તમારા પુરાણા
બને દમખાંડા વર્ગન પર વિચાર કરો. “કરમી પાર ઉતરણી” બોગા
બજાન સંક્રાંતિને બોગવી બોગવી એકતા રસ મળ્યા થાય. છતાં જ બધું
જ ચાકરદિ વ્યાજમાં મળી સેવાની તમારી આવનાઓનો ઈન્સાર મળ્યા
સિવાય રહે બરો? જ્યાં સુધી મોઢ વિચારી ન મળ્યો દોષ ત્યાં
ધી માટીએ બેઠેલા ચોકળી ઉઠાસીનલા પશુ દરે નહિ .. ચાકરદિ
પ્રજ્ઞા તમારા બોધપ્રદ પર નજર કરો તો તેમને વિના મદેનતે
સમજાઈ નવ તરી જ ખીના છે.

એક ભવની ખાતર બહાર પાવવાનીધને પરિચરના માટે
આયરના આણીની કઈ રવા થાય? એ તમે પાપ આયરેણ તેનું કમ
જુ તમારે જ બોગરતું પાટી. ધર્મમાં કે કર્મમાં કદિ મોઢ આવ
લાવી લાખું નથી. પડાવી લાકો જુ નહિ .. પાપપ્રત્યોનું આયરેણ
પટુદિ, વચનપટુદિ અને અંતે કાપટુદિથી જુ રહિત જાણવે છે.

વેરો વાળીયો રજારીના લાયમાં મળિ નેઈ રહ્યો, મળિ છે
એમ જાણે છે છતાં જ બોગર રજારીને વધુ બોગરવા દેડ પૂડે છે.
જદાં આ પથરો દોષે તું ક્યાંથી ઉપડી લાગ્યો?

... આનું નામ જ તમે શુદ્ધિની કરામત કહેશો. બીજાને કેમ છેતરવો રાત્રીના ચોર કરતાં પણ દિવસના ડાકુ વધુ ખરાબ ગણાય ને? ઘોળે દિવસે સુકીયાણી ભાપામાં બીજાને ઠગવાની વૃત્તિ ધર્મસન્મુખ પણ ન આવવાદે તો તેમાં જરાપણ આશ્ચર્ય નથી !!

પેલો રજારી આનંદમાં ને આનંદમાં બોલ્યો. શેઠજી ! આ પત્થરો તો રસ્તામાંથી મને મળ્યો છે. છોકરાં બીચારાં બેઘડી રમશે. માટે લાવ્યો છું પણ... તમારે આ પત્થરની જરૂર છે ખરી? જરૂર હોય તો મારો એક રૂપિયો વાળી દે. અને હિસાબ પૂરો કરી લો. આ પત્થર તમે લઈ જાઓ.

શેઠને પત્થર-અરે નહિ જોઈએ છે. લેવો છે. પણ... પેલા રજારીનો રૂપિયો તો કેમ છોડાય? રૂપિયો વાળી દે. કાલથી દૂધ દહીં ખરીદી લાવવાં પડે! બ્યાજમાં દૂધ દહીંનું કામ ચાલે છે. માટે શેઠે કહ્યું ભાઈ આ પત્થર આપી દે તો તારા આઠ આના વાળી દઉં.

આ પત્થરનો ટૂકડો કાઈ પૈસામાં પણ લે તેમ નથી. છતાંય તારી દયા ખાતર હું આઠ આના વાળી દઈશ. આપવો હોય તો આપી દે.

જેયા દયાના અવતાર !

કેવું અંતર છે? કેવા ભાવ છે? કેટલી લોભવૃત્તિ કામ કરી રહી છે. લોભનું કામ જ આવું છે. લોભને તો કદિ થોભ હોય ખરો? રજારી ભાઈ પણ માથાનો ફરેલો હતો. તેણે તો ચોકબા શબ્દોમાં સંભળાવી દીધું. શેઠજી ! જો તમારે પૂરે પૂરે રૂપિયો વાળી દેવો હોય તો આ પત્થર તમારો ન વાળવો હોય તો મારો રૂપિયો લાવે એમને એમ રહ્યો.

રજારીનું લોભપણ દયા ઉપજાવે તેવું છે.

વાણીયાનું લોભપણ લજ્જા ઉપજાવે તેવું છે.

રજારી કે શેઠે એકે પણ મચક ન આપી...

રજારી મજિ લઈ ને ગયો.. ઠીક પગ વીતે મુખે ઘેર ગયા.

અને જણાએ ગુમાવ્યું:—રજારી તો પોતાની મસ્તીમાં મજીમાં આજુ બાજુના કસા જ ધ્યાન વિના ચાલી રહ્યો છે. એને તો પોતાની અજાનતાનું પ્રદર્શન થઈ રહ્યું છે એનું જ્ઞાન થોડું જ છે. ધત્તી વખત પોતાની જાતે જ ખાનગી પોતાની અજાનતાનું પ્રદર્શન કરી રહ્યો હોય છે. એ અજાનતા પર ખીચી ઉપદાસ કરના હોય જ્યારે અજાનીને એનું ધ્યાન પગ ન દોષ.

રજારી આગળ વધ્યો. રજામાં ખીચી ઠીક મળ્યા રજારીના હાથમાં રહેલ દિમ્પી મજિ લેઈ વિચારદગ ઠીક જોતી ઉઠ્યો.

બાઈ! આ અમુલ્ય સ્ત્રીજ તને મળી છે તારે તે મને આપવી છે? જુઓ ઠીક જી! આ પચર મને રજામાંથી મળ્યો છે. તારે મને એક રૂપિયે દેવો છે. એ ઠીક મને મળ્યા દેના. પગ તેમને આ પચરના જાણમાં રૂપિયે વાળી આપવાની ના કરી. તેથી મેં તેમને આ પચર આપ્યો નથી. જો તમે આવો પૂરે પૂરે રૂપિયે એક. આપવા માગતા હો તો આ પચર તમને આપવા તૈયાર છું.

ખીચાર રજારીની સરગ વાત પર ઠીક જી દમી પડ્યા ખામ્સા:— મોંથી રહતી નોટ કાઢી રહ્યું બાઈ! આ રજા રૂપિયા તને આપું છું તું તો એક રૂપિયે મામે છે પગ તું રજા આપુ ૧૩ લા. પચર..!

રજારી તો આ એકિંચ લાભથી ખૂબ જ હર્ષિત જતી થઈ. હાંમીમાં જોતે રૂપિયે પગ જોવા ન તો મળ્યો. એને એક સમયે રજા રૂપિયા મળતાં આનંદ ન થાય એ તો જોજો કેમ?

મજિ આપી દીધો. અને આનંદથી હાથ પડ્યો.

એ ને અમુલ્ય ચિંતમજિ મળ્યાને આનંદ હતો..

ળીઝને પૂરા દશ રૂપિયા મજાનો હાર્દ હતો...

આ બાલુ પેલા કોમ્પાર શેક ઘેર ગયા. પણ એમને ચેત ન પડ્યું. બોળા રજારીને ગમે તે રીતે બોળવી મણિ પડાવી લેવાં તે તકપાપડે જતી ગયા. અરે! દશ આના...બાર આના...સુધીમાં પણ મણિ લઈ આવું! કેવી દાનત? પૂરે રૂપિયો છોડવો જ નથી.

લેઈએ છે મણિ...પણ સાથે સાથે અજાનીને રીઆમણીના પોતાના પંઘનમાંથી છોડવવાની ભાવના હતી સુધી જતી નથી.

ઘેરથી પેલા શેક વિચાર કરી રજારીને ત્યાં આવ્યા. બહાર ઉભા રહી ખૂમ મારી ઓ ભાઈ! દશ આના સુધીમાં લાવ...તારે પત્થર લઈ લઉં. ઘેર જઈ વિચાર થયો કે-તું બહુ ભોજો છે. નકામી શુદ્ધ કરી આઠ દશ આના ગુમાને છે. માટે તારી લાગણી ખાતર મારે ફરી આવવું પડ્યું છે.

ઉપકારની લાગણી પણ કોઈ અજન્મ પ્રકારની છે આવા ઉપકારમાં જ પ્રાયઃ જીવન વીતતું ત્યાં ઉપકારના બહાના હેઠળ જ અપકાર અદરાય છે.

“મધુતિષ્ઠતિ જિહ્વાથે. હૃદયે તુ હલાહલં”

મુખપર મધ ચોટ્યું હોય અને હૃદયમાં હલાહલ એર ભર્યું હોય ત્યારે જ આવું ભુદ્ધિ અવળું પ્રદર્શન થાય ને?

સ્વાર્થીયપ્રવૃત્તિ ખાતર બીજાના જીવનનું લીલામ કરતાં માનવને જરા પણ સંદેહ થાય છે ખરો? મુખે કેવી મધુરી પંરોપકારની વાતો થાય છે, પણ... હૃદયમાં તો સ્વાર્થનું કાતીલ એર ભર્યું છે. એ કાતીલ એર આપણને કશું જ સજવા દેતું નથી. ધર્મ માર્ગમાં પણ આવી સ્વાર્થીય વૃત્તિઓ પ્રગતિના પગથાર પરથી પામરતાના પાયખાનામાં ધકેલી દે છે.

ઓ બોજા માનવ !! તને શું તારી પ્રતિભાનું ફળ ખ્યાન નથી રહ્યું કે સામાન્ય સ્વાર્થની ખાતર કુટુંબ પરિવારને પોતાના ખાતર પોતાની વાસનાઓને વધારવા ખાતર અત્યાચારની ઉડી પોતે તારા કાથે નું બેસી રહ્યો છે.

પેલા આવેશ સોદને રજારીએ ચોક્કસા મુદ્દેમા સમજાવી દીધું છતાં સે આ તોયે સંધીયો ! દસ આના ને જાહેર મને તો દરબી નેહ મન્ય મર્ક છે... મારે તારા દસ આનાની જરૂર નથી નું મને બેજગવચ મારિયે હતો. ફળ... નું જ બોજાચર્ક મંથ આટપુ બેસી રજારીએ સોડ તરફ રૂપીયો નાંખ્યો.

આ તો ટોશી ગઈ અને ટપુ પળ ગયું એવું થયું !

પરોપદેશે પાંડિત્યમ:

શોભ તો સડક જ બની ગયા. મોઢે ધીરે રડી રહ્યું બાકી ! તું મૂંઝા આ તો મદામજી હતો એની તો શાબોની દિમત ઉપજત નેં એને દસ રૂપીયામાં, હજા દસ રૂપિયામાં વેચી કાઢ્યો બને તારા જેવો મૂર્ખ શામ્ ?

શોભ ! હું તો નોદતો સમજતા. ફળ તમે તો સમજતા હતા એક રૂપિયા ખાતર તમે મળિ મુમાખ્યે બનાવે મને એવું જાહેરે દસ રૂપિયા હિ મળ્યાને ! મૂર્ખ શામ્ ! હું કે તને ?

“પરોપદેશે પાંડિત્યં સુવેષાં મુકરે નૃણામ્”

ખીનને ઉપદેશ આપવામાં દેવે મનુષ્યો પડિવ દોષ છે. ફળ એ ઉપદેશને અમલ કરવાનો સમય આવે ત્યારે જાહેર સમજાવ નહત જેવા બની જાય છે- રજારીને સમજાવવા બતાં પેતે મુમાખ્યુ મેનું શોભને ક્યાં જ્ઞાન છે ?

રજારીએ અજાનનાથી મદા મમ્મચાન્ મળિ મુમાખ્યે રોડી એ સમજાવ વરફળથી બત્કાર્યા બતાં મળિ મુમાખ્યે ..

આ વ્યવહારિક દૃષ્ટાન્ત પણ ઘણું સમજવા જેવું છે. મહા મુશીબતે મળેલા માનવ જન્મને પણ જો આ રીતે અજ્ઞાન દશાથી વેડફી નખાય તો સાધનાનો અમૂલ્ય સમય આપણે એજે ગુમાવ્યો લેખાય...

આજના અજ્ઞાન વાતાવરણમાં માનવજન્મની મહત્તા ખરેખર ! સમજાતી નથી, જ્ઞાનીઓના પરમ જ્ઞાનની તેજ છાયા, માયામાં ઝુકેલા પ્રાણીઓના જીવનમાં પ્રકાશ પાથરી શકતી નથી. જેથી સાર્થકતા પણ થઈ શકતી નથી. ધર્મ સાધનાથી પણ વંચિત રહી જાય છે.

ઘણા એવા પણ માણસો તમને જોવા મળશે. કે જે બીચારા માનવ લવની કિંમત કરી જ સમજી શક્યા નથી.

ઉત્તમ પદાર્થ હાથમાં આવે એનાથી કંઈ કસ્યાણુ થોકું જ થાય ? કસ્યાણુ તો ઉત્તમ પદાર્થને જાણી, સમજી એને અનુકૂલ વર્તન કરવા તત્પર થવાય ત્યારે જ થાય.

ધર્મારાધનાનાં પ્રત્યેક સાધન મળ્યાં છે. શ્રીજિનર્ણિય જિનાગમ પણ આપણી સામે મોજુદ છે... છતાંય રૂપ રાગની દુનિયામાં ભૂલા પડેલા માનવને આરાધન માટે સમય જ નથી મળતો.

આરાધના વિનાનો અવતાર એજે ગુમાવ્યો:—ખાલપણુ અજ્ઞાનાવસ્થામાં માતાના મોહમાં વ્યતીત થાય છે. તે વખતે સારાસારની કૃત્યાકૃત્યની વિવેક દૃષ્ટિ હોતી જ નથી. આ રીતે યુવાવસ્થા પણ પત્નીના મોહ પાછળ. પ્રૌઢાવસ્થા પુત્ર પુત્રી આદિના વ્યામોહમાં વ્યતીત થાય છે. માટે જ એક ભક્ત કવિએ કહ્યું છે કે—

આયુર્વર્ષશતં નૃણાં પરિમિતં; રાત્રૌ તદ્ધર્ષં ગતમ્ ;
તસ્યાર્દ્ધસ્ય પરસ્ય આર્દ્ધપરમં; ખાલત્વ વૃદ્ધત્વયોઃ;
શેષં વ્યાધિવિયોગ દુઃખકલિતં; આયુઃપરં ક્ષીયતે;
જીવં વારિતરંગ ચંચલમહો; સૌખ્યં કુતઃ પ્રાણીનામ્ ॥

‘મનુષ્યોનું સ્તંભ સૌ વર્ષનું આયુષ્ય ગણે તો એ આયુષ્યને
અંધાં શ્વેત તે સત્તિમાં પ્રાપ્ત ઉપદ્રામાં જન્ય છે. એટલે ૧૦૦ માંથી
૧૦ વર્ષ તો નકામાં જ-ધર્મોપદન વિનાનાં ગણા જાયના ૫૦ વર્ષ
માંથી ૧૨૫ વર્ષ જાલખણનાં ૧૨૫ વર્ષ પૂર્ણ જ્ઞાવસ્થાનાં વ્યતીત
થાય છે. બાકી રથ્યાં ૨૫ વર્ષ... એ પચીસ વર્ષ. વ્યાધિ વિરોગ
આદિ સંસ્કાર જન્ય ઉપદ્રામાં પસાર થાય છે. આ રીતે માનવનું
એ વર્ષનું આયુષ્ય પાંચીના પરપોતામાં પસારન થઈ જાય છે...
ધર્મોપદન રહિત બનેલો માનવ ક્યાંવ પણ સુખ શાન્તિને મેળવી
શકે નથી.

તેમ તેમ ઉંમર વધતી જાય છે તેમ તેમ સંસારનો આમોઢ
વટવાને બદલે વધતો જાય છે. જાલક ખાને યુવાન થઈ ત્યારે આરાધના
કરીયું. યુવાન ખાને કે આ અવસ્થામાં તો મોજરીખ દોષ એક
આરામમાં આગાટવાનું દોષ... જ્ઞાવસ્થા પર ત્યારે ધર્મોપદન કરીયું
જ્ઞાવસ્થામાં તો દયા જ વિપરીત દોષ છે.

આયુર્ગણિતં, પલિતં મુદં; દગ્ધનવિદીનં જાતં તુલં ।
‘વૃદ્ધોપાતિ ગૃહીત્વા દંદં; તદપિ ન મુંઘત્યાશા પિંદમ્ ॥

આયુષ્ય પુર્ણ થયા આખું છે. માથા પર તો ચાંદીના
ચાળ થમકી રથ્યા છે. દાંત વિનાની છાલ મોટા મમરની જેમ લપકાસ
ખારી રહી છે. લાકડાના ટેકે ચાલતું પણ અતિ મુશ્કેલ જતી થયું છે. આવી
જ્ઞાવસ્થામાં પણ આરાધી દૂરકારે મળતો નથી.

આ રીતે ધર્મોપદનની મોસલ સખા માનવજનને એકે શુભારી
જનન દુઃખને આત્મચાલ કરી અનેક પ્રયામે મેળવેલા માનવ જન્યને
ચિત્તમણિ રત્નની જેમ માનવ દારી જાણ્યું.

આને કરીયું કામે કરીયું! હજુ ક્યાં સમય રહ્યું છે. જલ્દ
કિલ્લે જાય છે આવી અનુભૂતિ ત્યારે હજાર કરાજ જ્ઞાવસ્થામાં

જાંપલાઈ જવાની તૈયારી થાય છે. તે વખતે પણ કદાચ બોલી પણ નાંખે કે—

રહો રહો જમડાણ આજનો દહાડો શત્રુંજય જઈ આવું છું

શત્રુંજય જઈ ને દ્રવ્ય જ ખરચું મોક્ષ મારગ હું માંગું છું ॥

આવું બોલનાર બીચારા અજ્ઞાનીને થોડું જ જ્ઞાન હોય છે. અંતઃસમયે મૃત્યુના મુખમાંથી છૂટવાના લાખો ઉપાય થાય તોપણ તે કદિ કોઈ છૂટી શકવાનું નથી, છૂટી શકશે પણ નહિ.

તુટી તેની ન મળે બુદ્ધિ:—જ્યારે ભગવાન શ્રી મહાવીર-પરમાત્મા પુણ્ય-પાપનાં અધ્યયનો પ્રકાશી યોગ નિરૂધ્ધન કરવાની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. તે વખતે સ્વર્ગના ઇંદ્રે ભગવાનને વિનંતિ કરતાં જણાવ્યું. ભગવન્ ! આપની જન્મરાશિ પર કૂર ભસ્મગ્રહ આવી રહ્યો છે. એ ભસ્મગ્રહ આપના શાસનને ઘણીજ હાનિ પહોંચાડશે માટે... કૃપા કરી આપ થોડી ક્ષણ આપનું આયુષ્ય વધારો.

ઇંદ્રને સરિમત વદને જવાળ આપતાં પ્રભુશ્રી મહાવીરદેવે કુરમાવ્યું. ઇંદ્રરાજ ! દેવેન્દ્રો, ચક્રવર્તીઓ કે તીર્થ કરો કોઈપણ પોતાના આયુષ્યમાંથી એક ક્ષણ પણ વધારી શકવાને સમર્થ નથી. ભલા ! જો આપણું વધાયું આયુષ્ય વધતું જ હોત તો જગતમાં મરવાનું કોઈ કષ્ટુલ ન જ કરત... મરણ કાને પસંદ પડે છે? મરતાં મરતાં પણ જવાની જીવવાની ઇચ્છા હોય છે. પણ જન્મ મૃત્યુની જંજીરમાં જકડાયેલા જીવો સંસારમાં અનાદિ કાળથી રખડ્યા કરે છે.

ભગવાન તીર્થ કર દેવો પણ પોતાના આયુષ્યની થોડી ક્ષણ પણ વધારવા અસમર્થ હોય તો આપણે કોણ માત્ર? આપણી સામે તો મૃત્યુ મુખ ફાડીને ઉભું છે. સોપકમી આયુષ્ય કઈ ક્ષણે મૂળ થઈ જશે. એનું આપણને જ્ઞાન છે જ નહિ.

દિવસ નિસા ઘડી સાલું; આઉસલિલે જિઆણુ ઘિસુણું ।

અંધારૂં અંધારૂં, અંધારૂં કાલરહું, ભમાઈતિ. ॥

ફાપ્પી પાણી જેવરના અરપડને તો તમે લેજો દરો ?
 એમાં પાણી જેવરની ધરીઓની માગ્ય હોય છે. જે ફાપ્પી
 જળી બહાર કાઢે છે. તેવી જ રીતે રાત્રી અને દિવસ-પી ધરીઓની
 માગ્ય આકુષ્કાપી પાણીને બહાર કાઢવા કરે છે. કાગ નામના એ
 અરપડને સુધ-ચંદ્ર રૂપ જે જળદો એવીસ કલાક બમાડી રહ્યા છે.

એવીસ કલાક આપણા મારે અભિરનામાં પસાર કરવાના
 હજારેલા છે. હાઈ રહે છે ક્યા સમયે ક્યા મુહૂર્તે આકુષ્ક પૂર્વ જો
 એ રહે જ હાઈ સમાય નહિ. નહુ ચિત્તચર્ચા મુહૂર્તે પસાર થાય
 છે. હાઈ રહે પડી ધર્મારાધનની વાત કરીશું તોપણ કાંઈને ધાત
 મહાશે. મારે જ આજ રહે તૈયાર થવું લેઈએ.

“ કાલ કરના સો આજ કરો; આજ કરના સો બખ ”

મુખનું કાચું કાલ ઉપર કદિ નહિ રાખતાં બાને જ કરી
 લેવાની આવના રાખરી લેઈએ.

અનિત્યાનિ શરીરાણિ વૈભવો નૈવ આશયઃ ।

નિત્યં સુખિહિનો મૃત્યુઃ; દર્શન્યા ધર્મો સચયઃ ॥

શરીર અનિત્ય છે. વૈભવશાશ્વત નથી. મૃત્યુ દનેતાં નહીંમાં
 ઉત્તું છે. મારે ધર્મનો સચય કરવા પ્રવેશ પતે તૈયાર રહેવું લેઈએ.

રહે એક ભવ સુખ-યો બિના બનેક બયો સુખરી બાવ છે.

રહે એક ભવ જમાડયો બિના બનેક બયો નરડી બાવ છે.

સામગ્રીનો સદુપયોગ કરો—મનુષ્યજન્મ મનુ ૫૩ ... ૧૦૫
 બનાવું તેમ મળ્યો હોય તો એ મનુષ્યજન્મની કદી જ કિમત ન
 હશે? બાવું તેમ જન્મ દત્તક ધર્મ ન મળ્યો હોય તો એ બાવું તેમ
 જન્મ આપણે ઉદાર થયો બદાવ દત્તક.

આયેદેશ; ઉત્તમકુળ; અને શ્રીજિનેશ્વર દેવનું પવિત્ર શાસન પણ આપણને મળી ગયું છે. મળેલ ઉત્તમ સામગ્રીનો સદુપયોગ કરતાં જો ન શીખાય તો આ ઉત્તમ ભવ પામ્યા છતાં પણ હારી જવાય.....

સુકૃતની સાધના થાય તેજ ઉપયોગી લેખાય...નાની પણ સુકૃતની આરાધના ધણા મોટા ફળને આપવા વાળી અને છે. ઐહિક અને પારલૌકિક મુખને પણ પરંપરાએ અપાવે છે... નિયમિતપણે થતી સુકૃતની સાધના આત્મોદ્ધારના પંથની સમીપ લઈ જવાવાળી અને શકે... અનિયમિતતા હોય ત્યાં સાચી સુકૃતની સાધના પણ થઈ શકતી નથી...

ખાવા, પીવામાં નિયમિતતા વ્યવહારની બાબતોમાં પણ નિયમિતતા વિના ખીલકુલ ચાલતું જ નથી. અનિયમિત જીવન ધણી વખત નુકશાન કરનાર નીવડે છે. તે ધર્મારાધનામાં આજનું અનિયમિત વર્તન, આરાધનાના આસ્વાદને પણ ક્યાંથી પામવા દે? થોડી પણ સદ્ગુરુના સંયોગથી ગ્રહણ કરેલી આરાધના ઉત્તમ ફળ અપાવે છે. તેના માટે આપણે એક દૃષ્ટાન્ત વિચારીએ—

રાજકુમાર ડાકુ બની ગયો:—રાજકુમાર પુષ્પચૂલની ઉદ્ધતાઈએ માઝા મૂકી દીધી. અધિકાર, યુવાનવય અને સુંદર રૂપ... મળ્યાં હોય અને જો હૃદયમાં જરા પણ ધર્મ પ્રેમ ન હોય...સમંતા ન હોય તો એનું અજીર્ણ થતાં વાર ન લાગે...રાજકુમાર પ્રજાને પીડી રહ્યો છે. લોકોને હેરાન કરી રહ્યો છે...લોકોની પીડા પમાડવાનું એનું એક મહાકાર્ય બની ગયું. પ્રજા એનાથી પરેશાન થઈ ગઈ... લોકોએ જઈ રાજને વાત કરી ન્યાયી રાજાએ પોતાના બહાલા પુત્રને ન્યાય ખાતર દેશનીકાલની સખત સજા કરમાવી દીધી.... પુષ્પચૂલ રાજધાનીમાંથી બહાર નીકળી ગયો. એની બહેન પુષ્પચૂલા પણ એની સાથે રવાના થઈ ગઈ...

પુ'પચૂપની ઉદવાઈને લીધે સોમ તેને વંદચૂપના નામથી
 ઓગળવા દના. વંદચૂપનો દવાવર બધા ધાટીનું સરીરે...વ્યસનોથી
 મરેનું એનું જીવન એક બીજા સોમએ એને પચીપતિ બનાવી દીધા

રાજકુમાર રક્ષા કરવાના બદલે ધાગે દિવને સોમના પનમાવનું
 બચ્ચુ કરવા લાગ્યો. સોમ એના નામથી હરી રવા છે...એની ધાક
 એટલી જેની મઠ છે. ૧-એની જામે ઘસાની ખાંચી તાકાત નથી..

રાજકુમારખોયી કહ દયામા આવે છે એ ધ્યાનમાં રાખતે
 એક નાનું વ્યસન પણ ખીન અનેક વ્યસનોને લાવે છે. જીવનમાં
 વ્યારે એક વ્યસનનો પગ પેસારો થયો ત્યારે બીજા વ્યસનોનું
 એના પર આક્રમણ ચાલુ થઈ જાય છે.

સાત મહાવ્યસન

નૃતં ચ માંત્રં ચ મુશ ચ વેશ્યા.

પાપદિ ચૌથં પરદાર સેવા. ।

એનાનિ મુખત વ્યસનાનિ લોકે.

ધારાતિધારં નરકેનયન્તિ ॥

મદિરા, માંસ, જુમાર, વેશ્યા, મિત્રાર એટલી પર સીગમન આ
 સતે વ્યસન માનવમાત્રને નરકનાં લઈ જાય છે...વંદચૂપ આ સતે
 મહાવ્યસને આધીન બની ગયો છે...એની મોઢ મળી દિવમે દિવમે
 માઢા પુઢી જાય છે. જેવજેવ સોમને વધુ રાગ જુવે તેમ તેમ
 તે વધુ દસતો જાય છે.

વ્યસનાની જા રૂ દોષ છે :

આવી પામસતા દાવના એક ખુણામાં પરી દોષ.
 બીજને પીઠી પાતે દસતો દોષ એવો પ્રાણી મરેખર!
 દર વિનાના દાદપિજર લેવો છે.

કૂર માનવીની કૂરતાને એ પોતે વીરતા માને. પણ...એનું શૌર્ય અવળા માર્ગે વહી રતું હોય છે...

વંકચૂલની પ્રવૃત્તિઓ માઝા મૂકી આગળ વધી રહી છે. એના સાથીઓ એના માર્ગમાં સંપૂર્ણ સહાયક બની એની આજ્ઞા પ્રમાણે ચર્તી રહ્યા છે.

એક વખત એમાસાની ઝડપ આવી રહી છે. શિષ્યોના પરિવાર સાથે એક આચાર્યશ્રી સિંહગુહા નજીક આવ્યા...એમાસાનો નિયત કાળ સાધુ મુનિરાજ્યો નિયત સ્થાને વ્યતીત કરવો જ જોઈએ.

ખીજા સ્થાનના અસાવથી આચાર્યશ્રીએ પક્ષીપતિ વંકચૂલ પાસે એમાસું રહેવા સ્થાનની યાચના કરી...

વંકચૂલ વિચારમાં પડી ગયો ! સાધુઓને રહેવા સ્થાન જોઈએ છે. જો સાધુઓ અહિં રહે. એમનો દ્રોમળ અહિંસક ઉપદેશ વર્ષ તો હોય તો આ મારા બધા જ સાથીઓ ભગત બની બેસે. અને મારો ધધો પડી લાગે.

થોડી ક્ષણો મૌનમાં વીતાવ્યા પછી વંકચૂલ વિનયથી બોલ્યો: સાધુરાજ ! મહામના મુનિશ્વર ! આપને રહેવા માટે હું સ્થાન આપીશ આપ પ્રસીધી રહો, પણ...એક મારી શરત આપને સ્વીકારવી પડશે !

સાધુ સાથે પણ શરત ? :—સાધુની સામે શરત મૂકનાર આ કોઈ માથાનો ફરી ગયેલો માનવી તમને લાગશે ! કેમ ખરૂંને ! પણ એની આ સ્થિતિ જોતાં એની ચોચતા ઓછી નથી ! આવી વિષમ સ્થિતિમાં આટલી નમ્રતા ! હત્યારા ડાકૂમાં પણ આટલો વિનય ભાવ કુલના સંસ્કારોનું ઉત્થાન અંતરમાં બેઠું છે. સંયોગાધીન માનવ ફરે છે. પણ...એના જન્મ જાત સંસ્કારો કદિ ફરતા નથી. વિષમ સ્થિતિમાં સંસ્કારના અંકુરો તો અવશ્ય ફેળા દે' છે.

‘સૂરીપરછ મદારાજ સ્વયં જાવે વંદ્યુલ તરત જોઈ’ રહ્યા.
 વંદ્યુલે આજય જોણનાં જળાશુભાં મુનિરાજ ! મારી એક જ આખો
 કથનાં છે કે-આપ જાદિ’ રહો ત્યાં મુખી મારી પદ્મીની દહમાં
 આપે કદિ પેનોપદેઝ આપરો નહિ.

જાઈ! તારી વાન કજૂલ! જનુ મારી જનુ એક વાન તારે
 માન રાખવા પડશે. સૂરીપરછ સુમતુર રવરે જોડ્યા...

કરમાવો! આખી યી આજા છે! વંદ્યુલ વિનયથી જોડ્યા
 જ્યાં મુખી જામે જાદિ’ દોષ એ ત્યાં મુખી તમારે જા પ્રેમમા
 જિજ્ઞાસુ દિશા કરતી નહિ...સૂરીપરછએ પોતાની કરન રલુ કરી
 વંદ્યુલ જનુ કજૂલ થયો...

સાધુ મદારાજજીએ સ્વાધ્યાયમાં સમય ખતીન કરી રહ્યા છે.
 જામવા આવથી મુનુ આજા મુજબ અવિરત આરાધન કરી રહ્યા છે.
 એમના દુસંધમની કૌરભ મારે જાલુ પ્રસરી રહી છે...એમના પુત્ર
 પમરાદ પાપીઆના પાપને દુર દાખેથી રહ્યો છે.

મગતો પ્રસાદ આવરત વલો જાન સે સમય...મેહન...મિનીટ..
 કથા...રિવજો...મહિનાઓ વીનતા જાવ છે. ચાર મહિનાઓ સમય
 તે વાની થયો

વંદ્યુલ અને એના મુખીઓ સાધુઓના સંવમી હવન્ને
 નીરખી રહ્યા છે. અરે! ઉચી આખ કરવાની ખદામુનિઓને દુસ્મા નરી
 પ્રર્ક નાના હવની જાળુતાં જાળુતાં! જનુ એ ખદામુનિઓ કદિ
 દિશા કરતા નરી...રર્ષા સમિતિનુ શિષ્યન એમના મારે પ્રજ્ઞથી જનુ
 જાન છે. જુઠું જોડવાનું તે સાધુ હવનમાં દોષ જ દાનું! સાધુ
 જનુ દિગદરી વચન દોષ તે જ દુસાડુઓ જેવે છે.

મહિનાની રતન વિચાર ખદામુનિઓ જાલુતાં જાળુતાંને જનુ
 જાલુ નહિ ‘જાલુતાં’ જાલુતાં પારે તે મુનિરાજે કદિનર રી છે

વસ્ત્ર પાત્ર વિગેરે પોતાને જોડતું ઉપયોગી હોય તેટલું જ મુનિરાજને રાખે છે. બિન ઉપયોગી વસ્તુઓ, પરિગ્રહ તરીકે મુનિરાજને રાખતા જ નથી.

આવા ઉત્તમ માર્ગના અનુયાયી સાધુ ભગવંતોને જોઈ પાપાણુ-હૃદયી, પક્ષીપતિ પણ પીગળી ગયો. એનું શીર ભાવથી મુસાધુઓના ચરણોમાં ઝુકી પડ્યું.

કાર્તિક પૂર્ણિમાના પવિત્ર દિવસે આચાર્યશ્રીએ પોતાના શિષ્ય સમુદાય સાથે પ્રયાણ પ્રારંભ્યું. વંકચૂલ પોતાના સહચરે સાથે સૂરીશ્વરજીને વળાવવા ગયો.

વંકચૂલની સીમા વટાવી સૂરીશ્વરજી આગળ વધ્યા. વંકચૂલ પણ સાથે જ હતો...

મહાનુભાવ ! તારી શરત પ્રમાણે તારી સીમામાં અમે ઉપદેશ આપ્યો નથી હવે—તું ઘેર જઈશ. અને અમે...અપ્રતિબદ્ધ પણ વિહાર કરીશું—પંખીઓની જેમ સાધુઓ પણ એક સ્થાને કદિ રહેતાં નથી પણ...મહાનુભાવ ! ચાર ચાર મહિના અમારા સહવાસમાં રહ્યો. જતાં અમારાથી તું કશું જ ન પામી શક્યો એનું અમને દુઃખ થાય છે. સૂરીશ્વરજી વંકચૂલને સંબોધી બોલ્યા...જાણે અંધાર ઘેરા આકાશમાંથી હજાર હજાર વિજળીઓ ઝમ્મટી ઉડી...અમાવસ્થાની રાત્રીમાં તેજનો અંખાર પ્રકટી ઉઠ્યો.

પાપનો પશ્ચાત્તાપ:—વંકચૂલ નમ્રભાવે સૂરીશ્વરજીને સાંભળી રહ્યો !

ગુરુરાજ ! આપનું જીવન જોઈ. આપની દિનચર્યા જોઈ. આપના વગર બોલ્યે પણ મારા હૃદયમાં ઘણું ઘણું લાગી આવે છે. રાંજકુમારમાંથી હું લૂટારો...હત્યારો...ડાકુ બન્યો છું. પાપ કંખી રહ્યું છે. પણ પરિસ્થિતિ આધીન છું મારે પાપ છોડી શકું તેમ નથી.

જાણે મારા પાપને જાણ ન આવે એવી કાઈ પ્રતિજ્ઞ આપ
શરણગ્યે તો આપની આજ્ઞાને હદિ નહિ ઉલ્લંઘુ' ।

એજે ઉપદેશ આપવાની મનાઇ હજી હતી એજ વચ્ચે પડેલો
કમળ જાણી મયો....! એના હૃદયમાં પણ પાપ હતો પશ્ચાત્તાપ
હેતુ છે ।

હા પશ્ચાત્તો ! વિપુલ કરણ સ્વયંથી ઉત્પન્ન છે.

પાપી તેમાંજીવંતી મૃતિ પુખ્તતાથી બને છે

પાપને પશ્ચાત્તાપના કાષ્ઠ સાધન દોષ તો તે પશ્ચાત્તો છે...
સંસારમાં રહેલા જ્યાં પણ એ પાપાયરજીનો પશ્ચાત્તો હૃદયમાં રહેતો
દોષ તો સમજ લેજો કે એક દિવસ તમારી મામે એવો આવ્યો દશે
કે—તમે સ્વયં પાપને નિષ્કાંતિ આપી પુખ્તતા પથે વિચરી
શૂન્ય દશો.

હૃદયમાં રહેલું પણ ઉપલબ્ધ થાય છે, અને કમળ પણ ત્યાજ
ઉપલબ્ધ થાય છે. બન્ને હૃદયમાં જન્મે છે. શરણથી પુષ્ટ થાય છે.
કાંઈમાં જ એમની શક્તિ થાય છે. જાણે રહેલા અને કમળમાં કમ
પણ અંતર ખર્ચે રહેલું પશ્ચિન્દિય દોષા જ્યાં તેનો શબ્દ સાંભળ્યો
કાંઈ જ મમતો નથી અને કમળ એન્દિય છે જ્યાં એની
અધિપતિ એને મળુ બુદ્ધિના નાવજન્ય મત્તક પર એસવાની
એવનામાં સાચી મો છે.

એની સૌરભ દિશને બેસાવી કે છે એની પુષ્પનું મુખ
વાનાવજીને પણ જાણી કે છે..

સંસારમાં જન્મવા જ્યાં સાંસારિક કાર્યો કરવા જ્યાં આપણી
અધિપતિ જે દિવસે આવી મહા એજ દિવસે અપરે નિન્દર
નિન્દર થઈ જશે. પશ્ચીપતિ પંચમુક્તે ૫.૫ છે. હી રો તેમ નહીં
માપ છે. આમાં પણ અજી અજી નેનિક દિવસ અપરવાની જરૂર છે.
પાપમય અને સૌ પામર આત્મા પરમાત્મ પથે વિચારવાની

સાવના પેણુ સેવે તે વખતે તેના પર પાપનાં અનેક આક્રમણો ચાલું થઈ જાય છે.

પાપાચરણ કરવું સહેલું છે. પાપવૃત્તિને ટાડવી ઘણી જ દુષ્કર છે.

સૂરિરાજે પશ્ચીપતિની પરિસ્થિતિની પૂરી તપાસ કરી તેનાથી ખતી શકે તેવા ચાર નિયમ આપ્યા. આપણી દષ્ટિએ તો એ નિયમો ખિલકુલ સહેલા જેવા લાગે છે. જ્યારે એના જીવન માટે તો એ નિયમો પણ કટોકટી લરેલા છે.

૧. અમ્મણ્યાં ફળ ખાવાં નહિ.

૨. કાષ્ઠના પર ઘા કરતાં પહેલાં પાંચ સાત ડગલાં પાછા ફરી પડી જ ઘા કરવો.

૩. રાત્રની સ્ત્રીને ભોગવવી નહિ.

૪. કાગડાનું માંસ ખાવું નહિ.

સરલ નિયમો છે ને ? ખીલકુલ સુખે પળાય તેવા કેમ ખડ્ડે ?

પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ પાસે પશ્ચીપતિએ આનંદથી નિયમો લીધા. મુનિરાજે પ્રત નિયમમાં દઢ રહેવા સૂચના આપી વિહાર કરી ગયા.

નિયમનો અમલકાર:—એક વખત પોતાની ટાળી સાથે વંકચૂલ ચોરી કરવા નીકળ્યો. મોટા સાર્થમાં જખ્ખર લંગાણુ પડ્યું. ધનમાલ લૂંટી લીધું. અઢળક સંપત્તિ હાથ કરી વંકચૂલ અને ખીજા ચોરો ત્યાંથી પલાયન થઈ ગયા. બધાજ એક મોટા જંગલમાં આવ્યા ભૂખ્યા ડાંસ જેવા અનેલા બધા જ ચોરો ચારે જાણુ આહારની શોધમાં ફરી વળ્યા. નજીકમાં જ એક સુંદર મીઠાં અને મધુરાં ફળથી લચી પડેલા વૃક્ષને જોયું. ચોરો તો એના પર તૂટી જ પડ્યા.

ફળો તોડીને વંકચૂલ આગળ ધર્યાં. વંકચૂલને ખાવા માટે વિનવતી કરી. વંકચૂલે કહ્યું. ભાઈ ! મારે અમ્મણ્યાં ફળ ખાવાનો

નિયમ છે. આ ક્યા જાણું રજ છે ! આ રજનું નામ વિનેરે જાણીએ
વડી દું ખાઈ ?

નિયમ એરે !

નિદ્રામાં જેમણે આ રજને જોયું હતું ન હતું. એ એનું નામ
માંથી કદી શકે ? એક દીપ્તિ એરે એવી હશે... પડીપતિ !
નયન ! આપણે એરે સોમને નામ શું અને કામ શું ? મને તે ખાતર
એ કામ આપે તે લાંબું ! ધર્મની ધાંધલો. નિયમોની એકી
આપણને ન શકે !

જાણ ! સુરિયાળે, મદાનપરથી મુનિસાગર આપેલા કરમ અને
કર્મ નિયમને હું કદી નહિ તોડું. વંદ્યુલ પોતાની પ્રતિજ્ઞા
માન રહો.

જૂન કદીને સાચી છે. ખાવાનું કશું સાધન નથી. જ્યાં પ્રતિજ્ઞા
પ્રત્યેક કેમ એના જાનુલ આત્મભાવની સાક્ષી આપી જાય છે.

નયન જ સાચીદાર એરેએ તો પેદાશી કરીને રજો આપી.
આર્થ મુદર અને સ્વાદિષ્ટ રજ માટે પોતાના જામરેવને એમણે
સામ સામ આસીવાંદ આપ્યા

ખુ... ધોડી કાઢે તોતનાં જ રસ પચાતા મધુ !

રજ ખાતર નયન જ એરે જૂનિ પર નિરાતે સારી મવા.
એમનાં સંધિના બધેના તુડી મવાં આંખિ દેતરી મર્ડ. અસ નિયમુલ
અપ સર્વ મરે...

નયન એરે વંદ્યુલ...

આ ક્યા રજ દનાં તે જાણે છે ? કિંપરે રજ દના

નિયમ રજ અનિમપુર છે. આપે છે પ્રજા"

દિંપાકે ક્ષણ સ્વાદમાં ખૂળ જ સરસ હોય. પણ તે ખાતાની સાથે પ્રાણ પંખેર ઉડી નવ સ્વૈર વિહાર માટે.

વંકચૂલે પ્રતિજ્ઞા આપનાર ઉપકારી ગુરુનો હૃદયથી 'પાડ' માન્યો. ને આ ક્ષણ વંકચૂલે ખાધું હોત તો તે પણ આ દુનિયામાંથી સદાને માટે વિદાય લેત !

ગુરુરાજના મુખેથી લીધેલો નિયમ પણ કેટલો સરસ ક્ષણ આપવાવાળો બન્યો ! ધનમાંલ લેખને વંકચૂલ ભારે હૈયે ઘર તરફ વિદાય થયો.

ખીજી પ્રતિજ્ઞા—રાત્રે ઘેર આવી જુએ છે તો પોતાની પત્ની સાથે કાઈ પુરુષના લેખાશમાં સૂતેલ છે. વંકચૂલનો કોઈ ધમધમી ઉઠ્યો.

એક તરવાર ને એ ટુકડા કરવા તરત જ તે તૈયાર થઈ ગયો. એનું ખૂની માનસ, લોહી તરસ્યું હૃદય... અંગારા વરસતી આંખો આ દશ્ય સહી ન શકી.

પણ... ખીજી જ પળે પોતાની પ્રતિજ્ઞા યાદ આવી. ધ્રા કરતાં પહેલાં પાંચ સાત ડગલાં પાછો ફર્યો. એની તરવાર ભીંતે અક્ષળાઈ ગઈ.

સૂતેલાં જાગી ગયા. પુરુષના લેખાશમાં રહેલી પુષ્પચૂલા વંકચૂલની બહેન ભાઈને નેઈ ભાઈ પાસે દોડી ગઈ.

કેમ ભાઈ ! આ તરવાર કાઢી છે ?

વંકચૂલના બોલવાના હોશ રહ્યા નહિ.

અવિચારીપણે ને પગલું ભર્યું હોત તો બહેન અને પત્નીની હત્યા તેણે કરી લીધી હોત.

કાઈ પણ કાર્ય કરતાં પહેલાં એ કાર્ય ખૂળ જ વિચારણા માંગી લે છે. કેટલીવાર ઉતાવળીયું પગલું ભરવા જતાં ઘણું જ નુકસાન થઈ જાય છે.

અહસા વિદધીત ન કિયા મચિવેક - પરમાપદાં પદમ્ ।
 વૃષ્ટે દિવિમૃચકારિણુઃ
 શુભ્રુબ્ધાઃ સ્વયમેવ અપદઃ ॥

આદસથી કાચ કરનાર અવિવેકી પુ-૧ પાછળથી પન્નાવ છે.
 વિચારીને કાચ કરવાવાળો ભુદિમાન પુન્યને શુભ્રથી શુભ્ર થવેલી
 સ્ત્રી સ્વયમ્ આવીને એના ચરણેમાં આગ્રહે છે.

પુન્યના વેગમાં પોતાની બેનને રહેલી વંદન વચ્ચે મર્યાદા
 ખતી થયો. પુન્યશ્રુતિએ પોતાના આત્મે કશું-ભાઈ! આત્મ હું
 અને આત્મ નાદક જેવા મવા હતા આવના અધાન પશુ ને શું
 કલ્પ લેમ હતું. અને ખતે ખીંચી હતી મનમાં હમ અનર્થ
 ન થાય મારે તારો પુન્ય વેગ પટેરી અમે મવા નાનક ના આત્મા
 ખૂન ને મોઢું થયું. ઉધ આખમ્ અગત અ હતી નાંદા
 આ વેગ પટેરીને અમે મુર્ખ મવા.

વંકચુકને મ્ખટ વાત સમજના વાર ન શાલી.

હરીને ફળ પરમોપકારી મુદિવર એવી નજર નમત નકવરી
 આત્મા. કેવળ નિત્યાર્થ આપે મારા ઉપકારની ખાતર પ્રતિ-
 આપનાર એ મુન્ને હું નમસ્કાર હું હું. પ્રતિજ્ઞાના પ્રમાણથી હું ફળ
 નમ્મો, બહેન અને પત્ની ફળ નમ્મલ એ નિયમ ન નાન રો આપે
 આ દુનિયામાંથી અમે વિદાય લીધી રોન

પરમાર્થના પાપક—આત્મા હુંએને તો કેવલક વચન
 નિયમ આપતાં ફળ મજાન વિચાર કર્યો પદ છે. પેનની નિર્જનને
 લીધે કેવલક આત્માએ પ્રતિજ્ઞા દર રી રાત્ર નરો પગેએ
 દો પ્રતિજ્ઞા આપનારો કરવા દેવ છે.

પળ .ખાત રાખજું થી કેસલગુએને નમ્મની પને કરે. નર
 મ્ખર્ નથી...કોઈ ફળ આત્માએ કેઈ ફળ દિમને દરેક ફળ

એવી જ મુસાધુઓની હાદિકે ભાવના હોય છે... વધુમાં સંસારની વાસનામાંથી આ જીવો પરમ પ્રકાશનાપથે પહોંચે એવું નિર્મલ ધ્યેય હોય છે... એ નિર્મલ ધ્યેયને નિર્મલ મનના નરે ક્યાંથી જાણી શકે ?

સ્વાર્થીય ભાવનાનું વલણ પરમાર્થ ભાવનાને કદી ન અપાવી શકે, જ્યારે પરમાર્થથી પ્રદુલ્લ બનેલું જીવન સ્વાર્થીય ભાવનાને ન પોષી શકે એ દેખીતી વાત છે... વંકચૂલ એ પ્રતિજ્ઞામાંથી સાંગોપાંગ પાર ઉતર્યો હતો. અને એનું પ્રત્યક્ષ ફળ એણે અનુભવ્યું હતું... એનું મન દઢ હતું... હૃદય મજબૂત હતું. ભાવના સખળ હતી. મોટે જ પ્રતિજ્ઞા ફળી.

મન ચક્રની માફક ક્યાં જ કરતું હોય તો પ્રતિજ્ઞા પણ લાલ-વતી ન જ બની શકે. પ્રતિજ્ઞાના ફલની ઇચ્છા હોય તેમણે મનને મજબૂત રાખવું ઘટે.

એ ચમત્કારિક બનાવથી વંકચૂલનું મન વધુને વધુ ધર્મમાં રક્ત બનતું ગયું... એક વખત સૂરીશ્વરજીના શિષ્યો વંકચૂલની પહ્લીમાં પધાર્યા. વંકચૂલને ધર્મોપદેશ આપ્યો. તેમના ઉપદેશથી વંકચૂલે ચર્મણવતી નદીના તીરે શ્રી જિનપ્રસાદ કરાવ્યો... મહાવીર ભગવાનની મૂર્તિ એમાં સ્થાપન કરી... અનુક્રમે એ મહાતીર્થ જગવિખ્યાત બન્યું...

ધીરે ધીરે વંકચૂલના જીવનમાં અજબ પલટો આવી રહ્યો છે કામલ. હૃદયમાં ભાવનાના અંકુરો પ્રકટી રહ્યા છે... દઢ મને પ્રતિજ્ઞાને આનંદથી તે પાળી રહ્યો છે.

પહ્લીપતિને રાજ્યપદની પ્રાપ્તિ:—એક વખત વંકચૂલ ઉજ્જયિની નગરીમાં ચોરી કરવા ગયો છે. ઘોની પુરજથી રાજદરબારમાં પેહો... રાજની રાણી વંકચૂલનું વિશિષ્ટ રૂપ જોઈ મુંઝાઈ ગઈ. વંકચૂલની પાસે રાજરાણી અયોગ્ય પ્રાર્થના કરવા લાગી...

વંકચૂલને પોતાનો ત્રીજો નિયમ યાદ આવ્યો—તેણે સ્પષ્ટ રાખ્યોમાં રાણીને સંભળાવી દીધું ! મહારાણીજી ! મારે નિયમ છે... તમે મારાં

એવું છે. તે નમારે આર્ષ પૂં નમારી અયોગ્ય પ્રાર્થનાને તે રૂઠી નદિ ખીણરી સફૂં ..

ચેરે! ચેરેરી કરવા આયો છે રામના ધનમ હર દગ્ગ કરવા આયો છે. અને પ્રતિપનાં જમુગ ફરે છે તને પ્યાન છે આદિ માટુ વચ્ચે છે...મારી આજ્ઞા નદિ માનનારને તે પ્રજ્ઞાન દર અપાવી સફૂં પૂં. હવેનું દોષ તો નારી પ્રાર્થના ખીણરીન તો નું મુખી થઈને ઝાલ્ય સપણિ ફમુ નાગ દાઘમા આરી મકને મરુ દોષ તો આરી આજ્ઞાનો ભંગ કરશે

મદારાણી! મનુ તો અંકજ વખત આવવાનું છે, માનુંના હર મને કદિ રજો નરી મનસામ વંચા ફમુ કાગળો ખેલિય પળી મયા તો તે મોજુ આજ્ઞા રાણીછી! મનુ મને હમરી તદે ના નમારે અથ મારી પ્રતિજ્ઞા તોણરી નદિ મકે-

“ઝિર તથે તો તથે પર ધર્મ નદિ તથે”

મારી પ્રતિજ્ઞા ખાન પ્રજ્ઞાની આદિ આપદ, ફમુ તે નેપર નું મદારાણીછી!

વંદેશુભના શબ્દો વિદ્યાને મળવી મળ.

ધર્મ ખાનર મુન્યુનાં અર્થણ પીર કરના હતા..

હનમમાં મળક લઈને માજ્ઞી કરના હતા..

અન્યાય ને જુદનો કદિ પીને મદન કરના નદિ

ધર્મ ખાનર તીર્થ ખાનર મુન્યુધી હતા નદિ .

રાણીની રાગ ખાલ વધી ગયો છે. રુદ્રાનંદ દર. વંદેશુભે કનાવવા મદામદેન હાવી રહી છે. પર.. વંદેશુ મધ્ય કને નોકતે..

પ્રતિજ્ઞા ખાનર પ્રજ્ઞા આપદ પર વંદેશુ પ્રત્યે રહે નહીં છે.

અજ્ઞ અત્મવિશ્વાસ:—આત્મવિશ્વાસ ને હોય તો માનવ પ્રગતિના પંથે પૂનિત પ્રયાણ બંદર પ્રારંભી શકે; પ્રગતિ સહુને ગમે છે. પ્રગતિના પંથે પ્રયાણ પણ ઘણા પ્રારંભે છે. પણ ત્યાં જરા પણ કસોટી નો સમય આવે ત્યાંજ પ્રયાણ અટકી જાય છે. પ્રગતિના બદલે અધોગતિની અવળી દિશા માનવ હાથમાં ધારણ કરી લે છે.

અધ્યમ પુરુષો વિદ્વતા ભયથી શુભ કાર્યને આરંભતા જ નથી. મધ્યમ પુરુષો પ્રગતિની દિશામાં પ્રયાણ કરે છે. પણ વિદ્વ આવતાં જ ત્યાંથી પાછા ફરી જાય છે. જ્યારે ઉત્તમ પુરુષો પ્રગતિની દિશામાં પગરવ માંડે છે. ગમે તેવાં વિદ્વો આવે તો તેની સામે થઈ અને પ્રગતિને સાધીને જ જાય છે.

ત્રેયાંસિ બહુ વિદ્વાનિ, ભવન્તિ મહતામપિ ।

અથેયસિ પ્રવૃત્તાનાં, ક્વાપિ યાન્તિ વિનાયકાઃ ॥

મહાન પુરુષોને શુભ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ થતાં સેંકડો વિદ્વો એમની સામે આવી ઉભાં રહે છે. અસત્કાર્ય—અશુભ કામમાં પ્રવૃત્ત થનારને વિદ્વ હોય તો પણ નાશી જાય છે.

સારા કાર્યમાં, પ્રતિજ્ઞા પાલનમાં વિદ્વ આવે એ વિદ્વ સામે અજ્ઞ અત્મવિશ્વાસ કેળવી વિદ્વોનો સામનો કરતાં જે શીખે, હસતે મુખે વિદ્વોને સહન કરતો પણ જે પ્રતિજ્ઞાને ચૂકે નહિ તેજ પ્રગતિને પામી શકે છે.

અજ્ઞ અત્મવિશ્વાસ હોય તોજ વિદ્વોની સામે થવાનું બળ મળે. જ્યારે વિદ્વ આવે ત્યારે વિચારવું જોઈએ કે જો હું આ વિદ્વથી મારી પ્રતિજ્ઞાને તોડીશ તો જગતમાં જન્મ પામી માનવ જન્મની સાર્થકતાને હું સાધી નહીં જ શકું!.....

જેને મહાન બનવું છે એને વિદ્વસામે હસતે મુખે ઉભું રહેવું જ પડે...વંકચૂલ...ચોર...ડાકુ...હત્યારો...જે ગણો તે... આજે

આજ આત્મવિશ્વાસથી વિદ્યની આમે ઉભો છે. દમયંતી રાખીએ પોતાની ખૂબી પૂરી નહિ થતાં નખથી પોતાના શરીરનું ચિદારનું કરી, કપડાં શરી, ધૂમરાણ મચાવી દીધી.

ચોર મારી આગત લંડી રહે છે. રાજરાખીની પાને અપેક્ષા મના કરી રહે છે.

આતો "ચોર કોટવાળને કહે" એવી સ્થિતિ ઉભી થઈ વધુ મૈત્રી મૈત્રી છે... રાજસિંધામઆમ ચોરને પકડી રાજા મમત દાખર હોયો...

રાજાએ છૂપી રીતે રાખીના જથ્થા ચરિત્રનું જાણી લીધું હતું જાણ આવી કરવા વધુ વધુ છે કે-આમ! રાજા રાજા રાજામાં કેમ પોતા?

રાજા! હું ચોરી કરવા આવ્યો હતો. એવું જાણ રાખીએ અને તેને જોયો પકડાયો છે હું ચોર છું આપને જાણ કરમાવવી દોષ તે કરમાવો!

વધુમાં પોતાની વાત કરી જમ. રાખીની નીચતાની વાત ન કરી સજાજનો સજાજનતા હોઈ નહીં:- સજાજન પુ-પો આપણે ન સમજે પણ સજાજનને હોડા નથી સમજે એવું કે બીજાની નીચ વાત કરનાર પોતા જ નીચ છે. એને પારખી નિંદા કરે.

આવે છે. પારખી પ્રતિજ્ઞાના મર્ત્ય પ્રચાર કરવાની વેળી આવે છે. એ કદી સજાજનના સમરેકારને પાળી શકે નહિ... આજ તે પોતાના સમજે વાળી દોષ કે સમજે વિદ્યની પણ બધા નિંદાની વાત આવે ત્યાં જોઈ ઉપર આખીની એમ બધે જ વળી પડે-

"નિંદા નધને ધમ" પાપલબ્ધિ કેવલમ"

પારખી નિંદા કરવાથી, જોખની ખરાબ વાતો ને, પ્રચાર કરવા ને, વધુ વધુ નથી પણ પાપના પોરતજ નધે છે. બીજાની વાત

સાંભળી કાનને કઠી પાપી ગતાવવા ન જોઈએ. પરપરિવાદ પાપસ્થાનક દિવસે દિવસે વધતું જાય છે

પારકી વાતો ગારકી પંચાતોમાં જ દિવસો વહી જાય. પકી આત્મનિરીક્ષણ કરવાનો સમય જ ધ્યાંથી મળે ? સાચું પૂછો તો—

ખૂરા દેખન કેા ચલા. ખૂરા ન મીલીયા કોચ.

દિલ ખોલકે દેખીયો મુજએ ખૂરા ન કોચ ॥

ખીજની ખૂરાઈ તરફ ન્યારે ન્યારે નજર જાય ત્યારે પોતાની ખૂરાઈનું માપ કાઢી લેવું જોઈએ... કર્માંધીન ખીજે ગ્રાણી માર્ગ-વિરુદ્ધ વર્તન કરતો હોય સજ્જનપુરુષો તો એની સામે જોવે પણ નહિ... વંકચૂલના ઉદાર હૃદયની, એની સજ્જનતાની વિનયિનીના રાજ પર ખૂબ જ ઉંડી અસર થઈ..... રાજએ રાણીનું અસ્તિત્વ જોયું જ હતું જેથી વંકચૂલને અંધનોથી મુક્ત કરી પોતાના પુત્ર તરીકે રાખી લીધો.

રાણીના અપકૃત્ય બદલ રાજ તેને શણીએ ચઢાવવાનો હુકમ કરે છે. વંકચૂલ રાજને આવો ઉગ્રદંડ ન કરવા વિનવણી કરે છે.

પોતાને નારવા ધમ્મનાર વ્યક્તિ પર પણ કેટલો સમભાવ છે ?

વંકચૂલની ઈચ્છાને આધીન બની મહારાણીને મૃત્યુદંડ ન આપતાં દેશનીકાલની આજ્ઞા આપી દીધી.

વંકચૂલ પ્રતિજ્ઞામાં દૃઢ રહી. ગુરુને વારંવાર યાદ કરતો યુવરાજ પદનું સારી રીતે પાલન કરી રહ્યો છે.

એક વખત વંકચૂલને કોઈ રાજ સામે યુદ્ધ કરવા જવું પડ્યું યુદ્ધમાં વંકચૂલનું શરીર બાણોથી વીધાઈ ગયું... મરણ પથારીએ પડેલા વંકચૂલને રાજવૈદ્યોએ આવી કહ્યું— ‘જે વંકચૂલ કાગડાનું માંસ ખાય તો જ બચી શકે તેમ છે....’

એક તરફ મરણ... ખીજ તરફ પ્રતિજ્ઞા...

ઉપસંહાર

—૦—

આજે શહેરયાત્રાનો અન્તિમ દિવસ છે પૂજ્ય આચાર્યદેવેશનદઃ ઉપદેશામૃતનું પાન કરવાનો આપણને સમય મળ્યો. એ અહોભાગ્યની વાત છે...

પરમતારક જિનેશ્વરદેવનું પવિત્ર શાસન અને શાસનને સમન્વનનાર સદ્ગુરુઓનો સુયોગ તમને મળ્યો છે.

શ્રીસંઘ સાથે જિનેશ્વર ભગવાનના દર્શન એ દર્શન શુદ્ધિનું અમોઘ સાધન છે. સંસારના કલુષિત વાતાવરણ માંથી પ્રશાન્ત ભાવને આપનાર શ્રીજિનદર્શન છે. આચાર્ય શ્રીહરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારમાવે છે કે—

વપુરેવ તવાચળે; સ્પષ્ટં વીતરાગતામ્ ।

ન હિ કોટરસંસ્થેઽઙ્ગૌ; તરુર્ભવતિ શાઙ્ગલઃ ॥

હે ભગવન્ ! તારું શરીર જ વીતરાગતાની સ્પષ્ટ રીતે ઝાંખી આપી રહ્યું છે. જેવૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો હોય એવું વૃક્ષ કદી નવ પલ્લવિત બની શકે નહીં. તું નવપલ્લવિત છે જગતને પરમ આદર્શ સ્વરૂપ છે માટે જરૂર તારા રાગ અને દ્વેષ જડમૂળમાંથી નાશ પામ્યા છે.

વીતરાગનું દર્શન વીતરાગપણાને અપાવે;

રાગીનું દર્શન રાગની આગ હૃદયમાં સળગાવે

ત્યાગીનું દર્શન ત્યાગની ઉત્તમ ભાવનાને વધારે;

યોગીનું દર્શન ભોગ મુક્તિની પ્રેરણા અપાવે

‘શ્રીજિનેશ્વરદેવનું’ દર્શન આપત્યા આનંદશત્રુઓને વિનવતા
 પૂર્વ જગ આપે છે. એ જગના સદાસે જીવનની વ્યાન જગતમાં
 આપજે અવકાશવાની છે...જગતનાનું દર્શન આત્મ જ જગત દર્શનમાં
 મુખ આપે છે...પરે

અમરનિમગ્ન દર્શિયુગ્મ પ્રત્યક્ષ.
 વદનકમલમંદઃ કામિની મગધુન્ય ।

દર્શુગમપિયસે શસ્ત્રમજાધવન્ધ્યમ,
 તદન્તિ જગતિ દેવે પીતરાગસ્વમેષ ॥

અંગતના! તારા દર્શિયુગ્મ પ્રત્યક્ષન વિનવતા કે મુખ-પા
 પૂર્વ પ્રત્યક્ષ-વિકલર છે. તારા આત્મ-પદ્મના કામિનીના મગધી રંગિન
 છે. અને દાઢી જગ સ્વ-સ્વસ્વ રંગિન છે જેથી તુ જ જગતમાં
 એક મદાન પીતરાગ દેવ છે

અન્ય-પદ્મ-દેવીઓ રામ વાગ્યા છે પેતાના અમ પર રાખપ
 મેળનાં નિહો એમના રાગીકતાની રૂપ-રત્ના કરી આપાપે છે અન્ય.
 અમરનિમગ્ન દેવને જોતા જ એમની વાનરાગમના જ્ઞાન ચાલિતપદે
 પદોદરિવન્ના કાર્યક્રમમાં આંતરુપિયસપ આદે અ.પો. અનંત
 શ્રીજિનેશ્વરદેવના દર્શન કયા

નિષ્કાલમોદનીયની નીચઃ અર્થાત્ દર્શન-દર્શન જે પણ વિનવતાન
 જ છે. દર્શનગુણિ કદાં દર્શનને જાન અને આદિત મદિ રૂપન કદાં
 જગતે. અમરનો ખુબ જ જુદાં આદિત પદો છે. કામની. દર્શન
 આદિત. કદાં છે. અનાથ એમની એ અ.ર.પદ દર્શન રંગિન છે કે
 એમને જ પાપનારી અને છે કામ્યકારો તો. અમરને જ છે-

દંત્યુભૂતો ભૂતોઃ દંત્યુભૂતન નન્તિ નિષ્કાલ ૧
 નિષ્કાલિ અમરદર્શિયા. દંત્યુદર્શિયા. નન્તિ-નન્તિ ॥

દર્શનથી અણ થયેલો અણ જ છે. દર્શન અણ થયેલ કદી મોક્ષ પામી શકતો નથી આરિયથી રહિત-કદાચ દર્શન શુદ્ધિના પ્રતાપે મોક્ષ પામે... પણ... સમ્યક્ત્વ રહિત માટે કદી મોક્ષ હોઈ જ શકે નહિ...

ત્યારે આ જિનદર્શન આપણા જીવનમાં દર્શનશુદ્ધિના દીપક પ્રકટાવનાર યન્યું જોઈએ...

વીતી ગયેલાં સોનેરી સ્વપ્નોની યાદમાં આપણે જીવનમાં કાંઈક યાદગાર નિયમ ગ્રહણ કરવો જોઈએ.

વંકચૂલ છેવટે નાના નિયમથી પણ પ્રગતિ સાધી શક્યો. આપણી પણ મહેનત પ્રગતિને સાધવાની જ છે. હોવી પણ જોઈએ.

દિવસે દિવસે મોહનાં મહાતાંડવો આપણી નજર સામે દેખાઈ રહ્યાં છે. ઉત્તેજક-માદક મોહક પદાર્થો નવી નવી ભૌતિકવસ્તુઓ વારંવાર લોભાવી રહી છે. વિલાસનું વિનાશક નૃત્ય આપણી નજર સામે પ્રત્યક્ષ જોવા મળે છે. પ્રેય અને શ્રેયમાં માનવને શ્રેય કરતાં પ્રેયની વધુ કિંમત સમજાય છે. આજનો માનવ પ્રેયમાં પડ્યા પડી શ્રેયને સાધી શકતો નથી.

આમકે વાસનાઓ ઇંદ્રિયોને ઉત્તેજી રહી છે.

દુન્યવી ણંધનો આત્મત્વને ઢંખાવી રહ્યાં છે.

હવે જાગૃત થઈ જાઓ. શ્રીજિનેશ્વરદેવનાં દર્શનથી આત્મજાગૃતિ મેળવી નિયમિત જીવન જીવી મુક્તિપંથના પરમઉપાસક બનો.

સાકરના આયુએ આયુ પાણી સાથે મળી જાય છે. એટલે સાકર પિંડ રૂપે આપણને જણાતી નથી. પણ દ્રવ્યરૂપે પ્રવાહ રૂપે એનું રૂપાન્તર જણાય છે.

કહેવાની વસ્તુ તો એ છે કે-વસ્તુમાં વસ્તુના ગુણની સત્તાનો અભાવ કદી આપણને જોવા મળતો નથી. એટલે નિશ્ચય થાય છે કે-દ્રવ્ય અને ગુણ કાયમના સહચારી છે. એવી જ રીતે માનવમાં પણ એક માનવતા નામનો ગુણ રહેલો છે. સૂર્યનો ગુણ પ્રકાશ અગ્નિનો ઉષ્ણતા, પાણીમાં શીતલતા, માનવમાં પણ એક ખૂણે આવી માનવતા પડી છે.

અગ્નિનો ગુણ જાળવાનો છે પણ ચંદ્રકાન્ત મણિ તેની સામે લાવી મૂકવામાં આવે તો દાહનો પ્રતિબંધ થાય છે. એનો ગુણ ઢંકાઈ જાય છે. તેમ માનવની માનવતા પણ કેટલીક વખત પ્રતિબંધક પ્રબલ કારણોને લઈ વિકસતી નથી. અને જ્યાં માનવતા જ ઢંકાઈ પડી હોય ત્યાં એના મૂલ્યાંકનની વાતતો બહુ જ વધારા પડતી જણાય.

સૌરલ વિનાના રંગ ઘેરંગી પુષ્પની પણ જગતમાં કંઈ કિંમત નથી, શીલ વિનાની વસ્ત્રાભૂષણોથી શોભિત સુઝપા સ્ત્રીની કંઈ કિંમત નથી, તેમ માનવતા વિનાના માનવની પણ જગતમાં કંઈ કિંમત નથી.

અનન્તજ્ઞાની મહાપુરુષોએ માનવતાની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરી છે. એ ગુણ માનવમાં જેટલા અંશે વિકસ્યો હોય તેટલી જ તેની મહત્તા લેખાય.

માનવ જેમ જેમ આગળ વધતો જાય તેમ તેમ તેની માનવતા પણ વિકસિત થતી જોઈએ.

સોનાનાં ભાવે પિત્તળઃ—કદાચ અજ્ઞાનની દુનિયામાં જે સોનાની કિંમત ન સમજતા હોય ત્યાં કંગ માણસ પોતાની ઠગાઈથી

અરે ત્યાં જુઓ ત્યાં યોગરદમ સોનાનાં ભાવે પિત્તળની જેમ દાનવતાના અપ્પરમાં માનવતા હોમાતી હોય એનું જ ઉચ્ચ મૂલ્યાંકન થતું હોય તો કહેવું પડે કે હજુ પણ માનવતાની સાચી કિંમત સમજાઈ નથી.

પરમાદર્શ સ્વરૂપ માનવતાની પાસેથી વૃત્તિઓ સાથે તુલના થતી હોય. માનવતા ગુણવિહીન બનેલા રાક્ષસના જેવું આચરણ કરતા હોય. સર્વલક્ષી હતાશનની જેમ પોતાના સ્વાર્થ ખાતર હજારોના જનમાલને લેતા હોય તે વખતે માનવતાનું મૂલ્યાંકન સમજાવવું અને સમજાવું પણ ઘણું કઠીન બની જાય.

ઉચ્ચ અધિકારને પ્રાપ્ત કરતા અધિકારીની જવાબદારી જેમ વધતી જાય છે. તેથી પણ પ્રધાનની, પ્રધાનથી રાજ્યની જવાબદારી જગતમાં વિશેષ હોય છે. તેથી જ રીતે જગતના ખીજા જીવો કરતાં માનવતા ગુણથી યુક્ત માનવની જવાબદારી ઘણી જ વધે છે.

પરોપકાર, દયા, દાક્ષિણ્ય, સરલસ્વભાવ, વિનય, વિવેક, અનીતિનો ત્યાગ, આ ગુણો તો માનવમાં સ્વભાવતઃ હોય જ, સાથે વિશિષ્ટ ગુણોની કંખના એ ગુણોના સ્વામી બનવાની તમન્ના હર-હંમેશ હૃદયમાં જગૃત જ હોય.

આર્યાવર્તના મહાપુરુષો:—આપણે પ્રભાતના પ્રથમ પ્રહરે નિદ્રાનો ત્યાગ કરતાંની સાથે જ મહાપુરુષોને માદ કરીએ છીએ. એમને નમન કરીએ છીએ. એ શા માટે ? મંગલના માટે ને ? એમના નામમાં પણ મંગલની તાકત ક્યાંથી. આવી ? જે જે મહાપુરુષો પરમાત્મદશાએ પહોંચ્યા એ બધાજ એક વખત આપણા જેવા જ હતા. પણ એમનામાં માનવતા ગુણ પરાકાષ્ટાએ પહોંચ્યો. પોતાના મુખને બાજુએ મૂકી “સવિહ્વ કંઠે શાસન રસી”ની ઉગ્ર ભાવના એમના અંતરમાં જાગી.

એ મહાપુરુષો પોતાની પવિત્ર વાણીથી, પવિત્ર સરીરથી જેટલું
 ૪૫ તેટલો જન્મનો હંપાકર કરતા જ રવા પશ્ચિમે એમની
 આત્મશા પરમાત્મશામાં પરિણત બની. એમના નામથી જ
 કનિષ્ઠ તત્વો દૂર નાસવા માંડ્યાં.
 આજથી વાતો એટલા માટે પીળીકા - પે કહેવાઈ રહી છે કે -
 જાને આવાંવર્ણમાં માનવતાની ધખી ધખી વાતો આવી રહી છે
 માનવધર્મના નામે ધમ્મા ધમ્મા અવગ્રા અવગ્રા થઈ ગયા છે. આ
 “માનવતા” તો દુરને દુર જ બની ગય છે.
 માનવતા વિદ્યોત્તે માનવ. પુનઃ પિતાના પશુની લંઘ
 ભવનમાં ભટક્યા હશે છે.

જે પરમાદર્શ સ્વરૂપ માનવતા આવી ગય તો આત્મા એવ
 રમાતો બની શકે છે. માનવતા નદોય તો માનવ દાનવ બેસુ આચરણ
 ૧ પોતાની દાનવતાને જાણ જાનમાં લેતેર કરી શકે છે

માનવતાના ગુણો

માનુષ્યપરદાર્થેષુ પરદ્રવ્યાણિ લોપસવૃ.

આત્માવત્સર્વભૂતેષુ ચ પરચનિ સ પરચનિ ॥

માનવતાના મહા ગુણો વરંયા માનવમા પદેમા જ જાણુ ગુણ
 નો જરૂર આવવા જ એકાએક ૧-૫૨ સ્તોત્ર માતાની દષ્ટિએ એકા
 ૨-પાર્શ્વ ધનને લેખક સમાન મણુ ૩-પોતાના આત્મની. વત્ત.
 ૪-માના સર્વદેવોને એવા, આ જાણુ મહાગુણો: જેટલા દોષ જે
 માનવમાંથી મહામાનવ બની શકે છે
 આ જાણુ ગુણોનો વિદાર કરતાં છે એવું આત્મ નિર્દોષ તો
 આપણે જ કરવું પડે. માનવતાનું મૂલ્યોક્ત જાણુ એ નામને જ
 જાણી છે.

સા ૧૪.

૧-માતૃવત્પરદારેષુ પારકી સ્ત્રી પર માતાની નજરે, દેવનારના હૃદયમાં કદી વિદારનો અંશ પણ જાગે ખરો ? ન્યાં આ દષ્ટિ, વધાર્થ ત્યાં જ હૃદયપટ પર વિદારની વિપૈલી હવા ફેલાઈ જાય છે. માનવ માત્ર એમાં ભાન ભૂલે છે.

તેમાંય આજનું સહશિક્ષણ અને રીનેમા એ તો માઝા જ મૂકાવી દીધી છે. માતૃવની મંગલ ભાવનાના અંતરે છેલ્લે પાંચાઈ વધી ગયું છે. મનગમતી મોઝો માણી જીવનની સાર્થકતા સાર્થકતા પાછળ આજનો માનવ પાગલ જાય છે. પોતાના સ્વાર્થીય બંધન વાસનાને પોષવા ખાતર કટ કટલી કૃત્યક્રિયાઓ થાય છે. એ તો તમે જાણતા જ હશો ને ?

કહે છે કે-આજના સહશિક્ષણ પાછળ ભાત-ભગિની (ભાઈ-બહેન) ભાવ વધે એ હિદ્દેશ છે. પણ ન્યાં પ્રકૃતિ અને વિકૃતિનું જોડાણ થયું ત્યાં નવો ફળગો ફૂટ્યા સિવાય કદિ નહિ રહે. અગ્નિ અને ઘી બંને પાસે પાસે મૂકા તો શી દશા થાય ? થીજેલું ઘી પીગળ્યા સિવાઈ રહે જ નહિ.

બાલક-બાલિકાઓના સહશિક્ષણમાં પણ આવું જ જાય છે. માતૃપિતાનો વિનય, દેવ, ગુરુ, અને ધર્મની આરાધનાની આશા તો દૂર રહી; રહીસહી માનવતા પણ પરવારી જાય છે જે વિનીતપુત્ર હિન્દુ સંસ્કારે લઈને ઉછર્યો હોય તે આવા વાતાવરણમાં દાખલ થતાં જ એનું મન બીલકુલ વિપરીત થઈ જાય છે એનું જીવન વિદ્વાસમય જાતી જાય છે.

ભણવાનું તો દૂર રહ્યું. પરિણામે ભટકવાનું વધી જાય છે. માતૃપિતાના પૈસા પર દૃઢતા એ નાદાન બાળકોને ક્યાંથી ખચકાડે હોય કે-પશીનોવાળા એકઠા કરેલા બાપના પૈસાનો અમે અમારી હિંજતમાં ધૂમાડો કરીએ છીએ

૧-માતૃવત્પરદાર્થેષુ પારદ્રી સ્ત્રી પર માતાની નજરે દેવનારના હૃદયમાં કદી વિદારનો અંશ પાવુ જાણે અરે ? ન્યાં આ દષ્ટિવસ્તુ ત્યાં જ હૃદયપટ પર વિદારની વિપ્રેક્ષા હવા કેન્દ્રાદિ જન્ય છે. માનવ માત્ર એમાં ભાન ભૂલે છે.

તેમાંય આજનું સહશિક્ષણ અને રીતેમાં એ તો માઝા જ મૂકાવી દીધી છે. માતૃવની મંગલ ભાવનાના અદ્ભુત છેલ્લગંદાઉપાયું વધી ગયું છે. મનગમતી મોઝો માણી છવનની સાર્થકતા સાર્થકતા પાછળ આજનો માનવ પાગલ જન્યો છે. પોતાના સ્વાર્થીય વંદાણ વાસનાને પોપવા ખાતર કેટ કેટલી કૃત્યુક્તિઓ થાય છે. એતો તમે જાણતા જ હશે ને ?

કહે છે કે-આજના સહશિક્ષણ પાછળ ભાત-ભગિની (ભાઈ-બહેન) ભાવ વધે એ હિદ્દેશ છે. પણ ન્યાં પ્રકૃતિ અને વિકૃતિનું જોડાણ થયું ત્યાં નવો ફણગો ફૂટ્યા સિવાય કદિ નહિ રહે. અગ્નિ અને ઘી બંને પાસે પાસે મૂકા તો શી દશા થાય ? યીજેલું ઘી પીગાળ્યા સિવાઈ રહે જ નહિ.

બાલક-બાલિકાઓના સહશિક્ષણમાં પણ આવું જ જન્યું છે. માતૃપિતા નો વિનય. દેવ.ગુરુ, અને ધર્મની આરાધનાની આશા તો દૂર રહી; રહીસહી માનવતા પણ પરવારી જાય છે જે વિનીતપુત્ર હિંદુ સંસ્કારો લઈને ઉછર્યા હોય તે આવા વાતાવરણમાં દાખલ થતાં જ એનું મન બીલકુલ વિપરીત થઈ જાય છે એનું છવન વિલાસમય બની જાય છે.

ભણવાનું તો દૂર રહ્યું. પરિણામે ભટકવાનું વધી જાય છે. માતૃપિતાના પૈસાપર દૃઢતા એ નાદાન બાળકને ક્યાંથી ખગર હોય કે-પશીનોવાળી એકઠા કરેલા બાપના પૈસાનો અમે અમારી હહેજતમાં ધૂમાડો કરીએ છીએ

પરિણામે તમે આજે પ્રવક્તા અનુભવી રહેા છો. છતાંય એ
 ઝી.ત્રુ પામી તમારા આલકે બાલિકાઓ આમળ વર્ષ એ તમને ખુબ ને
 મુદ્દિન અપાવે તેજ માત્રુ જ્ઞાન:-જ્ઞાન પણ એવુ જ
 રૂપુ' બેઠએ કે જે સમારના બધોપી મુદ્દિન અપાવે 'સાવિત્રીયા
 વિમુક્તાયે' જે મુદ્દિના માટે ધાવ તે જ વિદ્યા અને જે મે,મેને
 વધારનારી અને, વાસનાની ઉત્તેજક અને, એવી વિદ્યાને વિદ્યા કહેવાય જ
 નહીં "સાવિત્રીયા સાવિમુક્તાયે" એ શાસ્ત્ર પાડીયા પર ખાલી વખત
 લેવામજે છે પણ મુદ્દયપદ પર એ માર્ગે કાનગાય નહિ એનો કવનમા
 અમલ કરવાની મહેન્ટ પણ આવના ને નહિ ન્યા નુપી જાનમેજા રામેજા
 અને મનના કરેલા શાસ્ત્રે પણ ના કામના !

તત્ત્વજ્ઞાનમેવ ન ભવતિ; યસ્મિન્મુદ્દિતે વિભાનિ રાગમાત્રુ ।
 તમસ્તઃ કુતોદ્દિન શક્તિઃ, હિનકરકિરણામ્ભઃ સ્થાનુમ્ભઃ ।
 જે જ્ઞાન નો ઉત્પ થયા છતાં પણ રાગનો સમુદાય પ્રકરનો
 દોષ, એવા જ્ઞાનને જ્ઞાન કહેવાય જ નહિ નુપકિરણો આમળ અધકાને
 કદિ દહી શકે નહિ તેમ અન્ય જ્ઞાનના યોગમા રાગ પણ દહી
 શકે જ નહિ

કહેવાનો આશયએ છે કે-સિત્તજ પ્રભાવી પણ એવી જાનની
 થઈ મધ છે કે-આલકે બાલિકાના સુસંગકાર દહી શકે નહિ. અદસિનન
 પણ સદ્ભાવના અને સદાચારના નુજમા આમ આપી રહેુ છે
 આવી પરિસ્થિતિમા 'માતૃવત્ પરદામેષુ' ભાવના નૃદમ્ભાતમમા
 એવેસ્યા પદ્મતાં જ દમ્ભાઈ મર્ષ હોય પડી માનવતાની ઉ-ચકઃની
 વાતો આમળ કરવા જેટલા સમય પણ ક્યાં રહ્યો ?

તેમા પણ નીનિમાએતો માજા મહાવી દોષી છે. નવા નખરો
 નવી વેશભૂષા નવા દાવણાવ એ બધું જ એની અદર મીખ્યા ન'ના
 જાનાં જાગીને જેને આપણે અજોષ-જ્ઞાનવિહીન કહીએ છીએ તે ક્યા

સુધી અનાચરણ કરતાં શીખી ગયાં છે એ તમારી નજરે તમે જોતા જ રહેો.

સવારમાં ઉઠનાં જ મહાપુરુષોના નામસ્મરણને બદલે એક્ટરોનાં નામની જખમાળા આલતી હોય છે.

એક વખત સવારમાં હું બહાર ગયેલો તે વખતે નાનો ત્રણેક વરસનો બાળક હિંમમાંથી ઉઠી તરત જ રીતેમાનાં ગાયનો લલકારવા માંડ્યો.

બાલકનાં માતાપિતા બાળકની કાલી થેલી લાપા...ગીતઃ બોલવાની છટા પર વારી ગયાં...પણ મને તો ખૂબ જ દુઃખ થયું.

અરે! ત્યાં માતાપિતા જ આવું પ્રોત્સાહન આપી બાલકને પાગલ બનાવી દેવાની લાવના સેવતાં હશે. એ આર્યાવર્તમાં ઉચ્ચ આદર્શોને અપનાવનાર મહાત્મા પુરુષોનાં નામ સ્મરણ કાણ કરશે?

કેટલું આર્યાવર્તનું અધઃપતન?

કુસંસ્કારોનું પોપણ વધતું ચાલ્યું છે ! દિસસે દિવસે નાઇલોન યુગમાં નાઇલોનનો વપરાશ કેટલો વધી પડ્યો છે ? અંગોપાંગની રક્ષા કઈ કક્ષાની થઈ પડી છે ?

ત્યાં આવી પાશવીવૃત્તિઓનું પ્રદર્શન ભરાતું હોય ત્યાં માનવતાની વાત કરતાં પણ શરમ આવે આર્યાવર્તમાં ઉત્પન્ન થયેલ માનવી ઓના આ આચારથી વિવેકી પુરુષોના હૃદયમાં ઉડો આઘાત પહોંચે છે.

પણ...આ સમજનાર છે કાણ ?

ઘણી વખત આવી વાતો કરવામાં આવે ત્યારે આજના નવ. યુવકો બોલી પણ જશે કે—એ બધું તો ખૂંટિયાપુરાણ ઉકેલાય છે. પણ જો તેઓ જ પોતાનું અંતર તપાસતા શીખી જાય વર્તન અને વ્યવહારોનું નિરીક્ષણ કરવા કંઈ પણ પ્રયત્ન સેવે તો એમને આપો આપ સમજાઈ જાય તેવું છે !

કેટલો સોજ વધતો જસે તેટલી માનવતા ઘરાશે.
 કુરક કુવનીઓ પોતાનો અવધાન જગાડીને ફળ એક અડવાડીયાન
 એ જનુ "ચિચર" તો બેચાના બ. માગાપિતા જનુ કેટલીક વખત
 આવું જ પ્રોત્સાહન આપતા હોય છે, પરિણામે મહાજમા સંડો વધતો
 જાય છે.

હવનની, પેચાની, સડીની ખુવાડી ઘાય છે. રેડી સની માનવતા
 જનુ આવા સંજોગોમાં ધારાધી જાય છે.
 મીનેમામાં કેટલાક કહે છે કે-"જાન મેજવવા જલ્દિએ કીએ"
 વાદ! કેટલો સરસ મનપડત હિનર. જાન મેજવવાને ખડેએ એમ બ
 એલો કે-જાન યુમાવવા જલ્દિએ કીએ. તા જલ્દિ આપો
 હો! કેવો કદ કરવો કેવો ડુંમ પડરવો ખીજનને સોમાવવા થ કરવું
 આને જ નમે જાન કહેતા હોતા નમે જલ્દિએ
 "માનવ-પરદાનેયુ" એ ભાવના જમાવવા માટે લગ્ન પાડું

હવનને મુધારવાની ખામ જલ્દિ છે.
 કુસંગેશોનુ વાદ્ય પરમી જલ્દિ પડી ચિચાર કરેલા એનો કદ
 અર્થ નથી. બને જાન એાધુ હોય જનુ એ જાન મુજિને અપાવવાવાળું
 હોય વાસનાની નાગભૂટથી દુર ખનેટવાવાળું હોય એને અમુક જાન
 મેરવાય...

કેટલી મુશ્કેલી વધતી તેટલા સ્વાધ્યાસને નાંદ થઈ
 સગાઓ નાંદ થયા પડી માનવ કે જાનવમાં કઈ જ કરેક નાંદ રહે
 આને આપણે વ્યવહારની જ વાતો કરીએ કીએ આ વ્યવહારને
 દારા જ ખર્મસ-મૂખ થઈ જકામ...
 જામકના સંગેને માટે પાંડેશા માન. પિનાએ જામક જનુ વેન્ટરું
 પડીથી વિચાર્યુંએએ જાન આપવાની નાશીન બાજરી પડી.
 હવનમાં રામની આમ આપનાર અનિષ્ટ નાંદેથી જામક કેમ દુર
 રહે તેના માટે રાજ્ય કરવું પડે.

આ અશ્રુ જે, યન્યે તો જ જેના મટે લાવીમાં સમાજ દેશ
રાષ્ટ્ર અને ધર્મના રક્ષણ યત્નવાની યોજના છે. એવા લાવી મહા-
પુરુષ એવનનમાંથી પાડશે...

યદા યદાહિ ધર્મસ્ય ય્દાનિર્ભવતિ ભારત !

એ વાક્ય પર વિશ્વાસ રાખી કામ ચલાવી લઈએ તો સમાજની,
ધર્મની નૈયા મઝ દરિયામાં જ નેલા ખાતી રહી જશે.

દૃષ્ટિ પર કાપૂ રાખનાં શીખો... કુપની રાશિ સામે જેવા
જતાં પણ ચિત્તના લાવ ચલાયમાન ન થાય એવી દૃઢતા લાવવા મટે
ની આ વાત છે. જ્યારે રામચંદ્રજી લક્ષ્મણજી સાથે જંગલમાં ગયા છે,
તે વખતે સીતાજીનું દરજી થયું છે તેમની નીશાની તરીકે કુંડલ અને
કંકણ વગેરે લાવવામાં આવ્યા છે. રામચંદ્રજી લક્ષ્મણજીને આ કુંડલ
વિગેરે કાનાં છે એમ પૂછે છે.

જવાબમાં લક્ષ્મણજી જણાવે છે કે—

કુંડલે નાલિન્તનામિ ; નાલિન્તનામિ કંકણે ।

નુપૂર એવ જનામિ નિત્યપાદ્માલિવંદનાત્ ॥

•ભાઈ ! હું સીતાજીના કુંડલને કે કંકણને ઓળખી શકતો નથી...
માત્ર એમના પગમાં નમસ્કાર કરવા હું રોજ જતો જેથી પગમાં
રહેલાં એમનાં આ ઝાંઝર ને હું બાણી શકું છું આ સીતાજીનાં
ઝાંઝર છે.

મન અને નયન બંને પરનો અજમ કાપૂ દેખાઈ આવે છે
ને ? રોજ સીતાજીને નમસ્કાર કરવા જાય જતાંય સીતાજીના કુંડલ
અને કંકણ ન બાણી શક્યા. એ કઈ રીતે જતા હશે ? ઉંચે મુખે
નહિ. નીચું મુખ રાખીને જતા હોય તોજ આવું બને ?

અને આ રીતે જો વર્તન ચાલુ થઈ જાય તો ચોક્કસ માનજે કે
માનવતાનો પહેલો ગુણ તો આવી જ ગયો.

દાંતિનો એવની પાછળ આંધળા દોડ મુઠી દેશ એ એવને પોતાનું
કરવા મદદ મહેનત પણ ઉઠાવશે પણ એ મન દેશને ન રજુ
તો મનથી પડ્યા સમજાવશે

પરદેશ્યાનિ લેા'દવન' :— માનવતાનો બીજો ગુણ છે
બીજાના ધનને લેવાને વગ થઈ તેને પચાવી લેવાની ભાવના
હવેમા ન જામવી જોઈએ જેમ પરદેશ ગુણ મુશ્કેલીથી આવે એવે
છે તેમ બીજાને ગુણ પણ મુશ્કેલીથી જ મરજુ થાય છે. કારણ. અનાદિ
દાંતના બંનેમરે સંસારની માયામાં અથડાવી રહ્યા છે.. પોતાને ધન
મળતું હોય તો બીજાને દુઃખી કરી પીની નાખી. દેશન પરમાન
કરી કોઈમા દાંતો બગાડે પણ પારકું ધન પોતાનું કરવા મહેનત
થાય છે.

લેાભ એવી ચીજ છે કે ઘણી વખત માનવ પાસે
કૌંતરો દરારો છે. ભાઈ ભાઈ વચ્ચે પિતા-પુત્ર વચ્ચે બગાડ
કરાવે છે... ખૂનખાર શુદ્ધ પણ એ ધનના દારોને થાય છે.

સાથે સાથે જેમ ધન વધતું જાય તેમ અમતો'ય વધતો
જાય છે... નદરાગની નય નાનાની કુંગેગીઓ પણ એ સમમા આવી.
કેવલ લેાભગતિના દારોને મળને પીની પીએને લોટની પેમે એકો
દેવો દત્તો આંતે એને દોડીને જાય જ પડયુ
જેમ જેમ ધન વધતું જાય છે તેમ તેમ નમન માઠા
મરજુ જાય છે સંઘર્ષગતિના દારોને માનવ એ ધનને ભોમવી પણ
સકતો નથી. નવજ પણ સકતો નથી

ખારા સમુદ્ર આગળ ઉભેલા ટાપુર પ્રાણી ખારા પાણીથી
પોતાની તૃષ્ણને છોપાવી રાકે નહિ મમુદને હોડી જઈ પણ થો
નહિ... ધનના મમનની પણ આવી જ દબલુ કદાની છે

"મમતી જાય પણ દમતી ન જાય." એવો ધનના મમનનો
દમ પણ કૌંતર-પુત્રો મમન બજારી બતાવે છે... ધનને મેગરવ

ખાતર, સાચવવા ખાતર... રાતદિવસના ધમપછાડા ચાલુ છે. તેમાં પણ મક્કતની પારકી મૂડી મળી જાય તો બાળે “ગંગા નાલા” જેવું ઘણાંને લાગે ખરું ને ?

પકી પારકા ધનને પત્થર તુલ્ય ગણવાની ભાવના પણ ક્યાંથી બાળે ? પણ... યાદ રાખજો. એક દિવસ તમારી ધમજા નહિ હોય તમારે જવું નહિ હોય છતાંય એ ધનમાલને મૂકીને ચાલ્યા જ જવાનું છે. ડાઘ અમરપટ્ટો લખાવી નથી લાવ્યું. ડાઘ અમરપટ્ટો લખાવી શકે પણ નહિ. જેનો જન્મ તેનું મરણ નિશ્ચિત છે ! મરણ સમયે તમારું ઉપાર્જન કરેલું ધન અહીંનું અહીં જ રહી જવાનું છે. ફુટી ગદામ પણ તમે સાચે લઈ જવા માંગશો તો નહિ આવી શકે... કદાચ સોનાનો ગનાવટી દાંત પણ રહી ગયો હશે તો-તેને પણ તોડીને લઈ લેવામાં આવશે.

પાપનું મૂળ :—પાપારંભનું મૂળ પૈસો છે અને જેમ જેમ પૈસો વધતો જાય છે તેમ તેમ પ્રાયઃ પાપારંભો પણ વધતા જાય છે. પુણ્ય યોગે મળેલી લક્ષ્મીનો સદુપયોગ કરવાને બદલે જ્ઞાન ચક્ષુ વિહીન બનેલા માયામાં જકડાઈ ગયેલા પાપર માનવો વધુ દુરુપયોગ કરતા હોય છે. પોતે સુખે જમતા હોય, એશ આરામ કરતા હોય પણ દીન દુઃખીની સંભાળ લેવાનું એમને સૂઝે ખરું ? એવા ધનવાનોને ત્યાં કદાચ ડાઘ લિખ્તુ લિક્ષા લેવા ભૂલેચૂકે ચડી ગયો હોય તો ખીચારા લિખ્તુની ખૂરી વલે જ થાય. એમને ક્યાં ખમર છે કે આ લિખ્તુ લિક્ષા લેવા નથી આવ્યો પણ એમને સહબોધ દેવા આવ્યો છે.

લિક્ષવો નૈવ લિક્ષન્તિ, બોધયન્તિ ગૃહે ગૃહે. !

દ્વીયતાં દ્વીયતાં લોકાઃ અદ્વાતુઃ દ્વલમીદશમ્. ૧૬

બીજાની બીક્ષા લેવા નથી આવતા પણ ઘરે ઘરે બોધ આપવા આવે છે. તમને ઉંઘમાં જગાડતા તે સંબોધે છે કે—

ત્રેહીઓ ! શાકાચાર ! સાંમચો અને પૂર્વ ભવમા દેશ જ માન નથી
આપું માટે આ ભવમાં અને બીજાની જન્મ છોડીને પશુ . નમે
શન આપો જેથી આપના ભવે નમને અમારા જેવો અવતાર ન
મળે... કેમ આપો બોધ પાડે તો નમે અથા સેવાગ દરો ને ?

ધનને વ્યાં મુખી નમે નમારા મોઝ મોખનુ . ભવદારનુ .
આગનુ' અદિનીવ સાધન મમલે છે ત્યાં મુખી માન દેવાની નથી
ભવવાની નથી. ધન એ પાપનુ મળ છે પાપને પોતાનું છે એનો
સુપ્તોમ કરનાં નદિ આવડે તો એજ નમને રીરવ નરકવામમાં
રોડી દેશે. આ ભવ કે પરમવ ક્યાવ ધનનું મમલ શાપિ નદિ
મથાવે માટે જ અધ્યાત્મ કષ્ટમ માર જાણવે છે કે—

આર્થલભશિનાં નિમજ્જનિયન. પ્રાણી ભવામ્ભો નિધા—
વીર્યંતે કુનૃપાદયસ્થ પુરુષાઃ ચેનચ્છાત્ બાધિનુમ્ ॥
ચિન્માબ્યાકુલતાકૃતિસ્થ દરને ચો ધર્મકર્મ રમુનિ
વિનાઃ સ્મરિ પરિમદઃ ત્યજત તાં જોમ્ય પરઃ પ્રાચરાઃ ॥

ધનના પાપારંભથી ભરેલા પ્રાણી ભવસમુદ્રમાં પડે છે સંસાર
સમુદ્રમાંથી બહાર નીકળી શકેનો નથી અને આ ભવમાં રાગ અને
ક્રોધ પુરુષો તેને દેશન કરે છે જેની પાસે ધન દેવ તેને ચિન્મા
બાકુલતા રચા જ કરે છે. ધર્મ કર્મને તે આધારી શકેના નથી.
ચિન્માના કારણે તેની રમુનિ પણ નટ થઈ જાય છે, માટે તે વિગ
પુરુષો ! જાણ પરિમદનો ત્યાગ કરો. તમારું કષ્ટાર્જન કરેજુ ધન
નમે તો વાપરીજ નદિ શકો. પ્રાચઃ તેને ખીન જ જોમવો

આપા વિના અને જોમયા વિના પાપનાં પોટમાં તો નમાર
જ શિર પર રહેવાનાં ને ? એ પાપમાંથી નમારા સમા જન્મથી
મામ ચોડા જ પાડી શકવાનાં હતાં કે

વિશ્વવિજેતા શીકંદર:- - વિશ્વ વિજેતા જનવાના કોઈ સેવના શીકના આદર્યા શીકંદરથી કાણ અન્નજી છે? તેની એક જ ધૂન હસી વિશ્વ વિજેતા જનવાની, ધનના ભંડારો ભરવાની એક રૂપની પરીઓને પોતાના અંતઃપુરના પાંગરામાં પૂરવાની...

શીકંદર નાની ઉંમરથી જ રાજસંધાન ખેત્રવા માંડ્યો...ત્યાં જત્ય ત્યાં એનો વિજ્ય જ થતો...એના વિજ્યનું શુભાન વધતું આશ્યું...ધણી વખત એના ધર્મગુરુઓ એને સમજાવતા...

શીકંદર ! તારા વિજ્યનો ઉન્માદ વધતો જત્ય છે. આ ઉન્માદ એક દિવસ તને ઉત્પાન કરાવશે તારા હારને જેંચી લેશે ખમીરને ચૂરી લેશે. તું આગળ વધતો નથી. અમારા મનથી પાછો પડતો જત્ય છે...જગતને જળતું જોઈ તું રાહ થાય છે. હજારોને હડધૂન કરી તું હસી રહ્યો છે...અનેક સતીઓને પતિવિહોણી બનાવી તું આનંદી રહ્યો છે... શીકંદર ! સાવધાન થા ! વિચાર કર ! આચરણને મુદ્ધારવા પ્રયત્ન પ્રારંભી દે;

એ રાજ્યે પથર પર પાણી જેવા હતા ! પોતાના વિજ્યથી શુભાન માં મહાલતા માનવને સુમધુર રાજ્યે પણ કડવા ઝેર જેવા લાગે...

અભિમાનનો નિસ્સો ગ્રહે ત્યારે લાન લુલી જવાય છે.

આચારને વિચાર મૂકી પાપને પોષાય છે.

જ્યારે ઘડો નિજ પાપનો પરિપૂર્ણ રીતે ભરાય છે

ત્યારે તે ફૂટી જત્ય છે આખર ફજેતી થાય છે....

પછી ગમે તે થવાનું હોય તે થાય પહેલાં તો સહવિચાર પણ ન સહે. કોઈ સહવિચાર આપવા આવે તો એને ઉડાવી દે...

શીકંદર તો હતો તેવો ને તેવો જ રહ્યો. એને તો નવા નવા દેશ ઇતી મહાન જનવાની એક લાલસા વળગી હતી. લાલસાને પોષવા તે તકમાર તૈયારી કરતો હતો.

: ક્રિ. સ. પૂર્વે ૩૨૭ માં સીકંદરે દિદ પર ચઢાઈ હતી. દિદને છત્રી બસુચિઆન પહેાવ્યો. ત્યાં આદિગન ગદેરમા એનું શરીર ખુબજ સીધીજ થઈ ગયું.

રંધો દરિયો દવા જાતને દાગર દેવા છે મદા નબવાળી દવા પાવ છે પણ સીકંદરને કોદેમ પણ આરામ થતો નથી પાનુની જેવા જાણ ચાલ્યા જાય છે.

એનો ઉન્સાદ આગળી ગયો:-જત્રીમ વાંની બર યુવાવગ્ધા છે. મદાન સીકંદરને દણુ ધનુ આઘાઘા છે એની સામે એની રાનુઓ દગર દગર લેઈ રહી છે. સીકંદર અસલ્ય વેદનાથી પીગ્રહ રહ્યો છે. આંખનો ખુબો લાગુ હતી સીકંદર કહ્યું અચાનં બરાડી હાથો.

અય દુશો! આજ તક મેરા વેનન લેકર તુમ છ રહે તેા મેરા નમક ખા કરેલી આજ મમ વેચ-દરિમ નમકદરામ દો મયે દો...અય પામય! તુમ પુકાર પુકાર કદને ચેકિ દમાઁ પામ એમી દવાઈયાં દેકિ મુરોકો બી દન છતા કર મકને દે તેા મેં છતા લી છું. મેગ ચોશમા જઈલી તુમ લોક નદિ નિશ શો! ચા ખુશ! મેરી આજ દેલીયન દોની તેા તુમ સમકા મગન માર દેના. .

મનુ પધારીએ પોરેકા સીકંદરના મન્યો ફેટલી અચાને મચર છે! મનુ મનનું નથી જવવાની જખના બગી પડી છે નેમને નાખુર કરનાર ફજુ નૈવાર છે પણ હર્મની ડાઈમા કાઈની અપીલ ન ચામે સીકંદરના સગો સાંજળી એક ચાલક દરિમ આમજ અઘ્યં રામને સગથી નદિ પણ કર્તબથી તેમે સમાનવવા નિમય રપે.

વિધવિગેના સમ્રાટ સીકંદર! આપડા ચરખો નેં વદ નેવક કુંજ અગ કરના દે...આપડો ચોટી દરેકો મિયે દમ બદાર લે

જનના આહતે હું હમારા વિશ્વાસ હું કિ જદાર કી દવાએ આપે
દુઃખ આરામ હો બચાવ.

વળતી પળે ખાટજાને વેઠો ઉમારી દૂરના જંગલમાં વણ ગયા
ત્યાં પર્યંત પરથી મોટા પાણીનો ઝરો વહેતો હતો. શીકંદર અને
જ્યા જ ત્યાં ચોબ્યા. પેલા હાકેમે આગળ આવી શીકંદરના હાથમાં
એક નાની પરીકી આપી. પાણીમાં નાંખવા સૂચવ્યું શીકંદરે દવા
પાણીમાં નાંખી કે તુરંત જ પાણી પથર બની ગયું. શીકંદર આ
આશ્ચર્યથી શમશમી ગયો.

જહાંપનાહ ! હમારી દવાઈયાં તો વોદી હું જિસ મેં પાની કો
પથર બનાવે કી હેસિયત હું વહ આપકો રોગ કો ન રહે વહ હોના
અસંભવ હૈ...હમ નહિ જદલે આપકે વિશ્વાસપરહી હમારા જીવન
ચલતા હૈ કિન્તુ ખુદા કો ખોફ ઉતર ગયા હો વહાં લુકમાનજી બી
નાઈલાજ હો જાયેંગે ! જહાંપનાહ ! આપ કહે સો કરને હમ તૈયાર
હૈ હમે તો એક વિચાર સૂઝતા હૈ કિ અજ આપ ખૂદા કી અંદગી કરે !

આ શબ્દો સાંભળતાં જ શીકંદરનો વિજયી ઉન્માદ ઓગળી
ગયો. યુવાનીનું ખમીર નષ્ટ થઈ ગયું. ભોગની લાલસા લાગી ગઈ.

અહા ! હા ! હા ! આજ સુધી પાપમાં જીવન વીતાવનાર
શીકંદર ખુદાના દરગાહમાં શો જવાબ આપશે ! હજીરોના પ્રાણ
હરણ કરનાર સમ્રાટ મૃત્યુના મુખમાંથી પણ ન બચી શક્યો !

એનું અંતર ઉકળી રહ્યું છે. પસ્તાવાનો પાર નથી. શીકંદરને
પાછો પોતાના સ્થાને લાવવામાં આવ્યો. પણ આ વખતે પહેલાંનો
શીકંદર હતો જ નહી. ગમગીન ચહેરે તે બધાંની તરફ જોતો હતો.

અખૂટ ધન !

રૂપ જગતમાંથી ખરીદેલી બેગમો !

હથીયાર બંધ લશ્કર !

સેમવધી છાત્રનું હૃદય!

દેશ દેશથી લાવેલી જન જનની સ્વામી!

શું આ જહુ છોડીને મારે જવાનું! જોએ સમગ્ર જગત પર
હવે નેમણી તે જહુ પર હવે ન મેગરી ગણ્યો !

મૃત્યુને મારવું છે? કેમ જહુ પર હવે મેગરી અમર
જનવું છે ને? આજેના પ્રજન અમર જનવાનો છે જહુ. અમર
જનનાં પદેલાં મરજી મારવાના ઉપાયો મોઢવા પડી! એ ઉપાયોને
જામરજીનાં મૂલ્યા પડશે.

જહુનો મહાભવ એવો છે કે એ પ્રત્યેક પ્રાર્થાને પાડ છે, જહુ
નથી મનનું છતાં આવવાનું જ છે. દલે તો એવો ઉપાય દરેક
જોઈએ કે-જહુ જ મરી જાય.

મહાપુરુષો અનેક દહો સદન કરીને પણ ત્યાગના પથ
કેમ વિચાર્યા ને જાણ્યા હો ને? મૃત્યુ પર વિજય મેળવવા
માટે, બીજા વિજયો મેળવ્યા છતાંય મરાજીની શાંતી રહે.
ત્યારે જહુનો વિજય એવો જ છે કે જેમા કદિ મરાજીની
શાંતી રહે જ નહિ.

સદેનસાદ શીકંદરી દલે આજ ઉપડ છે એનું હવેન પર
નહવેન છૂરી પોનાના કુર્બાન્યનો જાણ્યો થયો. એનું અતર એનું
પોનાની કહેનું હતું. એના અંતરમાં પાપનો એકરાર જનંદ છે નિર્દોષ
આદસાદ અંધર્મી શીકંદર જહુ અજાણે જાનના આવે છે. એની
આવવાની શક્તિ નથી. આજ ઉની દરવા બંદની તાકાત નથી રહી
છતાંય એના અતરનો ઉજાદ મનો નપે જાદાર નીકળે છે.

જો એના બોચનો સમય દતો. એજ સમયે જહુ આવી ઉનું
રહે છે. વિશ્વવિજેતા બની જે જગતમાં સોંચાદ મણવા મદતો
દતો એજ શીકંદર મરજીને સરખુ થઈ રહ્યો છે.

કર્મનો કાયદો અટક લોય છે. જે સમયે આયુષ્યની દેરી તૂટી તે કાયદે જ આંખો બંધ થઈ જવાની.

મૃત્યુનાં મુખમાં જડપાઈ રહેલો શહેનશાહ શીકંદર જગતને બાધ આપતો બન્યો છે. તે વિચારે છે કે-મારી જેમ બીજા પણ પોતાના આદર્શથી હૃદયમાં અમન ચમન ઉગાવવાના કાંઈ સેવી અંતે કંબલાણ ન પડે માટે હું કંઈક કરતો બનઉં.

શીકંદરના આર ક્રરમાનો: — મૃત્યુના મુખમાં પડેલો શીકંદર અંતિમ ક્રરમાનો કરે છે કે—

મારા મરણ સમયે બધી મિલકત અહિં પધરાવજે,
મારી નનામી સાથે કબ્રસ્તાનમાં પણ લાવજે.

જે બાહુબળથી મેળવ્યું તે ભોગવી પણ ના શક્યો,
અળજેની મિલકત આપતાં પણ એ શીકંદર ના બચ્યો.

મારા બહાલા સામંતો! અમીરો! ઉમરાવો! સાંભળો! જરા સાંભળો! હું ત્યારે મરી બહા ત્યારે ધનના ખુદ્દા ભંડારો મારી નનામી સાથે કબ્રસ્તાનમાં તમે લઈ આવજો. આ હું જગત વિજેતા શીકંદર તમને ક્રરમાન કરું છું.

જગતને બાણ થશે કે-જે મેં મારી ભુજબળથી મિલકત ભેગી કરી હતી. હિરા માણેક મોતી પુખરાજ પ્રવાળ ઉત્તમોત્તમ રત્નો... અરે! અળજેનું ધનામ આપવા છતાં કાંઈ ચોલીયો! કાંઈ પીર, કાંઈ ફકીર, કાંઈ ભગવાનનો દૂત શહેનશાહ શીકંદરને ન બચાવી શક્યો.

અને શીકંદર આજે પોતે મેળવેલી લક્ષ્મી છોડી જગતમાંથી વિદાય થઈ રહ્યો છે...અરે! ભૂલે ચૂકે તમે આવું ના કરશો. વિશ્વ વિજેતાને પણ જે મૃત્યુએ ન છોડ્યું તો બીજા કોને છોડવાનું હતું માટે...આજથી સાવધ થજો...

મનુષ્યો મદામ્મ તો જનના હોય પર મનુષી રહ્યો છે.
એમાંથી કોઈ વિરલ વ્યક્તિ જ હોય શકે.

જગ તુમ આપે જગતમે જગન હસત જુમ રાગ
અગ દરુણી એની દેહ તુમ હસત જગ રાગ.

ન્યાયે જનમાં આપે આપ્યા ન્યાયે જનના મદાદ ખરી
આપે તો રડી જ રહ્યા હતા પણ જનના જનની જુમાંથી મા
આનંદ મનાવી રહ્યું હતું હવે તો એની દરુણી દેહ આપણા મનુ
વખતે જનના રડતું રહે અને આપણે હસતા હમણા જના ધાન્ય.

આવું ક્યારે બને? હવને મુક્તિની સાધનાથી સાધક
બનાવ્યું હોય ત્યાં જ ને? જાણી તો થયું જન્મે છે, થયું મરે
છે. જનને એની ક્યાં પડી છે?

એણે ઉત્તમ રીતે હવન પીનાવ્યું છે એને મનુષ્યો દર
દોષે જ નથી ન્યાયે કાયર માન્યું, નિર્મલ માન્યું, પાનાના
મનુ પડેલાં પળી વખત મગી ચૂક્યા હોય છે.

મરવાનું તો નિયમ થયું છે પણ... મરણ મુખે એના મારે
આગની તૈયારી કરી રાખે... પડી મુખેથી પ્રજ્વલન કે-બને
અમારું આજે મૃત્યુ કાલ કે કામે, અમને એની પરવાદ નથી.

હમી મનુ મુખે ધમવાનું જ દે,
ધમી મનુ મુખે હસવાનું જ દે ..

આત્મનિરીક્ષણ કરતાં સીધો :- કાર્તવ્યની ધમગી વખતના
આજે સરુણે ધમગી જશે કે-એની બચાવોમાં, દંબીપણના, જનને
દગરામાં આજ મુખી હવન વિનું છે. પગે પદાર, દય, દક્ષિણ
એની મીઠાં તો કેવળ વાતોમાં જ રહી ગઈ છે. થોડા સાચા
સંચરે આપણ દોષ, જાણી જનનાને જાણી ક્રમાર્થે ચળવરી

હોય, અનીતિનું આચરણ કરાવવું હોય. એ બધું જેના માટે સંદેહું બન્યું છે. એને મન્યુ વખતે સંતોષ થાનો હોય ?

ગમે તે રીતે ગમે તે ઉપાયે પણ સ્વાર્થને પોષવા ખાતર ધનને બેગું કરવા ખાતર અમૂલ્ય જીવનની આદૃતિ અપાતી હોય. ત્યાં સત્કર્તવ્યનો સંદેશ થું અસર ઉપજાવી શકે !

આર્યદેશ એટલે ઉત્તમતાની ખાણ !

મહાપુરુષોથી પવિત્ર થયેલી પૃથ્વી !

સદ્ધર્મની સાધના કરવાનું અનોખું સ્થાન !

પણ...એ સ્થળ એ ઉત્તમતા આજે કઈ દશાએ પહોંચ્યા છે ? હવે તો એવા પાક્યા છે કે મહાપુરુષોને લાંછિત કરતાં પણ એમને ડર ન લાગે. પોતાના ભોગ, વિલાસ, લાલસાને પોષવા ખાતર પવિત્ર પુરુષોને પણ બદનામ કરતાં વાર ન લાગે...આવી આર્યાવર્તની દશા ? જેતાં હૈયું હયમયી બન્ય છે. અંતર ઉકળી બન્ય છે. ત્યાં ત્યાગની યોલખાલા હતી ત્યાં જ વિલાસનાં તાંડવ ખેલાઈ રહ્યાં છે...નીતિનો સર્વથા નાશ કરી અનીતિમાં આજનો માનવી પગરવ માંડી રહ્યો છે...

આ બધી જનરત્ન વાતો થાય છે એટલે એમ ન માનશો કે હું આજે આક્ષેપ આપી રહ્યો છું. પણ સત્ય વસ્તુનું ભાન કડક શબ્દો દ્વારા કરાવવું જ જોઈએ એમ મને લાગે છે. માટેજ આજે આટલું કહી રહ્યો છું.

આજે આજી રાગની આગ સળગી રહી છે...લડકતી આગમાં પતંગીયાની જેમ ભાનભૂલેલો ભોજો માનવ ઝંપલાવી રહ્યો છે. આજના માનવની શારિરિક-માનસિક વાચિક બધી જ શક્તિઓ હણાઈ રહી છે.

દિવસે દિવસે નકલી ભલકા વધ્યા. શરીરનું ઓજસ ઘટતું ગયું તો પક, પાવડર, સ્નેહ વિગેરે ચીજોથી પણ નકલી ઓજસ ઉછીનું લેવાના પ્રયત્નો થાય છે.

આજના કુર્ત્તરોને વાવેતર ભવિષ્યમાં ક્યાં ક્યો નહિ ચમ્પાડ ?
દગુપ્ત એની જાણે. સમય છે. માધન છે. સંયોગ છે.

ક્યારી નહારી કેખાતી ભમક પાછળ જીવન અર્થવાદા કદિ
કોઈ આનંદ મેળવી શક્યુ નથી.

માનવતાનું લીલામ આપણે હાથે ન થાય તેના માટે આજથી
આત્મનિરીક્ષણ કરવાની નૈવારી કરી રાખવેત ગેજીનીચીમાં મુક્તિ
અને કુર્ત્તરોનાં જન્મ ઉદ્ધારનો ખાતા મુશીનોંધ કરવેત દુનીયાને દેખાડવા
આતર નહિ, પણ પોતાના આત્માને સમગ્રવધા ખાતર કુર્ત્તરોથી દર
ખસવા ખાતર...

મરણ સમયે એ દુશરી સામે દરેક તો થયો હતો એવું મળે.
પણ પછી કુર્ત્તરો કરતા વિચારખૂ આપણે. કુર્ત્તરોથી પાછા દરવાની
પ્રેરણા આપણે.

શીકંદરનું પહેલું દરમાન થઈ થઈ સમગ્રની જલ છે. આજની
વાત માનવતાના મૂલ્યોક્તિની આલી રહી છે. જેમાં ખીલત પમપાયા
પરની આ વિચારણા આલી રહી છે.

ધન વધુ, આજ વધી, અધિકાર વધ્યો, કુર્ત્તરોપરિચાર
નૈવા કરવાર મળ્યા દોષ મિત્ર સરકારમાં સામે માત મળતું દોષ
એકલા માતથી મુશુભ્ય નથી બની જવાતુ

જનમ, જનમનાં પાપો ધોવા માટે મહામનુ પર વિશ્વ
મેળવવા માટે મહા ક્યો સહવા પડે છે.

આવન પીવત મોક્ષ જે માટે ને જટલા રીરદાર

શાંતિ ઉદ્ધારનાં શિક્ષણ મળી જતુ દોષ તો "અપુ કા. ૧"
પર બધા જ તરી પડત પણ આલી તો કમનો કમનો છે કમ
સંસ્કારો કોઈ મુશુભી અસાવધા ચારેત એવે જ નહિ

જેડ સ્ટ્રેન્ડ ખુરશી જેડના વૈભવ બધા વિભૂશીજશે
કાં કાષ્ઠમાં કે કળર પર ગિસ્તર બધર તારો થશે.

વોરંટ વનટે આવશે આણુ ચિંતબું ચમરાજનું.

છે કાયદો કર્મરાજનો નથી રાજ પોપા બાઈનું....

પોપાબાઈના રાજમાં ગમે તે આણે પણ કર્મના રાજ્યમાં રાજ
કે રંક ધનવાન કે ગરીબ યોગી કે ભોગી, ત્યાગી કે રાગી કર્મના
કાયદા કોઈના માટે અલાયદા છે જ નહિ.

કર્મથી ઘેરાયા ન હો રોગો તમારી પર ભુક્ષ્મ ગુન્નરતા ન
હોય. શારીરિક શક્તિ વિકશિત હોય ત્યાં સુધી મૃત્યુંન્ય અનવા
મહેનત કરજો. કર્મનો ભોગવરો જે વખતે આણુ હોય તે વખતે
વિચાર કરવા જવાથી કશું જ નહિ વળે.

શીકંદરનું પહેલું ફરમાન જોયું. ધનની અનિત્યતાનું, નશ્વરતાનું
તમને આટલાથી જ જ્ઞાન થઈ ગયું હશે.

ખીબુ ફરમાન :- હવે શીકંદર બધાને ઓંકાવનાર ખીબુ
ફરમાન બહાર પાડે છે.

મારું મરણ થતાં બધાં હથીયાર લશ્કર લાવજો.

પાછળ ગહે મૃતદેહ આગળ સર્વને દોડાવજો

આખા જગનને જિંતનારું સૈન્ય પણ રડતું રહ્યું.

કાળ દળથી ભૂપાળને કોઈ છોડાવી નવ શક્યું....

શીકંદર શું કહે છે? હું ન્યારે મરણ પામું ત્યારે હથીયાર-
બંધ લશ્કરને મારા મૃતદેહ સમીપ લાવજો... મર્યા પછી હથીયારબંધ
લશ્કરને શું કરવું છે? શું હણુ શીકંદરના મૃતદેહને પણ લડવાનો
શોખ રહી ગયો છે!

ના, ના, એવું નથી શીકર તો મુદર બાધ આપી છે...એને ઘરીર, પેમા બધું જ અનિચ્છા છે આજ મુદરને તે આપન માનવો હતો ખરેખર! એ મધી ચીતે એને આજે નખર લાગે છે..

જુવાન શીકર જલ્દી છે પણ સમગ્ર જગતને બાધ આપતો જાય છે. તે કહે છે કે મારા મનદેને પાછળ રાખી, આગળ બધા સૈન્યને દોષવળે તે સમગ્ર જગતને જિતી મકબુ એવું નાન્ય પણ આજે રી રધું છે. અરે! કાગલો કાગલો જનતા શીકરને આ નાન્ય પણ બચાવી ન શક્યુ.

શીકરનાં કરનાનો આકારનાર છે આજના જગત જગતના જાતી જ ઉપામના પાછળ પામવ બની અનિચ્છા માનવજીવન પેટકી નાખનાર માનવતા માનવો જે આ અનિચ્છતાનો ઘોર પણ દંડમા ખાધ કરે તો જગર એમનું દબાવું થઈ જશે

શીકરું ફરમાન:—

મારા બધા વંદો હકિમોને અદિ બોલાવજો.

મારા જનાએ એક વંદોના ખજે ઉપસવજો.

હકીમોના હકને દરખાવનારા જે દત્તા

દોરી તૂટી આધુષ્યની ને સાંધનારા કો નંના તા

શીકરનું શીકરું જગતનું પૂન ખ્યાન બેસે તે છે એ જોવાનું સામતોને એ ફરમાન આપ્યા. પછી શીકરું જગતનું આપે છે કે-મારી આજાને અખંડ રીતે માનવર પાળના ન રાખાશ.

હું મરી મવા પછી મારા રાજ્યમાં મારી નેકનાં દોષ વંદો હકિમો છે. તે બધને બેસ. શી. મારી આ નાન્ય એ બધે ઉપસવજો.

આદ્યાદની નનાગી વૈદો ઉપાંત એ શોભારૂપ છે ? એક આદ્યાદ
શ્રદ્ધે આવું ફરમાન કરે છે. તમને આશ્ચર્ય નથી થતું. આ તો કશું
જ આશ્ચર્ય નથી આદ્યાદની આંખ ઉઘડી છે. અને ખીજની પણ
એ આંખ ઉઘડાવવા માંગે છે બાકી જગતના મહા આશ્ચર્યનું
વર્ણન એક કવિએ પોતાની ભાષામાં કર્યું છે જે જાણવા
જેવું છે.

અહિં અહિં ભૂતાનિ, ગચ્છન્તિ યમમંદિરમ્ ।

અપરે સ્થાતુમિચ્છન્તિ, કિમાશ્ચર્યમતઃ પરમ્ ॥

રોજ રોજ માણસો યમાલયમાં જાય છે. એ નજરે જોવા
જતાં પણ ખીજ જોનારા કાયમ રહેવા ઇચ્છતા હોય. મરણ
પામવાના જ નથી. એમ માનતા હોય. એનાથી ખીજું કાઈ મોટું
આશ્ચર્ય જગતમાં નથી.

અહિં જો પૂછવામાં આવે કે...કાઈને મરવું છે ખરું ? તો શો
જવાબ મળે.

સલા—નથી જ મરવું...

બસ તમારા મુખેથી જવાબ આવી ગયો મીનીટ મીનીટના
પ્રયત્નો થાય છે જાણે અમરતાને લઈને આવ્યો હોય તેવા ? જરા
નરમ ગરમ થવાય કે તુરત જ ડોક્ટરને બોલાવી દવા ચાલુ
કરી લઈએ. એક ડો. થી સારું ન થયું તો ખીજ.

ખીજ નહિ તો ત્રીજ. એમાંય અમદાવાદમાં ક્યાં ડોક્ટરોનો
તોરો છે. એ દવા. વિગેરે ક્યાં સુધી...કામ. આપશે. જ્યાં
સુધી આયુષ્ય હશે. પુણ્ય પ્રબલ હશે ત્યાં સુધી...જે સમયે
આયુષ્યની દોરી તુટી ગઈ તે સમયે. ગમે તેવા મંત્ર યંત્ર
કે તંત્રના પ્રયોગો...કિંમતીમાં કિંમતી દવાઓ. બધું જ
નકાસું નીવડવાતું

દરે તો નાહી કરતો મીનડિ મીનડિ થાદ રાખતો કે-અમાને
 જન્મ થયો ત્યારથી મૃત્યુ નહીં જ થઈ મૃત્યુ છે ધણીને મધી આપ્યો
 દશે. દસને મુખે કે રડતે રડતે એક જિવન તો જ્યાંને એ માર્ગ સ્વી-
 કાર્યો સિવાય છુટી જ નથી તો હવન એવું હતી ત્યારે ૬ નં
 ખમુ પવિત્ર ખો નમાનું અનુકરણ કરનાર. નમારા શિષ્યે આતનાર
 નમારા પરિવાર સ્વામીની ઉન્નતતા આજથી જ અપનાવતાં જાય
 શીકંદર જનને સંભોધી જણાવી રજો છે કે-મેં વેલો દર્શાવો
 ને મોટા મોટા પગાર આપી મારી સારવાર માટે માગ શકીએ
 જરા ખમુ નહીં ન પડે એટલા માટે કાલ્યા દતા. મેં પગી વખત
 તેણું છે કે-એ વેલોએ મગવા પડેલા માણસને ખમુ હવન કરી
 દાખા છે...કેમીએને નિગમી જાતી રીત છે
 ખમુ..મને જવાવવા માટે એમની જમી દવાઓ નકાની નારહી
 માનું આયુષ્ય આપે પૂરું થાય છે. તોથી આયુષ્યની મેરી ને આપ-
 વાની મારા વેલો દક્ષિણની તાકાત ન દતી.
 જનમાં કોઈ મદાનમાં મદાન અગ્નિ દોષ ને જમી જ સ્વીતે
 આપી શકે તમે જે માનો ને ખમુ દધ્ય પૂરું પાડી મો નમારી
 સામે ભૌતિક સાધનોને પરીક્ષો એવી અગ્નિ પરાવનાર પત તોથી
 આયુષ્યની દોરીને દિ આધી ન શકે
 આયુષ્ય પૂર્ણ થાય એટલે આ આદુઆતી ધર આપતે છે કે
 જન્મ હર્ષ વખતે હોડી આપતે ત્યાં વચ્ચ પડેલાં કરીએ કોએ
 નેરી જ રીતે આયુષ્ય મમામ થતા આ દેવને હોડી ખીતે દેવ ધમ્મ
 રો. પડે છે.
 આયુ' દેવમાન:-શીકંદર જેમ કરમાન કંતો જાય. તે છે
 મારી આ મને દેવશીએ દાગ મળી દેવશી મને દાખ ના અ-
 ર પુષ્કા રોડા રેતે..જનને દુષ્ટેલાં કરી જાય વંતે કે-

ખાંધી હથેલી રાખતા છુવા જગતમાં આવતા.
 ને ખાલી હાથે આ જગતમાં ચઢતજ આજ્યા જતા
 યૌવનકાળે જીવનકાળે જર ને જમીન પણ છે કાના
 પરલોકમાં પરિણામ મળશે. પુણ્યનાં ને પાપનાં.

ત્યારે જન્મ થયો ત્યારે ખાંધીમૂડી રાખીને ગંધા જ આજ્યા
 હતા...અર્થાત્ એ વખતે કાને આજ્યા હતા મરણ વખતે ગંધું જ
 મૂડી ખાલી હાથે ગંધા જ આજ્યા જાય છે. યૌવન પણ નકામું છે.
 યુવાનીના ઉન્માદમાં ઉમળકાભેર જગતમાં ભમતા યુવકાને ધ્યાન પણ
 હોતું નથીકે-અમારા પર મૃત્યુ ઝડપી રહ્યું છે...જીવન પણ કાના છે
 પૈસો અને જમીન ગંધું જ નકામું છે. પરલોકમાં કેવળ પુણ્ય અને
 પાપનું પરિણામ-ફળ મળવાનું છે. જેવું કયું હશે તેવું ફળ ભોવવું
 જ પડશે

જે પુણ્ય, પાપ, પરલોક જેવી કાષ્ટ પણ ચીજમાં કદિ નહિ
 માનનાર આદર્શાદને આજે ગંધું જ માનવું પડે છે. આદર્શાદ મુસલમાન
 હોવા છતાં અંત સમયે એની આંખ ઉઘડી જાય છે...આદર્શાદ
 અત્રીશ વયની ઉમરે આશા ભરી ગેગમો, ધનવૈભવ, રાજ્યપાટ ગંધું
 છોડી રવાના થયો...પણ...એનો યોગ હજી તમારી નજર સામે તરવરી
 રહ્યો છે...હવે તો તમને એમ થતું હશે કે. આજ સુધીનું જીવન
 એજે ગુમાવ્યું...માનવતા વિહીન ગતી દાનવતાને અપનાવી...પણ...
 આજથી હવે અમે તૈયાર રહીશું.

સુકૃતની સાધનામાં જ જીવન વીતાવશું. કેમ આવો નિશ્ચયતો.
 તમે ગંધાં એ કરી જ લીધો હશે? ન કર્યો હોય તો હવે કરી લેજો.

શું સાથે લઈ જશો? :-ધન મેળવવા. પરિવારને પોષવા.
 તમે તનતોડ મહેનત કરો છો પણ...તમારી સાથે શું લઈ જશો...? એનો તમે કદિ વિચાર કરો છો?

એક મોડે બારે કંલુસ દના. ડાહ વખત ક્યાંય પણ મનની
વાત આવેતો ને હવે ગાઉર ભાગે. પૈંઆ ખૂબ જ દતો ખાનાર ડાહ
ન દતું... છાંય મમલ એવું મમલન કે ચમડી આપી દઉં પણ
દમડીતો ન જ આવું ..

ફપજના ડાહ એવા મેડને સમજાવે પણ ડેણ ?

ઉપદેશા હિ મૂર્ખાણાં પ્રકોપાય ન ગ્રાન્થયે ।

પયઃપાનં ભુજંગાના, કેવલ વિષવર્ધનમ્ ॥

મૂર્ખ માણસને ઉપદેશની ઉણ્ટી જ અમર થાય છે. મુંદર
ઉપદેશ પણ એમને ખરાબ લાગે કે નાન હુવાને ખર્ચે મપને વધારે
કે... દુષ્ટ પ્રવૃત્તિવારક છે ઉત્તમોગમ છે પણ એ મપને પાવાના
આવેતો મું ધાય કે ઝેર ખાલી જાય તેવી જ રીતે મૂર્ખ માણસને
ઉપદેશ ઉંઘાપડે છે. આ મેડની પણ આવી ગિયનિ છે !

પરુ સન મદન ત્યાગી તપસ્વી મેડને સમજાવવી મયા.. મેડ તો
ખનખાં દસના દસના જમડના. આ જયા મારી પાનંથી ધન લુટવા
આવે છે. પણ એમને ક્યા ખવર છે કે— આ જયા જયનિ બાવ
સમાવી જાય તેવા છે

ધનનો વ્યામોહ શું કં છે ? એ પણ એક સમજાવવા જેવી
દર્શન છે. પૈંસાને પરેશરમાની એની પાછળ જીવનની પ્રત્યેક
કાળેાને બરબાદ કરનારે પ્રાણી પ્રજામાં પચારેપણ કદિ ન
કરી શકે. એ તો પામર જનીને જ હાડગી વીનાવવાને
ભાંડુ સમયિયા દોષ છે. એની આંખ તો ધનને જોતને જ
નાચતી દોષ છે.

એક વખત ગામમાં એક મહાનુ સન પંચ થાં. દેરાએ મેડની
ફપજનાની વાત કરી. સંતિ જાણ વળતા જણાવ્યું.

“કર્મણ દી મન ન્યારી, કેમ પાની શકે સમારી”

ભાઈઓ ! અનાદિકાલથી આમોદતો વળગેલો જ છે. એ આમોદમાં જ પાગલ માનવ આનંદ માને છે. અખૂટ આનંદના ઝોળા એની આંખ સામે નર્તન કરતા હોય છે. પણ...એક સમય એવો આવે છે કે એનો આનંદ અસ્ત થઈ જાય. હર્ષ વિપાદમાં ફરી વળે. એણે માની લીધેલું સુખ ભ્રામક સામીત થઈ જાય.

સંસારમાં વસતા પ્રાણીઓની વાત જ ન પૂછશો. જતાંય અમારાથી કાઢતો ઉપકાર થાય તો સારું...આજે શેઠજીને અર્ધિ યોજાની લાવજો.

સંતની આજ્ઞાથી એક માણસ શેઠજીને તેડી લાવ્યો.

સાધુ સંતોને મળી શેઠ પણ રીઝો થઈ ગયો હતો. એના મનમાં નિશ્ચય હતો કે આ સંત યસ ધનનો વ્યામોહ ઉતારવાની જ વાતો કરવાના. પણ...એ વાચડી વાતો સાંભળે એ ખીજા. આ વખતે તો એવું શેઠકું પરખાવી દઉં કે પછીથી મને ઉપદેશ આપવો જ આ લક્તશિરોમણિઓ ભૂલી જાય.

વિચારમાં ને વિચારમાં જ શેઠ સંત પાસે પહોંચ્યા.

સંતે શેઠને આવકાર આપ્યો. આડી અવળી વાતો થઈ છેવટે શેઠ ઉઠવાની તૈયારી કરતા હતા તે વખતે સંતે જણાવ્યું !

શેઠજી ! આ એક ચીજ તમને આપું છું. આ છે નાની સોય મારી યાદ તરીકે જીંદગીભર જળવળે. અને મરે ત્યારે પરલવમાં સાથે જ લઇને જજો. કેમ આટલું તો તમારાથી બનશે ને ? મારા અને તમારા પરિચયની આ એક નીશાની છે.

આ સંત ઉસ્તાદ નીકળ્યા. ઉપદેશ ન આપ્યો એટલે શેઠને ગમી ગયા. સંતની વાત સહર્ષ સ્વીકારી શેઠજી ઘેર ગયા. પોતાની પત્નીને બધી વાત જણાવી.

પત્ની સંતની યુક્તિ સંમત ગઈ. તેણે ધીરે રહી પતિને પૂછ્યું ! પતિદેવ ! આજ સુધી તમે કેટલાને સ્મશાનમાં મૂકી આવ્યા ?

ધનુ ને ? ફળ એ પૂજાનો તંત્ર અર્થ ? દેહ આત્મા.
 પૂજાનું તો એટલું કે જેને જેને નમે મુઠી આપ્યા એ જ
 પોતપોતાની સાથે શું શું લઈને ગયા હતા ? એ તમને યાદ
 ખરું ? પત્નીએ ટોર કરી.

હેં ! હેં ! જેણે રામજો, તેમજો ધનુ ભુવાનજો અને હું મુઠી
 આપ્યા છું. ફળ કોઈ કાંઈ ગીત સાથે લઈ ગયો દોષ તુ નને
 સાંભરતું નથી.

પતિવે ! ઉધો છો કે જાતા ? મનની આ ભાવ પરમવર્મા
 સાથે લઈ જવાની ચરતે ધાવ્યા છે પણ તમને ખ્યાલ છે ખરું કે
 પરમવર્મા કોઈ કશું જ સાથે લઈ જતો નથી પણ અગિયુ અગિયુ જ
 પડી રહેવાનું.

મેંડણને દવે જ સાચું સમજાયું !

તેનો દેહ પણ મન પામે ભાવ પાડી આપના મેંડણ બેઠ્યા
 સંનહ ! તે વખતે ઉનાવજમાં મને કશું જ સમજાયું નહિ મને એમજો
 આ નાની ભોમમાં શું વજન થવાનું હતું ? પણ દવે મને સમજાયું
 કે—પરમવર્મા કશું જ સાથે લઈ જવાય નહિ

શું મેંડણ નમે આ સાચું જોયો છો ? અરે ! જુલ્યા સાંભળો છો
 આ નાની ભોમ તમને લાગે નહિ પરંતુ મેંડણ ! મારી વાતમાં
 આ ભોમ નમે શું નહિ લઈ જાયો ? સંભાળીએ મેંડણી સમજાવું

સંનહ ! નમે મારો ઉપદાસ કરો છો ? નમે તો મદાનની
 છે પરમવર્મા કોઈ કશું સાથે લઈ ગયા દોષ એવું ઉદ્ભવ્યું અ ખરું
 યાદ છે ખરું ?

મેંડણ ! સાને જ આ મજા નમારા અત્યંત છે !
 હા ! મોં દેવાં પચાવું.

શેઠનો જવાબ સાંભળી સંતે આશ્ચર્ય ચિંતન કર્યું.

શેઠ સૂચક ભાવે સંતને જોઈ જ રહ્યા.

ધારે રહી સંતે ઉચ્ચાર્યું ! શેઠશ્રી ! આ નાની સોય પણ તમે સાથે નહિ લઈ જઈ શોશ તો ધનના ભંડારો જરૂર જવાદર દાગીના વિગેરેનું શું થશે ?

સંત શેઠની ઉલટી તપાસ કરતા હતા. શેઠ આગાદ રીતે સંતના શબ્દોમાં સપડાના હતા.

આપશ્રી ! એ તો કાઈ સાથે લઈ જઈ ન શકે ! હું તો શું મારાથી મોટા મોટા રાજવીઓ પણ આ બધું છોડીને ચાલ્યા ગયા પછી ખીજતી વાત જ શું પૂછવી ?

કેવી સુંદર મઝાની વાત ! જે વ્યામોહમાં ગળાડૂળ થયેલો છે એજ વાતો કરવામાં કેટલો હોંશીયાર ! મોટી મોટી વાતો થતી હોય પણ...કર્તવ્યના ટાઢમે હૃદયમાં કશું જ રહે છે ખરું ?

સંત શેઠની વાત સાંભળી રહ્યા...સંતે જવાબ વાળતાં જણાવ્યું શેઠશ્રી ! તમે તો આવું સમજો છો. જાણો છો. વિચાર કરી શકો છો. છતાંય ધન ભેગું કરવાની લાલસામાંથી ઉંચા નથી આવતા ! દાન ભોગ અને નાશ એ ત્રણ ગતિ ધનની છે. દાન અને ભોગ જે ન કરી શક્યો. એનું ધન નાશ તો જરૂર પામવાનું છે. અદબક સંપત્તિ તમને મળી છે. તો દાનનો પ્રવાહ જગતમાં કેમ વહેવા નથી દેતા ? શું સાથે લઈ જશો ! સોય પણ સાથે નહિ આવે તો પંછી ધનના ઢગલા તમારી સાથે થોડા જ આવવાના હતા.

મોટી મૂર્ખા રાખનાર ધનના ઢગ પર મરીને સાપ થાય છે. એની પાસે આવનારને તે કુદાડા મારે છે. શેઠશ્રી ! શું તમે આ મહામૂલો માનવ અવતાર એજે ગુમાવવા ચાહો છો. પ્રભુનું લજન દૂર રહ્યું. લજકલદારનું લજન કરી કઈ ગતિમાં જશો ? હવે

અરસે છે... સાચું સમજાવું હોય તો કર્તાવ્યમાં ઉતારવા આવડે
રહેશે.

મંત્રના રાખો ઘેરના દરેક માસરના ઉતારી મથા. તુરત જ ધનને
સમાજે વાપરી પાપથી દૂર થવા પ્રત્યક્ષીક બની મથા ધનની
રેડાં એટલી થઈ ગઈ. દાનમાં ધનનો સંકુપ્તોત્તર ફરી ગેદલ નિશિત
બન્યા.

દરે તરે નમારા અંતરને પૂછી એવું કે વિશ્વવિજેતા સીકર
ખુબ બર મુલાનીમાં બોલ સામગ્રીને હોટી જગતમાંથી આપુલ પૂર્ણ
રવાં વિશ્વ થઈ ગયા. જ્ઞાંતિ અને એવો આત્મા તરંગો એવું
સાચું સમજાવું. જગતને સાચું સમજાવવો મથો

ખુબ આજની સી દશ થયે? આજની તો એક ખામિયત
કર્ત પડી છે કે કંઈ હોય તો મીઠા મોખે ટોપણે બચવાનના માથે
ધરી દઈએ.

હંધરને એવનમી અપાર્ક નથી:—પાપ કરવું છે આપને
ફાપના બોલવડાના સમયે હંધરને મેય આપવો એ જવાબો ના'ય.
હંધરને મુખદુઃખના એવનમી બનાવી દાખા છે હંધર તો કર્તા નથી
કર્તા નથી. મુલિ અને સંદાર રંગભૂ અને જાતભૂ એ હંધરનો વિશ્વ
જ નથી.

હંધર તો માત્ર એ-પરમજ્ઞાનામાં રતી એવું છે જગતના
એક એવું એને રાગ નથી કે દેવ નથી રાગ-દેવ તેવો તો જ એકને
દુખી બનાવે દુઃખી હંધર બનાવી રાગ. એને રાગ-દેવ નથી કે
વિદ્યોત કે રંગ આત્મા જ છે એવા હંધરને આજના કર્તામાં
ફિતિલ જૂત માતી ખડેખર! હંધરીય નતવની આજને વેદવેદની
કર્તા નથી.

તમે કર્તા કે હંધર કર્તાના આજને પ્રાણીઓને મુખદુઃખ કે
એવું છે તો એની સાથે અમારો તો જવાબ મળે જ છે.

કર્માપેક્ષાઃ સ્વયેત્તર્હિ; ન સ્વતંત્રોઽસ્મદ્વાદિવત્ ।

કર્મજન્યે ચ વૈચિત્ર્યે ક્રિમનેન શિખાંડિના ॥

કર્મની અપેક્ષા એ ઈશ્વર શુભાશુભ કૃણ આપે છે. એમ કહેશો તો ઈશ્વર સ્વતંત્ર તો રહ્યો જ નહિ. કર્મજન્ય વૈચિત્ર્ય જગતમાં અથા જ માને છે, તો વચ્ચે ઈશ્વરને કારણ રૂપ માની શુદ્ધ તત્ત્વને દોષિત કરવાની જરાયે જરૂર નથી.

આજે તો વાત વાતમાં બોલી જવાની આદત ગતી ગમ છે, ને સારું કામ થયું હોય તો તે પોતાની હોંશિયારીના પરિણામે જ થયું છે. ને બોટું થયું હોય તો “ ઈશ્વરેચ્છા બલીયસી ” બોલી ઈશ્વરનો દોષ કાઢવામાં આવે છે.

આપણી તો મૂળ વાત એ છે કે-જે જે પાપકર્મો આપણે કરીશું એનો ભોગવટો આપણે જ કરવાનો છે.

यथा धेनु स्रद्धसेषु; वत्सो विन्दति मातरम् ।

तथा पूर्वकृतं कर्म कर्तारमनुधावति ॥

જેમ હજારો ગાયોના ટાળામાંથી પણ વાછરડું પોતાની માતાને શોધી કાઢે છે. તેવી જ રીતે પૂર્વકાલમાં કરેલું કર્મ કર્તાની પાછળ આશ્રયું જાય છે. અને જે કર્મ બંધાયું છે તે ભોગવ્યા સિવાય છૂટકા જ નથી.

હજી તો સારી રિયતિમાં જીવી રહ્યા છો. ખાવા પેટ પૂરતું અન્ન પહેરવા વસ્ત્ર પૂરતાં તમને મળી જાય છે. પણ ન્યારે કર્મનો ભોગવટો ચાલુ હશે. તીવ્ર પાપ હૃદયમાં આવ્યા હશે તે વખતે ભગવાનનું નામરમરણ પણ ક્યાંથી યાદ આવશે?

અનન્ત જ્ઞાની મહાપુરુષો માનવ જન્મની મુક્ત કંઠે પ્રસંશા કરે છે. ઘણા ઉત્તમ દેવગતિમાં ગયેલા આત્માઓ પણ માનવ જન્મ

પ્રભવા માટે તલસી રવા દોષ છે. તમને તો અમૃત્ય ચિંતામણિ
દાશમાં આવી ગયો છે.

આમોદના અંચાને દૂર ક્યાવગો જાનીઆના ઉપદેશ નર
દષ્ટિપાત કર્યો તો જરૂર માનવતાનું જુદર મૃત્યાકન તમારી મેળે
હી મર્યા.

બાકી તો કુંભારના દાશમાં અમૃત્ય રત્ન આવી એની કિમત
કરવા માગે તો થઈ શકે ખરી? કુંભારની જુદિ રત્નને માપી ગો
ખરી?

સ્વાધર્મની નજરે ત્યાં મુધી જગતને માપવા રહેશે.
પાતાની જ કુંભારોને પૂરી પાડવા મહેનત કરવાં રહેશે.
ત્યાં મુધી માનવતાનું મૃત્યાકન તમારા હાથે કદિ થઈ શકશે
જ નહિ કરવા બેસેશો તો જુદિ જરૂર મારી મઈ હશે.

મદાનુભાવો! પ્રત્યેકપણ આપણી સામે અગુત જણ સર્વ ઉપમિથ
થાય છે મોહની નિદામાથી નશૂન કરવા આપણી મામે સમય દઈને
પીડી રહ્યો છે.

દિવને દિવને ઉન્નમૃત્ય વાતાવરણ સમાજમાં સદા વધારે
જાય છે. ત્યાં નજર કર્યો ત્યાં બહુ જગત નમાર તમારી નજર
સામે નરવરતો દરેક કરીને બેનવાનું ધ્યાન ક્યાય સોયુ નાંદિ નર
માટે આવચેન થઈ જાયો.

વિજ્ઞાના અમહારાની જેમ આયુષ્ય પૂરું થતે અનન અ.મ.
એના બંધર હૃદયમાં અકબધ પડવા રહેશે. અત સમયે સ્વાધર્મ
મધવાની તમમા જગતે થઈ કાળની ખંજરી કાળમાં
બાંધવા પડી બહુ જ નહાયું ગણાશે.

નિરાશાનો ઉદાસાન અંતરને વાગતો દરેક સર્ગરે જગતે એની
મૃદુ દરેક મરવાની આશાએ હવવાનું બાકી દરેક તે સમયે અ. અધ.

વિચારે મૂર્ખતામાં અપડે. માટે, આજથી જીવનમાં નહીં કરતો કે...ધનતું મમત્વ અમારું ન લેવું. પારકા ધનને તો અમે પત્યે ગણીને જ જગનમાં પણ મૂકીશું.

માનવતાના મૂલ્યમાં ધનનાં જે પગથીયાંની વાત પૂરી થઈ હવે ત્રીજા પગથીયાંની વાત ઉપર આપણે આવીએ.

પોતાની સમાન ખીજ જીવોને ગણેા:—“આત્મવત્ સર્વ ભૂતેષુ” નો અર્થ છે.

“ મુજ સર્વ કાળે સર્વ જીવમાં આત્મવત્ બુદ્ધિ હોજે.”

મને મુખ પ્રિય છે. દુઃખ અપ્રિય છે. મને મરવું ગમતું નથી. જીવવું ગમે છે. તેવીજ રીતે ડીડીથી માંડી ફુંગર સુધીના જંદા જ જીવોને જીવવું ગમે છે. કાઈ પણ નાનામાં નાના પ્રાણીને જરા પણ દુઃખ ગમતું નથી. દુઃખ ગમે પણ ક્યાંથી ? આત્મત્વની દૃષ્ટિએ મારે અને એનો જંને આત્મા સમાન જ છે.

મને કાઈ થપ્પડ મારે તો હું કેવો લાલ પીજો થઈ જઈ છું ? થપ્પુ મારી સામે ધરે તો ! મને કાઈ મારવા પ્રયત્ન કરે તો ! લય વિહવલ બની જઈ હું ગમે તે રીતે પણ મરણમાંથી બચવાના જ ઉપાય શોધું !

તો પછી ખીજ જીવો પ્રત્યે મારે સહાનુભૂતિ ન બતાવવી જોઈએ ? આપ સમાણા સઘળા જીવ લેખવીએ મન શુદ્ધે સદૈવ । આપણુ મરવા નવ હેડીએ તો ખીજને કેમ દુહવીએ ॥

પોતાને જીવવું હોય અને ખીજને જીવનથી દૂર કરવા હોય. એના જેવું જગતમાં મહાપાપ ખીજું કયું છે ? આત્મત્વ ભાવની જ બ્યાં ખામી હોય ત્યાં સાચો સમભાવ કદિ ન પ્રકટી શકે. “ આત્મવત્ સર્વ ભૂતેષુ ” એ વાક્યનો પ્રચાર ખૂબ વધી પડ્યો છે. સાથે સાથે એને આચારણમાં મૂકવાનું ભૂલાતું જવાય છે. અને આજે

તો આર્થાવર્નમાં અદિસાને જાહેર દિસા વધતી જાય છે એ દિસાને
દિવોનના મુકીયાણા ગાંધે પાછળ ફેરુ - પ આપણમાં આવે છે. આ
પરુ એક અનન્યબી ભરેનું ગણાય ને ?

ભારત એટલે અદિસેક દેશ ગણાય જાનિમિય દેશ ગણાય
એના ઉચ્ચ સિદ્ધાંતોને જીવન દેશ આર્થા નરક માનના દગુ પરુ માન
છે. પરુ ભારતનું કલેવર દિવસ દિવસે અડતુ જાય છે

જે મદાપુરમાં અદિસા, સન, સજાદારના ઈશ્વર ભાગના
વાતી અમર બની ગયા. એવર મદાપુરમાં પૂનિત નામ પેઠા
અમરના રવચંદીઓ દિસાને ઉરોગન આપના જોમા - કન્ય દરી
રના છે.

કપ-જીની નરિઓને બાંધ મામને -ધિરની નાઓ વરી
રી છે.

શાનિને બાંધે અસાનિ, રુખને બાંધે દુઃખ વધતુ જાય છે.
દિદુઆનમાં કેટકેટલી ધોર દિસાઓ થકુ રી છે. જે મ.પને
દિદુઓ માનામાની ખૂટે છે. એની જ આજે કન્ય થા રી છે.
વાનરાની પરદેશનીકાશ દરી સરકાર કમાણી વધારી રી છે અમ્ય
દિવોનનું કામકાજ આગળે આગળ વધી રહ્યું છે.

બીચારા મૃગમાં પરુઓનું ધોર બસિદાન, જાહેર કન્યામાન આ
પરુ શું ભારત દેશને કાબાપદ છે ? દિદુઆનની આપ-વધારનાર છે ?
બીનાબમાં તો અપદ સજામા બનાવી દીધું છે ? -

યાવન્તિ રામકૃપાણિ પરુમાત્રેષુ ભારત ! ।
નાવન્તિ વર્ષલક્ષાણિ પરુચન્ને પરુમાત્રકાઃ ॥

જેટલાં પરુમા સરીર પર કામ દોષ છે. તેટલાં સાધુ વા
પરુને ભારતનાર નરકમાં પેદા બને છે નરકની ધોર અ.નનને
વધન કરે છે.

એ' નો જવાબ સાંભળી બંધ ન થયેલાં મથા.

એક વિદેશી બ્રહ્મિન પશુ કેવો આદર્શ ખડો કરી શકે છે. જ્યાં આજના આપણા નવ જવાનો તરફ દૃષ્ટિપાત કરવો ઉચ્ચ કેગર પૂર્ણ કરીને તૈયાર થયેલા તેઓની તો દર માનવના દેશ છે કે-જનનમા જન્મવાનો “પાસપોર્ટ” અમને જ મળ્યો છે. ખીમતને નહિ.

એજ બનાંડ એ 'દર મા વર્ષે' જ્યારે માદમીને ખીજને પડ્યું છે. એના આમોઝવાસની અનિમ પથે ચાલી રહી છે. ડ્રેક્ટરોએ આવી એ' ને જળુપ્યુ કે રીડ 'ને ચોટ' પશુ મામ આપ નો જમી શકે તેમ છે.

જ્યારે મહામતારી બનાંડચો'એ જળુવી દીધું કે માગી ગિથનિ પત્ની મંબાર છે માંસ ખાવાથી જમી શકીશ એવું મને જળુવ છે. જ્યાં ય માંસ ખાવા કરતાં મને મરવું વધુ પસંદ છે. માગ મનુ પડી કોઈ શોક ન કરે. પશુ પત્નીએ ઉત્સાસથી એવી બ્રહ્મિન સુખાન કરે કે જેણે માંસ ખાવા કરતાં મનુને વધુ પસંદ હતું.

ચો'નું હૃદય આર્થસંઘનિથી વાસિન હતું. આર્થ'ધર્મ' એમને બહુ જ મમતો હતો. તે એટલે સુધી કે મર્થા પડી જે દૂ માનવ થવાનું દોડે તો આર્થ'સમા ઉત્તમકુલમાં, ઉત્તમધર્મની આરાધના કરવારું હતું. બનાંડચો' નિખાલસ દિલથી એમ બોલતા હતા:

મદાન સ્થિતિમાર બનાંડચો'ના સન્દો આજના સોખીનોનાં સાન ફેલાવે આવી શકે તેમ છે. દોસિ દોસિ પ્રાખીઓના પ્રાખુનું રીડ'જળુ કરતાં જેને જલ પશુ દવા નથી આવતી એવા આ-માની થી દવા થઈ.

આજની દવાઓ તીટામીનો સમભમ આવી જ દવાના પરી- જામથી બનેલાં દોષ છે. અમર્ય આદાર જુદિને પશુ શુદ્ધ ન જ રહેવા દે.

અવેહવાઃ વિ ઇચ્છન્તઃ, હવિશં ન મરિચિજલે ॥

તમ્હા પાણિવહનં ધારં, નિગ્ધા વજ્રજયનિણં ॥

જાતના સર્વ હવે હવવા ન્હોં છે. તે પણ સુખ સુખે હવવા ઇચ્છે છે કામને મરવું ગમતું નથી. મરણથી સદુ દર ને દર નાસે છે. માટે જ પ્રાણિવધને શાસ્ત્રકારે મહાપાપ ગણાવે છે.

જેમ અણધાર્યા આહારમાં તેમ હિંચામાં હિંચા કૂમલેધરનાં ખૂટ દેન્ડ એગ વિગેરે પણ હિંસાના પરિણામે જ સત્ત્વયાં હોય છે. અને ભારતવાસીઓ એને મહામૃત્યુવાન ગણી આનંદથી વાપરી રહ્યા છે.

“કૂમ લેધર”ની કસણ કહાણી — હિંચામાં હિંચી જાતનાં જે ચામડાં આવે છે તે શામાંથી અને છે તે જાણો છો ? સાત આઠ મહિનાની ગર્ભવતી ગાયને કસાઈખાને લઈ જવામાં આવે છે. એને યંત્રની, વચ્ચે દાખી દઈ ખૂબ ગરમ પાણી એના શરીર પર રેડવામાં આવે છે એ ગરમ પાણીથી એનાં શરીરનાં ફેવાટો બધાં જ ખરી પડે, અંદર ચરખી જમા થઈ જાય...ખીચારી હવતી ગાય નરકની મહાવેદના ભોગવે છે.

યંત્રદ્વારા પછી એને ગર્ભપાત કરાવવામાં આવે છે. ગાય તો ત્યાં સુધી ચૂમ દ્વાર પહોંચી ગઈ હોય છે. અને સાત આઠ માસનો ગર્ભ પણ તરફડતો ખરી જાય છે.

એજ ગર્ભની કામળ ચામડીથી બનાવેલાં તમારાં હિંચામાં હિંચી જાતનાં ખૂટ. જે પહેરીને હિંદુઓ ખૂબ હરખાતા હશે !

કેટલી કસણ કહાણી છે ? તમને સાંભળતાં કમકમાડી છૂટી જાય છે. ન્યારે જે ગાય વાછરડું પ્રત્યક્ષ આં દુઃખ તમારા મોઝ શોષ પૂરા કરવા ખાતર અનુભવતાં હશે ? એની કંઈ દશા થતી હશે, એનો વિચાર કર્યો છે ખરો ?

જે કે હવે તો ધીરે ધીરે આ વપરાશ ઓછો થયો છે. છતાંય હજી ઘણી જગ્યાએ આ વપરાશ ચાલુ જ છે. આજથી નિશ્ચય કરજો

૩— આવી ધોર દિવસના નિમિત્તમૂળ અમે તો કદિ નદિ જ ખીંચી
અમારામાં આર્થતંત્ર ખમીર છે તે આર્થસંકટોના ચરણે જ અર્પણ
કરી રહ્યું.

“આત્મવત્સર્વબૂતેષુ”નો પાક આજે તો મર્યાદા અગ્નિ થઈ
ગયો છે. જે જ્ઞાનમાં અદિત્યની ઓળખાણ દત્તી ત્યાં જ વિદ્યા
દુઃશાનામૂલી ખાતર કેટકેટલી ધોર દિવસો થાય છે મગા પગુઓને.
પરંતુ નિશ્ચય દિવસે દિવસે વધતો જાય છે.

તમે કહેશો કે— વાતર કુતરા વિગેરે નુકસાન કરે છે માટે
એમને મારી નાખવાં લેઈએ— તો તમારું નિર્દાન તો એવી જાનને
થાય કે જેને નુકસાન કરતું હોય તે નેને મારવાને અધિકારી છે
તેમ ખરું ને ?

તો ખીંચી આણીઓ કરતા માનવજાત જેટલું નુકસાન ખીંચી
કાઢીએ કરતું નથી...તો...વાતર ને કુતરા પડેલા માનવ જાતને
કાઢી કરતું લેઈએ.

પણ..આતો બધા આજના કિપનરી કહેણા ભુલિયા ગયા
છે. જાનનાં બધાને શવવાનો તે જાન નુખે શવવાનો, સમાન કાઢ
છે. માનવ કાઢના મુખને ભૂંડી લેના દોષ કાઢીને શવતરી મુખ
કરતો દોષ તો એ બધું બિન અધિકારી પમતુ છે ખીંચના મુખને
હરિનને હીનવી લેવા જતાં એક વખત તમારું જ મુખ
હીનવાઈ ગયું હશે! પતી તમે બૂમરાખી નચાવના કમો!
તીકનો નાશ ક્યાં તેમ તેમ તીક વધે છે મવા.

અનાજનું રક્ષણ કરવા ખાતર દેત વિનંદના આજી લોધ પાન
દિમ પડેલા આમ અર્પણ, બધું જ આજ અર્પણ રૂ રહ્યું!
આજે માનવ સમજામન નથી. કારણ..તે ખીંચતી સમજામન
હીંજો નથી. ખીંચતો નાશ કરી પોતે નુખે શવવા હીંજે છે એ
કે જાણી શકવાનું નથી.

“આત્મવત્ સર્વશ્રુતેષુ” એ ભાવનાને ફરીને ફરુ દે જનાવો. ત્યાં ત્યાં હિંસાનું આચરણ થતું હોય ત્યાં ત્યાં જનનું પણ બલિદાન આપીને હિંસાને અટકાવો... ભારતવર્ષમાં વધતી જતી હિંસાને નહિ અટકે તો જરૂર એક દિવસ ભારતનું પતન થશે...

ભારત દેશને ઉત્તમ ગણાતો હોય તો ધનથી નહિ... અઘટન સાધનોથી નહિ. કેવળ નીતિમત્તાથી જ ભારત દીપી રહ્યું છે. એ નીતિનું પાટિયું આજે હચમચી રહ્યું છે. અહિંસાની દેખાડો ભાંગી ને ભૂકો થઈ રહી છે.

ત્યાં નજર કરશો ત્યાં ચારે બાજુ હિંસા... હિંસા... ને હિંસા. આર્ય દેશનું આર્યત્વ આજે લૂંટાઈ રહ્યું છે. મુસલમાન મુસલમાનોમાં ખત્યાહ રહ્યા છે શાંતિ અશાંતિમાં અસ્ત થતી જાય છે... હવે તો તંગે...

ભારતના લાડીયા સપૂતો ! તમારી અહિંસા માતાની આપડું આજે લૂંટાઈ રહી છે— છતાં ય તમે શાંત અને સ્વસ્થ બેસા છો... એ શું ઉચિત છે ?

હવે અવસર છે... આજની જ આળસ ખંખેરી ઉભા થઈ જાઓ.

હિંસાને સર્વથા તિલાંજલિ આપી અહિંસાને આદરતા થઈ જાઓ.

ખવિત્ર પુરુષોને આપણને આદેશ છે કે— અનીતિ સામે ક્રોધેશ ઉદાવીને પાણુ અનીતિને દૂર કરવી. બેઈ એ... દિવસે દિવસે હિંસા વધતી જશે. આર્ય આળસ એમાં સપડાતા જશે. તો ધર્મ સાબર... સમાજ બંધી જ વ્યવસ્થાએ સખડી જશે... પ્રાન્તે અસોગતિમાં ગળડી જવાશે.

સર્વ દાનોમાં આસપાસ એજ શ્રેષ્ઠ દાન છે.

અવેવિદાઃ ન નન્દુર્થુઃ અવેવજાધિ ભાવન ।
 અવે નિર્થાભિવેદાદ્યઃ ચન્દુર્થાન્નાતિન્યાં દયા ॥
 અરે તેને જે દરેય અભિમાન નથી. એ વાતથી જેમ
 અમર છે. નીર્વન અભિમાની જેમ જે અમર છે એમ ને વળી
 પ્રાપ્તિઓની દ્રવ્યથી મુક્તિ મને છે.

અમરજન અરે અદિંસા .. એમ જેમ એવી વાતનાં આનંદના
 જેમ પોતાનાથી ન મરી એમ તેથી કાળજી રાખવી

અરી દિવન અદિંસા ન અવધર્મન નમ રસપે છે.
 અરે અદિંસા સગમમાંથી અરેન થઈ ન્યારે
 આર્થત્વની અરેન પણ સરેન નહિ.. આજમા જેમના અરેના
 એવે પુરેન અદિંસાને ન દિવન રસને મેંડે મરે છે.

દયા ધર્મકા મૂલ દે, ધાપ મૂલ અભિમાન ।
 મુલથી દયા ન ઊડીયે, અલ દય ધર્મમાં પ્રાપ્ત ॥

અરી દિવન અદિંસા એમન પ્રવેશ અરેનના ઉતરે
 નરે ન વિધર્મ સારિમ સારુ સારવન અરેન

માનવજાત મર્યાદાની અરે અરેન જેમ જેમ રસે ૧૧

૧. અરે સમન અરે લોકોને વેળા
૨. અરે કોને સારે સમન મરુડ.
૩. લોકો એવેને પિતરા સમન અરેન.

અરે જેમ વાતો એ માનવમાં અરી અરે તેમ ને માનવ
 સારી મરુડ તેમ તેમ અરેન વરે અરે.. અરેન અરે
 એમનાં રસે અરે તેમ તેમ અરે નિર્ધારને અરેન
 સારે મરુડ અરે.

જેંત આ ત્રણે સિદ્ધાંતો ઉપનમાં ઉતરી ગયા તેા માનવતાની
 દિંમત કોંગ્ર કરતાં પણ વધી જવાની...ત્રણ સિદ્ધાંતો વિનાની
 માનવતા કાઢીની દિંમતમાં પણ નહિ ગણાય.

આર્યદેશ અને ઉત્તમ આમત્રી મળી છે...તેા તેને આર્યદેશ કરવા
 પ્રત્યેક પક્ષે મનગત રહેજે...મહાપુરુષો હજુ પણ આપણને નમૃતિની
 એકેજ આપી રહ્યા છે જેને અને ઉપનમાં ઉતારીશું તેા આદર્શ
 ઉપન ઉપી શકશું. એજ કલ્યાણ કામના.

सर्वेद्य सन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः
 सर्वे लक्ष्मिं पश्यन्तु, मा. उच्चिद् दुःखलाग्लवेत्

